

12 EYLÜL KARANLIĞINDA

Ölüme Ateş Yakanlar

2. DÜZELTİLMİŞ BASKI

Sait Almış
Mehmet İnanç Turan

Sait Almış – Mehmet İnanç Turan

Sait Almış'ın *Sevdama ve Kavgama* isimli şiir kitabı 2011 yılında, *Çocukluğumun Renkleri* adlı şiir kitabı 2013 yılında Etki Yayınevi tarafından yayımlandı.

Yazarların birlikte yayımladıkları çalışmaları vardır. *Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar* (Etki, 2009), *12 Eylül Karanlığında Ölüme Ateş Yakanlar* (Kalkedon, 2010).

İsveç Yazarlar Birliği üyesi Mehmet İnanç Turan'ın diğer kitapları şunlardır:

Nâzım'ı Anlamak (Pêrî, 1998), *Hayat Aşk ve Kadın* (Etki, 2000), *Yıkıntının Tarihi ve Teorisi* (Etki, 2001; 2.Baskı, Özgür Üniversite Kitaplığı, 2011), *İnsan Olması Engellenmiş İnsan* (Etki, 2001), *Edebiyatla Örölmüş Aşk Mektupları* (Etki, 2003), *Nâzım'ı Nâzımca Anlamak* (Etki, 2004), *Shakespeare ile Tanışmak İster misiniz?* (Etki, 2006), *Shakespeare ile Tarihe Yolculuk* (Etki, 2006), *Küreselleşme* (Etki, 2006), *Aykırıhayat* (Etki, 2007), *Düşünmenin Felsefi Yolu* (Etki, 2007), *Siz de Filozofsunuz* (Etki, 2007, Doğanay Saygılı ile birlikte), *Bin Bir Aforizma* (Etki, 2008), *Yaşanmamış Sosyalizm* (Yordam, 2009), *Felsefenin Ateşi* (Kalkedon, 2009), *Marksizmin Doğuşu* (Kalkedon, 2010), *Tarihin Silinmez Mürekkepli Aşkları* (Kalkedon, 2010), *Felsefi Aşk* (Etki, 2011), *Felsefeyi Aşmış Marksizm* (Kalkedon, 2011), *Aşkın ve Sevginin Felsefesi* (Etki, 2012) *Ütopik Sosyalizmi Aşmış Marksizm* (Ütopya, 2012), *Mustafa Suphi'nin Partisi* (Etki, 2013), *Büyümüş Marksizm* (Ütopya, 2013).

inancmehmet@hotmail.com

saitalmis@yahoo.com

Evrensel özgürlük için bireysel özgürlüğünü feda edenlere...
İran hükümeti tarafından idam edilen Farzad Kamangar'ın anısına...

“Bireyselliğin daha yüksek bir gelişmesi (...) insanlar âleminin türleri uğruna, bireylerin kurban edildiği bir tarihsel süreç içinde gerçekleşebilir. Türlerin bu çıkarları her zaman bireysel çıkarların feda edilmesi pahasına olur.”

Karl Marx

İÇİNDEKİLER

Önsöz

12 Mart ve 12 Eylül

Özgürlükçülerin Ortak Amacı

12 Eylül'e Direnen Özgürlükçülerin Kökü

Karanlık Gecede Üç Prometheus: “*Üç Ateş Tutuşturucu*”

Necdet Adalı : “*Devrimin Asil Çocuğu*”

Serdar Soyergin: “*Sarı Serdar*”

Erdal Eren: “*Son Bakış*”

Veysel Güney: “*Bizim Veysel*”

Kadir Tandoğan -Ahmet Saner: “*Sıra Neferleri*”

Mustafa Özenç: “*Şair Devrimci*”

İbrahim Ethem Coşkun- Seyit Konuk - Necati Vardar: “*Üç İnsan,Tek Yürek*”

Ali Aktaş: “*Devrimyıldızı*”

Ömer Yazgan-Mehmet Kanbur-Erdoğan Yazgan-Ramazan Yukarıgöz :“*Ömerler*”

İlyas Has: “ *İlo* ”

Hıdır Aslan: “ *Son İlmek* ”

Son Söz Öncesi: Kalbimin Atmasına İzin Verin

Son Söz

Ek: Ölümün Kıyısından Hayata Yazılmış Mektuplar

Kaynakça

ÖNSÖZ

*Saydam ve ıslak ölüm
eğer boyunlarına geçirilen ilmden
gökten bir fırtınayı koparır gibi
koparacaksa ciğerlerini
nefesimi onlara vereceğim
kalbimdeki yaşayan tırtıyı
gözlerimi onlara vereceğim*

Nihat Behram

Hayat ne kadar kısacık! Ne kadar ufacık hayat! Ne kadar uzun ve büyük ölüm! İnsan ömrü, milyonlarca yıldır süren yaşam içinde sadece bir nokta. Bu ufacık işareti, “bir varmış bir yokmuş”un simgesi. İnsan şu an var, şu an sonsuza doğru hayatını kaydırıyor.

Doğanın geçici olarak verdiği “hayat” denen hediye çabucak geri vermeyi kim ister? Kim hayatı aceleye getirmek ister? Hayatı gördüğü yerde ortadan kaldırmak isteyen ölümü bir sihirbaz gibi silmek ister insan.

*Hayat zamanla, ölüm zamansız çalışır.
Ölerek doğaya karışıp toz toprak olmayı kim ister?*

Hayatın ayrıntılarının tadını doyasıya yaşamak varken, ölümün zulmünü kim yaşamak ister? Her ölüm sadıstır; ama hiçbir hayat mazoşist olmak istemez. Hayat “sevinç” ise, “hüzün” olan ölmeyi kim ister? Ölüm, hayatın gözbebeklerinin siyahını akıtır. Gündoğumunu görecektir gözlerin yumulmasını kim ister?

*Hayat zamanla, ölüm zamansız çalışır.
Ölerek doğaya karışıp toz toprak olmayı kim ister?*

Hayat bahardır, ölüm kış. Hayatın sokakları güllerle dolu olmalı. Ölümün sokakları ise hep dikenli. Dikenli yollarda kim uyumak ister? Hayat sürerken, ölüm görevini yerine getiremez. Ölümün görevini tamamlamasını kim ister? İnsan hayatı, çarpan bir yüreği gerektirir. Ölüm ise durmuş bir yürek. Yüreğinin, beyninin susmasını kim ister?

*Hayat zamanla, ölüm zamansız çalışır.
Ölerek doğaya karışıp toz toprak olmayı kim ister?*

Hayat ölüm karşısında vefalıdır. Zamana hak tanır çünkü. Ölüm hak tanımaz, vefasızdır. Ölümün defterinde “zamanı yaşamak” yazmaz. Zamansızlıktır ölüm. Zamansızlığı yaşamayı kim ister? Hayat açık sözlüdür; yüzünü saklamaz. Ölüm ise sinsi, yüzü karanlıkta görünmez. Aydınlık varken, karanlığı kim ister? Hayat görkemli bir dağa tırmanıştır. Ölüm bir uçuruma düşüş. Hayatın sevinçli zirvesinde yaşamak varken, bir çukurda çürümeyi kim ister?

*Hayat zamanla, ölüm zamansız çalışır
Ölerek doğaya karışıp toz toprak olmayı kim ister?*

* * *

Özgürlükçüler de ölmek istemiyordu. Hayatlarının kendilerine ev sahibi doğa tarafından kiraya verildiğini biliyorlardı. Hayatlarının tapusunun kendilerinde olmadığını bilerek mutlu günler, anlar yaşamak istiyorlardı. Ama onların mutluluk anlayışları değişti. Bireysel mutluluklarını, toplumdaki ezilenlerin mutluluğu ile özdeş kılmışlardı. “Birimizin acısı, hepimizin acısı; birimizin sevinci, hepimizin sevinci,” diyen insanlardı özgürlükçüler.

Toplumun emeğinden başka satacak hiçbir şeyi olmayanlar ağlarken, onlar gülemezdi. Hayattan bir dilim kesip kendilerine ayırmadılar. Hayatlarını dilim dilim kesip özgür bir dünya için dağıttılar. Mutluluk, kendi mutluluğunu başkalarının mutluluğunda bulmaktı özgürlükçüler için.

Hayatın bir mum ışığı olmadığını, bir meşale olduğunu biliyorlardı. Fakat yaşamlarının bir ölüm aracıyla yok olmasını özgürlük adına kabul ettiler. Ölüm karşısında hayatın herhangi bir gününün son gün olabileceğini bilerek özgürlük kavgasına çıktılar. Sınıflı toplumun “sadece kendini düşün!” diyen sesine kulaklarını kapayıp, yüreklerinin götürdüğü yere gittiler. Mutluluğun karikatürleriyle yaşayan insanlara, mutluluğun resmini göstermek istediler. Değeri olmayan bir yaşamı, topluma değerli biçimde sunmak amacıyla kendi yaşamlarını değersizleştirdiler.

* * *

Özgürlükçüler, öteki dünyaya inanarak “ölümün bir iyilik” olduğunu sanan Sokrates’in soyundan gelmediler. Bilge olmaya öldükten sonra kavuşacağını düşünen Platon da onlara yabancısıdır. Gerçek mutluluğu ölümden arayan Seneca’nın, Epiktetos’un, Marcus Aurelius’un soyundan değildir onlar.

Özgürlükçülerin anası Spartaküs’tür. Hayvanlardan daha kötü koşullarda yaşayan, kızgın demirlerle göğüsleri damgalanan, zincirlerle birbirlerine bağlanan, Romalı soyluları eğlendirmek için birbirlerini öldürmek zorunda bırakılan, vahşi hayvanların önüne atılan Romalı kölelerin önderi ve isyancısı Spartaküs’tür!

Özgürlükçülerin anası Francois Babeuf’tur. Fransa’ya özgürlüğü armağan etmek isteyen, 1797’de bir bahar gününde ölmeden önce, “*davaların en güzeli uğruna canımı feda ettiğime*

pişman değilim,” diyen Babeuf’tur. *“Tertemiz bir vicdanla ölmenin de tadı var,”* diyen Babeuf’tur.

Özgürlükçülerin anası 1871 Paris Komüncüleri’dir. Gustav Cluseret, Charles Deleskuze, Gustav Flourens’tir. *“Beni, halkı hükümete karşı kıskırtıyor diye hapse attılar. Bu suçlamayı seve seve kabulleniyorum,”* diyerek ölen ve öldürüldükten sonra Versailles Jandarması Desmares tarafından kılıçla başı iki parçaya ayrılan Gustav Flourens’tir.

Özgürlükçülerin anası Ağustos 1927’de suçsuz yere Amerika burjuvazisi tarafından idam edilen Sacco ile Vanzetti’dir. *“İnsanın insan tarafından sömürülmesi ve baskı altına alınması suçunu da ortadan kaldırmak için mücadele ettiğim için suçsuzum,”* diyen Bartolomeo Vanzetti’dir. *“Beni sadece bir kez öldürebilirsiniz; ama beni iki kere idam edebilecek olsaydınız ve hayata iki kere gelebilseydim, şimdiye kadar ne yaptıysam aynısını yapmak için yaşardım,”* diyen Vanzetti’dir.

Özgürlükçülerin anası 1941-1942’de faşizme karşı savaşıırken öldürülen Fransız direnişçileridir. Joseph Delobel’dir. Desire Granet’tir. Charles Mickels’tir. Jean Poulmarch’tir. Jules Vercruysse’dir. Lucien Sampaix’tir. Marcel Bertone’dir. Fernand Zalkinov’dur. *“Haklı ve insanca bir dava uğruna öleceğim ânı cesaretle bekliyorum,”* diyen Jean Grandel’dir. *“Öleceğim! Ben cesurum. Elbette yaşamak isterdim,”* diyen Guy Maavet’tir. *“Hayatım boyunca hep insanlığın iyiliği için savaştım. Kesinlikle inanıyorum ki, benim hayalimin gerçekleştiğini siz göreceksiniz; benim ölümüm işe yaramış olacak,”* diyen Jean-Pierre Timbaut’tur. Alman polisine sır vermeyen ve kurşuna dizilerek intikam alınan Gabriel Peri’dir.

Özgürlükçülerin anası 1953’te Amerika burjuvazisinin komplosuna kurban edilen Ethel Rosenberg ve Julius Rosenberg’tir. Çocuklarına, idam edildikleri gün “bir son mektupla” bugünkü hayatın özünü öğreten Rosenbergler’dir: *“Yaşamınız size; iyinin, kötünün ortasında gelişip serpilemeyeceğini, özgürlüğün ve yaşamı gerçekten güzel ve yaşamaya değer kılan her şeyin bazen çok pahalıya ödenmek zorunda olduğunu öğretmelidir,”* diyen Rosenbergler’dir.

Özgürlükçülerin anası Che Guevara’dır. Enternasyonalist yüreğiyle Bolivya’da özgürlük için dövüşen ve kiralık katillere teslim olmayan, dokuz kurşunla öldürülen Che’dir. Ölümün her an gelebileceğini düşünerek çocuklarına, *“Dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir insana yapılmış bir haksızlığı içinizde hissedecek kadar duyarlı olunuz. Bu, bir devrimcinin en değerli niteliğidir,”* sözlerini miras bırakan Che Guevara’dır.

* * *

Bu kitapta anılan özgürlükçüler, evrensel özgürlükçülerin çocuklarıdır. Analarına ihanet etmemiş, onlardan öğrendikleri gibi ölmesini bilmişlerdir. *“Yaşamak ne güzel şey!”* derken ölebilmek onların üstün niteliğidir.

Türkiye özgürlük hareketinin binlerce savaşçısı, ”boynu bükük ölmeyen” direnişçilerdir. İşkence odalarında, barikatlarda, dağlarda, inandıkları özgürlük davasına yaşamlarını hiç

düşünmeden sunmuşlardır. Aramızda yoklar; ama özgürlük hareketinin silinmez sayfalarında yerlerini almışlardır. Hayatlarını ölüm karşısında özgürlük için yakanlar, Türkiye devrimci hareketinin onurudurlar.

Burada anlatılan özgürlükçüler, 12 Mart ve 12 Eylül döneminde öldürülen devrimcilerin ufak bir azınlığıdır. İdam sehpasında ölüme meydan okuyanlardır onlar. Önce üç Prometheus'tular, sonra yirmi Prometheus oldular. Ne var ki, özgürlükçülerin cesaretini tanımak isteyenlere, yirmi Prometheus'un ölüme meydan okuyuşu, özgürlükçülerin kızıl rengini göstermeye yeter.

Kızıl rengi ateş verir. Ateş direniştir. *Ölüme Ateş Yakanlar* en büyük isyancılarıdır. Hayatın, ölüme karşı isyancıları...

İnsan ruhu ölümlüdür; ölümsüz olan özgürlüktür. İnsanlık nesli ortadan kalkmadığı sürece özgürlüğün ölümsüzlüğü devam eder.

Sınıf savaşının mantığını kavramamış olanlar, “özgürlük için ölmenin” değerini anlamazlar. Beyinlerini burjuvaziye ipotek ettirenlerin yürekleri eskimiştir. Özgürlükçülerin yürekleriye güneş gibi her gün yenidir. Yeniden doğar.

Mehmet İnanç Turan

12 MART VE 12 EYLÜL

“Biz gördüğümüz işkencelerden şikâyet etmedik ve bize neden işkence yapıldı da demiyoruz. Finans oligarşisi tahakkümünün geçerli olduğu bir ülkede; devrimcilerin çiçekle değil, falaka, elektrik ve jopla karşılandığını çok iyi biliyoruz.”

Orhan Savaşçı

(4 Aralık 1974, 3 No’lu Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yapılan savunma)

Türk Silahlı Kuvvetleri 12 Mart 1971’de, anti-faşist, anti-emperyalist eylemleri bahane ederek TBMM ve hükümete bir muhtıra verdi. Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç’ın, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler’in, Deniz Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur’un imzalarını taşıyordu 12 Mart Muhtırası. Bunun anlamı “kibar” bir askeri darbeydi; yönetime ordu örtülü bir biçimde el koymuş oluyordu.

Muhtıra sabah radyodan halka duyuruldu, akşam da başbakan Süleyman Demirel istifa etti; şapkasını alıp gitti. Darbenin hedefi, anti-faşist, anti-emperyalist güçleri yok etmektir. Operasyonlar, gözaltılar başladı. İlerici insanlar, gençlik liderleri tutuklandı; binlerce insan işkenceden geçirildi.

12 Mart Muhtırasına karşı mücadeleyi başlatan bütün anti-emperyalist örgütlere saldırı düzenlendi; örgüt yöneticileri yakalandı. Nurhak’ta, Sinan Cemgil, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan öldürüldü. Kızıldere’de Mahir Çayan ve arkadaşları (on can) zalimce katledildi. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan idam edildi.

* * *

12 Eylül 1980’de Türkiye gözlerini ordunun yaptığı askeri darbeye açtı. Kenan Evren, Tahsin Şahinkaya, Nejat Tümer, Sedat Celasun, Nurettin Ersin’in oluşturduğu askeri cunta iktidara el koydu. Türkiye’nin sokakları 12 Eylül sabahı tanklarla, panzerlerle, silahlı askerlerle doldu. Kenan Evren radyo ve televizyonlardan amaçlarını duyurdu:

“Girişilen hareketin amacı (...) devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmaktır. Parlamento ve hükümet feshedilmiştir. Parlamento üyelerinin dokunulmazlıkları kaldırılmıştır. Bütün yurtdışı sıkıyönetim ilan edilmiştir. Yurtdışına çıkışlar yasaklanmıştır.”

Askeri yönetim hiç zaman kaybetmeksizin devrimci güçlere, aydınlara, yazarlara, meslek odalarına, sendikalara, partilere karşı acımasız bir savaş başlattı.

Binlerce insan tutuklandı, insanın aklının almayacağı işkencelerden geçirildi. Resmi kayıtlara göre 171 kişi işkence altındayken öldürüldü. 17 özgürlük savaşçısı idam edildi.

ÖZGÜRLÜKÇÜLERİN ORTAK AMACI

“Devrimciyim diyen, sınıflı toplumun zaaflarını taşımayan insan değil, her gün kendi kendini yenileyen aşabilen insandır. (...) Biz kapitalist üretim ilişkilerinin hâkim olduğu bir toplumda ‘insan’ olabilme çabasını veren, bu ilişkiler içinde yer alan ve bu iğrenç ilişkiler çerçevesinin bütünüyle dağıtılmasını, yok edilmesini amaç edinen ve bu niyetle yola çıkan bu hareketin içinde yer aldığımız için yargılanıyoruz.”

Orhan Savaşçı

(4 Aralık 1974, 3 No’lu Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yapılan savunma)

12 Mart ve 12 Eylül döneminde öldürülenler farklı görüşleri taşıyorlardı. Ama onları birleştiren ortak amaç, özgürlüktü. Dünyaya, ülkelerine özgürlük gelsin istiyorlardı. İnsanın insan üzerindeki egemenliği, sömürü ortadan kalksın diyorlardı. Hedefleri bir, seçtikleri yollar değişikti.

İnsanı kendisine, birlikte olduğu insanlara, kendi emeklerine, doğaya yabancılaştıran kapitalizmin yıkılmasını istiyorlardı.

Özgür bir dünya onların ortak dünyasıydı. Bu dünyaya ulaşmak için farklı yollardan yürüdüler. Kimisi patika yollara saptı, kimisi çıkmaz sokaklara. Çok büyük yanlışlar yaptılar, yanıldılar; ama ne yaptılarsa özgürlük için yaptılar; kendi çıkarları için yapmadılar. Doğru eylemlerden öğrendikleri gibi, yanlışlarından da öğrendiler. Kendilerinden sonraki kuşaklar, onların yanlışlarından dersler çıkardı.

Hepsi hayata karşı, idealleri olan özgür dünyaya karşı samimiydi. Ölüm kapılarını çaldığı an, pişmanlık göstermeden açtılar kapıyı. İstenmeyen misafiri başları dik olarak karşıladılar. Onların karşısında ölüm boynunu büktü...

* * *

Özgürlükçülerin hepsi kardeşti. Zaman zaman kardeş olduklarını bilmedikleri veya unuttukları için kavga ettikleri de oldu. Ama kişisel çıkarları için değil, özgür dünyaya ulaşmaya kendi yollarını en uygun gördükleri için...

Dünyayı yorumlamakla yetinmeyen, dünyayı değiştirmek isteyen özgürlükçülerin bilgileri her seferinde yetmedi. Onlar önce “özgürlük eğitimi” alıp, özgürlük kavgasına girmediler. Hayat

beklemezdi; özgürlük kavgasının ortasına yüzme bilmeyen insan gibi attı onları. Kendi kendilerine yüzmesini öğrendiler. Kulaçları birbirine karışarak...

Farklı ırmaklarda yüzerek aynı denize ulaşmak isteyen yüzücüydüler onlar. Varmak istedikleri “özgürlük denizi” bütün insanlığın özgürlük içinde yüzdüğü denizdi.

Özgürlükçülerin “kaderi” ortaktı. Amaçlarının ortak olduğu gibi. Birlikte acı çektiler, işkence gördüler, birlikte ipe çekildiler. Fakat hiçbir şekilde özgür dünyanın “eski savaşı” olmadılar.

Burjuvazi onların ortak özgürlük dünyalarına, ortak ceza biçti: Ölüm! Darağacı!

Özgürlükçülerin özlem duyduğu ortak dünyanın profili, özü aynıydı:

İnsanın kendi yeteneklerini özgürce geliştirebileceği ve kullanabileceği bir dünya!

Herkesin yeteneği ölçüsünde çalışabileceği, mutluluğu için toplumdan istediğini alabileceği bir dünya!

Bireysel çıkar çatışmasının olmadığı, insanların birbirini potansiyel düşman olarak görmediği, kardeşlerin el ele verdiği bir dünya!

Kıscık insan hayatının doya doya yaşanacağı bir dünya!

İnsanlararası ilişkilerin hesapsız kitapsız özgürce yaşanacağı bir dünya!

Kadının, erkeğin gerçekten eşit olduğu, eşitlerin birbirine sevdalandığı bir dünya!

Sınıfların, paranın, devletin, yabancılaşmanın olmadığı bir dünya!

İnsanın anası olan doğanın korunduğu, doğanın gizlerinin çözüldüğü, üretimin insanı temel aldığı bir dünya!

Zenginliğin tek ölçütünün “özgür zaman” olacağı, insanın kendini bu özgür zamanda gerçekleştirebileceği bir dünya!

Her insanın efendisinin kendisi olduğu, kardeşlik sevgisiyle örülmüş bir dünya!

Özgürlükçüler işte bunun için kardeşler. Bunun için isimleri aynıdır. Hayalleri ortaktır bunun için. Bunun için ortak olarak anılmayı hak ederler. Bunun için onların devamcıları olan

özgürlükçüler, sevgiyle, aynı özgürlük aşkıyla, *Ölüme Ateş Yakanlar*'ı anar. Her zaman anacaktır da...

12 EYLÜL'E DİRENEN ÖZGÜRLÜKÇÜLERİN KÖKÜ

*“Bildiğin gibi şimdi hücrede kalıyorum.
Vaktimi bol bol kitap okumayla geçiriyorum.
Okumaya doymak olmuyor.
Ölene kadar doymayacağız.
İdamı fazla düşündüğüm yok.
Daha evvelde söylediğim gibi dünyaya kazık çakmadım ya.
Fazla yaşamak değil önemli olan, ağaçlar da yaşıyor.
Ben yaptıklarımın pişman değilim.
Elimde olsa tekrarlardım onları.”*

Deniz Gezmiş

*“Ranzanın karşısında kafesli demir kapı, arkasında Mehmet.
Görevi dakikasına beni denetlemek.
Mehmedim utanıyor, kahroluyor.
‘Askerlik ağam n’aparsın’ diyor.
Aslında o da tutsak.
Ben hücre içinde, o hücre önünde.”*

Mahir Çayan

*“Göğsümüzde onurla dalgalanan
Kızıl bayrağa siz ki al rengini verdiniz.
Ölmez halk için toprağa düşenler
Siz ki ölmezliğe erdiniz.”*

İbrahim Kaypakkaya

Köksüz ağaç olur mu? Özgürlük ağacının tarihin derinliklerine uzanan kökleri var. 12 Eylül 1980 darbesine direnen özgürlükçülerin kökü, 12 Mart 1971 Muhtırası’nın zulmüne uğrayan özgürlükçülere uzanır.

Deniz Gezmiş’in, Yusuf Aslan’ın, Hüseyin İnan’ın mahkemede yaptıkları ortak savunmada görünür bu kök:

“Toplumların tarihi, ezenler ve ezilenler arasındaki mücadelelerin tarihidir. Çağımıza kadar bu mücadelelerde ezilenler daima yenilmişlerdi. Fakat 20. yy. tarihimiz, ezenlerin barbarlığına ve bütün baskılarına rağmen ezilenlerin kurtuluşuna sahne olmaktadır.

Günümüzde ezenleri temsil eden ve çıkarı uğruna yoksul ulusları boyunduruğu altında tutan EMPERYALİZM'dir. İnsanlık tarihi gericiliğin, barbarlığın ve vahşetin son kalesi olan emperyalizmin de sonunu müjdeliyor.

Bütün ezilen uluslar, emperyalizme her gün darbe üstüne darbe vuruyorlar. Asırlardır ezenlere karşı mücadelelerde hayatlarını feda edenlerin çabaları boşa gitmemiştir. Dünyamız zafer türkülerini söylemek üzeredir...

Ezenlere karşı verdikleri mücadelelerde, ölen tüm ezilenlere selam olsun..."

Hüseyin İnan'ın asılma kararını verenlerin yüzünde tokat gibi patlayan sözlerinde açığa çıkar bu kök:

"Tarih, asıl suçluları affetmeyecektir!"

Asıl suçlular kurtulsa dahi onları koruyanlar tarih önünde er geç hesap vereceklerdir.

Bu mahkemenin sonucu adli bir skandal olabilir. Fakat, mahkemenin sonucu ne olursa olsun dediklerimiz gerçekleşecektir!

... Ta ki vatani Amerika'ya satanlar ve gericilerin sonu gelene kadar, bu kavga biz olmasak da devam edecektir!

Yurtsever analar var oldukça devam edecektir! Kısaca; anaların rahmine el atılamayacağına göre, mutlaka devam edecek ve başarılabacaktır!"

Deniz Gezmiş'in 6 Mayıs 1972'de asılmadan hemen önce babasına yazdığı son mektupta görünür bu kök:

"İnsanlar doğar, büyür, yaşar, ölürler, önemli olan çok yaşamak değil, yaşadığı süre içinde fazla şeyler yapabilmektedir. Bu nedenle, ben erken gitmeyi normal karşılıyorum, ve kaldı ki, benden evvel giden arkadaşlarım hiçbir zaman ölüm karşısında tereddüt etmemişlerdir. Benim de düşmeyeceğimden şüphelen olmasın, oğlun ölüm karşısında aciz ve çaresiz kalmış değildir, o bu yola bilerek girdi ve sonunun da bu olduğunu biliyordu."

Yusuf Aslan'ın darağacına çıkmadan 4 gün önce akrabalarına yazdığı mektupta görünür bu kök:

"Bu mektubumu okuduğunuz zaman, artık aranızda olmayacağım. Mektubumu, senatonun idamlarımızı onayladığını öğrendiğim anda yazıyorum. Şundan emin olmalısınız ki; bu güne

kadar davama olan inancım sarsılmamıştır. Sehpaye gidene kadar da en ufak bir sarsılma olmayacaktır.

Bizi, bu mücadelemizden dolayı, güya adil mahkemelerinde yargılayan ve yine adil kurumların eli ile asacak olanlar bilmelidirler ki; biz halkımızın kurtuluşu ve Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi uğruna, şerefimizle bir defa öleceğiz. Bizi asanlar şerefsizlikleriyle her gün öleceklerdir.”

30 Mart 1972'de Kızıldere'de "ölmek var, dönmek yok" diyen, kurşun sesleri arasında "devrim için ölürüz" marşını söyleyen ve sözünde durarak ölen Mahir Çayan'a, Cihan Alptekin'e, Saffet Alp'e, Ömer Ayna'ya, Sinan Kazım Özüdoğru'ya, Hüdayi Arıkan'a, Ahmet Atasoy'a, Ertan Saruhan'a, Sabahattin Kurt'a, Nihat Yılmaz'a kadar uzanır bu kök!

29 Ocak 1973 günü yakalanan ve 18 Mayıs 1973'de öldürülen İbrahim Kaypakkaya'nın, üç buçuk ay işkencede "ser verip sır vermeyen", yoldaşlarını satmayan tutumunda ortaya çıkar bu kök!

Özgürlükçülerin silahı olan "direnme bilincini" sergileyen, İbrahim Kaypakkaya'nın kendini esir tutanlara söylediği sözlerinde mızrak gibi açığa çıkar bu kök:

"Ben devrimciyim. Biz devrimci olarak siyasi konularda hiçbir şeyi prensip olarak gizlemeyiz ve fikirlerimizi açıkça söyleriz. Ancak örgütsel yönden faaliyetlerimizi ve örgüt içerisinde bize inanan arkadaşlarımızı ve örgüt içerisinde olmayıp da bize yardımcı olan şahıs ve gurupları açığa vurmaktan katiyen kaçınırız ve söylemeyiz. Bu sebeple örgütsel faaliyetlerim hakkında hiçbir şey açıklayamam."

* * *

Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya ve onların yoldaşları, üç koldan gelip özgürlük denizine kök saldılar. Acılarla, işkencelerle, direnmelerle, sınıf mücadelesiyle gelişti bu kök!

12 Eylül faşist darbesine direnenler; hapishanelerde, idam sehparalarında bu kökün devamı olduklarını egemen sınıfın uşaklarına gösterdiler.

Bugünün özgürlük savaşçıları, 12 Eylül ve 12 Mart'a direnen geleneğin mirasçısıdır. Hem özgürlük ateşini yüreklerinde, bilinçlerinde taşıyarak, hem de özgürlük ateşini ölüme karşı yeniden yeniden yakarak...

DARAĞACINDA

ÜÇ

ÖZGÜRLÜK

ATEŞİ

DENİZ GEZMİŞ - YUSUF ASLAN – HÜSEYİN İNAN

RESİMLER-1

Deniz- Yusuf ve Hüseyin İnanın resimleri konacak.

KARANLIK GECEDE ÜÇ PROMETHEUS:

“Üç Ateş Tutuşturucu”

*Bu sabah şafakla bitecek olanı
elden gelseydi tekrarlamak
tekrarlardı aynı yerden başlayıp
aynı yoldan geçerek
ve yine gerekirse aynı yerde bitirmek üzere.*

Nâzım Hikmet

Prometheus, Yunan Tanrısı Zeus’a başkaldırdı. Zeus, tanrıların dokunulmaz dünyasından yanaydı. Prometheus ise insanların egemen olacağı bir dünyadan yana. Zeus, insanlardan ateşi sakladı. Prometheus, ateşi çaldı ve insanlara hediye etti. Zeus, insanları aşağılayarak küçük düşürdü. Prometheus ise Zeus’u aldatarak insanların öcünü aldı. Öyle ki, Zeus’un yıkılmaz sanılan otoritesini insanların gözünde yıktı. Büyük akıl gücü sadece Zeus’un elindeydi. Prometheus akıl gücünü insanlara geçirdi; onları bilinçlendirdi, özgürleştirdi. Bilinç ve özgürlük insanlığın koruması gereken onur haline geldi. Zeus’la, Prometheus arasındaki kavga, özgürlük-kölelik kavgasıydı. Prometheus kendi özgürlüğü üzerinde bu kavgayı yaptı ve insanlara köleliğe boyun eğmemeyi öğretti.

Zeus, Tanrı olarak her şeyi bildiğini sanıyordu. Prometheus ise sadece “önceden görebildiği” şeyleri biliyordu. Prometheus’un kelime anlamı bu yüzden, “önceden gören” değil miydi? Bilinç sayesinde “önceden görebilmeyi” öğretti Prometheus insanlara!

Prometheus ateşi çaldığı zaman başına gelecekleri önceden biliyordu. Bilerek çaldı ateşi. Zeus’un bu eylemi suç sayacağını bile bile!

*Ama ben biliyorum başıma gelecek olanı
Bile bile, isteye isteye suç işledim.*

Prometheus insanlık için yaptığı fedakârlığın bilincindeydi; alacağı cezanın bilincinde olduğu gibi!

Bir kayaya zincirlendi Prometheus, Zeus tarafından. Prometheus’un karaciğerini bir kartala yedirtti azar azar.

Prometheus acılara katlanmasını bildi, pişman olmadı, af dilemedi Zeus’tan.

*Zeus Babaya sadık uşak olmaktan
Şu kayanın kulu olmak yeğdir bana*

* * *

Mitolojideki Prometheus, Zeus'un değiştirilemez sanılan düzenine karşı savaştı. Hayatın üç gerçek Prometheus'u ise burjuva devletin bekçiliğini yaptığı sömürücü düzene.

Mitolojik Prometheus, Zeus'a karşı başkaldırılabilceğini göstererek onun onurunu parçaladı. Üç Prometheus ise Türkiye burjuvazisinin onurunu.

Mitolojik Prometheus kendi eyleminden dolayı nedamet getirmedi, ağlayıp sızlamadı. Üç Prometheus da burjuvaziden özür dilemedi, ezilenlerin onurunu çiğnetmedi, gözyaşları içinde gitmediler ölüme!

Mitolojik kahraman, ateşi, insanlar kullansın diye onların ellerine, bilinçlerine teslim etti. Türkiye'nin binlerce kahramanından üç tanesi ateşi aldı, kendilerini "ateş tutuşturucu" yaptı ve ölüme karşı ateşi yaktı. Üç ateş tutuşturucu, üç Prometheus; Deniz Gezmiş-Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'dır.

On yedi Prometheus onları izledi.

Tarihe onların adı *Ölüme Ateş Yakanlar* olarak geçti.

Ateşten Önce Deniz Gezmiş

*Bir insan öldü başka silah bilmeden
hayata açılmış kollarından gayrı
bir insan öldü başka yol bilmeden
mavzerlerin kıpıraştığı yollardan gayrı
bir insan öldü vazgeçmez hâlâ döğüşten
ölüme karşı
o karanlığa karşı*

Paul Eluard

Karanlığın bütün ağırlığını almış bir gece Ankara'nın üzerine çöküyordu. Soğuk bir hücreye kapatılmış dağ gibi yüksek bir genç, ölümle nasıl hesaplaşacağını düşünüyordu. 25 yaşındaydı, adı Deniz Gezmiş'ti.

Ölüm, hayatın kapısını zamansız çalmıştı. Hangi ölüm zamanlıydı ki? Her ölüm zamansız gelirdi, doğanın yasasıydı bu! Ne var ki, kapıda beklemekte olan ölüm, doğadan gelen bir ölüm değildi. Celladı burjuvazi olan, burjuva düzenin gönderdiği bir ölümdü.

Ölümden hemen önce insan hayattan başka neyi düşünebilirdi ki? Deniz de hayatını düşünüyordu; yaşadıkları olaylar beyninin süzgecinden yavaş yavaş akıyordu...

Ankara'nın Ayaş ilçesinde doğdu. Babası ilkokul öğretmeni idi. İki erkek kardeşi vardı; Bora ve Hamdi. 1962-1963'te Haydarpaşa Lisesi'ne kaydını yaptırdı. O yıllarda devrimci düşüncelerle tanıştı. 1966'da İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girdi. Hayatın akışı onu gençlik eylemlerinin önderi yaptı.

İlk kez ne zaman polis tarafından gözaltına alınmıştı Deniz? Çorum Belediyesi işçilerini desteklemek için yapılan eylemde olsa gerek.

ABD'nin politikasını protesto ettikleri bir eylemde ABD bayrağını yakmıştı. Bundan dolayı değil, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ü kınadığından dolayı tutuklanmıştı. Daha sonra yeniden 1968'de, 6. Filo'yu protesto eyleminden dolayı gözaltına alınmıştı.

Amerikan 6. Filo'su İstanbul'a geldiğinde İ.T.Ü. öğrenci yurdu toplum polislerinin baskınına uğramıştı. Hukuk Fakültesi öğrencisi olan Vedat'ı öğrenci yurdunun 4. katından aşağı atmıştı polisler. Vedat Demircioğlu komadan çıkamadı, 24 Temmuz 1968'de öldü. Deniz, Vedat için Hukuk Fakültesi'nde yapılan törende konuşmuştu. Ne demişti?

“Vedat devrim için öldü. Ölenler ölür, ölenler güneşe gömülür.”

Kendisi için de ölüm uzakta değildi. Devrim için ölecekti ve güneşe gömülecekti. Ölümüne ateş yakacak olan; ölümü değil, son saniyede bile hayatı düşünürdü.

* * *

1968'de ABD Büyükelçisi Kommer'in İstanbul'a gelişini Yeşilköy havaalanında protesto etmişlerdi ve bu gösteri sonunda tutuklanmıştı.

1969'da Filistin'e gitmişti, Filistin gerilla kamplarında eğitim görmüştü. Ya sonra?

Üniversiteyi işgal ettikleri bir eylemden dolayı okuldan atılmıştı, ardından tutuklanmıştı. Tutuklanmalar, serbest bırakılmalar, tekrar tutuklanmalar...

Değişik cezaevlerindeki günleri: Sultanahmet Cezaevi, Kayseri Cezaevi, Mamak Askeri Cezaevi... Türkiye'nin cezaevleri Deniz'in ikinci adresi gibi olmuştur.

Deniz kendini halkın kurtuluşu yoluna adanmıştı; beri yaşamını eylemlerle doldurmuştu: 1971'de örgütün para ihtiyacını karşılamak için yaptıkları Ankara Emek İş Bankası soygunu; ABD Üssü'nden dört Amerikalının kaçırılması; yürüyüşler, işgaller, protestolar...

Tutuklanan Üç Ateş Parçası

16 Mart 1971, Deniz'in dışarıdaki eylemlerinin altına yazılmış son tarih oldu. Artık bir daha Türkiye sokaklarında, üniversitelerde eylem yapamayacaktı. Dostlarıyla, yoldaşlarıyla birlikte o gür sesiyle bağıramayacaktı. 16 Mart 1971 özgürlüğe veda günüydü. Gemerek'te yakalanmıştı. Burjuvazi ve onun boyalı medyası ne kadar de sevinmişlerdi Deniz'in yakalandığına! Deniz'in yanında Yusuf Aslan vardı; o da yaralı olarak yakalanmıştı.

Deniz ve can arkadaşı Yusuf Aslan yakalanmasaydı, Sinan Cemgil'le buluşup Nurhak Dağları'na gideceklerdi. Şarkışla'da devletin güvenlik güçleri tarafından çevrildiler. İlk kurşunu Yusuf Aslan yedi, yere yığıldı. Deniz koştu, Yusuf'u kaldırmaya çalıştı. Yusuf kalkamadı ayağa. Göz göze geldiler iki yoldaş. Yusuf onun kaçmasını istedi. Geriye bırakmak zorunda kaldığı yoldaşının acısıyla Deniz ileri fırladı bir ok gibi!

Aklında Yusuf'u taşıyarak koştu koştu Deniz. Bir evin kapısını çaldı. Şengül Fırıncı isimli kadın kapıyı açmadı; kocası olan kıdemli hava başçavuşu İbrahim Fırıncı'yı uyandırdı. İbrahim kapıyı açar açmaz Deniz'in silahıyla karşılaştı. Bu arada Şengül Fırıncı elinden yaralandı. Deniz böyle olsun istememişti.

İbrahim'in arabasına bindiler, Yusuf'u bulmaya çalıştı Deniz. Yusuf'a ulaşmadan yakalandı.

Deniz'i Ankara'ya getirdiler ve İçişleri Bakanı Haldun Menteşoğlu'nun karşısına diktiler.

Deniz köle ruhlu değildi; hiçbir zaman düşmanlarının karşısında baş eğmemişti. İçişleri Bakanı'nın karşısında da boyun eğmedi. Deniz ile İçişleri Bakanı Haldun Menteşoğlu'nun arasında geçen konuşma Hürriyet, Milliyet, Akşam Gazetelerinde yayımlandı. Deniz kendine duyduğu güven, inandığı davadaki kararlılığı burjuva basınına şaşkınlığa düşürdü:

“Menteşoğlu: Neden yola çıktın bu genç yaşta?

Gezmiş: *İnanmışım dava uğruna mücadeleye veriyorum. Sizin yüzünüzden mücadeleye veriyorum.*

Menteşoğlu: Nereye gidiyordunuz?

Gezmiş: *Devrime.*

Menteşoğlu: (Eliyle duvardaki haritada Sivas'ı işaret ederek) Devrim o tarafta mı?

Gezmiş: *Devrimin o tarafı, bu tarafı yoktur, her taraftan gelir.*

Menteşoğlu: Parayı ne yaptın?

Gezmiş: *Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu paranın gereğini yapacaktır.*

Menteşoğlu: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu nedir? Türkiye’de bir tek ordu vardır. O da Cumhuriyet ordusudur.

Gezmiş: *Hükümetinizin istifasından belli.*

Menteşoğlu: (Deniz’i gazetecilere göstererek) İşte bu pejmürde adam, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu’nun kahraman kumandanı imiş. İyi bakın. Kılığına, kıyafetine, suratına.

Gezmiş: *Kahramanım, tabii.*

Menteşoğlu: Kimin kahraman olduğu belli olmadı mı?

Gezmiş: *Belli oldu. Kahraman olduğunuz için istifa ettiniz, değil mi? Sizler Demirel’in neferisiniz, ben Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu’nun...*

Menteşoğlu: Susturun şu ukalâyı. Konuşturmayın. Götürün, çok konuşup ukalâlık etmesin.

Deniz: (Emniyet Sarayı’nda kendisini merakla seyreden polislerle) *Bakın görün beni, daha evvel hiç görmemiş miydiniz? Ben, siz polislerden daha alacaklıyım, alacaklarım var sizden.”*

* * *

*Cellât şimdi ne yapacak,
şasırdı önünde bir damla kanın,
yanaştırmamak için yolcuları
nöbetçiler diker başına onun.*

Aragon

Yusuf Aslan’ı yaralı halde buldular ve tutukladılar. Yarasına uzun süre bakmadılar; buzlar üstünde beklettiler. Sonra onu bir bakım odasının yatağına zincirle bağladılar.

1947’de Çekerek ilçesine bağlı Kuşsaray köyünde doğmuştu Yusuf. Çocukluğunu köylerde yaşamıştı. Ankara ODTÜ Fizik bölümü öğrencisiydi. O da Deniz gibi Filistin’e gitmişti. Filistin’den dönüşünde yakalanmıştı; üzerinde Filistin gerilla elbiseleri vardı. İşkenceye almışlardı; fakat üzerindeki elbiseye rağmen bir türlü ona Filistin’de eğitim gördüğünü itiraf ettirememişlerdi. Yusuf böyle bir Prometheus’tu işte.

Türkiye İş Bankası Emek Şubesi’nin soyulmasında görev almıştı. Dört ABD’li askerin kaçırılması eyleminde de!

Şimdi düşmanın eline yaralı biçimde esir düşmüştü. Boyun eğmeyecekti, inandığı görüşleri ölümüne kadar savunacaktı.

*Bizim başarımız bu ölüm, bizim zaferimiz bu.
Dünyada aklımıza gelmezdi böyle yararlı olacağımız,
insanlık için, adalet için, hürlik için
es kaza gördüğümüz bu hizmeti
bir kere değil, on kere yaşasak yapamazdık.*

Can Yücel

Üçüncü Prometheus, Hüseyin İnan'dı. 1949'da Kayseri'nin Sarız ilçesinde doğmuştu. ODTÜ öğrencisiydi.

Filistin'de gerilla eğitimi görmüştü ve dönüşte yakalanmıştı. Devletin güvenlik güçleri nasıl ki, Yusuf'un ağzından bir şey alamadıysa, onu da işkencede konuşturamadılar. Burjuvazide utanma duygusu yoktu; yakaladıkları Hüseyin'e, Vali Ali Rıza Yaradan ajanlık teklif etti. Vali gereken yanıt Hüseyin'den aldı.

Hüseyin'le, Deniz, Yusuf anlaşmışlardı. Denizler'in Sinan'la buluşup Nurhak Dağları'na gitmelerinden sonra Hüseyin de onlara katılacaktı.

Hüseyin; Deniz ve Yusuf'un yakalandıklarını, Ankara'dan yola çıkmadan önce öğrendi. Denizler'in yakalanışından birkaç gün sonra Pınarbaşı'na gitti. Ne yazık ki, dayısı ve dedesi onun canını kurtarmak amacıyla güvenlik kuvvetlerine haber verdiler. Böylece kendi elleriyle Hüseyin'i ölüme gönderdiler. Hüseyin buna rağmen akrabalarının iyi niyetine güvenerek onlara karşı kindar davranmadı.

Adaletin Adaletsizliği

24 Mart 1971'de yakalanan Hüseyin'in davası, "Deniz Gezmiş Davasına" katıldı. Altındağ Veteriner Okulu'nda 16 Temmuz 1971'de başlayan mahkeme iki ay on gün sonra sonuçlandı.

Mahkeme sürecinde kendilerine baştan kesilmiş idam cezasına şaşırmadılar. Kendilerini yargılayanları aslında onlar yargıladılar. Her üçü de mahkemeye güvenlerinin olmadığını mahkemenin ilk günü belirttiler.

Hüseyin mahkemedeki savunmasında, "Cezanın suça değil, suçun cezaya uydurulmaya çalışıldığını gördüm," dedi. Devam etti:

“Haklı olarak belirtiyorum; iddia makamını muhatap olarak almıyorum ve mahkemeyi bağımsız yargı organı olarak kabul etmiyorum. Karanlık günler yaşadığımız Erim iktidarı döneminde sözlerimizin halktan gizleneceğini biliyorum. Fakat, hürriyetlerimizin alındığı bu ortamda, konuşma fırsatı bulmak dahi önemlidir. Cezamızın başka organlar tarafından verileceğini de çok iyi biliyorum.”

Deniz –Yusuf –Hüseyin kendilerinin idamını isteyen mahkemeyi ortak savunmalarında açıkça aşağıladılar:

”Buna göre iki şey var:

1 - Eğer belli bir hata sonucu, iddianame ve mütalayı hazırladıysa, dikkatli olunuz; idamını istediğiniz kişiler kasaplık koyun değildir ve siz savcısınız...

2 - Yok eğer yaptığının bilincindeyseniz; yolunuz açık olsun.”

Deniz’in, Yusuf’un, Hüseyin’in beklediği sonuç mahkemeden çıktı: İdam!

* * *

*Ah, gidiyor işte gidiyor göz göre göre
sıcak titreyişi varlığını hayata adanmışların
gidiyor
öfkenin haykırıışları
yasalarıyla gidiyor kahredişin
zulmün ve iğrençliğin buyruklarıyla gidiyor
toprağa düşen bakımsız yapraklar gibi değil
azarlanmış çocukların kederiyle değil
doğuşun ve sevmenin feryadıyla gidiyor
ölümü donatan arkadaşlarım*

Nihat Behram

2 Mayıs 1972’de idam kararlarını senato onayladı. Artık üç Prometheus için ölüm kesindi. Hayat geriye gitmezdi; ölüm her an yaklaşıyordu. Üç savaşçı, üç kahraman, ölüme karşı hayatın sözcüleri olarak ateş yakacaktı. Ateşi öyle iyi yakmaları gerekiyordu ki, onları izleyenler bu ateşi görebilmeliydi.

Avukatları Niyazi Ağırnaslı infazdan birkaç gün önce onları ziyaret etti, ateşin nasıl yakılacağını ateş yanmadan önce gördü. Deniz ona şöyle dedi:

“Bizi Taylan Özgür’ün yanına gömdürün ve infazlar sırasında mutlaka bulunun. Burjuvazinin paçavra gazeteleri, korktular, düştüler, bayıldılar gibi onurumuzu kırıcı yayın yapmaya çalışır. Duruma avukatlarımız tanık olmalıdır.”

Ölüm karanlığındaki Gece

*Dün nasılsa bugün de öyle,
Öldürölür taşıyanlar ışığı,
Başkaları alır onların yerini,
Işığa dokunamaz ama hiç kimse.*

Aragon

Takvim yaprağı 5 Mayıs 1972’yi gösteriyordu. Ankara gecenin koyu karanlığına yaklaşıyordu. Gündüz, gece tarafından öldürölldü; 5 Mayıs günü, geceyarısını atlayarak 6 Mayıs’a geçti. 6 Mayıs doğmaya başladı.

5 Mayıs’ın, 6 Mayıs’a dönüştüğü bu saatlerde Ankara Mamak Askeri Cezaevi hareketliydi; tanklarla, askerlerle etrafı çevrilmişti. Güvenlik görevlileri, yüksek rütbeli subaylar telaşlıydı; sanki kendileri öleceklermişçesine korku içindeydiler.

Saat 00.30’u doldurdu. Denizlerin avukatları Halit Çelenk ve Mükerrerrem Erdoğan’ın kapıları ayrı ayrı çalındı; güvenlik görevlileri onları yanlarına alarak Ankara Merkez Cezaevi’ne doğru arabalarıyla yola çıktılar.

Mamak Askeri Cezaevi’nde ölümü bekleyen Deniz’in hücresinin önünde askeri görevliler birden ortaya çıktılar. Hücresinin kapısını açtılar, sakın biçimde oturan Deniz’i ayaklarından zincire vurdular ve ellerini arkadan kelepçelediler.

Deniz’i koridora çıkardılar. Ayaklarındaki zincirle yürümeye başladı Deniz. Zincirle kolay yürünmüyordu; bir asker zincirleri yukarı kaldırarak Deniz’e yürümesi için yardım ediyordu. Koğuşların önünden geçerken Deniz Gezmış geride kalan savaş arkadaşlarına yüksek sesle veda etti. Zırhlı bir arabaya bindirdiler Deniz’i.

Aynı biçimde Yusuf’un ve Hüseyin’in hücrelerine girdiler. Onların da ayaklarını zincirlediler, ellerini arkadan kelepçelediler. Yusuf ve Hüseyin tıpkı Deniz gibi telaşsız, sakindiler. Koğuşların kapılarının açıldığı koridordan geçerken onlar da haykırarak koğuştaki arkadaşlarıyla vedalaştılar. Yusuf ve Hüseyin ayaklarındaki zincirleriyle ayrı ayrı zırhlı

arabalara bindirildiler. Üç farklı zırhlı araçtaki Deniz-Yusuf-Hüseyin, Merkez Cezaevi'ne götürülüyorlardı.

Vardılar varacakları yere.

Ölüme giden üç yoldaşı karşılaştırmamak için özel önem gösteriyordu askeri görevliler. Önce Deniz'i aldılar, başgardıyanın odasına getirdiler.

Sonra Yusuf'u ve Hüseyin'i teker teker aldılar, ayrı odalara koydular.

* * *

Deniz'lerin avukatları Halit Çelenk ve Mükerrer Erdoğan, ayrı ayrı arabalarla Merkez Cezaevi'ne getirilmişti. Üstleri-başları arandıktan sonra cezaevine girmek üzere bir üsteğmene teslim edilmişlerdi. Halit Çelenk bundan sonrasını şöyle anlatır:

”Kapıdan küçük avluya giriyoruz. Daha önce çok kez gördüğüm bu avluyu ilk kez görüyormuş gibi bakıyorum. Oradaki kara kavağın sol tarafına bir demir sehpa kurulmuş. Tepesinde ip ve ilmik. Altında orta boyda bir masa. Masanın üstünde de bir tabure var.

Sağdaki birkaç ayak merdiveni atlayarak başgardıyanın odasının önündeki koridora çıkıyoruz. Ankara İnfaz Savcısı Sami Uğur, bizi karşılıyor:

Buyurun sizi Deniz'le görüştüreyim.

Başgardıyanın odasına giriyoruz.

Yaklaşık 3-4 metrekare genişliğindeki bu odanın sağ tarafında ve sehpanın bulunduğu avluya bakan pencerenin karşısındaki bir koltukta Deniz Gezmiş oturuyor. Sırtında parka, üstünde boğazlı sarı-yeşil yün bir kazak, ayasında limon küfü kadife bir pantolon ve postallar içinde dimdik bir görüntüsü var. Elleri arkadan kelepçeli. Birkaç görevli kol ve omuzlarından tutuyor. Ayaklarında kalın demirden yapılmış, bilek kalınlığında zincirler. Bu zincirler iki ayağından ayrı ayrı iki asma kilitle kilitlenmiş. Tunç renkli zincirler. Yeni ve ilk kez kullanıldığı besbelli.

Odada 5 kadar yüksek rütbeli subay, emniyet memuru ve cezaevi görevlisi. Çoğu ayakta. Tevfik Türlü ve Ali Elverdi de bunlar arasında.

Gezmiş, odada beni ve Mükerrer Erdoğan'ı görünce gülümsüyor ve bize 'hoşgeldiniz' diyor. Yüzünde inançlı ve yürekli bir ifade okunuyor. Bir görevlinin, ağzına verdiği uçlu bir sigarayı içiyor. Yanındaki masanın üzerinde bir 'Samsun' paketi var. Bizleri görmekten memnun olduğu bakışlarından anlaşılıyor.

Gözlerimize bakarak:

İki gün öncesine kadar ‘Birinci’ içiyorduk. İki günden beri sonucu bildiğimizden, hiç olmazsa iki gün uçlu sigara içelim dedik, diyor ve ekliyor:

Geldiğinize sevindim. Ölümüne nasıl gittiğimizi gözlerinizle görüp, yarınki kuşaklara doğru olarak anlatınız diye, sizlerin olaya tanık olmanızı istedik. Daha önce de söylemiştim. Bizleri Cebeci Mezarlığı’nda Taylan’ın yanına gömün.

Bu sırada infaz savcısı söze karışarak Deniz’e soruyor:

Deniz, kendini nasıl hissediyorsun?

Bu sözlerde zoraki bir ilgi çabası seziliyor.

Deniz, başını infaz savcısına doğru kaldırıyor ve gülerek:

Çok mutluyum ve rahatım, diyor.

Avukatlarına bir şey söyleyecek misin?

Söyleyeceklerimi söyledim, diyor.

İnfaz savcısı ile birlikte Yusuf Aslan’la görüşmek üzere odadan çıkarak bitişik odaya giriyoruz. Küçük bir oda. İçerde birkaç albay ile gardiyanlar var. Yusuf’un da elleri Deniz gibi arkadan kelepçeli, ayaklarında prangalar, bir sandalyede oturuyor. İki yanında ikişer gardiyan Yusuf’un omuzlarından tutuyorlar.

Yusuf da bizi görünce, ‘hoşgeldiniz’ diyor. Yüzünde o her zamanki rahat ve sakin görüntü ile gözlerimize bakarak:

Bu saatte bizim için sizler de yoruldunuz. Bizim için çok çalıştınız. Hepsi için teşekkür ederiz, diyor.

(...)

Yusuf’a başka bir arzusu olup olmadığını soruyoruz. Son bir defa Deniz’i görmek istiyorum, diyor. Bu sözleri yanımızda duran infaz savcısı Sami Uğur da işitiyor. Yüzüne bakıyoruz. Yusuf’un isteğini olumsuz karşılıyor ve ‘buna ne lüzum var’ diyor.

Avukat Mükerrer Erdoğan’la birlikte kendisine:

İdam hükümlülerinin son arzularını yerine getirmek bir gelenektir ve bunda bir sakınca da yoktur. Her üç hükümlünün birbirleriyle görüştürülmeleri gerekir, diyoruz. Bizim bu tutumumuz karşısında savcı; ‘Merak etmeyin bir şey yaparız’ diyor.

Yusuf Aslan’ın odasından ayrılarak, Hüseyin İnan’ın odasına gitmek üzere koridora çıkıyoruz. Görüşme odasına giderken koridorda bulunan bir albay yanımıza yaklaşıyor:

İmamı ve dini merasimi reddettiler, müslüman değillermiş, diyor.

Ben de albaya dönerek.

Bu onların bileceği şey, diyorum,
Yok yok, bunu siz de bilirsiniz, diyor imalı bir tarzda.

Konuşmayı uzatmadan Hüseyin İnan’ın odasına giriyoruz.

İnan, avukat-tutuklu görüşme odasının sol tarafında bir sandalyede oturuyor. Elleri arkasından kelepçeli. Ayaklarında zincirler. Sağında ve solunda iki gardiyan omuzlarından tutuyor. Kapıda iki albay ayakta duruyor. Cezaevi müdürü ile bir astsubay da odada bekliyorlar. İnan, bizi görünce, ‘hoşgeldiniz’ diyor ve gülümsüyor. Daha sonra, ‘size çok teşekkür ederim’ diyor ve soruyor:

Babam Ankara’da mı?

Ankara’da.

İnfazı biliyor mu?

Biliyor.

Nasıl babam?

İyi. Çok metin.

Biz inanıyoruz ki, bu mücadele bizimle bitmeyecektir.

İnfaz savcısı, İnan’a dönerek:

Avukatlarına söyleyeceğin bir şey var mı? diye soruyor.

İnan:

Son sözümü sehpa söyleyeceğim, diye yanıt veriyor.”

Ölüme Yakılan İlk Ateş

*Hayır, bağırarak için vakit erken
geceyi bölmeliyiz geceyi...
halkın çırpınışlar biriktiren karanlığını,
gül yapraklarında yağmur taneleri gibi
ölümü sabırla taşımalyız bağrımızda*

Nihat Behram

Deniz, babasına bırakacağı son mektubu yazdırmak istediğini belirtti, izin verdiler. Bir gardiyan yazı makinesinin başına geçti. Deniz söyledi, gardiyan yazdı:

”Baba

Mektup elinize geçmiş olduğu zaman aranızdan ayrılmış bulunuyorum. Ben ne kadar üzölmeyin dersem yine de üzüleceğinizi biliyorum. Fakat bu durumu metanetle karşılamamı istiyorum; insanlar doğar, büyür, yaşar, öölürler, önemli olan çok yaşamak değil, yaşadığı süre içinde fazla şeyler yapabilmektedir. Bu nedenle, ben erken gitmeyi normal karşılıyorum, ve kaldı ki, benden evvel giden arkadaşlarım hiçbir zaman ölüm karşısında tereddüt etmemişlerdir. Benim de düşmeyeceğimden şüphelen olmasın, oğlun ölüm karşısında aciz ve çaresiz kalmış değildir, o bu yola bilerek girdi ve sonunun da bu olduğunu biliyordu, seninle düşüncelerimiz ayrı, ama beni anlayacağını tahmin ediyorum. Sadece senin değil, Türkiye’de yaşayan Kürt ve Türk halklarının da anlayacağına inanıyorum. Cenazem için avukatlarıma gerekli talimatı verdim. Ayrıca savcıya da bildireceğim. Ankara’da 1969’da ölen arkadaşım Taylan Özgür’ün yanına gömölümek istiyorum. Onun için cenazemi İstanbul’a götürmeye kalkma, annemi teselli etmek sana düşüyor, kitaplarımı küçük kardeşime bırakıyorum, kendisine özellikle tembih et, onun bilim adamı olmasını istiyorum, bilimle uğraşsın ve unutmasın ki, bilimle uğraşmak da bir yerde insanlığa hizmettir, son anda yaptıklarından en ufak bir pişmanlık duymadığımı belirtir, seni, annemi, ağabeyimi ve kardeşimi devrimciliğimin olanca ateşi ile kucaklarım.

Oğlun DENİZ”

Mektup bitti, Deniz’in kelepçesini çözdüler, mektubun altını imzaladı, ellerini tekrar arkadan kelepçelediler.

Yusuf Aslan’ın, Deniz’le görüşme isteğinde direktmesi işe yaradı. Yusuf’u aldılar, Deniz’in bulunduğu odaya götürdüler. Yusuf ayaklarındaki zinciri sürükleyerek Deniz’le göz göze geldi. İki yoldaş, iki kardeş, yılların hasretiyle baktılar birbirine. Sessizce bir şey konuştular; kimse duymadı. İkisi de zincirleriyle ayaktaydı, kolları arkadan kelepçeliydi. Birbirinin yanaklarını öptüler. Gülen bakışlarla vedalaştılar. Yusuf yavaşça geriye döndü, zincirini yine gürültüyle sürükleyerek odadan çıktı.

Betona çarpan zincir seslerinin arasında Hüseyin'i getirdiler Deniz'in yanına. Sessizce konuştular, öpüştüler. Son kez bakiştılar. Zincir şıkırtıları Hüseyin'le birlikte uzaklaştırıldı Deniz'in odasından.

Deniz'i ayağa kaldırdılar, ceplerini boşalttılar. Cebinden 11.50 lira çıktı. Deniz'in babasına verilmek üzere bir kâğıda yazdılar. İnfaz savcısı Sami Uğur, Deniz'in yüzüne karşı idam kararının özetini okudu. Deniz onayladı. İki sivil doktor getirdiler. İnfaz savcısı, "Deniz'in infazına engel bir hastalığının olup olmadığını" sordu onlara. Doktorlar Deniz'e uzaktan bakarak "sağlıklı" raporu verdiler. Deniz güldü.

İnfaz savcısı, Deniz'in zincirlerinin çözülmesini istedi. Bir görevli elindeki anahtarlarla Deniz'in ayak bileklerindeki asma kilitleri açmaya çalıştı; ama açamadı. Başgardıyan masanın çekmecesinden başka anahtar çıkardı, bu sefer de açamadılar. Görevlilerde başladı bir telaş. Deniz ise sakin, onların haline gülümsüyordu. 15 dakika uğraştılar.

Orada bulunan bir albayın sabrı taşı, "prangayı çözmeden yapalım bu işi," dedi. İnfaz savcısı bunu kabul etmedi. Bir astsubay bulup getirdiler; nihayet onun anahtarları, kilitleri açtı.

Bu arada masanın üzerinde duran bir paketi açtılar; paketten çıkan kolsuz, beyaz gömleği, kolları arkadan kelepçeli Deniz'e giydirdiler.

Deniz postallarını avukatlarına göstererek bir görevliye seslendi:

"Postallarımın bağlarını bile bağlamaya vakit bırakmadan beni apartopar buraya getirdiler. Postallar bu hali ile sehpa ayağımdan düşecek. Düşmelerini istemiyorum. Onları bağla da düşmesinler."

Bir görevli Deniz'in postallarını bağladı. Deniz ayağa kalktı, idam sehpasının bulunduğu avluya doğru yürümeye başladı. Birden durdu, avukatlarına yüzünü döndü:

"Cezaevindeki bütün devrimcilere selam. Onları benim için tek tek öpün," dedi.

Çevresinde onu merakla bekleyen insan kılığındaki vampirleri acı bir gülümsemeyle süzdü. Yürüdü gitti avludaki idam sehpasının yanına.

İdam sehpasının altında bir masa, masanın üzerinde bir tabure vardı. Kendi gücüyle oraya çıkmaya çalıştı, üzerindeki dar ölüm önlüğü ona engel oldu. Gardiyanlar yardım ettiler, çıktı masanın üzerine. Taburenin üzerine kendisi çıkmaya çalıştı yine. İlmiği başına geçirmeye uğraştı; iki katlı ilmik dardı, geçiremedi. Gardiyanlar ilmiği genişletti. Çift ilmik Deniz'in boğazına geçirildi.

Bir ses –Deniz'in gök gibi gürleyen sesi- karanlık gecenin içinde yankılanmaya başladı:

“Yaşasın Türkiye halkının bağımsızlığı. Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi. Yaşasın Türk ve Kürt halklarının bağımsızlık mücadelesi. Kahrolsun emperyalizm!”

İnfaz savcısı telaşlı biçimde gardiyanlara bağıırıyordu:

“Tabureyi çek, çek!”

Deniz ayağının altındaki tabureyi tekmelemek isterken, bir cellat arkadan tabureye vurdu. Tabure yere düştü. Deniz’in ayaklarının uçları masaya çarptı. Deniz’in uzun boyunu hesaba katmamıştı cellatlar. Masayı da çektiler. Saat tam 01.25.

Uzun beyaz gömleği içinde, elleri arkasından kelepçeli Deniz, ipte ağır ağır döndü. Gözkapakları yavaşça kapandı, alt dudağı aşağı sarktı, bedeni kasıldı ve üç kez sarsıldı.

Denizleri ölüme mahkûm eden mahkemenin başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, ağzında sigara, ellerini arkasına bağlamış, duygusuz gözlerle bakıyordu ipte sallanan Deniz’e. Ölüme aç bir adam gibi bakıyordu Deniz’e. 2010 yılında boğazına kaçacak bir lokmayla öleceğini bilmeden bakıyordu Deniz’e. Kendi ölümüyle ölüm açlığını doyuracağını bilmeden bakıyordu Deniz’e.

Merkez komutanı Tevfik Türlüng, elleri parkasının cebinde, bir ağaca yaslanmış, kısık gözleriyle anlamsız anlamsız bakıyordu ipte sallanan Deniz’e.

İnfaz savcısı Sami Uğur yüreğinde duygu taşımadığını şaka yaparak gösterdi, gülümsemeyle baktı ipte sallanan Deniz’e.

İçten yüreği yanan Deniz’in avukatları bir kahramanın ipte eylem yaptığını düşünerek baktılar ağlamaya hazır gözlerle Denizimize.

İlmikte boğazı sıkışmış Deniz’in göğsüne idam kararının özetini içeren beyaz bir karton astılar. Deniz hâlâ ipin ucunda sallanmakta, ağır ağır kendi etrafında dönmekteydi.

Doktorlar geldiler, Deniz’in nabzına baktılar. Kalp durmamıştı, nabız atıyordu. Beklediler. 15 dakika sonra tekrar nabız yokladılar; yine nabız durmamıştı. Doktorlar son gelişlerinde nabız durmuş buldular. Saat 02.15’di. 50 dakika ipin ucunda kalmış oldu Deniz. Bir bıçakla ipi kestiler, boynundaki ilmikle bir bezin üzerine yatırdılar onu.

Ölüme Yakılan İkinci Ateş

*Saydam ve ıslak ölüm
eğer boyunlarına geçirilen düğümden
dökecekse körlerin alfabesini
yumruğumu onlara vereceğim
yaşayan yumruğumu
ağzımı onlara vereceğim
yeryüzünün bütün mert ölüleri için
toplayarak kanlı kelimeleri*

Nihat Behram

Başgardiyanın odasında Deniz'in oturduğu sandalyede şimdi Yusuf oturuyordu. Avukatlar odaya girdiler. Yusuf onlara gülümsedi. Deniz'in onurlu biçimde öldüğünü hissettiren bir haykırıyla, "duydum Deniz'in sesini," dedi Yusuf.

Yusuf dört gün önce (2 Mayıs 1972'de) babasına ve akrabalarına-köy halkına bir mektup yazmıştı. Yerine ulaşmasını istediği için avukatlarına vermek istiyordu mektupları. İnfaz savcısı izin vermedi, mektuplara el koydu. Yusuf'un akrabalarına-köy halkına yazdığı mektup hiçbir zaman yerine ulaşamadı. Yusuf babasına yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Sevgili Babacığım...

Bu mektubu aldığın zaman ben ebediyen bu dünyadan göç etmiş olacağım. Ne kadar sarsılacağını tahmin ediyorum. Bir buçuk seneden beri benim yüzümden nasıl üzüntü içinde olduğunuz malum. Bu son olayı da matenetle karşılamanızı sadece dileyebiliyorum.

Babacığım, bu olayda da annemin ve Yücel'in senin tesellilerine ve desteklerine ihtiyaçları çok. Bunun için ne kadar metin olursan, hem senin sağlığın için, hem de onlar için o kadar iyi olur. Elbette ki, yıllarca emek verip yetiştirdiğin bir oğulun, bir günde öldürülmesi kolay göğüslenecek bir olay değildir. Fakat siz benim ne için, kimlere karşı mücadele verdiğimi biliyorsunuz. Ben bu açıdan rahat ve vicdan huzur içinde olduğunuzu ve olacağımızı biliyorum.

Babacığım, annemin ve Yücel'in senin desteklerine muhtaç olduklarını yukarda söylemiştim. Onları rahat ettirmek için bütün gücünü kullanacağından zaten eminim. Babacığım burada şunu ilave edeyim ki, Yücel'in hastalığından kendimi sorumlu hissediyorum. Yücel için her şeyinizi ortaya koyacağınız konusunda da kuşum yok. Ablamlar için söyleyeceğim, fazla üzülmeyinler. Olayın sarsıntıları geçtikten sonra normal hayatlarını devam ettirsinler. Mehtap'a ne diyeyim... Benim için her zaman bol bol öpün.

Babacığım cezaevinde kalan arkadaşları arasına yoklarsan, hallerini hatırlarını sorarsan çok memnun olurum. Her biri oğlun sayılır. Dışarda bizler için uğraşan dostlarımı ve dostlarını hiçbir zaman unutmayacağımı biliyorum.

Mektubum burada biterken sizi, annemi, Yücel'i, ablamı, Aziz ağabeyi, Mehtab'ı hasretle kucaklarım babacığım... Sağlıcakla kalın.

HOŞÇAKALIN

T. Yusuf Aslan"

Akrabalarına da şöyle sesleniyordu Yusuf:

"Bütün akrabalara,

Bu mektubumu okuduğunuz zaman, artık aranızda olmayacağım. Mektubumu, senatonun idamlarımızı onayladığını öğrendiğim anda yazıyorum. Şundan emin olmalısınız ki; bu güne kadar davama olan inancım sarsılmamıştır. Sehpaya gidene kadar da en ufak bir sarsılma olmayacaktır.

Ben, halkımın kurtuluşu, Türkiye'nin tam bağımsızlığı için savaştım. Sizler beni tanıyorsunuz. Bir yıldan beri, bu bir avuç sömürücüler, vatan satıcıları, işbirlikçiler; ellerindeki bütün imkânlarla, bizi dışardan yardım gören, beyinleri yıkanmış, vatan haini, dışardan emir alan, bölücü, anarşist diye tanıtmaya ve halkımızdan bizi koparmaya çalıştılar. Bu bir avuç azınlığa göre vatanseverlik; vatan satmak, yabancılarla işbirliği yapmak, NATO'yu, Amerika'yı savunmak, 6'ncı Filo'yu ağırlamak, milyonlarca köylünün geçimi olan haşhaş ekimini elinden almak, işçinin grev hakkını engellemek. Amerika'ya ve emperyalizme hizmet etmektir.

Biz bunlara karşı çıktık. Bunun için; biz vatan haini, onlar vatansever oldular.

Bizi, bu mücadelemizden dolayı, güya adil mahkemelerinde yargılayan ve yine adil kurumların eli ile asacak olanlar bilmelidirler ki; biz halkımızın kurtuluşu ve Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi uğruna, şerefimizle bir defa öleceğiz. Bizi asanlar şerefsizlikleriyle her gün öleceklerdir.

Son sözüm: Yaşasın işçiler, köylüler! Yaşasın Devrimciler! Yaşasın halkımın kurtuluşu ve bağımsızlığı için savaşanlar! Yaşasın tam demokratik Türkiye'nin kurulmasından yana olanlar!

Kahrolsun emperyalizm! Kahrolsun Sunay, Erim, Tağmaç, faşist koalisyonu.

T. Yusuf Aslan”

* * *

Yusuf, avukatların verdiği son sigarasını içmeye başladı. Bir ara gözleri tam karşısında oturan Emniyet Birinci Şube Müdürüne takıldı. “*Yine işkencelere devam ediyor musunuz?*” dedi ona. Emniyet müdürü, “*Bizde öyle usuller yoktur,*” dedi. Yusuf diretti, “*Yine elektrik cereyanı ile işkence yapıyor musunuz?*”

Yusuf ölüme giderken bile düşmanından hesap soruyordu.

İnfaz savcısı doktorları çağırdı: “Yusuf’un infaza engel hastalığı var mı?” dedi. Yusuf, doktorların yanıtını beklemedi: “*Hiçbir şeyim yok. Sanki komada olsam asmayacak mısınız?*” dedi düşmanı aşağılayan bir gülümsemeyle.

Yusuf’un ceplerini boşalttılar. Cebinden 17.25 lira çıktı. Emanet hesabına geçirildi.

Masada duran ikinci paket açıldı, içinden çıkan beyaz-kolsuz ölüm gömleği Yusuf’a giydirildi. Yusuf, “*Bu gömleği giydirmeden asamaz mısınız?*” dedi. İnfaz savcısı olumsuz yanıt verdi.

Ayaklarındaki zincirleri çözdüler. Yusuf ayağa kalktı. İdam edileceği avluya doğru baktı, sonra avukatlarına yüzünü döndü. Onlarla vedalaştı. Gülen bir yüzle idam sehпасının olduğu avluya doğru yürüdü. Önce masaya, sonra tabureye çıktı. İlmiği kendisi boynuna geçirdi. Gecenin karanlığı, Yusuf’un düşmanın yüzüne bakarak söylediği haykıran sesiyle çınladı:

“Ben halkımın bağımsızlığı ve mutluluğu için şerefimle bir defa ölüyorum. Sizler, bizi asanlar şerefsizliğinizle her gün öleceksiniz. Biz halkımızın hizmetindeyiz. Sizler Amerika’nın hizmetindesiniz. Yaşasın devrimciler, kahrolsun faşizm!...”

İnfaz savcısı Yusuf’u bir an önce susturmak için cellada bağırdı yine: “Çek, çek!” dedi. Yusuf tabureyi ayağıyla itmeye çalışırken, cellat önce tabureyi, sonra masayı çekti. Saat 02.25.

Doktorlar nabza baktılar, biraz beklenmesini istediler. Saat 02.50’de ip kesildi. Yusuf’un bedeni yere sarılı beze yatırıldı.

Ölüme Yakılan Üçüncü Ateş

*Kardeşler! Halkın kardeşleri!
Yoldaşlarım!
Başlayınca bu yolun onurlu yolculuğu
ancak yaşamakla varılan duyguda konaklanır
ve ancak yürüyerek söylenir şarkılarımız,
çünkü adım adım derinleşti ezgisi,
bilekte, dizbağında, dudakta ateşlendi.
Ve koşa-kucaklaya
ve sara-sarmalaya
ve yumruklaya-yumruklaya
haklı ve mazlum olanın uyuşuk onurunu
uyarmak için kuvvetli ve zalime karşı
nice sarp yerden geçildi buraya kadar.
Ve buradan, daha da dikleşerek,
dinmeden-dinlenmeden,
dişe-diş
dövüşe dövüşe yürünülecek...*

Nihat Behram

Deniz'in, Yusuf'un oturduğu "ölümü bekleme sandalyesinde" şimdi Hüseyin oturuyordu. Tedirginlik, kaygı, umutsuzluk yoktu Hüseyin'in yüzünde. Ürkütücü bir sakinliği vardı Hüseyin'in.

Avukatlar, "sigara içer misin?" diye sordular. "İçmeyeyim," dedi Hüseyin. Sonra gülerek avukatlarına dedi ki:

"Babam, yarın ayağımdaki bu lastik ayakkabıları görünce, oğlumun doğru dürüst bir ayakkabısı bile yokmuş diye üzülecek. Ayakkabımı bile giyemeden beni apar-topar buraya getirdiler. Babama söyleyin, ayakkabım yoktur diye üzülmesin. Ayakkabılarım cezaevinde kaldı. Onlara hediyem olsun."

Hüseyin daha önceden yazdığı mektubu savcıya verdi. Kısa, öz bir nottu bu:

*"Babama, Anneme, Kardeşlerime ve yakın arkadaşlarıma,
Söylecek fazla söz bulamıyorum.
Bir insanın sonunda karşılaşacağı tabii sonuç bildiğiniz
sebeplerden dolayı erken karşıma çıktı.*

Üzüntü ve acınızı tahmin ediyorum.

İleride durumu çok daha yakından anlayacağınız inancındayım.

Metin olunuz.

Üzüntü ve acılarınızı unutmaya çalışınız.

Bütün varlığımla hepinize kucak dolusu selâmlar, sevgiler!..

Yazılacak çok şey var, fakat hem mümkün değil, hem de sırası değil...

Candan selamlar...

Hüseyin İnan”

Doktorlar geldiler, savcı aynı soruları sordu, yine aynı yanıtları aldı. Hüseyin onları dinlemiyordu bile. Savcı idam kararı özetini okudu. Hüseyin yine yanıt vermedi. Güldü sadece. Zincirlerini çözdüler, cebini boşalttılar. 21.95 lira çıktı. Hesaba yazdılar.

Üçüncü paket açıldı. İçinden çıkan beyaz-kolsuz gömlek giydirildi. Avukatlarıyla güler yüzle vedalaştı Hüseyin.

Daha sonra kendine güven duyan insanın rahatlığıyla avluya doğru yürüdü. İdam sehpasının önüne geldi. Masanın üzerine çıktı, durdu. Savcı sabırsızca bağırdı :“Tabureye çık!” dedi.

Hüseyin sakın biçimde savcıya baktı: “*Sabırlı ol çıkacağım,*” dedi. Tabureye çıkmadan başladı gecenin sessizliğini sesiyle parçalamaya:

“Ben şahsi hiçbir çıkar gözetmeden, halkımın mutluluğu ve bağımsızlığı için savaştım. Bu bayrağı bu ana kadar şerefle taşıdım. Bundan sonra bu bayrağı Türkiye halkına emanet ediyorum. Yaşasın işçiler, köylüler ve yaşasın devrimciler, kahrolsun faşizm!..”

Savcının şaşkın bakışları arasında tabureye çıktı. İlmîği boynuna geçirdi. Ayağının altındaki tabureyi celladın çekmesine fırsat vermeden kendisi itti. Kendi ölümünü kendisi gerçekleştirdi. Saat 03.00.

İpte sallandı Hüseyin’in bedeni.

İp bir kez döndü.

Göz kapakları indi.

Dudakları sarktı.

Saat 03.25'te ipi kestiler, Hüseyin'i yerdeki bezin üzerine yatırdılar. Ölmemiş gibi yatıyordu!

Üç Prometheus'un Bıraktığı Gelenek

Deniz, Yusuf, Hüseyin –bu üç Prometheus– Türkiye devrimci hareketine ölüme karşı ateş yakma geleneğini bıraktılar. Ölümden korkmamayı, başı dik ölmeyi, halk düşmanlarını sevindirmemeyi öğretiler. Onurla ölünce, insan ölmüyordu. Onlar kendilerini 12 Eylül vahşeti içinde takip edecek on yedi Prometheus doğurdular. Bize Georgi Cagorov gibi seslendi üç “ateş tutuşturucu”, üç Prometheus:

*Ağlama, canım kardeşim,
ben ölmem,
Sil gözyaşlarını,
ben ölmem.*

*Aynı soylu kan besler bizi,
ben ölmem.*

*Büyüyeceksin biliyorum,
ben ölmem.
İzleyeceksin benim yolumu.*

ÖLÜME

ATEŞ

YAKAN

ON YEDİ

ÖZGÜRLÜKÇÜ

NECDET ADALI

Resimler-2: Necdet Adalı

NECDET ADALI:

“Devrimin Asil Çocuğu”

*Ah gidiyor işte gidiyor göz göre göre
birer rüzgâr uğultusu bırakarak yanan ateşe*

Nihat Behram

Liseli

Devrimci

Saçları buğday sarısı, gözleri deniz mavisiydi. 1958 yılında Ankara’nın varoş semti Altındağ’da doğdu. Semt okulu Yıldırım Beyazıt lisesinde okudu. Uzun boylu, sportif bir gençti. Saatlerce top oynar, hiç yorulmazdı. Enerjik olduğu kadar kitap okumayı seven, dingin bir yapısı vardı. 17 yaşında özgürlük sevdasına tutuldu.

“Şu kısa yaşamım içersinde hiçbir şahsi çıkar gözetmeden ezilen halklar adına verilen mücadelede yerimi almaya çalıştım ve bundan dolayı gurur duyuyorum,” dedi son mektubunda.

Tüm enerjisini, aklını ve gönlünü bu sevda kaplıyor, günlerini ve gecelerini bu sevda yolunda harcıyordu. Özgürlük uğruna harcayacağı çok günleri ve geceleri olduğunu düşünüyordu. Kendinden ve ailesinden çalıp sevdasına harcadığı zamanlarına hiç ama hiç acıımıyordu. Nasıl olsa onlara ve kendine ayıracak çok zamanı vardı. O yüzden son mektubunda anne ve babasına *“sizleri ve ezilen halklar adına mücadeleyi erken bırakmak zorunda kaldığım için üzgünüm,”* diyecekti. Ne sevdası için, ne ailesi için, ne de kendisi için harcayacak zamanı çok fazlaydı aslında. Daha 19 yaşına geldiğinde koşacağı alana, yaşayacağı sevdaya özgürlüğün düşmanları sınır koymuş, etrafı demir çitler ve aşılmaz duvarlarla örülmüştü.

Uydurulan Suç

Necdet 1977 yılında bir kahvehanenin silahla taranması ve MİT ajanı olduğu söylenen iki kişinin ölümüne sebep olmak suçuyla tutuklandı. Ortada ne bir delil ne de bir tanık vardı. Ama özgürlük sevdası için yaşamını ortaya koymasından daha büyük suç ne olabilirdi ki? Durdurulması, sevdasına son verilmesi gerekiyordu.

Mahkeme sürecinde bir yandan suçsuz olduğunu savunurken, diğer yandan ödün vermeyen asil bir devrimci duruş sergiledi.

“Hâkim sınıfların göstermek istediği gibi bizler hiçbir zaman savunmasız insanlara karşı katliam girişiminde bulunmadık,” diyordu.Yalvarmadı, aman dilemedi, devrimci onurundan ödün vermedi. Suçsuzluğundan da, faşizmin niyetinden de emindi.

Uyduruk Yargılama

Ama rüzgârlar başka yönden esmeye, ölüm çanları özgürlük âşıkları için çalmaya başlamıştı. Onu hapseden dört duvar genişleyerek tüm toplumu içine almıştı. Darbe olmuş, binlerce kişi içeri alınmıştı. Ama henüz hiç kimse asılmamıştı. Olacak şey değildi. Birkaç kişiyi sallandırıp herkese ders vermek, özgürlük âşıklarını aşktan soğutmak, ibret dersi vermek gerekiyordu.

Ellerinin altında “beslenmeyip de asılmaya” hazır bir aday vardı. Her şeyin bir ilki olurdu. Karar verilmişti. Necdet de bir ilk; 12 Eylül faşizminin idam sehpasında katlettiği ilk özgürlük savaşçısı olacaktı.

Yargı süreci hızlandırıldı. Ancak mahkeme başkanı Albay Hamdi Sevinç, Necdet’in suçsuz olduğuna inanıyordu. Zaten hakkında iki arkadaşının işkence altında verdiği ifade dışında hiçbir kanıt yoktu Necdet üzerine. Nitekim çok sonraları Necdet’in suçsuz olduğu anlaşılacak, aynı davadan başkaları yargılanacaktı.

Hakkındaki hüküm peşin olarak verilmişti; hüküm idamdı. Mahkeme başkanının karşı çıkmasına, karara şerh koymasına rağmen, biri hukukçu olmayan diğer iki üyenin oyu ile hüküm kesinleşti. Karar jet hızıyla Askeri Yargıtay’dan geçirildi. Konseyin önüne geldi.

6 Ekim 1980. Faşist darbe henüz ilk ayını doldurmamıştı. Faşist cunta otoritesini göstermek, halka gözdağı vermek için Necdet’in asılmasına karar verdi. Halbuki idam kararının infazı için meclisin yasa çıkarması gerekiyordu. Meclis dağıtılmıştı. Konsey bu kararı ile yasa yapma yetkisini üzerine almış oluyordu.

Necdet’in avukatları yeni meclis kuruluncaya dek infazın ertelenmesi için başvurdu. Aynı gün Necdet’in babası İsmail Adalı, “bir baba olarak ve bir insan olarak ölüm cezalarının insani olmadığını” dile getirdiği, oğlunun idamının engellenmesini istediği bir dilekçe gönderdi Konsey’e.

Kana susayanların aceleleri ve vermeleri gereken mesajları vardı. Her iki başvuruyu da dikkate almadılar.

Yine Faşizm

Yine Darağacı

*son ana kadar onuru koruyanlar yaşayacak
söylenecek son söz kahramanca olmalıdır.*

Nihat Behram

Ankara Ulucanlar Merkez Cezaevi'nin avlusunda, Deniz'lerin acısı ile yaprakları daha da kararan karakavak, sekiz yıl aradan sonra yeniden tanık olacaktı özgürlük ateşinin alevlerine. Bu avlu Deniz, Yusuf ve Hüseyin için kurulan darağacının avlusuydu. Faşizm kaldığı yerden devam ediyordu. Denizlere eklenen zincirin ilk halkası idi Necdet.

Necdet gece yarısı getirildi Mamak Askeri Cezaevi'nden. İnfaz ekibi hazırды. Kararı veren mahkemenin hâkimi Albay Hamdi Sevinç infaza katılmayı kabul etmemiştir. Necdet'in avukatı Mehdi Bektaş da o avluydaydı:

“Birkaç arkadaş savcıya dilekçe verdik, infazda hazır olacağımızı bildirdik. Gece 01:00'den sonra bizi alıp, kapalı cezaevine götürdüler. Müdürün odasına çıkarıp aramaya tabi tuttular. Uzun zamandır ülkede infaz yapılmıyordu, bu ilkiydi, onlar da şaşkındılar.”

Necdet bir odaya alındı. İnfaz hâkimi üsteğmen Ali Fahir Kayacan olmuştu:

“Elleri arkadan kelepçeliydi, üzerinde kendi kıyafetleri vardı. İnfaz savcısı, kendisine yapılacak işlemleri anlattı.

Doktor, 'Bilinci yerinde,' dedi.

Ben hüküm özetini okudum.

Son arzusu mektup yazmak oldu.

Savcı mektubu ailesine vereceğini söyleyince, 'Bunun garantisi ne?' gibi bir soru sordu.

Savcı da 'Tabii ki niye vermeyeyim?' dedi.

Avukatı, 'bana verilsin, müvekkilimin endişesi var,' dedi. Ama yasa buna müsaade etmiyordu. Adalı, sonunda ikna oldu.”

Kelepçeleri çözüldü. “Çabuk ol!” uyarıları arasında yazdı son sözlerini:

“Sevgili anneciğim ve babacığim,

Sizleri ve ezilen halklar adına mücadeleyi, erken bırakmak zorunda kaldığım için üzgünüm ama; bundan ve içinde bulunduğum durumdan dolayı hiçbir zaman pişmanlık duymadan ve şu

kısa yaşamım içersinde hiçbir şahsi çıkar gözetmeden ezilen halklar adına verilen mücadelede yerimi almaya çalıştım ve bundan dolayı gurur duyuyorum.

Hâkim sınıfların göstermek istediği gibi bizler hiçbir zaman savunmasız insanlara karşı katliam girişiminde bulunmadık. Fakat onların bizi böyle göstermeleri ve faşistlerle bizi aynı kefeye koyarak cezalandırmaları, bizim nezdimizde ezilen halkların mücadelesine yapılan bir saldıdır.

Anneciğim ve babacığım; sizlere kısaca bahsettiğim gibi hiçbir pişmanlık duymuyorum.

Sizlerin de ezilen halklar uğruna verilen mücadelede katledilişimden dolayı üzülmemenizi ve bundan gurur duymanızı bekliyorum.

Ağabeylerime ve ablalarım da yazmak isterdim; fakat buna olanak yok. Kendilerine çok selamlar. Burada satırlarıma son verirken, hürmetle ellerinizden öperim. Arkadaşlara selam.

Hoşçakalın. ''

Üzerindeki elbiseler çıkarıldı. Kolsuz, beyaz bir idam elbisesi geçirildi bedenine. Elleri arkadan kelepçelendi. Karar özeti yazılı bir karton ignelendi beyaz ölüm elbisesine. Dini telkin isteyip istemediği soruldu. “İstemiyorum,” dedi.

* * *

*birdenbire acıdı boynum
gelecekler var birbiri ardınca genç
yakışıklı
ne olur işçi kadınım
az yumuşak dik
şu kefenin yakasını*

Nevzat Çelik

İdam gömleği boynunu sıkımişti. Gülümseyerek “dar olmuş,” dedi hâkime. Necdet’in soğukkanlılığı karşısında şaşkına dönmüştü hâkim:

Darağacının altına çelik bir büro masası konmuştu. Üzerinde bir sandalye vardı. Necdet Adalı infaza giderken, avukatı Mehdi Bey bir isim verdi Adalı’ya. “Selam söyle!” dedi. Selam söylenen, 1970 döneminde öldürülen THKO’lu Kadir Manga’ydı.

Koşar adım çıktı ölüm sehpasına, söyleyecek sözü olan bir şair gibiydi.

Boynunda ölümün yağlı ilmeği değil, sanki özgürlük madalyası vardı.

“Cellat ipi boynuna geçirdi.

O vaziyette, slogan attı.”

Sesi, Deniz’lerin sesine karıştı:

“Yaşasın Türk ve Kürt Halklarının Kardeşliği!”

“Kahrolsun Faşizm!”

Ayakları ile devirdi altındaki sandalyeyi.

Uzun boyluydu. Ayağı sandalyeden sonra masaya değer gibi oldu. Masayı çektiler.

15 dakika beklendi.

Doktor saate baktı ve

“Tamam,” dedi.

Saat 03:40

Tamamdı...

12 Mart faşizminin başlattığı idamlar, 12 Eylül faşizminin idam halkalarına bağlanmıştı.

Artık yüreklerde dört idam acısı vardı:

Deniz, Yusuf, İnan ve Adalı...

sakladılar can parçasını anasından

göstermediler yüzünü

korktular

korktular ana yüreğinin isyanından

Sait Almış

Kefeni üzerindeydi.Öylece kondu tabuta. Ailesine haber vermediler. Gelin oğlunuzu alın demediler.Tutsaklığı devam ediyordu Necdet'in.

Kimse görmeden, duymadan gömerek, onun cansız bedeni ile birlikte özgürlük ateşini de toprakla örtebileceklerini sandılar. Sabaha karşı askeri bir araç içinde götürüp Karşıyaka mezarlığına gömdüler.

“Hiçbir vicdan azabı duymuyorum, müsterihim,” dedi elinde bütün idamların ve işkencede ölenlerin kanı bulunan Kenan Evren.

“Pişman değilim, ama unutamadım,” dedi Necdet'in infaz hâkimi Ali Fahir Kayacan.

“Hiçbir pişmanlık duymuyorum,” dedi Necdet ölüme giderken.

Yaşamayı çok istediği ve çok sevdiği halde onurundan ödün vermedi.

Canından vazgeçti, ama inançlarından vazgeçmedi.

Necdet öldürüldü.

Devrimin asil çocuğu olarak yaşamaya devam edecek!

SERDAR SOYERGİN

Resimler-3: Serdar Soyergin

SERDAR SOYERGİN:

“Sarı Serdar”

*neden böyle acılıyım
neden böyle ağrılı
neden niçin bu sokaklar böyle boş*

Hasan Hüseyin Korkmazgil

1960 yılında Adana'da doğdu. Üç çocuklu bir işçi ailesinin en büyük ve tek erkek çocuğuydu. Babası tekstil işçiliği yaparak yetiştirmeye çalışmıştı onları. 1978'de öldü.

Lise yıllarında devrimci görüşlere sahip oldu Serdar. Adana Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrencilik yıllarında silahlı mücadeleyi savunan örgütlenmeler içinde faaliyet göstermeye başladı. 1979 ortalarında Adana Çukobirlik Yağ Fabrikası'na işçi olarak girerek sendikal çalışmaların örgütlenmesine katıldı. Hem okuyor, hem de çalışıyordu o yıllarda Serdar.

Çalıştığı fabrikada iki sol grup arasında çekişme vardı. Bu çekişme zaman zaman çatışmaya, şiddete dönüşüyordu. Bu çatışmalar sırasında Serdar polisçe aranır duruma düştü. 12 Eylül faşist darbesi olduğunda bile bu anlamsız çatışma devam etmekteydi. Aslında bu sol içi çatışma o dönem devrimci harekete musallat olan, daha doğrusu musallat edilen bir hastalıktı.

Arkadaşlarının anlattıklarına göre, Serdar ve arkadaşları bu saçma çatışmaya son vermeye karar verdiler. Kararı iletme görevi Serdar'a verildi. Serdar yanına Ayhan Cansu ve Süleyman Aydemir'i aldı. Çatıştıkları devrimcilerin önde gelen üyesi Erdoğan Pulat'a kararlarını bildirmek üzere onun evinin yakınındaki bir kahveye gittiler.

Ancak Erdoğan'ın haberi yoktu onların kararından ve niçin geldiklerinden. Haberi olmayan Erdoğan, kendisine saldırılacağını düşündü. Silahlar patladı, Erdoğan vurulup düştü. Düşerken de Ayhan'ın adını seslendi.

Erdoğan kurtulamadı, öldü. O sırada oradan geçmekte olan bir askerî birlik çatışmayı gördü ve müdahale etti. Araçtan inen Yüzbaşı Bülent Angın “dur!” ihtarı yaptığında silahlar tekrar patladı ve yüzbaşı yaralandı.

Serdar da silahını çekti. Ancak silahı tutukluk yaptı. Bu sırada yeni bir ekip olay yerine ulaştı. Bacağında çok sayıda kurşun yarası ile yakalandı Serdar. Arkadaşları ise kaçtı. Tarih 14 Eylül 1980'i göstermekteydi.

Ayhan birkaç saat sonra bir evde kısıtırıldı. Çatışarak yakalandı. Süleyman ise kaçmayı başardı.

Polis Sorgusu: İşkence

İşkence, jandarma karakolunda başladı. Karakol komutanı vücudunda sekiz kurşun yarası ile yerde yatan Serdar'ı, Ayhan'la yüzleştirdi. Yarasına kalem sokularak yapılan bu yüzleşmede, Ayhan'ı tanımadı Serdar.

Sonraları buldukları defineden pay vermemek için üç köylüyü zehirleyerek öldüren ve bu nedenle 33 yıl ceza alan Yüzbaşı Agah Özalp Güner, "bana kalsa hiçbir sorgu suale gerek duymadan, kafanıza birer kurşun sıkarak öldürürdüm; ama sizleri ipte sallandıracaklar, onun için elim kolum bağlı," diye bağıırıyordu. İdam edilebilmeleri için ölmemeleri gerekiyordu. Hastaneye götürüldüler. Yaraları sarıldı ve askeri cezaevinin bahçesinde bir karavana kondular.

Beş gün boyunca gündüzleri karavanda tutulup, geceleri polis kolejinde işkence altında sorgulandılar. Serdar'ın yaraları tazeydi, Adana'nın sarı sıcağında kokmaya başlamıştı. İnadına yaralarına basıyorlardı konuşturabilmek için. Sorgu dışında bile kelepçeliydiler. Onları ayakta tutan tek şey ise nöbetçi birkaç askerin gizlice getirip yedirdiği ekmekler ve içirdikleri meyve sularıydı.

Sorgunun beşinci günü saçlarını kestiler. Kesmeye kıyamadığı sarı saçlarını askerler kesmişti. Bir daha uzatma şansı olmadı. Tıpkı yıldızları görme şansı olmadığı gibi.

Yıldırım Yargılama

Soruşturma ve kovuşturma süreci yıldırım hızıyla, beş günde tamamlandı. Yakalanışının beşinci günü, 19 Eylül 1980'de suçüstü mahkemesine çıkarıldılar. Mahkemeleri 12 Eylül darbesinden sonraki ilk mahkeme olduğundan ilgi büyüktü.

“Mahkeme salonunda ilk duyduğum, bağırarak ağlayan bir kadın sesi oldu. Kısa boylu, topluca, beyaz tenli, yeşil gözlü bir kadın ağlıyordu.”

Ayhan'ın tarif ettiği kadın, Serdar'ın annesiydi.

Serdar mahkemeyi kabul etmediklerini, avukat istediklerini söyledi. İsteği kabul edilmedi. Gerekçe daha önceden bildirmemeleriydi. Sanki suçüstü mahkemesinin daha öncesi varmış gibi. Savcı, Erdoğan Pulat'ı planlayarak öldürme ve görevli memurlara silahlı mukavemet ve yüzbaşı Bülent Angın'ı öldürmek suçlarından Serdar'ın idamını istedi.

“Savcının iddianameyi okumasının ardından, iddia karşısında bir şey söyleyip söylemeyeceğimiz soruldu. Serdar yaralı bacaklarının üzerine kalkarak konuştu:

‘Kendi yasalarınıza göre yargılayamazsınız bizi. Bizi yargılamaya hakkınız yok. Günü geldiğinde tarih sizi yargılayacaktır. Ve sizlerden hesap soracaktır.’”

Askerlerle giriştikleri çatışmada silahının ateş almadığı bilinmesine karşın ve yüzbaşını öldürdüğüne ilişkin bir kanıt ve tanık olmamasına rağmen, yüzbaşının öldürülmesi de Serdar’a yıkılmaya çalışıldı. Halbuki yüzbaşının daha sonra polisle girdiği bir çatışmada öldürülen Süleyman Aydemir’in silahından çıkan kurşunla öldüğü, Serdar’ın bu çatışmada silah kullanmadığı biliniyordu. Ne Erdoğan Pulat’a yönelik silahlı eylem, ne de askerlerle giriştikleri çatışmaya yönelik ayrıntılı araştırma, balistik inceleme yapıldı.

Karar önceden verilmişti. İbret olsun diye asılacaktı Serdar. Araştırmaya, incelemeye gereksinim yoktu. Verilen aralarla birlikte üç saat on dakika süren tek bir duruşmayla hüküm verildi.

Ölümü Beklerken

Mahkemeden sonra Adana Kapalı Cezaevi’ne götürüldüler. Ayhan ile yan yana iki hücreye yerleştirildiler. Orda yaşananları Ayhan Cansu şöyle anlatır:

“Bizi müşahedeye götürdüler. Burası bomboştu. Onarım çalışmaları yapılıyordu. Hücrelerin önleri saçla kapatılıyordu. Serdar’ı ve beni ortalarda, tamamlanmış iki bitişik hücreye koydular.”

“Burada da bizi zor günler bekliyordu. Başımıza bir manga asker verdiler. Hücreye konduğumuz andan itibaren, boynumuza on – onbeş metre uzunluğunda zinciri olan demir bir halka geçirildi. Ve zincirin ucu duvardaki demire kilitlendi.”

“İkinci günden itibaren, hücrelerimize cezaevinin lağımı akmaya başladı. Kanalizasyon tıkanıyor, cezaevinin pislik ve tuvalet suları hücrelerimizin içine doluyordu. Öylece oturuyorduk pisliğin içinde. Ranza yok, yatak yok. Ayağa kalktığımızda pislik ayak bileklerimizi aşıyordu.”

“Gelişimizden birkaç gün sonraydı. Öğle saatlerine doğru hücre kapılarımız açıldı. Elinde meşhur asası ile Bölge Sıkıyönetim Komutanı Nevzat Bölügiray önce benim hücreme girdi. Asası ile karnıma dürterek beni aşağılamaya çalışıyordu. ‘Kime güveniyorsunuz?’ dedi, ben de ‘halkımıza,’ diye cevap verdim.”

“ Bölügiray Serdar’ı da aşağılamaya çalışıyordu. Serdar da sert yanıtlar verdi. Kızan general elindeki asası ile Serdar’a vurdu. Serdar:

‘İşte siz busunuz. Savunmasız insanlar karşısında aslan kesilirsiniz. Aslında bir fare kadar korkaksınız!’ diye bağırdı. General de bağırp, çağırarak küfretti ve çekip gitti.”

* * *

Mahkemesi bitmiş, cezası kesinleşmiş olmasına karşın tekrar sorguya alındı Serdar. Sorgucular nasıl olsa idam edileceğini söyleyerek, birkaç çözülmemiş olayı daha üstlenmesini istiyorlardı. Serdar kesin bir dille karşı çıktı:

“İpe gidiyorum! Bu kesin! Birçok suçu üstlenmem bir şey değiştirmez. Ama kesinlikle getireceğiniz hiçbir belgeyi imzalamayacağım ve istediğiniz gibi ifade vermeyeceğim.”

Dokuz günlük sorgusu sırasında bacağı kangrene dönüştü. Revire çıkardılar. Teğmen doktor mahalleden arkadaşıydı. Serdar’a, “bacağının kesilmesi gerektiğini,” söyledi. Serdar kabul etmedi. Sorgucular ve sıkıyönetim komutanı da karşı çıktı bacağın kesilmesine. Sonradan anlaşıldı ki ciddi özürlü olan insanlar idam edilemiyordu. Serdar’ın doktor arkadaşı özellikle bu nedenle bacağı kesmek istiyor, böylelikle Serdar’ın idamını önlemeye çalışıyordu.

Ailesi, Serdar’ı idam kararı verildikten ve dosya Yargıtay’a gönderildikten sonra sadece bir kez görebildi. Uzaktan tel örgüler arasından göstermişler, sadece silüetini görebilmişlerdi Serdar’ın.

Karar 13 Ekim 1980’de Askeri Yargıtay tarafından onandı. On gün sonra da Milli Güvenlik Konseyi, Serdar Soyergin hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmesine dair kanunu onayladı.

42 gün içinde tüm adli süreç tamamlanmış ve geri dönüşü, telâfisi mümkün olmayan yolun sonuna gelmişti. Acele etmelerinin nedeni bir an önce “ibret-i alem” oyununu sahneye koymaktı.

Son Gece

O gün Serdar’ın kardeşi Serap hapisane önünde nöbeteydi. İçeri çağrıldı. Bir subay ona Serdar’ın bu gece asılacağını, gömülmesini istedikleri bir yer olup olmadığını sordu. Serap babasının yanına gömülmesini istedi.

Cellat bulabilmek için Adana’nın meşhur çingeneleri olan Conoları dolaştı görevliler. Conolar görevlileri geri çevirdi, yanıtları ilginçti:

“Conolorda devrimcilerin ipini çekecek alçak yoktur!”

* * *

Takvimler 26 Ekim 1980'i gösteriyordu. Gece yarısından sonra geldiler. Hâlâ psikolojik yıkım peşindeydiler. Serdar'ın direnme gücünü, kangren olmuş yarasına kalem sokarak parçalayamayanlar, psikolojik olarak yıkmak istiyorlardı onu.

“Oysa Serdar idama hazırlık yapıyordu. İki gün önce yeme içmeyi kesmişti. İdam edildiğinde, insanlarda boşalmalar olduğunu duymuş, bunun iyi bir görüntü olmayacağını düşünmüştü.”

Birlikte yakalandığı Ayhan'la görüşmek istedi son kez. Ayhan'a yanında kravat olup olmadığını sordu:

"Bu kılıkta gitmek istemiyorum. Düğüne gider gibi gitmeliyim. Bize ölüm böyle yakışır!

Şunu insanlara anlat. Ben, güle oynaya gidiyorum. Geriye dönüp bakma gereği duymuyorum. Çünkü geçmişimde pişmanlık duyacağım hiçbir şeyim yok. Tekrar yaşama gelsem yine bu görevi, bu kişiliği seçerdim, bu ihtişamı tekrar yaşamak isterdim. Bunu arkadaşlarıma anlat! Böyle bilsinler!" dedi.

Arkadaşından ayrılırken onu teselli etti ve son isteğinin Mahir Çayan'ın yanına gömülmek olduğunu söyledi. “*Şimdi imkânsız olduğunu biliyorum ama zamanı geldiğinde kemiklerimi Mahir'in yanına götürün,*” dedi.

* * *

Elleri kelepçeli, bacağı kangren olmuş durumdaydı. İdamın gerçekleştirileceği garaja getirildiğinde, Serdar'ın görüntüsüne dayanamayan mahkeme kâtibi bayıldı. Yerine başka bir gözlemci bulunup getirildi.

Son isteği soruldu: Ailesine mektup yazmak istedi. Bir de kahve verildi Serdar'a. Kelepçeli elleri ile mektuplarını yazmaya başladı. Mektuplarının okunmamasını şart koştu. Bu mektupların defalarca okunduğuna kuşku yok, ama hâlâ adreslerine ulaşmadılar. Kahveyi içmedi.

Koluna girip sehpaaya götürülmek istendi. Yardım istemedi. Kangren olan ayağı nedeniyle sendeledi. Görevli Albay :

“Ne o Serdar ayakların geri mi gidiyor?” dedi.

Serdar'ın yanıtı, içmediği kahveyi Albayın yüzüne serpmek oldu.

İp boğazına geçirildikten sonra, Che'nin sözlerini haykırdı.

Ve...

Altındaki sandalyeyi sağlam ayağı ile itti...

Uzun bir süre ipte kaldı.

Hâlâ yaşam belirtileri vardı.

Yüzbaşı Agah Özalp Güner bacaklarına asıldı Serdar'ın.

Uzadı bacakları.

Yüzbaşı yeniden asıldı.

Şişmiş, kangren olmuş bacakla birlikte bedeni de hareketsiz kaldı...

* * *

Ve tutanak tutuldu:

"... Hükümlünün hüküm mütalaası okundu, son isteği soruldu. Ailesine mektup yazacağını bildirdi. Mektubun okunmamasını şart koştu. Kendisine kalem-kâğıt verildi. Mektubu yazdı, zarf okundu, alındı. Din adamı isteyip istemediği soruldu. Kesinlikle istemediğini ifade etti. Hükümlü daha evvel cezaevinin içinde ve dışında alınmış emniyet tedbiri çerçevesinde cezaevinin müsait yerinde kimsenin görmediği yere getirildi. Hazırlanan sehpaye çıkarıldı. Temin edilen bir kişi tarafından asılmak suretiyle infaz olundu. Adı geçen hükümlünün öldüğü, birlikte gelen doktor muayenesi sonunda vermiş olduğu raporla birlikte anlaşıldıktan sonra merasim yapılmadan gömülmek üzere yakınları gelmediğinden belediyeye duyurulup, hemen gömülmesi istendi... Hüküm; saat 03.05'te infaz edildi. Zabıt müstereken imza altına alındı.

26.10.1980."

* * *

Çoğunluğunu birkaç ay önce Kiremithane Mahallesi'nde hükümeti protesto eden bir gösteriden getirilenlerin oluşturduğu kadınlar, kadınlar koğuşunun bir penceresinden Serdar'ın idamını izliyordu.

Sloganların ardından dumanlar yükseldi pencereden. Yorganlar yakılıp avluya atıldı.

Annesine Mektubu

Serdar'ın ailesine ve arkadaşlarına yazdığı son mektuplar hâlâ sahiplerine verilmemiştir. Ancak hücrelerinde, kelepçeli elleri ile annesine yazdığı bir mektup, bir tek el işçisi tarafından arkadaşlarına ulaştırılmış ve annesine verilmiştir.

"Sevgili Anneciğim

Eğer ben asılıp ölürsem, sen hiç üzülme. Geride kalan yoldaşlar da senin oğlundur ve onların benim intikamımı alacağına inan ve güven. Devrim yolunda binlerce yiğit öldü, öldürüldü, işkenceyle öldürüldü, ama bunu yapan köpeklerin sonu daha kötü olacak, onlar bu topraklarda sağ yaşayamayacaklardır.

ABD'nin kuklası olan askeri faşist cunta ondan aldığı emirleri yerine getiriyor. Ama cunta kendi mezarını kendi kazıyor. Bunca asılan gençlerin hesabı cuntadan sorulmayacak mı? Sorulacaktır elbet. Çünkü dünyanın her tarafında askeri cuntalar gelmiştir. Fakat eninde sonunda yıkılmışlardır. Çünkü onların amacı devrimci mücadeleyi söndürmek ve cunta yönetimini ABD'nin seçtiği sivil yönetime devretmektir.

Anne, öldükten sonra bacılarıma sahip ol ve onları teselli et, üzülmesinler. Çünkü devrimci mücadelede ölüm her an yaşanacak bir olaydır. Çünkü bu yola baş koyanlar ya ölmüşlerdir, ya cezaevlerine atılmışlardır. Fakat yılmamışlar ve savaşıarak ölenler geride çekirdek bırakmışlardır. Çünkü yaşam süresince boş durmamışlardır. Mutlaka bir şeyler yapmışlar veya yapmaya çalışmışlardır.

Çünkü analar yiğitlere gebedir. Yiğitler de devrimlere gebedir. Çünkü biz âşığız devrimlere, susamışız özgürlüğe.

Özgürlük yolunda düşen tüm gerillalara selam olsun. Onlar unutulmadı, bizler de unutulmadık.

Nasıl 1971'lerin intikamı alındı, unutulmadıysa, 1980'ler de unutulmayacaktır. Çünkü devrimci mücadele ölümlele sönmez.

Biz bir ölürüz, bin doğarız. Çünkü faşist askeri cunta bizim tabi ki kelimemizi isteyecektir. Biz ölürken bile başımız dik yürürüz, hiç bir köpeğe taviz vermeyiz ve devrimci sloganımızı atarız.

Serdar Soyergin”

Sonra...

Soyergin ailesi, idamın gerçekleştirildiğini radyodan dinlediler. Annesi, Serdar'ın kendine emanet ettiği iki kızı ile hayatının en zor gecesinde hiç uyumamıştı:

"İnfazın gerçekleştiğini öğrendiğimizde mezarlığa gittik. Cenazesi bize verilmedi, polisler etrafımızı sardılar ve biz Adana'dan ayrılana kadar iki yıl boyunca üzerimize doğrultulan silahlarla yaşadık."

Mezarlıktan döndüklerinde kapılarına asılan, yırtıp attıkları kâğıdı ise hiç unutamadılar:

"Bu evde bir terörist yaşıyordu ve idam edildi."

* * *

Serdar'ın yakınları, arkadaşlarının da desteğiyle, dosyasının yeniden açılmasını istedi:

"Suçsuz yere idam edildi, suçlu bile olsa adil bir şekilde yargılanmalıydı. Keşke o gün çatışmada ölseydi de o kadar işkence görmeseydi. 40 gün ölümü bekleyerek yaşamasa idi," dediler.

Serdar'ın yakınları yıllar sonra bile hâlâ ürkek ve çekingenlerdi. Serdar'ın mezar taşında bile sadece “Mustafa oğlu S.S” yazıyordu.Serdar'ın Adana Şehir Mezarlığı'nda bulunan mezarı, arkadaşları tarafından 28 yıl sonra yeniden yaptırıldı.

* * *

Hayat her gün, gün dolduruyor.

Dolan günün içinde Serdar'ın, Erdoğan'ın geriye bıraktığı acı büyümeye devam ediyor.

Hayatın bir günü gelecek. Serdar'ın ve Erdoğan'ın el ele tutuşmuş heykeli, Adana'nın en büyük meydanını süsleyecek.

ERDAL EREN

Resimler-4: Erdal Eren

ERDAL EREN :

“ Son Bakış ”

*Acı yüzler kurşun gibi izler
Son bakıştaki o gözler kaldı aklımızda*

Aysel Gürel

2 Şubat günü onyediyıllık yaşamını geçirdiği Ankara/Dikmen’deki baba evinden çıktı ve bir daha o eve dönemedi.

Üç gün önce Anakara/Hoşdere’de ODTÜ öğrencisi Sinan Sümer, MHP’li Bakan Cengiz Gökçek’in koruması Süleyman Ezendemir’in kurşunlarıyla katledilmişti. Sinan’ı vurmakla yetinmeyen Ezendemir, arabasına aldığı Sinan’ı başkent sokaklarında dolaştırıp işkence etmiş, öldüğüne emin olunca da cesedini hastahane kapısının önüne atmıştı.

Erdal arkadaşı Sinan Sümer’in katledilmesini protesto edecek gösteriye katılmak için çıkmıştı baba evinden.

Tek bir amaçları vardı; arkadaşlarının katlini herkese duyurmak ve onu son nefesini verdiği yerde anmak. Ama bu tepki bile çok görülmüştü onlara, ateş emrini alan askerler üzerlerine ateş açarak gelmeye başlamışlardı. Çıkan çatışmada er Zekeriya Önge vurularak ölmüş, korsan gösteriye katılanlardan 24 kişi yakalanmıştı. Yakalananlar arasında Erdal Eren de vardı.

Dönemin başbakanı Demirel fetvasını vermişti: “Bu olayın failleri TCK’ nın en ağır hükümlerince cezalandırılacaktır.” Fetvanın öngördüğü en ağır ceza belliydi: İdam! İlâhlar kurbanını seçti: Erdal. O olay sırasında bir evin bahçesine sinmiş, üzerine ateş açarak gelen askerlere rastgele karşı ateş açmıştı Erdal. Ondan daha iyi kurban olamazdı.

Erdal adı gibi biliyordu, o asker onun tabancasından çıkan kurşunla ölmemişti. Çünkü üzerine doğru gelen askerlerin hiçbirine nişan alarak ateş etmemişti. O an düşünmesine fırsat olmasa bile, bilincine kazılmış bir gerçek vardı; üzerlerine salınan o askerler de onun gibi emekçi halktan insanlardı. Onların yaşamlarına kastetmek aklının ucundan bile geçemezdi. Tek bir amacı vardı; onları kendinden uzak tutmak. O nedenle hedef olarak değil, rastgeleydi ateşi.

Önce Hukuk Katledildi

“Korktuğum için değil, doğrusu bu olduğu için söylüyorum,suçsuzum!” diye haykırsa da sesini duyacak kimse yoktu. Hüküm peşin, zaman dardı. 45 gün süren, tarihin en hızlı yargılamalarından biri ile idamına karar verildi. Karar duruşmasında şöyle savundu Erdal kendini ve halkının kurtuluşu uğruna verdiği mücadelenin haklılığını:

“Sayın yargıçlar,

Türkiye ve dünyada örneği görülmemiş bir yargılama usulüyle karşı karşıyayız. Bu davanın, bu kadar çabuk sonuçlandırılmak istenmesi, olay dahi anlaşılmadan, yukarıdan gelen emirlerle baştan kesinleşmiş bir kararın formalitesini yerine getirdiğinizi gösterir.

Hakkımdaki kararın, üst düzeydeki sıkıyönetim komutanları tarafından verildiği o kadar açıktır ki; yürürlükteki hukuk usulleri dahi ayaklar altına alınmıştır.

Mahkemeniz sadece bu düzeni koruyan bir kurum değil, aynı zamanda askeri yönetimin hiyerarşik emirlerine de bağlıdır. Ve sizin burada emir kulu olmaktan, tanrıların kan isteğini onaylamaktan başka bir göreviniz yoktur. Bu o kadar açıktır ki; bırakalım mahkemenin hukukun kurallarını yerine getirmesini, sadece usule ilişkin bir yöntemi bile çiğnemesi, bunun yeterli bir kanıttır.

Hâkim sınıflar ve onların uşakları, sömürü ve baskı düzenine yönelen her hareketi, kanla boğmak istiyorlar. Bunun için olmadık tertipler tezgâhlıyorlar. Halkın kurtuluşu için mücadele veren, baskı ve sömürüye karşı çıkan herkes, bu tezgâhlara muhataptır. Ve siz, bir mahkeme heyeti olarak, bu tezgâhın bir dişlisinden başka bir şey değilsiniz. Benim hakkımda ne kadar peşin bir yargılama yapıldığı, son derece ortadadır. Nitekim benimle ilgili olayın ertesinde Genel Kurmay Başkanı'nın; "Çoktandır, idam olmuyor, bazı kişilerin idam edilmesi gerek," şeklinde demeç vermesi, benimle ilgili idam kararının kanıtıdır. Ve size bu konuda ulaşan emirlerin, açıkça dışa vurulmasıdır.

Hâkim sınıflar ve uşakları, kan isteklerini benim idamımla tatmin etmeyi düşünüyorlar. Ben bu olay sırasında kasten bir eri öldürmedim. Bir eri öldürmek, siyasi inancıma terstir. Kaldı ki; ben isteyerek öldürmüş olsaydım, bu öldürme olaylarını sürdürecektim. Her şeyden belli olduğu gibi sadece havaya iki el ateş ettim. Tabancamda beş mermi vardı, ayrıca yedek şarjör doluydu. Askerlerin hemen hepsi benim hedef sınırlarım içinde olmasına rağmen, ne öleni, ne de başkasını öldürmedim. Kastım olmadığından, ateş etmedim. Kaldı ki o panik içerisinde askerler de çok sayıda mermi sıkıldılar.

Sıkıyönetim, halklar ve halk gençliğine yönelik bir saldırıdır. Sıkıyönetim ilanından bu yana 'dur ihtarına uyulmadığı' gerekçesiyle, onlarca vatandaş ve devrimci, jandarma ve polis tarafından katledilmiştir. Ve benim katıldığım gösterinin nedeni olan, polis tarafından katledilen Sinan Sümer'in ölümü de bunlardan biridir. Her türlü demokratik hakkın, hâkim sınıflar ve sıkıyönetim tarafından ayaklar altına alındığı şu dönemde, biz devrimcilerin alçakça katledilen yoldaşlara son saygı görevini, yasaları da çiğneyerek yapması meşrudur. Meşru olmayan sıkıyönetimin ta kendisidir.

Biz devrimciler, sizlerin şartlandırılmış düşüncelerinizdeki gibi, terörist veya anarşist değiliz. Biz devrimcilerin, Türkiye halkının her türlü baskı ve sömürüden kurtulması dışında hiçbir kaygımız yoktur. Anarşi yaratmak veya terör estirmek, bizim düşüncemizle çelişir. Tersine en büyük terörist ve katil bu devletin kendisidir. Buna sıkıyönetim öncesinde ve sonrasında devlet güçleri tarafından katledilen halk ve halk gençliğinin kanları tanıktır.

Bugün, devrimcileri ve onların bir parçası olan beni, aldığınız emirlere uygun olarak yargılayabilir ve ölüm cezasına çarptırabilirsiniz. Fakat bu ilelebet sürmeyecektir. Bir gün mutlaka oturduğunuz yerde halkımız olacak, sizi ve koruduğunuz düzeni yargılayacak, doğru kararı verecektir.”

* * *

Hızlıca yapılan yargılama sürecinde ne Erdal’ın savunmasına, ne de kanıt ve tanıklara kulak verildi. Ne birlikte yakalandığı arkadaşlarının, ne de olay bölgesinde oturan Ruhay Canveren ve kuaför Haydar Arzuman’ ın tanıklıkları dikkate alındı. Tanıklar Erdal’ın üstüne gelen askerlere uzaktan ve karşıdan ateş ettiğini anlatıyordu. Halbuki er Zekeriya Önge sırtından ve yakın atış ile vurulmuştu.

Erdal ısrarla:“İnzibat askerleri üzerime doğru gelirken panikledim ve ateş ettim. Askerlerin hepsi benim hedef menzirim içindeydi. Yedek şarjörüm, tabancamda daha 5 tane mermi vardı. Eğer öldürme kastıyla hareket etmiş olsaydım bunların hepsini kullanırdım. Askerler üzerime gelince ben gelişi güzel ateş ettim,” diyordu. Olayı gören Ruhay Canveren ve kuaför Haydar Arzuman’ ın tanıklıkları da onu doğruluyordu. Anlatılanların gerçek olduğunun kanıtı ortadaydı; ölen asker sırtından vurulmuş ve başka hiçbir asker de yaralanmamıştı.

Bu açık gerçeğe karşın ne doğru dürüst olay yeri araştırılması yapılmış, ne de erin vücudundan çıkan kurşunla, Erdal’ın tabancasının balistik karşılaştırılması yapılmıştı. Ölen erin üstünden çıkan giysileri bile otopsi incelemesine gönderilmemişti. Bunlar yapılsaydı ve kurşunun giriş deliğindeki yanık izleri dikkate alınsaydı, askerin yakın ya da bitişik ateşle öldürüldüğü açıkça görülecekti.

Bunların hiçbirini yapılmamış, otopsi raporu Oktay Çetinsoy adlı bir stajyere yazdırılmış; ama bu isimde bir kişinin varlığı hiçbir zaman kanıtlanamamıştır. Adaletin ayaklar altına alındığı, hukukun katledildiği yargılama kararını iki kez bozan Yargıtay hâkimi Ahmet Turan yıllar sonra o süreci Vatan gazetesinde şöyle anlattı:

“Erdal Eren davası 12 Eylül’den önce başlamıştı, ama sıkıyönetim ilan edildiği için sıkıyönetim mahkemeleri vardı. Erdal Eren, sıkıyönetim mahkemesinde yargılanıyordu. Mahkeme, Erdal Eren’in inzibat eri Zekeriya Önge’yi bilerek, kasten, taammüden öldürdü diye idama mâhkum etti. Avukatlar kararı temyiz etti ve dosya bize geldi. Ben raportör olarak atandım. Dosyayı inceledim ve diğer üyelere anlattım.

Erdal Eren’in eri kasten, bilerek öldürdüğü noktasında bir delil yoktu ve 15 Temmuz 1980’de kararı 2 muhalif oya karşı 3 oyla bozduk. Bozma kararımız üzerine dosya tekrar sıkıyönetim mahkemesine gitti. Yeniden yargıladılar Erdal Eren’i... Tekrar idama mahkûm edildi. Temyiz edildiği için tekrar bize geldi. Yaptığımız inceleme sonunda 28 Ekim 1980’de kararı tekrar bozduk. Askeri Yargıtay Başsavcılığı kararı “onayın” diye bize göndermişti, ama biz kararı yine yetersiz bulduk.

Kararı 2’nci kez bozunca, yasaya göre Başsavcılık kendi tebliğnağmesine aykırı karar çıkınca, itiraz hakkı olduğu için itiraz etti ve dosya, Daireler Kurulu’na gitti. 15 kişilik heyette 2 muhalif üyenin oyuna karşı 13 üyeyle kararı onadılar. Hakkı Erkan ve Erdoğan Başhekim adlı üyeler bu karara muhalifti.

Ben idam kararına karşı çıktım. Çünkü Erdal Eren ifadesinde diyor ki; ‘İnzibat askerleri üzerime doğru gelirken panikledim ve ateş ettim. Askerlerin hepsi benim hedef menzirim içindeydi. Yedek şarjörüm, tabancamda daha 5 tane mermi vardı. Eğer öldürme kastıyla hareket etmiş olsaydım bunların hepsini kullanırdım. Askerler üzerime gelince ben geliş güzel ateş ettim,’ diyor. Burada çok hassas bir nokta var: Vurulan erin cesedinden çıkarılan mermi çekirdeği ile sanığın tabancasından çıkan mermi çekirdeklerinin doğru dürüst mukayesesi yapılmadı. Olay yerinde iki tabancaya ait boş kovanlar bulunuyor, ama onların Adli Tıp’a gönderilip mukayesesi yapılmadı. Eri vuran kurşun yüzde yüz Erdal’ın tabancasından çıktı diye bir şey yok dosyada. Çünkü incelenmemiş.

En önemlisi; Erdal Eren girdiği bir evin bahçesinde sinmiş bir yere. Askerler geliyor. Elinde de kendi tabancası var, geliş güzel ateş etmiş. Diyelim ki gelen askerleri hedef gözeterek ateş etti. Üzerine gelen askerlerden biri öldüğüne göre göğsünden yara alması lazım. Halbuki vurulan asker sırtından vurulmuş. Bu durumu Avukat Niyazi Ağırnaslı duruşmada söyledi ve ‘bir provokasyon olabilir’ dedi. Benim vicdani kanaatim provokasyon vardır ya da yoktur diyemem, ama yüzde yüz Erdal’ın tabancasıyla vurulduğuna dair kesin delil yoktu. O nedenle. Yargıtay 3. Dairesi benim görüşüm doğrultusunda iki defa kararı bozdu, ama Daireler Kurulu 2 muhalif üyeye karşı onadı.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu’nun 2’ye 13 oyla ‘idam edilsin’ kararını Kenan Evren’in başkanlık ettiği 5 kişilik Konsey de onayladı. Eğer Konsey, kararı bir hukukçuya dikkatlice tetkik ettirseydi, iki üye neden muhalif kalmış. ‘Doğru mu yanlış mı yapıyoruz?’ diye incelettirseydi, ‘idam ettirmeyelim’ diyebilirlerdi. Bu yapılmadı. O hengamede çala kalem gitti. İdam edildiğinde çok üzıldüm. Bence haksız yere idam edildi.”

Hâkimin anlattıkları, Erdal’ın haksız yere öldürüldüğünün anlaşılması kadar aynı zamanda hukukun da katlini göstermesi açısından tarihe yazılmış bir ibret belgesidir. Bu karar, Erdal’la birlikte hukukun da idamı demektir.

Aslında devlet yıllar sonra, işlediği hukuk katliâmını ve Erdal’ın suçsuzluğunu itiraf etti. Zekeriya Önge’nin ölüm nedeni, Giresun valiliğinin internet sitesinde “silah kazası” olarak yazıldı. Ayrıca Önge’nin ailesine şehit ailelerine bağlanan maaş bağlanmadı.

Erdal Eren’in o dönem avukatlığını yapan Nihat Toktay, silah kazasının asker arkadaşlarının silahından çıkmasıyla meydana gelebileceğini ileri sürdü. Ama kimse dinlemedi.

Sonra İnsanlık...

Dışarıda hukuk mücadelesi devam ederken, Erdal’ın idamına karşı kampanyalar düzenlenirken, Erdal içerde işkence altında ölüme hazırlanıyor, adeta ölümü özler hale getiriliyordu. Kendisi şöyle yazıyordu:

“ Cezaevinde yapılan (Neler olduğunu ayrıntılı bir biçimde öğrenirsiniz sanırım) insanlık dışı zulüm altında inletildik. O kadar aşağılık, o kadar canice şeyler gördüm ki, bugünlerde yaşamak bir işkence haline geldi. İşte bu durumda Ölüm korkulacak bir şey değil, şiddetle arzulanan bir olay, bir kurtuluş haline geldi. Böyle bir durumda insanın intihar ederek

yaşamına son vermesi işten bile değildir. Ancak ben bu durumda irademi kullanarak, ne pahasına olursa olsun yaşamımı sürdürdüm. Hem de ileride bir gün öldürüleceğimi bile bile.”

Ülkemizde 12 Eylül faşizminin işkencecileri hiçbir zaman sorgulanmadığı ve yargılanmadığı için Erdal’a reva görülen “ *insanlık dışı zulmün neler olduğunu ayrıntılı bir biçimde*” öğrenmek zordur. Ölüme mahkûm edilmiş, ölümü bekleyen gencecik bir insana ölümü kurtuluş olarak gösteren işkence ve eziyetin şiddetinin, tahmin ve hayallerin ötesinde olduğu bellidir.

Erdal kendisine yapılan işkencelerden şikâyetçi olduğunda, mahkeme başkanının cevabı, “bunların dava ile ilgisi yok,” oldu. Erdal işkence, eziyet ve yaşama hakkının elinden alınmasına karşı, “*başımдан geçenler, kinimi binlerce kez daha arttırdı ve mücadele azmimi körükledi. Halka ve devrime olan inancımı yok edemedi. Mücadeleyi sonuna kadar, en iyi bir şekilde yürütmek ve yükseltmekten başka amacım yoktur,*” diyerek cevap verdi.

17 yaşındaki çocuk, insanlıktan nasibini alamamış canilere insanlık dersi veriyordu bu son sözleriyle.

Sonra da Erdal...

12 Eylül faşizmi Erdal’ı insanlık mücadelesi verdiği hapisanede yakaladı. Cuntanın şefi “asmayalım da besleyelim mi?” dedi. Memur yargıçlarına da iki kez bozulan idam kararını onamak düştü.

Erdal öldürülmesinden sadece saatler önce onu ziyaret eden Emin Çölaşan ve Savaş Ay’a: Bir süredir kendisine gazete getirilmediğini; avukatıyla görüştürülmediğini; 18 yaşının altında olmasına rağmen idam edilmek istendiğini; yaşının 18'den küçük olduğunu tespit edecek olan kemik testi yapılması talebinin kabul edilmediğini; vurduğu söylenen jandarma erine çok uzaktan ateş açtığını, ama otopside yakın atışla öldüğünün kanıtlandığını; kendisini ibret olsun diye asacaklarını ve ölümden korkmadığını söyledi.

Savaş Ay’ın o görüşme sırasında çektiği fotoğrafı gören ve etkilenen, Aysel Gürel, “öylesine masum, öylesine ölümden uzak, öylesine genç ki... Hikâyesini de okudum. Ama beni esas vuran o ‘son bakış’ fotoğrafıydı,” diyerek bir şiir yazdı. Şiir Onno Tunç tarafından bestelendi ve bir Sezen Aksu şarkısı oldu:

*Bir söz bitişi gibi son buldu sevişler
Bir yaz güneşi gibi eritir bu terkedişler*

*Bir an duruşu gibi ömrün bitişi gibi
Veda ederken aşk ateşi gibi söner iç çekişler.*

*Aman aman yandım amman
Acı yüzler kurşun gibi izler
Son bakıştaki o gözler kaldı aklımızda*

* * *

Erdal'ın son anlarına tanık olan avukat İsmail Sami Çakmak, yiğit devrimci çocuğun ölümüne gidişini şöyle anlatıyor:

“Bir kulağımız telefonda, bir kulağımız kapıdaydı, açıldı açılacak diye bekliyorduk. Necdet'in infazında bulunan Mehdi (Bektaş) bir şeyler anlatıyordu, ama bizim anlayacak halimiz yoktu.

Gece 02.00 sıralarında sivil polisler geldi, Ankara Kapalı Cezaevi'ne gittik. Pis ve soğuk bir havaydı. Üzerimiz defalarca arandıktan sonra müdürün odasına alındık. Erdal'ı getirdiler:

‘Avukatlarımla yalnız görüşmek istiyorum,’ dedi. Reddetttiler.

Utanarak arkasını dönüp apış arasından bir mektup çıkardı. Bir sigara istedi, yaktım. Son derece rahat ve sakin, bir mektup yazmak istediğini söyledi, izin verdiler. Oturdu, sigarası bitinceye kadar mektubu yazdı.”

Son sözleri ölüm ve yaşam hakkında en derin felsefi düşünceleri yansıtıyordu. Ölümünden korkum yok, ama bu yaşamak istemediğim anlamına gelmez diyordu Erdal, anne-babası ve kardeşlerine yazdığı mektupta:

“Sevgili annem, babam ve kardeşlerim;

Düşüncelerimi bu mektupta anlatmaya çalışacağım.

Şu anda ne durumda olacağınızı tahmin ediyorum.

Ama çok açıklıkla söylüyorum ki, benim moralim çok iyi ve ölümden de korkum yok.

Çok büyük bir ihtimalle bu işin ölümle sonuçlanacağını çok iyi biliyorum. Buna rağmen korkuya, yılgınlığa, karamsarlığa kapılmıyorum ve devrimci olduğum, mücadeleye katıldığım için onur duyuyorum.

Böyle düşünmem, böyle davranmam, halka ve devrime olan inancımdan gelmektedir.

Ölümden korkmadığımı söylemem, yaşamak istemediğim, yaşamaktan bıktığım şeklinde anlaşılmamalı.

Elbette ki hayatta olmayı ve mücadeleyi arzularım.

Ancak karşıma ölüm çıkmışsa, bundan korkmamam, cesaretle karşılamam gerekir.

Anne, baba ve evlat arasında sevgi çok güçlüdür. Kolay kolay kaybolmaz. Ve evlat acısının sizin için ne derece etkili olacağını biliyorum.

Şunu bilmenizi ve kabul etmenizi isterim ki, sizin binlerce evladınız var. Bunlardan daha niceleri katledilecek, yaşamlarını yitirecek, ama yok olmayacaklar.

Mücadele devam edecek ve onlar mücadele alanlarında yaşayacaklar. Sizlerden istediğim bunu böyle bilmeniz, daha iyi kavramaya çaba göstermenizdir.

Zavallı ve çaresiz biriymişim gibi ardından ağlamanız beni yaralar.

Bu konuda ne kadar güçlü, ne kadar cesur olursanız, beni o kadar mutlu edersiniz.

Hepinize özgür ve mutlu bir yaşam dilerim.

Devrimci selamlar.

Oğlunuz ERDAL"

“Yetkililer mektupları ve daha sonra ailesine teslim edilecek özel eşyalarını, paralarını da aldılar, biz veririz diye.

Erdal son derece güvensiz, ‘Gerçekten verir misiniz?’ diye sordu.

Sonra formaliteler başladı. Karar özeti okundu, idam gömleği giydirildi, karar göğsüne asıldı. Elleri bağlanacağı sırada:

‘Bağlamayın, bana, vücuduma değmeyin!’ dedi.

Doktor ellerinin bağlanmaması halinde çok acı çekeceğini anlattı. Erdal'a söyledim, karşı çıkmaktan vazgeçti.”

Sehpaya yürüdü.

Takvimler 13 Aralık 1980’i, saatler 02.55’i gösteriyordu. Sekiz yıl önce Deniz, Yusuf ve Hüseyin İnan’ın koştuğu parkurda, özgürlük maratonunun son yüz metresini şimdi Erdal koşuyordu.

Aynı onlar gibi başı dik, yüreği elindeydi.

Yaşı küçük, ama deneyimi büyüktü. Deniz’lerden öğrenmişti ölüme meydan okuyuşu.

Ve ölüm karşısında yaşamın onurunu korumayı.

Onlar gibi haykırdı özgürlük aşkını.

“Faşizme ölüm, halka hürriyet!”

Onlar gibi attı ateşin kollarına bedenini.

“Kolay geçsin diye boynunu ipe kendi uzattı.

Aynı anda tabureyi tekmeledi.”

Şimdi

Gecenin tam üçünde

Hayranlığı ile büyüdüğü, açtıkları yolda yürüdüğü Deniz’lere kavuşmuştu...

“Biraz önce slogan atan vücut boş bir torba gibi sallanmaya başladı...”

Ölüme karşı Deniz’lerin yaktığı ateş daha bir harlı yanıyordu; aynı inançla, aynı ocakta...

Erdal ölüme karşı hayatın ateşini yakıyordu.

* * *

“O sırada Nihat Toktaş, ‘hâkim nerede?’ diye bağırdı. Hâkim bir kenarda, başını iki elinin arasına almış, sözüm ona düşünüyordu.

Sürüklercesine getirdik, ‘bak’ dedim, ‘aldığın kararın sonucu bu!’

Orada, merdivenin altında ağlayan bir yüzbaşmayı unutamiyorum, hem ağıyor hem de bunun hesabı nasıl verilecek diye söyleniyordu.”

Sonra

Erdal yargılama sürecinde suçsuzluğunu haykırırken, hiçbir zaman devrime olan inancından ödün vermedi. İnsanlık katilleri karşısında devrimci onuru ile dimdik durdu, yaşamayı ve mücadele etmeyi çok istediğı halde karşısına çıkan ölümü korkusuzca karşıladı.

Erdal tüm masumiyeti ve haklılığı ile halkının bilincinde yaşamaya devam etmektedir. İktidarlarını tehlikede gören egemenlerin, egemenliklerini sürdürebilmek için devrimcilerin üzerine sürdükleri faşist cuntanın başı ve emrindekiler ise, korkuları ve ellerinde halkın yiğit çocuklarının kanları ile hâlâ “anayasal koruma” altında yaşadıklarını sansalar da, halkın bilincinde çoktan zalimler müzesinin mumyaları olarak yerlerini almışlardır.

O korkak zalimler ki; resmi kayıtlarına “Erdal’ı asarak öldürdük,” diye yazamamışlar, ölüm nedenini “havasızlık” olarak göstermişlerdir.

O korkak zalimler ki, Erdal’ın üzerine sürdükleri askerin ölüm nedenini “silah kazası” olarak duyurmuşlardır. Erdal’ın suçsuzluğu yadsınamaz şekilde ortaya çıkmasına karşın, ne askerin ailesine sahip çıkmışlar, ne de Erdal’ın mahkemesinin yeniden görülmesine izin vermişlerdir.

Erdal’ın suçsuzluğuna inanan ve iki kez kararın bozulmasını sağlayan Yargıtay hakimi Ahmet Turan görevinden istifa etti. Avukatı Nihat Toktay cezalandırıldı.

Erdal’ın idamı babasını çok etkiledi ve üç yıl sonra geçirdiğı kalp krizi sonucunda hayatını kaybetti. Annesine de karşıdan karşıya geçerken askeri bir araç çarptı.

Erdal’ın idamının ardından, pankart asarak, idama tepkisini dile getirmek isteyen Ercan Koca, gözaltına alındı. Ercan, iki gün boyunca gördüğü yoğun işkence sonucu yaşamını yitirdi.

Böylece Sinan, Erdal ve Ercan artık birlikte anılır oldular her 13 Aralık’ta.

Erdal, Sinan’ın anısını yaşatmak için öldü.

Ercan, Erdal’ın anısını yaşatmak için!

Üçü de sınıf düşmanları tarafından öldürüldü.

VEYSEL GÜNEY

Resimler -5: Veysel Güney

VEYSEL GÜNEY:

“Bizim Veysel ”

*Mezarımı yol kenarına kazın
Üzerine devrim şehidi yazın
Başına yumruklı yıldız kazın
Gidiyorum ölümsüzlüğe hoşçakalın*

Veysel Güney

Veysel, 1957 yılında Malatya'nın Hekimhan ilçesine bağlı Davulku Köyü'nde dünyaya gelir. Dokuz çocuklu kalabalık bir çiftçi ailesi içinde büyür. İlkokulu köyde okur. Daha İzmir Erkek Sanat Enstitüsü'nde öğrenciyken devrimci fikirlerle tanışır. Liseden sonra İsdemir Karabük Montaj Şantiyesi'nde elektrikçi olarak çalışmaya başlar. Yaşamını etkileyen, yoldaşı Ali İhsan'ı orada tanır. Bir yandan da öğrenimine devam eder. İskenderun Meslek Yüksekokulu Makine Bölümü'nü bitirir.

Demir çelik işçilerinin örgütlenmesinde, Türkeş'in İskenderun'a gelişinin engellenmesi eylemlerinde sivrilir. Karakolda öldürülen yoldaşı Necdet Erdoğan Bozkurt için gerçekleştirilen eylemlerden sonra polis tarafından aranmaya başlanır.

Bu arada 12 Eylül karanlığı çöker ülkenin üzerine. İnsan avı başlamıştır. Aranan bir devrimci olarak İskenderun'da barınması imkânsızdır artık. Gaziantep'e taşınır.

Tesadüflerle Başlayan Ölüm Yolculuk

O dönemde yollarda, otobüslerde, kahvelerde sürekli arama ve kimlik kontrolü yapılmaktadır. Bu aramalardan birinde kahvede tavla oynayan bir kişinin üzerinde bulunan Burhan Erşen isimli kimliğin sahte olduğu anlaşılır. Tesadüfen yakalanan bu kişi Veysel'in örgüt arkadaşı Behzat'tır. Behzat sorguya alınır. Sorguda on yedi gün direnir, gerçek kimliğini vermez. Ona güvenen arkadaşları da tedbir almaz, evlerini değiştirmezler.

Bu arada Antep'e yeni gelen bir polis memuru, Behzat'ın üzerinde bulunan sahte kimlikteki kişiyle aynı şehirlidir. O da sorguya katılır. Sahte kimlikteki Burhan Erşen'in ağabeyini tanıdığı için, kimliğin sahte olduğunu kolaylıkla ortaya çıkarır. O andan itibaren işkence yoğunlaşır ve Behzat çözülür. Kimliğini, arkadaşlarını ve arkadaşlarının kaldığı evleri açıklar.

Polisler öncelikle örgüt sorumlusu Kamil'in peşine düşerler. Kamil'in yaşadığı eve baskın kararı alınır. Operasyon 28 Aralık 1980 gecesi yapılır. Behzat'ın polisleri götürdüğü ilk evde kimse bulunamaz. Behzat polisleri başka bir eve götürür. Bir apartmanın üçüncü katındadır bu ev. Operasyon timleri o eve yönelir.

Operasyon Özensiz ve Kanlıdır

Operasyonu polis ve asker birlikte gerçekleştirir. Ekibin başında üsteğmen Şahin Akkaya vardır. Polisler dönemin savcısının deyimiyle “özensiz” ve “tedbirsiz” davranırlar; bir aile evine gittikleri için fazla bir sorunla karşılaşmayacaklarını varsayarlar.

Ne çevrede güvenlik tedbiri alınır, ne apartmanda yaşayan diğer kişiler uyarılır, ne de ev ablukaya alınıp teslim ol çağrısı yapılır. Polisler ve askerler dairenin kapısını kırıp, paldır küldür evin içine girerler. Evin giriş bölümü polislerce tutulur. Ekip amiri üsteğmen ise evin giriş bölümündeki mutfığa geçer.

Tesadüfler polisleri kaçak yaşayan iki devrimcinin uyuduğu odaya kadar getirmiştir. Arka odalara doğru ilerleyen polisler uyumakta olan Veysel ve Ali İhsan'ı fark eder. Polis memuru Kenan Birben'in “Ellerini kaldır ve ayağa kalk!” komutu ile ön tarafta yatan Ali İhsan uyanır ve yastığının altındaki silahına davranır, komiser Atilla Çınar yaralanır. Yaralı komiser dış kapıya doğru çekilir ve oradaki tuvalete sığınır. Polis memuru Kenan Birben ise yan odaya girer.

Odasından çıkıp yan odaya yönelen Ali İhsan, Kenan Birben tarafından vurulur ve ölür. Polis memuru birkaç saat boyunca öldürdüğü Ali İhsan'ın cansız bedeniyle birlikte kalır.

Bir aile evine gittiklerini düşünerek baskını gerçekleştiren polisler için bu direniş sürpriz olmuştur. Yaralı polis komiseri Atilla Çınar telsizle takviye ekip ister. Ve Veysel'in üzerine gidemeden beklemeye başlarlar.

* * *

Teslim olmayı değil, kaçmayı ya da direnerek ölmeyi seçen Veysel, odasının tam karşısında bulunan banyoya geçer. Bu arada mutfak balkonunda bulunan üsteğmen Şahin Akkaya tek kurşunla başından yaralanır. Veysel mutfaktan çok uzakta ve ters bir köşede, banyodadır.

Polisler takviye ekipleri beklerken, Veysel havalandırma penceresinden aşağıya doğru inmeye başlar. Zemin katın havalandırma boşluğuna kadar inmeyi başarır. Dışarı çıkıp kaçmak için fırsat aramaktadır.

Bu arada zemin katta oturanlar Veysel'i fark eder ve dışarı çıkarak polis ve askerlere haber verirler. Takviye ekip ile olay yerine gelen polis memuru Merih Uygur, bundan sonrasını şöyle anlatır ifadesinde:

"Bu arada alt katlardan sesler geldi. Aşağıya indik, birinci kattaki karı-koca, banyo camının kırıldığını söyledi. Ben içeriye girdim, banyo camının kırık olduğunu gördüm. Gelen şahsın bu camdan içeriye girerek, odalardan herhangi birine saklanmış olabileceğini düşündük ve tüm odaları aradık. Kimseyi göremeyince, ev sahibi o şahsın havalandırma kısmında olduğunu söylediği için sessizce banyoya girdim. Camın bulunduğu duvara yanaştım ve elimi camdan dışarıya çıkararak elimdeki otomatik tüfekle aşağıya doğru iki el ateş ettim. Bu arada birisinin yandım diye bağırdığını duydum. Bunun üzerine bu şahsın ateş edebileceğini düşünerek, hemen banyodan çıktım. Ondan sonra banyoda pencereden içeriye doğru ateş edildi."

* * *

Veysel sırtından yaralanmıştır. Bu halde kaçamayacağını anlar. Silahını atar ve teslim olur. Ölümüne yolculuk başlamıştır:

“ Sanığı hava boşluğundan, pencereden içeri aldık. Ayağında mavi bir eşofman vardı. Yalın ayaktı. Üzerinde mavi, kısa kollu bir atlet vardı.”

Veysel yatak kıyafetleri ile yalın ayak teslim olmuştur. O halde ve sırtında bir kurşunla polis panzerine alınır. Ama doğrudan hastahaneye değil, sorgusuz infaz için bilinmeyen bir yöne götürülür.

Operasyonun bitiş yeri Gaziantep SSK Hastanesi’dir. Ali İhsan’ın cesedine otopsi yapılırken, yaralı yakalanan ve sorgusuz infazı gerçekleştirilemeyen Veysel ve çatışmada yaralanan komiser Atilla Çınar ve teğmen Şahin Akkaya aynı hastanede tedavi altına alınırlar. Veysel aynı gün vücudunda taşıdığı kurşunla birlikte sorgulanmak için Emniyet Müdürlüğü’ne götürülür. Atilla Çınar tedavisinin devamı için helikopterle Adana’ya gönderilir. Üsteğmen Akkaya ise kurtarılamaz.

Operasyon Karanlık ve Şaibelidir

Polis memuru Merih Uygur’un ifadesinde görülen; Veysel’in elinde iki silah olduğu yönündeki zorlama anlatım, tanık polislerin ve hatta zemin katta oturanların ifadelelerinde de ısrarla vurgulanır.

Amaç mutfak balkonunda öldürülen üsteğmen Şahin Akkaya’ nın bu ikinci silahla, Veysel tarafından öldürüldüğünü iddia edebilmektir. Halbuki teğmenin öldürüldüğü mutfak, evin giriş bölümündedir. Ne Ali İhsan’ın, ne de Veysel’in bulunduğu odalardan oraya ateş edilmesi mümkündür. Bir polisin “ mutfığa ateş ettim, birisi varsa karşılık versin istedim,” ifadesi bile dikkate alınmaz ve üsteğmenin öldürülmesi suçu Veysel’e yıkılmaya çalışılır.

Üsteğmen’in vücudundan çıkarılan kurşun, polis tarafından elden yani tutanaksız ve mühürsüz alınır. Bu yüzden, kurşunun yapıldığı söylenen balistik incelemesi kuşkuludur. Bir gün içinde 15 silah ve 150’ ye yakın merminin yapıldığını rapor eden inceleme inandırıcı değildir. Zaten operasyona katılan polislerden bazılarının silahları incelenmeye dahi alınmaz.

Daha sonra Veysel’in ve arkadaşlarının da söylediği gibi, çevresinde demokrat olarak tanınan üsteğmenin ya kasten ya da bir kaza kurşunu sonucu polislerce öldürülme olasılığı yüksektir. Bu nedenle kanıtlar araştırılmaz, tanık polislerin ifadelerindeki çelişkiler gözardı edilir.

Polis Sorgusu İşkence Demektir

Apartmanın havalandırma boşluğunda sıkışan ve teslim olan Veysel için işkence ve zulüm günleri başlar. Polis hemen orada işkenceye girer, daha hastahaneye götürmeden öldürmek isterler Veysel’i. Polis sorgusu altında yan hücrede kalan Ümit Kurt’a anlatır bu işkence anlarını Veysel:

"Ali İhsan’ın öldürüldüğünü telsiz konuşmalarından öğrendim. Beni alan tim, ne hastaneye ne de soruşturmaya götürdü. Bilmediğim bir yöne doğru gidiyorduk. Şehir dışına çıktığımızda gözlerimi bağladılar. Gelen telsiz anonslarında beni götürüp öldürmeleri isteniyordu. Ve Antep’in güney tarafları sandığım bir dağa götürdüler. Timde bulunanlardan biri öldürülmeme karşı çıkıyordu. Konuşmalarından bu polisin ‘böyle bir şeyi nasıl yaparız, ileride zorda kalırız,’ dediğini çıkarıyordum. Gelen telsiz emirlerine karşı çıkma düzeyinde olmasa da bir gönülsüz daha vardı.

Dağda arabadan indirildim. Habire kan kaybediyordum. Yaram soğumuş ve müthiş acı veriyordu. Sirt üstü yere yatırdılar. Beni öldürmek için muhalif olanı ikna etmeye çalışıyorlardı. Ama o öldürülmeme karşı çıkıyordu. Bana yönelttikleri hiçbir soru yoktu. Biri gelip namluyu kafama dayıyor, 'tamam mı?' diye diğerlerine soruyor. Yani tamam dense tetiği çekecek. Karşı

çıkanı ikna edemediler. Ve biri yanıma geldi. Elindeki G-3'ün namlusunu yanağıma dayadı. Sonra bütün gücüyle üstüne yüklendiği silahın namlusunu sağa sola çevirmeye başladı. Ellerim arkamdan bağlı ve yaralıyım, kımıldayamıyorum. Acıdan beynim zonkluyor. Öldürmekten vazgeçtikten sonra da sorguya götürdüler.”

* * *

Emniyete götürüldü ve bekletilmeden işkenceye alındı. Hâlâ kan kaybediyordu. Sırtından süzülen kan ayaklarına inmişti. Üstündeki pijaması kan içindeydi. Kurşun sırtından girmiş ve orada kalmıştı. Sorgucular İskenderun'dan niçin geldiğini, İskenderun örgütü ve Antep'le ilgili bilgi vermesini, üsteğmeni öldürdüğünü kabul etmesini istiyorlardı. Veysel, örgütü ile ilgili bilgi vermeyi reddediyor ve üsteğmeni öldürdüğü yolundaki suçlamayı kabul etmiyordu. Bunları kabul etmesi için yarası üzerinde işkence yapılmaya başlandı. Bedeninde bir kurşun taşıyor, kafatası birkaç yerinden yaralanmış durumdaydı. Ama bu durumda olması yetmiyordu ölüm tacirlerine. Her tür işkence yöntemlerini Veysel üzerinde denemeye devam ediyorlardı. Veysel ise bağırmanın özen göstererek katlanmaya çalışıyordu bu işkence seanslarına.

O anda başka bir suçtan gözaltına alınan Aydın Kığılı da sorguyordu:

“İşkence yapılırken iniltilerini duyuyorduk. Daha çok sağ göğsündeki yarasına işkence yapıldığını sonradan duyduk. Onu bağıratabilmek için işkenceci polislerin çok çaba harcadıklarının tanığıyım. Ama bağırmiyordu, bağirtamıyorlardı.”

Veysel yoğun işkenceye karşın polis sorgusunda ne örgütsel bağlantılarını, ne de gerçek kimliğini ele verdi. 15 gün bu koşullarda yaşatıldı. Polis sorgusundan sonra götürüldüğü hastahane Savcı Mete Göktürk'e, sahte kimliğindeki adı Reşit Kuluöztürk olarak ifade verdi. Savcı Mete Göktürk aldığı ifadeyi (aslında alamadığı ifadeyi) şöyle aktarıyor:

“Veysel Güney'in ağır hasta olduğunu söylediler, ben de hastaneye gittim ve ilk ifadesini almaya çalıştım. Alamadım, çünkü konuşacak halde değildi. Dediği tek şey 'benim silahım yoktu ben yapmadım,' oldu.”

O kadar çok işkence yapılmıştı ki, ifadesini imzalayacak hali yoktu Veysel'in.

Cezaevi Eziyet Ve Zulümdür

Olay sonrası gerçekleştirilmeye çalışılan yargısız infazdan ve polis işkencesinden sağ olarak ve onuru ile çıkan Veysel, götürüldüğü hastahane kısa süre kaldıktan sonra askeri cezaevine kapatıldı.

Cezaevine hastahane pijamasıyla, yalın ayak getirilmişti. Ayağında ne ayakkabı, ne de çorap vardı. Saçları kesilmiş, başındaki yaralar kabuk bağlamaya başlamıştı.

Ölen üsteğmen bu cezaevinde görev yapmıştı ve şimdiki cezaevi komutanı olan yüzbaşı onun yakın arkadaşıydı. Yüzbaşı ve diğer subaylar intikam duyguları ile karşıladılar Veysel'i.

Bir hücreye konulan Veysel'e yatak yorgan verilmedi, havalandırmaya çıkarılmadı. Görüş yasağı vardı. Aile bireyleri dahil hiç kimseyle görüştürülmedi. Mektuplaşması yasaktı. Ona gelen mektupları ancak son gününde verdiler. Cevap yazamadı.

Veysel öldürüleceğini bile bile ayakta durmaya çalıştı, daracık hücresinde spor yapmaya başladı. Hayata bağlıydı. En zor durumda kendisi olmasına karşın, diğer siyasi mahkûmlara moral vermeye çalışıyordu. Veysel'in gür sesiyle söylediği türküler ve haykırdığı sloganlar cezaevinin yalın sessizliğini bozuyordu.

Koğuşlardaki mahkûmların ve onlara aracılık eden erlerin yardımıyla ayakta durmaktaydı. Banyo yasağı vardı. Diğer mahkûmların gönderdiği bidonlardaki su ile yıkanabiliyordu. Altı ay boyunca güneşi göremedi. Ama Veysel'in yakındığına hiç kimse tanık olmadı. Veysel'in yaşama sevinci, ölüme meydan okuyuşu, inancı ve cesareti, diğer mahkûmlara da direnç kazandırıyordu.

Yargılama Göstermelidir

Davası toplu örgüt davasından ayrıldı. Aceleleri vardı. Zaten mahkeme göstermelikti, karar çoktan verilmişti. Veysel biliyordu öldürüleceğini. İşkenceciler sorgu sırasında "İdam edileceksin, kurtuluşun yok!" diye defalarca bağırışlardı yüzüne.

Ailesi ile görüşmesine, avukat tutmasına, kendini savunmasına olanak tanınmadı. Karar iki celsede verildi. Aslında bir celsede verilecekti, ama operasyona katılan polislerin bir kısmı o gün başka bir yerde görevliydi. Suçsuz olduğunu söyledi, dinlemediler. Hiçbir kanıt yoktu üstegmeni öldürdüğüne dair, araştırmadılar. Hiçbir tanık yoktu, sormadılar.

Hazırlık soruşturmasını yapan savcı Mete Göktürk'ü telefon emriyle işten el çektiler. Çünkü olayın tüm ayrıntılarını bilen savcı, Veysel'in suçsuz olduğunu da biliyordu. Bu bilgisini yıllar sonra yazdığı “*Adaleti Gördünüz mü?*” adlı kitabında şöyle anlatacaktı:

“Veysel Güney'in hastanede ilk ifadesini ben aldım. Hazırlık soruşturmasını ben yaptım. Çatışmada Güney'in silah kullandığına ilişkin bir kanıt elde edememiştik. Benim ilk tespitlerimle mahkeme kararında varılan sonuç örtüşmüyordu. O günlerde yaşanan ortamın olağandışılığı da göz önüne alındığında, yargılanmanın tarafsız ve adil yapılmamış olacağına ilişkin kuşku duyuyordum.”

Haziranda Ölmek Zordur

*sokaktayım
gece leylâk
ve tomurcuk kokuyor
yaralı bir şahin olmuş yüreğim
uy anam anam
haziranda ölmek zor!*

Hasan Hüseyin Korkmazgil

Karar çabucak onaylandı. Son günlerini kitap okuyarak geçiriyordu Veysel. Mektuplar yazdı sevdiklerine. Mektuplarının hiçbir zaman yerine ulaşmayacağını bilse de, duygularını, şiirlerini ak kâğıtlar üzerine geçirdi. Dünyası, hücresinin dört duvarları ile sınırlandırılmak istense de, o yüreği ve sevdası ile dışarıdaydı. Sevdası uğruna öleceği günü ve sonsuzluğa giderken takınacağı tavrı düşünüyordu.

Köyünün dağlarını düşündü. Haziran ilkyazdır Malatya'da. Haziran'da yeşile, başaklara henüz bulaşır sarı. Haziran'da doğanın özünde gizlenen ölüm henüz dışa vurur kendini; yaşamla boy ölçüşmesi yenidir. Erkendir Haziran'da ölmek. Daha hayatın dingin, olgun yazları ve solgun sonbaharları vardır yaşanacak. Zordur Haziran'da ölmek.

* * *

Günlerden 9 Haziran 1981'di. Öğleden sonra cezaevinde görevli bir başçavuşla aralarında berberin de bulunduğu bir grup asker Veysel'in hücreğine geldiler. Koridora girdiklerinde bütün hücre kapılarını kapattılar.

Veysel'in kapısı açıldığında onun gür sesi duyuldu:

"Hayrola! Bu ne izzet-i ikram!"

Başçavuş:

"Veysel saçların sakalların uzamış seni traş edeceğiz," dedi. Sesi çatallaşmıştı. Veysel durumu sezinledi:

"Hazırlıklar akşama mı? Salıncak bu akşam mı kurulacak?" diye sordu.

Başçavuş sessiz kaldı.

Zaman ilerliyordu. Götürüleceği an yaklaşıyordu. Son birkaç saatiydi. Oturmuş, sırtını duvara yaslamış, ayaklarını karnına doğru çekmiş, kitap okuyordu. Daha önceleri hiç vermedikleri birikmiş mektuplarını da o gün getirip vermişlerdi. Hemen yanı başında zarfından çıkmış birkaç mektup gözüktüyordu. Diğerleri henüz zarfından çıkmamıştı. Bir ofis gibiydi hücresi. Orada yaşayan insanın az sonra ölüme götürüleceğine dair herhangi bir belirti yoktu.

Hücre mazgalının yan kısmında sigara ve çakmağı duruyordu. Hücre komşusu Aydın hücresinden çıkmış, onu gözlemliyordu. Aydın dayanamayıp Veysel'in sigarasına uzandı. Göz göze geldiler. Durgun bir deniz gibi berraktı gözleri. Ne tereddüt, ne de korku vardı o gözlerde.

"Sana bir şey söyleyeceğim Aydın, beni bugün salıncağa bindirecekler," dedi Veysel. Arkadaşı onun serinkanlı duruşu karşısında ağlamaklı oldu. Veysel hemen müdahale etti:

"Ne oluyor, metin ol! Varsay ki, şu an benim yerimde sen varsın. Onlara karşı böyle mi tavır koyacaksın?" dedi, onu teselli etmeye çalıştı.

* * *

Gece saat onbire doğru birden Veysel'in sesi cınladı koridorlarda:

"Arkadaşlar! Nedir bu sessizlik her zaman böyle miydik? Bizim suskunluğumuz, moralimizin bozuk olması onları sevindirir. Haydi ortalığı biraz şenlendirelim!"

Hücrelerden çıt çıkmıyordu. Haberi duyan mahkûmlar derin bir yas içindeydi. Veysel tekrar seslendi:

"Yok mu türkü söyleyecek kimse!"

Bir arkadaş:

"O zaman sen söyle, biz dinleyelim," dedi. Ölümüne iki saat kala, Veysel türkü söylemeye başladı:

"Benim meskenim dağlardır, dağlar..."

* * *

Ve ayrılık anı geldi çattı. Askerlere emir verildi:

"Mahkûmun kapısını aç!"

Kapı açıldı. Ama kimse içeri giremedi. Veysel'in gür sesi bir kez daha duyuldu:

"Gelmeyin üzerime! Ben nasıl gitmem gerektiğini bilirim!"

Hemen ardından da sanki bir miting alanında milyonlara seslenir gibi haykırdı:

"Dirilip döneceğiz er meydanlarına!"

Zaman köhne düzenin cellatlarını afetmeyecek !

Gerek kalmaz savaş ilanlarına!

Erlerimiz fazla laf etmeyecek!”

Ardından haykırdı:

“Kahrolsun Faşizm!”

Ölüme hazırды.

Nasıl gideceğini biliyordu.

Deniz’lerden öğrendiği gibi gidecekti.

Gidiyorum ölümsüzlüğe hoşçakalın...

Antep Karayılan

Antep isyan

Antep namus

Antep kurtuluş

Antep Veysel

Antep Haziran

Antep ateş

Antep özgürlük

Sait Almış

10 Haziran 1981 günü saat 02.00'de Gaziantep Cezaevi'nin demir kapısı açıldı. O güne dek ailesi ile görüştürülmeyen Veysel'e birkaç dakika görüşme izni verildi. Güney ailesine, cezaevi aracının içinde oğullarıyla kısa bir süre görüşebileceği söylendi. Annesi, babası, eniştesi ve kardeşi Ayhan Güney araca bindi. Veysel'in elleri kelepçeliydi. Ayhan Güney, o ânı şöyle anlatıyor:

“Kısa süre görüştük. Çok cesurdu. Ağlamaktan konuşamıyorduk. Annem, 'Oğlum korkmuyor musun?' dedi. O da, 'O kadar işkence gördüm ki artık ölüm bile korkutmuyor ana,' dedi. İnandığı dünya için savaştığını anlattı. Slogan attık. Bizi gözaltına aldılar. Tutulduğumuz yerden biraz uzakta idam edilecekti. Orada bir ışık vardı. O sönünce anladık ki idam edildi. Vücudunda kurşun duruyordu.”

O birkaç dakikalık sürede bile özgürce vedalaşmalarına izin verilmedi. Savcı Göktürk davadan el çektilmiş olsa da, yolu bir kez daha Veysel'in yolu ile çakışmıştı. Görevli infaz savcısı olarak Veysel'in son anlarına tanık oldu:

“Saat 02.00'de Veysel'in annesi, babası ve erkek kardeşi geldi. Güvenlik açısından sakıncalı bulunduğu için, cemsenin içerisinde oturan Veysel ile birer dakika görüşmelerine izin verildi. Kucaklaşmalarına dahi izin verilmedi. Anne ve babası ağlıyordu. Kardeşinin; 'Sen inandığın bir dava uğruna ölüyorsun. Bunun için onur duymalısın. Korkmadan git ölüme!' dediğini duydum. Kardeş Güney'in anında eli kelepçelendi ve sorgulanmak üzere götürüldü. Annesi

ağlıyordu. ‘Kulunuz k leniz olayım. Bu oğlumunu bari bana bağışlayın,’ diye yalvarıyor, kendini askerlerin ayaklarına atıyordu. Bu  ırpınışlar Veysel’i de kardeşini de kurtaramadı.”

* * *

Veysel zamansızlığa, mek nsızlığa yani sonsuzluğa gidiyordu. Yanında avukatı dahil hiç kimse yoktu. Yalnız, ıssız ve su suzdu. İnancı, onuru, sevgi dolu yüreği kendisiyle birlikteydi. Bir de demokrat bir savcı vardı orada. Veysel’in son anlarını bizlere iletmek için, onun inanç tanığı olarak görevlendirilmişti sanki:

“Veysel’in son isteği sigara içmek ve babasına mektup yazmaktı. Yazdı. Ancak, mektup örgüt propagandası içerdiği gerekçesiyle babasına verilmeden mahkeme dosyasına kondu:

‘Değerli babacığım ve tüm dostlarım,

Ben hiçbir şahsi çıkarımı gözetmeden ülkemin bağımsızlığı ve halkımın kurtuluşu için doğru bildiğim yolda inanarak mücadele ettim. Benim kalbim insan sevgisi ile doludur.

Ben kimseyi öldürmedim, suçsuzum.

Gösterdikleri gerekçeyi dahi mahkemesi sonuçlanmadan karar verildi.

Onlara göre suçlu olabilirim. Çünkü onlar ülkeyi yabancılara peşkeş çeken ve onlarla bir avuç işbirlikçi mutlu azınlık işbirliği yapmaktadırlar. Halkıma ise zam, işkence ve ölüm reva görülmektedir.

İşte ben buna insan olarak karşı geldiğim için onlara göre suçluyum. Ama boşuna. Çünkü insan kafasındaki düşünceyi yok edemedikten sonra işkence ve idamla bir yere varamayacakları açık.

Babacığım,

Ben ölüme seve seve gidiyorum, bir namussuzluk ve bir şerefsizlik yapmadım. Onun için hiç  z lmeniz gerekmez. Benim binlerce annem babam olduğu gibi sizin de binlerce oğlunuz var. Göndermiş olduğunuz mektupları bugün verdikleri için cevabını yazamadım. İmam ve Sultan’dan da mektup aldım. Ayrıca Sultan’ın gönderdiği çamaşırları da aldım. Tüm dostlardan memnunum ve saygılarımı sunar, mutlu yarınların halkımın olmasını dilerim.

Size bir tek dörtlük şiir yazıyorum.

Mezarımı yol kenarına kazın

 zerine devrim şehidi yazın

Başına yumruklu yıldız kazın

Gidiyorum ölümsüzlüğe hoşçakalın...

Selamlar.

Sizin Veysel’

Yarım kalmış sigara paketi ve çakmağını babasına vermemizi de istedi.”

* * *

Sigarası bittiğinde, kendiliğinden ayağa kalktı, başı göklerde darağacına yöneldi. Sehpaya  ıktı. Sanki madalya töreninde gibi dik duruşlu ve onurluydu. Celladına sehpaya “*yaklaşma!*” dedi. Boynunu uzattı. İlmek boynuna geçirildi. Cellat büyük bir yükten kurtulmuş gibi geri çekildi.

“Che Guevera’nın ünlü ‘ l m hoş geldi, sefa geldi’ dizelerini bağıra bağıra okuyordu. O’na yabancı olmayan tek şey kendi sesiydi. Ayağının altındaki sandalyeyi slogan atarak kendisi itti.”

Söylediği gibi  l me seve seve gitti...

Suçu insan olarak haksızlıklara, zulme karşı gelmekti...

Suçsuzluğunu, bir namussuzluk, şerefsizlik yapmadığını haykırarak gitti...

Af dilemedi!

Zalimlerin yok edemediği bedenini özgürlük ateşine seve seve attı...

Ölüme karşı yakılan ateş, Veysel'in kattığı canı ile şimdi daha şiddetli yanıyordu...

* * *

Ve zabıt tutuldu:

“Ölüm cezasına hükümlü Veysel Güney getirildi ve cezaevinin uygun bir odasına alındı. Hükümlünün kimliğinin tespitine geçildi: Veysel Güney; Ali oğlu 1957’de Zeynep’ten olma, Malatya Hekimhan ilçesi Davulgu köyü nüfusuna kayıtlı, aynı yerde oturur, bekâr, okuryazar. İskenderun Demir Çelik Fabrikasında işçi olarak çalışmakta iken 6 ay kadar önce işi bırakmış, boşa gezer, sabıkasız. Hükümü veren mahkeme heyetinden hâkim Yrb. Ayhan Ulusoy’dan soruldu; ‘hükümde adı geçen kişi, şimdi huzurda bulunan ve kimliği belirlenen kişidir,’ dedi. Bu sırada infazda bulunmak üzere başvuran hükümlünün babası ve yakınları asayiş açısından sakıncalı görüldüğünden bu konudaki talepleri reddedildi. Ancak son defa Veysel Güney ile görüşmelerine izin verildi ve hükümlü yanından çıkarıldılar.

Hükümlü Veysel Güney infaz sırasında dîni telkin istemediğini ve din adamı ile görüşmek arzusunda olmadığından din adamı İbrahim Kale infaz mahallinden çıkarıldı.

Hükümün özeti hâkim Yrb. Ayhan Ulusoy tarafından hükümlünün yüzüne karşı hazır bulunanların yanında açıkça okundu.

Veysel Güney’den soruldu; *‘bir diyeceğim yoktur,’* dedi. Hükümlü Veysel Güney’den son arzusu soruldu; babasına mektup yazmak istediğini söyledi, kendisine kâğıt ve kalem verildi. Değerli babacığım ve tüm dostlarım diye başlayan, tüm sahifeden ibaret bir mektup yazdı; bu arada sigara içmek istediğini söyledi, kendisine sigara verildi.

Hükümlünün elleri arkadan kelepçelendiği sırada *‘kahrolsun faşizm’* gibi çeşitli sloganlar bağırdı. Veysel Güney ölüm cezasının infazı için özel olarak ayrılan yere götürülürken, cebinde çakmağı ve sigarası olduğunu, bunların alınarak babasına teslimini istedi.

Özel olarak ayrılan yerde, görevlilerin huzurunda yasa ve tüzükte belirtildiği şekilde Veysel Güney’in ölüm cezası asılmak suretiyle saat 03.15’te infaz edildi.

Veysel Güney’in öldüğü tabip tarafından kesin olarak tespit edildikten sonra, ceset, teşhirine müsaade edilmeksizin kaldırıldı.

Tören yapılmadan defnedilmek üzere ilgililere teslim edildi. Düzenlenen bu ölüm zaptı hazır bulunanlarca birlikte imza altına alındı.

Sanığın son arzusu olarak yazmış olduğu mektup kapsamı itibariyle suç unsuru ihtiva ettiğinden, bu nedenle de yakınlarına verilmesi sakıncalı görüldüğünden, dosyasına konulmak üzere hâkim Yrb. Ayhan Ulusoy’a teslim edildi.

C. Savcı Yrd : Mete Göktürk

Hakim Yrb. : Ayhan Ulusoy
Z. Katibesi : Şemsi Meni
Hükümet Tabibi: Fahri Zincircioğlu
Din Görevlisi : İbrahim Kale Dosya no:981/1-1468
10 Haziran 1981, Gaziantep gece 03.15”

“Mezarımı yol kenarına kazın”

Son isteği yol kenarında bir mezardı. Gelip geçen yoldaşları, dostlarıyla selamlaşmak, unutulmamak istedi. İnsanları, halkını, dostlarını çok seviyordu. İnsansız yapamazdı.

Bu son isteği de çok görüldü ona. Suçsuz yere öldürdükleri yetmiyormuş gibi, son isteğinden de mahrum ettiler onu. Öldürmekle korkularından kurtulacaklarını sandılar. Cansız bedenini yok ederek, işledikleri cinayetin kanıtlarını ortadan kaldıracaklarını sandılar. Çünkü suçsuz olduğunu biliyorlardı, korkuları ve tedbirleri bu yüzdendi. Kardeşi Ayhan’ın dediği gibi:

“Onu asmaya karar verenler, kendi kararlarından bu kadar kuşkulu olmasalardı, onu idam sehпасına çıkarmakla yetinmeyip bir de toplumun hafızasından tümüyle silmek için planlar geliştirmezlerdi. İdam edilmeden bir gün önce Gaziantep Orduevi'nden ağabeyim için mezar yeri ayırılması, idamın ardından cenazeyi ailesine vermek yerine ‘kimsesiz ve isimsiz’ olarak toprağa gömmeleri; işte tüm bunlar, suç delillerini yok etmek için değilse nedir?”

Annesi ve babasının orada olmasına, kardeşi Ayhan ellerinde tutsak olmasına karşın, Veysel’e kimsesiz muamelesi yaptılar. Ailesi cenazeyi istedi, vermediler. Cenazenin definde bulunma isteklerini kabul etmediler:

“Biz oğlunuzu mezara gömmeyeceğiz. Onun mezara ihtiyacı yok. Ölüsünü nehre atacağız. Canımız isterse belki bir köpeğin önüne atarız,” dediler.

Veysel’in ailesi sıkıyönetim mahkemesine, ilgili komutanlıklara, milletvekillerine, bürokratlara defalarca başvurdu. Tek istedikleri oğullarının bir mezarının olmasıydı. Başvuruları sonuçsuz kaldı. Acıları büyüyen aile sonunda vazgeçti.

* * *

Mersin 78’liler Derneği, 25 yıl sonra “*Tarihin Güncelleştirilmesi*” başlıklı bir çalışma başlattı. Veysel’in cenazesinin ve son mektubunun verilmediği gerçeğini gün yüzüne çıkaran dernek, Veysel Güney olayını gündeminin başına aldı.

Önce aileyle görüşüldü, daha çok acı çekmemek için kabuğuna çekilen aile ikna edildi. 78’lilerin avukatlarına vekalet vermeyi kabul ettiler. Sonra konunun basının gündemine taşınmasına çalışıldı. Dernek başkanı Ethem Dinçer, “*Veysel Güney Dosyası*” başlığında yazılar yazmaya başladı. Bu dosyada anlatılanlar günlük basında da yankı buldu. Mezarsız Veysel’in öyküsü artık herkesçe bilinir oldu.

Mersinli 78’liler, Veysel’in ailesi ve Gaziantep’li 78’liler birlikte Gaziantep Cumhuriyet Savcılığı’na, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’ne, İçişleri Bakanlığı’na dilekçeyle başvurarak, Veysel Güney’in mezarının bulunmasını ve aileye teslim edilmesini istediler.

Mezar arama süreci sırasında Veysel’in ailesine verilmeyen mektubuna ulaşmak için aile adına Kara Kuvvetleri Komutanlığı’ndan dava dosyası istendi, alınan 299 sayfalık dosyada veda mektubunun yanı sıra, yargılamanın hiçbir hukuk kuralına uymadan yapıldığı da ortaya çıktı.

Dava dosyasından çıkan, Cumhuriyet Savcısı Mete Göktürk imzalı bir belgede “infazı gerçekleştirilen Veysel Güney’in cenazesinin babası Ali Güney’e teslim edilmek üzere Yüzbaşı Burhan Erdem’e teslim edildiği” yazılıdır. Yüzbaşı Burhan Erdem ve hükümet tabibinin de imzasını taşıyan bu tutanağa rağmen cenaze aileye teslim edilmemiştir. 25 yıl sonra ortaya çıkan bu belgeyle birlikte Burhan Erdem’in yaşadığı adresi de savcılığa bildirerek yeniden başvuru yapılmış, ancak bu başvuru da sonuçsuz kalmıştır. Devlet emekli aylığı ödediği personelini bulamamıştır(!)

Veysel için sürdürülen çabalar henüz Veysel’in mezarını bulmaya yetmese de; hukuk dışı yargılanmasını ve mahkûm edilmesini, suçsuz yere öldürülmesini ve cansız bedenine karşı yapılan insanlık dışı uygulamaları gün yüzüne çıkarmıştır. Bu süreçte çok önemli resmi belgelere ulaşılmış, elde edilen mahkeme ve infaz tutanaklarının adli hata ve kasıtlarla dolu olduğu görülmüştür.

Mezarsız Ölümsüz

*ve herşeyin üstüne bir gül işlenecek
saçların, alınların, göğüslerin üstüne
yüreklerin üstüne
bembeyaz kemiklerin
mezarsız ölümlerin üstüne*

Edip Cansever

Veysel’in vasiyeti bir gün yerine getirilecek:

Mezarı yol kenarına kazılacak!

Üzerine devrim şehidi yazılacak!

Başına yumruklu yıldız kazılacak!

Veysel’in yıldız olmuş sıkılı yumruğu, dostlarına, halkına sevgi ile uzanacak!

KADİR TANDOĞAN – AHMET SANER

Resimler-6: Kadir Tandoğan- Ahmet Saner:

KADİR TANDOĞAN

AHMET SANER:

“Sıra Neferleri”

*onlar, kurtuluşun kapısına varmayı,
ferdin cesur hamlelerinden uman
iki saf ve namuslu çocuktuk!*

*devrimin sıra neferiydi onlar,
devrimin namuslu neferi.*

Nâzım Hikmet

Kadir, Ahmet ve Hakkı Kolgu üç devrimci arkadaştı. Kadir ve Hakkı İstanbul'da, Ahmet 1959 yılında Trabzon Akçaabat'ta doğmuş, yolları gençlik eylemleri içinde kesişmişti.

Üçü de hayat dolu, dost canlısı delikanlılardı. İnsan sevgisi ile doluydu gencecik yürekleri. Daha liseli yıllarda, ilk gençlik yaşlarında sarmıştı onları özgürlük ateşi ve devrim sevdası.

Mahir Çayan'nın görüşlerine ve mücadelesine saygı duyuyorlardı.

Gençtiler, sevdalarına tutkundular. Yiğit ve cesurdular, devrime adandılar. Dostlarına sevimli ve yumuşak, düşmanlarına kinli ve heybetliydim. Silahlı propagandayı temel alan bir örgütlenme içinde yer aldılar.

* * *

Gün geldi. CIA ajanı oldukları kanısına vardıkları Amerikalı subaylara karşı planlanan eylem için görev aldılar. Gün o gün dediler. Ne eylem kararını sorguladılar, ne de korktular. Gözlerini kırpmadan, inandıkları dava uğruna yüreklerini ortaya koydular. Nisan'ın 16.günü seçtiler eylemleri için.

Ahmet ve Hakkı, Vefa Lisesi'nden okul arkadaşıydı. Şimdi aynı eylemde yer alan iki yoldaşı, eylem yerine motosikletle Kadir götürdü. Kadir motoru ile arka sokakta beklerken, Ahmet ve

Hakkı eylemi gerçekleştirdi. Amerikalı subay Sam Novello ve şoför Ali Sabri Baytar olay yerinde ölmüştü.

Silah seslerini duyan Kadir motorunu çalıştırdı ve arkadaşlarını alarak hızla olay yerinden uzaklaştı. Buraya kadar planladıkları gibi gerçekleşen eylem, bundan sonra aksamıştı. Motoru ve silahlarını almak için onları beklemesi gereken kamyon yerinde yoktu.

İstanbul'un Beşiktaş, Zincirlikuyu ve Bebek semtlerinde süren polis kovalamacası sırasında, önce Hakkı, sonra da Kadir vuruldu. Ve kanlar içinde yakalandılar.

Sehpaya Çıkamadı

Hakkı ağır yaralı olarak, Haydarpaşa Askerî Hastahanesi'nin bodrum katında, pis ve karanlık bir odaya alındı. Yaraları ağırdı. Ölüme terkedilmişti adeta. Ama o halde kendini değil, arkadaşlarını düşünüyordu. Ziyaretine gelen avukatına arkadaşlarını soruyordu:

“Hakkı, zayıflamış vücuduyla bir şeyi haykırıyordu, gözleriyle konuşuyordu. Kendisine nasıl olduğunu sordum, “*iyiyim*” dedi. Ağır yaralanmıştı. Elini kaldırıp zafer işareti yaptı. Arkadaşlarım nasıl? Arkadaşlarıma lütfen selam söyley misiniz? dedi.”

Kadir ve Ahmet'in akılları da onda kalmıştı. Hastahane odasının koşullarını görmüşler, Hakkı'nın oradan kurtulmasını istiyorlardı. Sanki kendileri lüks içindeymiş gibi, işkence altında, soğuk hücrelerinde onu düşünüyorlar, onun orada kalmaması için açlık grevi yapmayı planlıyorlardı.

Hakkı bedeninde kalan son enerjisini davasına inancını haykırmak için kullanıyor, sol eliyle zafer işareti yapıyordu. Aynı zamanda bir veda selamlamasıydı bu işaret. “*Ben gidiyorum, ama zafer bizimdir,*” diyordu.

Hakkı, devrim için son görevini yapmak üzere özgürlük trampeline çıkamadı.

Ölüm döşeğinde yandı bedeni, özgürlük ateşi ile...

Sözde Yargı

Gözde Savcı

Sessiz Duruş

Kadir ve Ahmet için sonucu belli yargılama süreci hemen başlatıldı. Bu iki güzel çocuğun ipini çekmek isteyen bir savcı vardı. Faik Tarımcıoğlu adlı bu savcı kendine Kadir ve Ahmet'in içinde bulunduğu örgütlenmeyi çökertmek gibi bir misyon biçmişti.

Yargılama sadece bu amaç için kullanılan bir süreçti. Sırf bu nedenle Tamer isimli arkadaşlarının örgütle hiçbir ilgisi olmayan kız kardeşini hapse atmak gibi, sonradan gazetelerde itiraf ettiği yasa dışı işler dahil her türden entrikaya başvuruyordu.

Acele bir iddianame hazırlandı. İddianame eyleme katılanların pozisyonundan hiç söz etmiyordu. Öldürülen Amerikalıların kim olduğu ve görevleri tam olarak açıklanmıyordu. Salıpazarında müfreze görevlileri deniyordu, ama Salıpazarındaki bu müfreze neyin müfrezesiydi, belli değildi.

Kadir'in pozisyonu biliniyordu. Kadir gözcüydü, silah kullanmamıştı. Ve hukukta suçun bireyselliği diye bir kavram vardı. Bunlar hiç dikkate alınmıyordu.

Çünkü yargılamanın hedefi belliydi. Amaç özgürlük ateşini söndürmek, özgürlük savaşçılarının birliklerini dağıtmaktı.

Özellikle Kadir için, karar belli gibiydi: Ömür boyu hapis. Kadir ve Ahmet boyun eğmedi, nedamet getirmediler. Karar günü Filistin halkıyla dayanışma günüydü. Hâkimlerin yani egemenlerin yüzüne karşı, Filistin halkının özgürlük savaşına desteklerini haykırdılar.

Bu davranışları hoş görülemezdi. İyi halleri (!) yoktu. Karar kesinleşti: İdam!

Kadir ve Ahmet tüm yargılama sürecinde olduğu gibi serinkanlı ve dik duruşlarını korudular.

Duruşmada bulunanların beklediğinin aksine, seslerini yükseltmediler.

Sustular! Bıyık altından tebessüm ettiler! Ve dönüp gittiler!

Sessizliğin sesinin bu denli gücü görülmemişti!

Ölüme böyle bir hazırlanış görülmemişti!

Biletler Kesildi

Tren Kalkıyor

20 Haziran 1981. Vietnam kasabı Commer başkanlığında, üst düzey bir ABD heyeti Türkiye’dedir. Kurbanlarını almaya gelmiş gibidirler. Hüküm, Konsey’de acele onaylandı. Biletler kesilmişti. Karar acele Selimiye Kışlası’na iletildi.

Aileler çağrıldı. Kısa bir süre görüşmelerine izin verildi. Ahmet’in dayısı gelebilmişti görüşmeye. Kadir’in annesi oradaydı:

“Benim idamlarının onaylandığından haberim yoktu. Çocuklar benden gizlemişler. Bir odada görüştüler bizi. Şöyle birkaç dakikalığına. Bütün görüşmemiz bu oldu.”

Ancak avukatları ile görüşmelerine engel olmaya çalışıyorlardı. Avukat Ali Rıza Dizdar görüşme engelini aşmak için, “ ben dini vecibelere inanan insanım, arkadaşlarla dini konularda görüşmek istiyorum,” dedi. Ve öylelikle görüşme izni aldı.

Önce Ahmet geldi avukatlarla görüşmeye. “*Yani tren kalkıyor mu? Bilet kesildi mi?*” diye sordu avukatlarına. Avukat Nebi Barlas yıkılmış durumdaydı. Ahmet, “*Nebi abi niye bu kadar üzülüyorsun? Lütfen Nebi abi bırak üzülmeyi, arkadaşlara söyleyin, biz trene biniyoruz, onlar treni kaçırmazınlar,*” diyerek onu teselli etmeye çalışıyordu.

Daha sonra Kadir geldi, avukatları ile görüşmeye. Kadir de aynı Ahmet gibi, arkadaşlarına selam söylemelerini, üzgün olmadıklarını, başlarının devamlı dik olduğunu söyledi.

Avukatları ile son görüşmeleri engellenmeye çalışılırsa, “dini görüşme isteme” konusunda sözleştiler.

Tıpkı ailesi ve avukatları gibi Selimiye Kışlası’ndaki askerler de üzüldü onların gidişine. Mertlikleri ve sevecen tavırları ile onların da saygılarını kazanmışlardı.

Paşakapısı:

Bir Darağacı, İki Ateş Parçası

Hoşça kalın

dostlarım benim

hoşça kalın!

Sizi canımda

canımın içinde,

kavgamı kafamda götürüyorum.

Nâzım Hikmet

25 Haziran 1981. Gece yarısından sonra alındılar hücrelerinden. Darağacı, Paşakapısı Cezaevi'nde kurulmuştu. Cezaevinin bahçesi ışıklandırılmış, çatılmış üç direğin ortasında bir ilmek sallanıyordu. İlmeğin altında bir masa, masanın üstünde de tahta bir sandalye vardı. Sahne hazır, “misafirler” bekleniyordu.

O gece Kadıköy’de hava hiç olmadığı kadar kasvetliydi. En ücra sokaklara kadar polis ve asker yığınağı yapılmış, barikatlar kurulmuştu. Zulmün kasveti, zalimlerin korkusu sinmişti tüm Kadıköy sokaklarına.

Sessizliği bir anons bozdu:

“Misafirler geliyor!”

Onlar dünyanın sahibi, Ahmet ve Kadir ise misafirdi.

Bir koşuşturmacadır başladı. “Misafirler” içeri alındı. Burası onların son mekânıydı.

“Misafirlerin” uğurlayıcıları hiç alışık olmadık bir şekilde kalabalıktı. Askerler albay rütbesinden itibaren, polisler de emniyet amiri rütbesinden itibaren sıralanmışlardı.

Hâkim hükmü, savcı infaz gerekçesini okudu. Avukatlar infaza itiraz etti. Çünkü iade-i mahkeme başvuruları sonuçlanmamıştı. Yani yargılama süreci tamamen bitmemişti. Savcı bu en temel hukuk kuralını dinlemedi.

Avukatlar müvekkilleri ile son bir görüşme yapmak istediklerini söylediler. Savcı kabul etmedi. Bu arada Kadir daha önceden anlaştıkları gibi “dini vecibeler” için avukatı ile görüşmek istediğini söyledi.

Avukatı A.Rıza Dizdar’ın imam ile birlikte Kadir’in yanına gitmesi kabul edildi. Kadir’in hücresinin önüne geldiler. Çevreleri kuşatılmıştı. Konuşmalarına müsaade etmediler. Avukat imama okuması gereken duayı gösterdi ve Türkçesini de okumasını istedi.

İmam okudu:

“ Sizi ebediyete gönderenler zannetmesinler ki ebedî kalacaklar.”

Kadir gülümsedi:

“Hoşçakalın, tüm dost ve arkadaşlara selamlar,” dedi.

Savcı uyanmıştı. Ahmet'in de "dini telkin" için avukatı ile görüşme isteğini kabul etmedi.

* * *

Demir kapı açıldı. "Misafirleri" uğurlama anı gelmişti. Önce Ahmet getirildi. Son mektubunu ailesine ulaştırmak için avukatı A.Rıza Dizdar'a verdi. Ahmet, avukatının aklında kaldığı kadarı ile şöyle dile getirmişti duygularını dayısına verilen mektupta:

"Yaptıklarımın hiçbir zaman pişmanlık duymadım. Şunu bilin ki dünyaya gelirim aynı mücadeleleri, aynı şeyleri bir daha yaparım. Onun için kimsenin üzülmelerini istemiyorum. Kimse üzülsün. Ben pişman değilim. Amerikan emperyalizmine ve onun uşaklarına karşı mücadele verdim. Verdiğim mücadele doğru bir mücadeleydi. Bundan dolayı üzüntü duymuyorum."

Sonra darağacına yöneldi. Gözleri göklerde, ağzında gerilla marşı, gönlünde sevdası vardı. Susturmak istediler. Ağzını kapatmaya çalışan askeri, kafa atarak engelledi. Marşını sonuna kadar söylemesine kimse engel olamadı.

Savcı son sözlerini sordu. Ahmet:

"Bizi asanlar şunu bilsinler, kendileri de bir gün asılacaklar!" diye haykırdı ve kırık dökük sandalyenin üstüne çıktı. İp boynuna geçirildi.

Cellat telaş içindeydi; elinde ip, "bunun bağlanacak yeri yok!" diye söyleniyordu.

Ahmet etrafı inceledi, herkes suskun ve şaşkındı. Avukatı ile göz göze geldi.

O anda her şeyi anlattı o bakışlar...

Sevdasını, tutkusunu, yaşadıklarını, yaşayamadıklarını, her şeyi...

İnancını, cesaretini, dik duruşunu, ödüne vermeyişini, her şeyi...

Arkadaşlarının ve tarihin bilmesi gereken her şeyi...

Ve altındaki sandalyeye bir tekme vurdu...

Sandalye uçtu...uçtu...uçtu...

Albayın yüzüne kondu...

Ahmet salıncakta sallanan güzel bir çocuk gibiydi.

Sallandı...

Sallandı...

Sallandı...

* * *

“Etrafa baktım ağlıyorlardı. Şaşırmışlardı.

İmam dona kalmıştı.

Albay sırtını ovuşturuyordu.

Savcı sapsarıydı.

Kararı veren yargıç, ‘keşke portakal, limon satsaydım da bu kararı vermeseydim,’ diyordu.

‘Vermeseydin !’ dedim.

17 dakika beklediler, sonra indirdiler sehpadan.

Ve taşların üzerinde gülümseyen, genç bir insan uzatılmıştı.”

Avukatı Nebi gitti, saçını okşadı...

* * *

Demir kapı bir daha açıldı. Yine gür bir ses, yine gerilla marşını söylüyordu. Kadir ağır ağır geldi, darağacının önünde durdu. Savcı hükmü okudu ve “bir diyeceğin var mı?” diye sordu. Kadir, “ var!” dedi:

“Anayasalar toplum için, emekçiler için, halklar için, işçiler için yazılır. Ama maalesef bizde belli bir zümre için kullanılıyor. Ve inanıyorum ki; bir gün halkın, emekçilerin, işçilerin sahip olacağı anayasalar gelecektir.”

Ve sırtını döndü, yürüdü. Tıpkı mahkemede ölüm kararı okunduğu gün yaptığı gibi.

Sandalyenin üzerine çıktı.

Cellat ipi Kadir'in boynuna geçirmekte zorlanıyordu, elleri titriyordu.

Kadir celladına döndü:

"Sakin ol kardeşim, telaşlanacak, acele edecek bir şey yok. Biraz sakın ol!" dedi.

Kadir sakindi. Devrimci eylemi gerçekleştirecek bir militan gibiydi. Şaşırانlar, korkanlar cellatlarıydı.

İpi boynuna geçirdiler ve haykırdı Kadir:

"Katil Oligarşi!"

Yer gök inliyordu. Defalarca bağırdı *"Katil Oligarşi!"* diye.

Sandalyeye sımsıkı basmış bağıırıyordu Kadir:

"Katil Oligarşi!"

Cellatlar sandalyeyi alamıyorlardı altından.

Ateşi yakmaya hazırlandı Kadir.

Bir tekme de o vurdu, Ahmet'in biraz önce tekmelediği sandalyeye.

Aynı ipte şimdi o sallanıyordu...

Biraz önce Ahmet'in yaktığı özgürlük ateşi şimdi onun boynundaydı...

Şimdi o harlatıyordu ateşi...

Son Mektubu

“Sevgili aileme, anneme, Mediha ablama, Nuriye ablama, kardeşim Meliha, yeğenim Servet ve enişteme:

İnanın bu yaşamımda ölmeme değil, sizleri arkada, gözü yaşlı bıraktığıma üzülüyorum. Kolay değil, benimki bir anlık şey. Ya sizler? Ömür boyunca içinizde bir burukluk, bir acı duyacaksınız. İsteğim beni aklınıza getirdikçe ailenin bir ferdi, Kadirinizi üzülmekten, acı duymadan anabilmeniz. Kolay değil, biliyorum. Beni düşünürken dünyada tek oğlunuz Kadirinizi yitirmiş bir kişi olarak değil, sadece binlerce kişiden biri olarak düşünmenizi isterim. Böylesi belirli bir teselli, ama daha iyisini düşünemiyorum.

Ölmek de doğmak gibi doğal bir olaydır. Ölenlere değil, insan yaşayanlara sarılmalıdır. İşin en doğrusu budur. İnsan acıyla yaşayamaz. Yaşarsa da mutlu olamaz. İnsan yok olanla değil, ancak varolanla yaşarsa mutlu olabilir.

Temennim, birarada hep beraber mutlu yaşamaktı, mümkün olmadı. Üzgünüm. Yaşam benle son bulmuyor, bensiz de devam ediyor. Yaşam yaşayanların üstüne kuruluyor. Üzgün değilim; çünkü sizin de bir süre sonra kendinizi toparlayacağınızı, eksik aksak da olsa aile yaşamınızı eski rayının üstüne oturtacağınızı tahmin ediyor, teselli ediyorum kendimi.

Bu mektup elinize geçtiğinde ben ölmüş olacağım, üzgün değilim... Mektubum baştan sona hüznün dolu. Ama bu şartlar altında yazmak için aklıma hiçbir şey gelmiyor. Sizleri hüznü boğmak istemezdim. Mektubu uzun tutmayacağım. Hem yazacak fazla bir şey bulamıyorum, hem de fazla hüznün ve ayrılık kelimeleri iyi olmasa gerek. Bütün arkadaşlara, komşulara, akrabalara selam ederim. Her zaman sizi canı kadar seven,

KADİR'iniz ...”

MUSTAFA ÖZENÇ

Resimler-7: Mustafa Özenç

MUSTAFA ÖZENÇ:

“Şair Devrimci”

*O büyük gün geldiğinde
ben kimbilir kaç yıldan beri
ebedi yatağında toprağın derinliklerinde
sonsuz bir uykuda uyuyor olacağım*

*fakat alınca ne zamandır beklediğim haberi
uyanıp, sesimi kimse duymadan
o büyük zaferin tarifsiz coşkusuyla
kara toprağın altından, ben de haykıracağım.*

Mustafa Özenç

Okumak İstiyordu

Mustafa Özenç, 1959 yılında Samsun’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini orada tamamladı. Alçakgönüllü, uyumlu ve sakin bir çocuktur. Ailesi okuması, bir meslek sahibi olması için her türlü özveride bulunuyordu. “Sizler elinizden geldiğince bana destek olup iyi bir şekilde yetişmeme çalıştınız,” diyen Mustafa, ailesine bağlı bir gençti. Okuyup ailesine karşı görevini yapmak, borcunu ödemek istiyordu. Tek amacı onlara lââyık bir insan olmaktı.

1976 yılında liseyi bitirdi. On yedi yaşındaydı. Adana Mühendislik Yüksekokulu’nu kazandı. Amacına yaklaşmıştı. Mutluydu. Bavulunu hazırlarken heyecanlı olduğu kadar hüznünlüydü de. İlk kez baba ocağından ayrılıyordu. Yaşamının zor bir döneminin kapısı aralanmıştı. Bu kapıdan tek başına geçecek, bundan sonraki yaşamında ailesinden uzak, kendi başına ayakta kalmaya çalışacaktı.

Ülkede sınıf mücadelesinin keskinleştiği bir dönemdi. 1976-77 öğretim yılında, okullarda faşist işgallerin kırılmaya çalışıldığı bir yere, Adana’ya gidiyordu. Mustafa’nın bunlardan haberi yoktu. O okumaya, mühendis olmaya gidiyordu.

Yabancıyı olduğu bir kentte öncelikle barınacak bir yer bulması gerekiyordu. Adana Erkek Öğrenci Yurdu'na yerleşti. Yurt ülkücü faşistlerin kontrolü altındaydı. Hemen abluka altına alındı. Geçmiş sorgulandı. Sağcı mı, solcu mu olduğu soruldu. “ *Ne sağcıyım, ne solcu, siyasetle ilgim yok,*” dedi.

Üzerindeki baskı giderek artıyordu. Faşistler zoraki aldıkları para yardımları ile yetinmiyor, onu devrimcilere karşı eyleme sürüklemek istiyorlardı. Aynı baskılardan rahatsız olan birkaç arkadaşı ile birlikte gecekondu mahallesinde bir eve yerleştiler.

Yoktu Tek başına Kurtuluş

Adana'ya okumaya gelmişti, ama okuyabilmek için faşistlerle birlikte olmak, onlara katlanmak istemiyordu. Okulunu bitirmeyi, mühendis olmayı çok istiyordu. Ne var ki, tüm yurttaki olduğu gibi Adana'nın fabrikalarında, mahallelerinde, sokaklarında ve okullarında sürüp giden sınıf mücadelesine de ilgisiz kalamazdı:

“Sivil köpeklerini halkın üzerine salıyorlar. Okulları, işyeri ve mahalleleri faşist zorbalara işgal ettirerek, geniş emekçi kitleleri, demokrat aydın ve öğrencileri köleleştirmeye çalışıyorlardı.”

Safını seçmek zorundaydı:

“ Ancak içinde bulunulan toplumsal şartlar, benim ister istemez bir tercih yapmamı gerektirdi. Bu tercih bir yanda sermaye ve onun uşaklığını yapan faşist güçler, diğer yandan emekten yana olan güçler arasında söz konusu idi. Ben de seve seve bu güne kadar uzanan sonuçlarını da gördüğüm halde faşizme karşı emekten yana olmayı seçtim.”

* * *

Sade, soğukkanlı, az konuşan kişiliği, coşku dolu ruhu ve tüm gençlik enerjisi ile devrimci mücadele içindedir artık. Öncelikle okulundaki faşist işgalin kırılmasında, daha sonra diğer okullarda ve Barkal, Diap, Nedimbey ve Fevzipaşa mahallelerindeki faşist işgallerin kırılması mücadelesinin içinde yer aldı. Bu mücadelenin çok kısa süre içinde başarıya ulaşmasında önemli rol oynadı. 1978'de Zilli Dede mahallesindeki faşist işgalin kırılması aşamasında yakalandı, bir günlük gözaltından sonra serbest bırakıldı. Tutsaklık ile ilk tanışması böyle oldu.

Artık onu herkes tanıyordu. Herkesin sevdiği, güvendiği bir devrimci olmuştu. 1979'da Direniş Komiteleri'nin örgütlenmesi onun en önemli işi haline gelmişti. Faşist işgal Diap mahallesinde hâlâ sürüyordu. Oradaki faşist işgalin de kırılması gerekiyordu. Belki geç bile kalınmıştı. Bir gün çok sevdiği yoldaşı Atilla Yazgan ve dayısı, Diap mahallesindeki evlerine giderken faşistler tarafından öldürüldü.

Mustafa çok üzüldü. Çılgına dönmüştü. Arkadaşlarını toplayıp Diap'a gitti. Diap polis kaynıyordu. Yolda polis ekibiyle karşılaştılar. Polisler şüphelenmişti. Peşlerine düştüler.

Kaçmaya başlamalarıyla birlikte polisler silahlarını ateşlediler. Onlar da karşılık verdiler. Muzaffer Ağu adlı arkadaşı yaralandı.

Mustafa kurtulmak için bir bahçeye girdi. İncir ağacına çıktı. Ama kurtulmayı başaramadı, yakalandı. Bahçenin içinde dövmeye başladılar; tekmeliyorlar, yumrukluyorlardı. Suratı kan içinde kaldı. Burnundan çeşme gibi kan akıyordu, karakola götürdüler. İşkence orada da sürdü. Direndi. Tutuklanıp cezaevine kondu.

Esaret ve Özgürlüğe Susamışlık

Tutsaktı artık. Onun için çok zor bir durumdu. Dışarıda yaşamın içinde, kavganın ortasında olmak istiyordu. Hep özgürlüğü düşündü, duvarları aşmanın planlarını yaptı. Bir yandan da devrimci öğretiyi okuma, kendini yetiştirme fırsatı olmuştı tutsaklık günleri.

Hep dışarısını ve mücadeleyi düşünüyordu. Tutsaklık ona göre değildi. Kavganın içinde olmak varken dört duvar arasında, çaresizlik duyguları içinde yaşamak istemiyordu.

Günlerce düşündü; arkadaşları ile tartıştı, sonunda tünel kazıp kaçmaya karar verdiler. Bir bahaneyle cezaevi banyosunun kapısını kaynakla kapattırdılar. Küçük bir pencereden girip çıkarak banyo içinden tünel kazmaya başladılar. Çıkarılan toprak, banyonun kabinlerine sıkıştırılıyordu.

Günler, aylar boyunca umutla kazdılar özgürlük yolunu. Nerdeyse yolun sonuna gelmişlerdi. İsmail Şahin elektrik kabloşuna takıldı ve öldü. Cezaevi idaresine ve diğer mahkûmlara tamirat yaparken elektriğe kapıldığını söylediler.

Kritik bir andı. Ya vakit yitirmeden tüneli tamamlayacak ve kaçacaklar ya da şüphelenen cezaevi yönetimi tüneli keşfedecekti. “Devam” kararı aldılar. İsmail’in öldüğü o gece kaçacaklardı.

Saat gecenin on biriydi. Firar edecekler iki gruba ayrıldı. İlk otuz kişi tünele indi. En önde Mustafa vardı. Çıkış deliğini aştı, kafasını yavaşça dışarıya çıkardı. Tünelin sonu asker kulübesine yakındı. Devriye gezen askerleri gördü. Askerler uzaklaşınca sessizce çıktı tünelden, sürünerek tel örgüyü geçti. Arkasından iki kişi daha çıktı. Onlar da görünmeden kaçmayı başarmıştı. Dördüncü kişi bir süre süründükten sonra ayağa kalkıp kaçmak istedi. Askerler farkedince ateş açtı. Beşincisi sadece kafasını çıkartabildi. Kafasını çıkartmasıyla çekmesi bir oldu. O gün 26 Haziran 1980'di.

Özgürlük ve Direniş

Kaçaklar için özgürlük kolay değildi. Bir de 12 Eylül karanlığı çökünce, daha da zordu. Mustafa'nın söylediği gibi:

“Zaten hiçbir zaman istikrara kavuşmayan, emperyalizme bağımlı, çarpık kapitalist düzenin açmazları derinleştikçe; baskı ve şiddet o ölçüde artmaktaydı...”

Mustafa bir grup arkadaşı ile Tarsus Karabucak ormanına sığındı. *“Zora gelince ‘paçayı kurtarma’ düşüncesiyle bir anda Türkiye emekçi halklarına karşı sorumluluklarını unutmakta ve acizlikleriyle hem kendilerini, hem de diğer birçok kişiyi utanacak duruma düşürenlerin”* de olduğu yenilgi günlerinde direnmeyi seçenlerdendi Mustafa.

Karabucak ormanında bir yandan bölgeyi tanımaya, bir yandan da yeni politikalar geliştirmeye çalışılıyorlardı. 12 Eylül faşizmine karşı yeni eylemler planlıyorlardı. 7 Ocak 1981 günü Ayhan Alan ile birlikte motosikletle arkadaşlarının yanlarına dönerlerken, orman bekçisinin ihbarı üzerine düzenlenen operasyonun içine düştüler. Çıkan çatışmada Ayhan Alan yaralı yakalandı. İlk anda yakalanmayan Mustafa Özenç de çok geçmeden yakalanarak sorgu için Tarsus Jandarma Karakolu'na götürüldü.

Yaralı yakalanmış Ayhan polis otosuna bindirilerek bir süre dolaştırıldı. Kurşun yaralarına kalem sokularak arkadaşlarının yerini söylemesi istendi. İşkence Tarsus Devlet Hastanesi'nde sürdü. O sırada önemli olan Ayhan'ın yaşayıp yaşamaması değil, istenilen bilgileri vermesiydi. Ayhan orada, hastanede öldü.

Yine Tutsaklık, İnadına Özgürlük

Karakolda Mustafa'nın kimliği belirlenmişti. Adana Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan bir ekip onu almak için yola çıkmıştı. Mustafa tuvalete gitmek istediğini söyledi. Astsubay erlere dönüp bağırdı:

"Çözün şunun ellerini, bunlar ancak masum ve savunmasız insanları vururlar, bunlar satılmış ve korkaktırlar."

Erler Mustafa'nın kelepçelerini çözdü. Mustafa'nın üstünde yakaladıklarında bulamadıkları bir silah vardı. Kelepçesi çözülür çözülmez silahını çekti ve önce muhbir bekçi Hayri Simşek'e ateş etti. Ardından silahına davranan Astsubay H. Hüseyin Özcan'a ve silah seslerini duyunca odaya gelen Astsubay Nihat Özbay'a ateş eden Mustafa, erlerin arasından elde silah geçti. Çıkış kapısında silahına davranan jandarma eri Şaban Öztürk'ü de vurduktan sonra kaçtı.

Askerlerin Mustafa'nın üzerindeki silahı bulamamaları, başçavuşun kışkırtması, Mustafa'nın özgürlük tutkusu birleşmiş; Mustafa için özgürlük olan o an, üç asker ve bir muhbir orman bekçisi için ölüm ânı olmuştu.

Mustafa iki gün bir firında saklandıktan sonra, Tarsus'a geçti. Adana'yı hallaç pamuğu gibi atan polis onu bulamadı.

Tarsus'tan Adana'ya dönmek zorunda kalan Mustafa, poliste çözülen sorumlusunun ifadesi sonucu, 2 Mart 1981 günü İstiklal Mahallesi'nde düzenlenen bir operasyonla yakalandı.

Hemen sorguya alındı. Sorgusunda karakol eylemi dışında hiçbir suçlamayı kabul etmedi. On bir gün içerisinde yargılanması tamamlandı. 13 Mart 1981 günü Adana 1 No'lu Askeri Mahkemesi tek duruşmada, savunma hakkı tanımadan verdi kararını: İdam!

Ölüme Filozofça Direnen Eylemci

Ölüm hücresinde geçen beş ay süresince, Mustafa yaşadıklarını akıl süzgecinden geçirme fırsatı buldu. Gerek ailesine ve arkadaşlarına yazdığı mektuplarda, gerekse yazdığı şiirlerde bu hesaplaşmanın izleri vardır.

Son mektubunda, *“hiçbir zaman çıkar ve menfaatimi ön planda tutarak tercihim söz konusu olmamıştır. Attığım her adımda toplumsal değerleri gözetmeye çalıştım,”* diyen Mustafa Özenç; sonuna vardığı yola çıkış nedenini ortaya koyarken, bu yoldaki kararlılığını da açıklıkla ifade ediyordu:

“Hiçbir baskı veya cebir karşısında bir an dahi inandığım değerlere ihanet etmeyi düşünmedim.”

İnandığı devrimci yolda her türlü baskı ve işkenceye direnen Mustafa'nın, *“er ya da geç bu bozuk düzenin tüm pislikleriyle tarihin çöp sepetine atılacağına”* inancı tamdı.

* * *

Mustafa yazdığı şiirlerle ölüme ateş yakacak insanın psikolojisini, yani kendini çözümliyordu:

*Sen de korkarsın küçüğüm, sen
Her şeyden önce insansın çünkü
Sevmekten, kaybetmekten ya da ölümden
Görünmez ihanetin o kara yüzü*

*Doğaldır küçüğüm korku insana
Kabul edilmeli böyledir gerçek
Ama yiğitsen, sağlam bir inancın varsa
Elindedir bunu belli etmemek*

Yiğitlik korkmamak değil küçüğüm

*Korkuyu inançla yenebilmektir
Kolay çözülmeyen bir düğüm
Ve eğilmez bir baş olabilmektir
Unutma yarınların umudu sende
Korkuyu yen, boyun eğme düşmana
Yiğit olmalısın ölürken bile
Çünkü yakışanı budur insana*

* * *

Bu inanç ve kararlılık içinde olan Mustafa, yaklaşan ölümünü değil, 12 Eylül faşizminin yarattığı yılgınlık günlerinde, devrimci hareket içinde oluşan çözümleri düşünüyordu:

“Ne yazık ki yiğit yoldaşlarımızın kanı pahasına sağlanan bu prestije gölge düşüren, devrimci hareketimize önemli ölçüde zarar veren döneçler ve hainler de çıkmaktadır. Bunlar zora gelince ‘paçayı kurtarma’ düşüncesiyle bir anda Türkiye emekçi halklarına karşı sorumluluklarını unutmakta ve acizlikleriyle hem kendilerini, hem de diğer birçok kişiyi utanacak duruma düşürmektedirler.

İşin ilginç yanı böyle alçaklar, genellikle fazla işkence görmekten ziyade, psikolojik zayıflıktan dolayı çözülmektedirler.”

* * *

Gecikse de o gün yaklaşmaktadır. Mustafa devrime olan sarsılmayan inancını haykırır dizelerinde:

*O büyük gün geldiğinde
ben kimbilir kaç yıldan beri
ebedi yatağımda toprağın derinliklerinde
sonsuz bir uykuda uyuyor olacağım
fakat alınca ne zamandır beklediğim haberi
uyanıp, sesimi kimse duymadan
o büyük zaferin tarifsiz coşkusuyla
kara toprağın altından, ben de haykıracağım.*

*Unutup geçmişte kalan acı dünü
kimbilir belki bir kış günü
üzerimi yorgan gibi kaplayan
bembeyaz karın soğuşundan....
ya da sonbahar mevsiminde
kemiklerime işleyen yağmurdan duyacağım
ve milyonları saran o doyulmaz sevince
ben de sessizce ortak olacağım.*

*Mevsim ilkbahar sıcak bir yaz olsa da
gece gündüz farketmez ben her zaman hazırım
adımın yazıldığı taş bile yıkılsa da
kalmamış da olsa şu dünyada mezarım
hatırlayıp tek canlı gelmese başucuma
o müjdeyi ben doğadan alacağım
nasırlı ellerce yaratılan o görkemli bayrama
hiç kimse farketmeden ben de katılacağım.*

O Gün Geldi:

20 Ağustos 1981

Gece, 01.50’de geldi ölüm heyeti. Avukatının katılmadığı o geceyi, infaz gözlemcisi anlattı. Mustafa sakindi. *“Yaşamasını bildiğim gibi, ölmesini de bilirim,”* dedi. Gelmelerine değil, bu kadar geç kalmalarına şaşırmişti. *“Neden geciktiniz?”* diye sordu.

Kendi giyinip çıkmak istedi ölümün karşısına. Kelepçeli ellerini çözmediler. Görevliler giydirdi. 02.30’da hücresinden çıkarıldığında, sesini duyurabildiklerine seslendi:

“Elveda arkadaşlar!”

Dini tören isteyip istemediği soruldu, yanıtı hayırdı. Mektup yazmak isteyip istemediği soruldu. İsteksizdi. Yazacağı mektubun yakınlarına verileceğine inanmıyordu. *“Kesinlikle yerine varacaksa yazayım,”* dedi.

İsteği yerine getirilerek kâğıt kalem verildi. Babasına mektup yazdı. Mektup yazarken sigara istedi. Çay vesaire arzusunun olup olmadığı sorulunca, *“çayın içerisine başka bir şey konmayacaksa içerim,”* dedi. *“Yalnız benim içmem olmaz ha, hep beraber içelim,”* dedi.

Ölümün karşısına bilinci açık, beyni berrak çıkmak istiyordu.

“Sohbet sırasında son isteği arasında bulunan çay getirildi. Çaya şekerini attı, ama o çayı ne karıştırdı, ne de içti. Çok sigara içti.”

* * *

Son sözlerini babasına hitaben söyledi:

"Sevgili babacığım!

Her şeyden önce selam ve saygılarımı iletip aydınlık yarınlar diliyorum.

Sizlere bu satırları yazmamın en önemli nedeni, kendinizi benim için suçlamamanız ve bu konuda soğukkanlı davranmanıza katkıda bulunabilmek istememdir. Sizler elinizden geldiğince bana destek olup, iyi bir şekilde yetişmeme çalıştınız.

Ancak içinde bulunulan toplumsal şartlar, benim ister istemez bir tercih yapmamı gerektirdi. Bu tercih bir yanda sermaye ve onun uşaklığını yapan faşist güçler, diğer yandan emekten yana olan güçler arasında söz konusu idi. Ben de seve seve bu güne kadar uzanan sonuçlarını da gördüğüm halde faşizme karşı emekten yana olmayı seçtim. Ve doğru bildiğim değerler uğrunda onurluca savaştım...

Şunu bilmenizi isterim ki, hiçbir zaman kişisel çıkar ve menfaatimi ön planda tutarak tercihim söz konusu olmamıştır. Attığım her adımda toplumsal değerleri gözetmeye çalıştım. Hiçbir baskı veya cebir karşısında bir an dahi inandığım değerlere ihanet etmeyi düşünmedim. Sizler, beni anlamak için her şeyden önce yaşamalısınız. Bunu unutmayın. Görecektir güzel günler var. Ben ve birçokları görmese bile gelecek kuşakların görmesi için katkıda bulunmaya çalıştık.

Sömürü ve zulüm düzeni sürdüğü müddetçe bu savaş yok edilemez. İnkâr etmek, gerçekleri değiştirmez. Er ya da geç bu bozuk düzen tüm pislikleriyle tarihin çöp sepetine atılacaktır.

Bu uğurda gelen ölüm de, nereden ve nasıl gelirse gelsin hoş geldi sefa geldi... Satırlarımı bitirirken hepinize yürekten sevgi ve saygı dileklerini iletir, elveda derim. Sizler bu acıyı da yenmesini bileceksiniz. Buna inanıyorum.

Oğlunuz

Mustafa Özenç

imza "

* * *

Mektup yazması sona erdi. İnfaz alanına getirildi.

"Can artık hazır. Yaşam hakkı kadar ölmek de doğaldır. Bunu bekliyordum. Kimse benim celladım olsun istemem. Ben kendi sandalyemi deviririm," dedi.

"Saat 03.25'de infaz mahaline getirildi. Gayet soğukkanlı ve sakin olarak, hakkındaki hükmün cezasını dinledi.

Ne korku vardı, ne de korkuya yönelik bir hareketi. Aksine çok rahattı.

Ve sürekli gülümsüyordu.

İpe gülümseyerek baktı.

Ölüme de gülümseyerek gitti.

Saat 03.30'da sehpaye kendiliğinden çıkarak, ipin halkasının boynuna geçirilmesine gülerek yardım etti.

'Kurtuluşa kadar savaş' sözünü tamamlar tamamlamaz, sandalyeye kendisi tekme atarak asılı kaldı.

Onun taburesini cellat çekmedi. Kendisi ipin boynuna geçirilmesi sonrası sol ayağı ile taburesine kendisi vurdu ve kendi kendini infaz etti.

Ceset sonradan indirilerek doktor muayenesine tutuldu.

Öldüğü bildirildi.”

* * *

Mustafa son sözlerinin babasına ulaştırılmayacağından kuşkulandırmakta haklıydı. Mektup babasına verilmedi.Babası ile vedalaşamadı.

27 yıl sonra, gazeteci Akın Bodur'un ulaştığı mektup, kardeşi Fatih'e verildi. 19 Mayıs Sanayi Sitesi'nde bir mobilya atölyesinde çalışan Fatih Özenç, fotoğraflarından tanıdığı ağabeyinin son mektubunu okurken duygulandı. Ağabeyinin son mektubunu kalp hastası olan 75 yaşındaki babası Şevket Özenç'e veremeyeceğini belirten Fatih Özenç:

“Mektup, ağabeyimle benim aramda sır olarak kalacak. Babam, yıllardan beri mektubu alamadık diye üzülüyordu,” dedi.

* * *

O şimdi soyadı ile adaş olduğu yüzlerce erkek ve kızın varlığında yaşamaya devam ediyor.

İsyan, cesaret, inanç ve şiirle yüklü bir geleneğin taşıyıcısı olarak!

Ölüme ateş yakanların ateşçisi olarak!

İBRAHİM ETHEM COŞKUN - SEYİT KONUK - NECATİ VARDAR

Resimler-8: İbrahim Ethem Coşkun- Seyit Konuk- Necati Vardar

**ÜÇ GENÇ İŞÇİ
BİR DARAĞACINDA:**

“Üç İnsan, Tek Yürek”

*Kaç kere saplanır
Bir göğüse hançer*

*Kaç kez fırlar
Kafesinden bir yürek*

*Kaç kere ölünür
Bu hayatta*

Kaç?

Sait Almış

İBRAHİM ETHEM COŞKUN

1959 yılında Antep'in İslahiye ilçesinde doğdu. Babası mal müdürüydü. İlk ve orta öğrenimini babasının görevli olduğu Yavuzeli ilçesinde tamamladı. Daha ortaokul yıllarında devrimci fikirlerle tanıştı. Deniz Gezmişlere hayrandı. Memur çocuğu olmanın avantajını kullanıyor, bol bol kitap okuyordu.

Lise eğitimi için Antep'e gitti. Antep Erkek Sanat Lisesi motor bölümüne kayıt oldu. Babasının kiraladığı küçük bir eve yerleşti. Antep Devrimci Kültür Derneği'nde, devrimci fikirleri savunan insanlarla tanıştı.

O yıllarda Antep'de etkin olan Denizlerin kurduğu örgüt *THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Örgütü)* içinde bir ayrışma yaşanıyordu. Antep Devrimci Kültür Derneği içinde hararetli tartışmalar oluyordu.

1976 yılında, lisenin ikinci yılında ilk kez polis ve karakolla tanıştı. 6 Mayıs Deniz'leri anma gününde üzerinde anma pulları ile yakalandı. Pulların kendisine ait olmadığını, polisin cebine koyduğunu söyledi mahkemede. Serbest kaldı.

Artık devrimci olarak fişlenmişti. Çok geçmeden polis, evini bastı. Kitaplarına el koydu. Bir gün sonra da baba evi arandı. Babası üzülmüştü. Okulun bitmesini beklemeden onu Yavuzeli'ne götürdü.

O yaz daha sıcaktı İbrahim için. Bir yandan inşaatlarda çalışıyor, bir yandan da Yavuzeli Devrimci Kültür Derneği'nin etkinliklerine katılıyordu. O sıcak yaz günlerinden birinde gençlik çalışmalarına katıldığı siyasal örgütlenmeden üyelik teklifi aldı. Çocukluğundan bu yana hayranı olduğu Deniz Gezmiş'in kurduğu örgüte katılıyordu. And içti:

“Ben, bu andan itibaren kapitalizme, faşizme, şovenizme ve emperyalizme karşı işçi sınıfının bayrağını, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu-Mücadele Birliği saflarında dalgalandırmaya çalışacağım. Bu uğurda kendimi devrime ve örgütime adıyorum.”

Devrime adanmıştı kendini. Parti adı da Deniz'di. Yoldaşları Deniz diye seslenecekti ona. Bu ad yükünü daha da ağırlaştırıyordu. Bir and da kendi kendine içti: Deniz yoldaşa lâayık olacaktı.

O sıcak ve heyecan dolu yazın sonunda lise eğitimini tamamlamak üzere Adana'ya gitti. Okullarında faşist işgallerin yaşandığı Adana'da, faşist saldırılar ve okul yönetiminin cezalarına karşın 1978'de lise diploması ile döndü Yavuzeli'ne.

O yaz faşistlerin Yavuzeli'nde Sivas, Maraş misali katliam girişimlerine karşı savaşmakla geçti. İbrahim'in üyesi olduğu örgütlenmeye Antep, İbrahim'e de Yavuzeli sınırları dar geliyordu. Örgütü ile İbrahim'in istemleri çakıştı: Sınıf mücadelesinin yoğunlaştığı büyük işçi kentlerinden birine gidecekti.

* * *

1978 sonbaharında İzmir'e geldi. Sanayi işkolunda çeşitli işyerlerinde çalıştı. İçinde bulunduğu siyasal örgütlenmenin işçi örgütlenmesinde önemli görevler üstlendi. Arkadaşları ile birlikte Birleşik Maden-İş sendikasını kurdu ve sendika başkanlığına seçildi.

Küçük bir bekâr odasında kalıyordu. Odada iki yatak ve bir masa bulunuyordu. Zamanı geldiğinde 5-6 kişi bu küçük odada barınabiliyordu. İbrahim'in gönlünün genişliği odasına da yansıyor. Bekâr odası komün evi gibiydi. Anahtar, kapı numarasını gösteren levhanın arkasında duruyor, evi bilenler ya da onların gönderdiği arkadaşları rahatlıkla evde kalabiliyordu.

İbrahim işten ya da örgütsel çalışmalarından sonra odasına döndüğünde, yorgun ve aç olan ev arkadaşlarına sürprizler yapmayı seven, sevecen bir insandı. Bir baba sıcaklığı ve kucaklayıcılığı ile her zaman eli kolu dolu dönerdi. O geldiğinde ev şenlenir, masa donatılır, yemekler yenirdi. Yemekten sonra İbrahim saz çalar, türkü söylerdi. Soğuk kış günlerinde herkesin içi ısınırdı.

* * *

İşçiydiler. Gençtiler. Yoksuldular. Açtılar. Sabahın köründen gecenin yarısına kadar çalışıyorlardı; ama yaşam koşulları hep kötüye gidiyordu. Sevgi doluydular. Yaşamayı seviyorlardı. Daha iyi bir yaşam düşlüyorlardı.

Geceleri aç yatılmayan, gündüzleri sömürülmeyen bir yaşamın mümkün olduğunu İbrahim biliyordu. “Sosyalizm” diyordu. “Devrim” diyordu. Sendikanın eğitim çalışmalarında,

grevlerde, yürüyüşlerde, evde, durmadan, bıkmadan anlatıyordu sınıf mücadelesini. Sınıfının öncüsü olmak buydu.

Her şeyini; evini, ekmeğini, zamanını ve bilincini sınıfdaşları ile paylaşıyordu. İki kazağı varsa birini yoldaşına verirdi.”Bu bana fazla” derdi. Duygularını da paylaşmaktan, arkadaşlarını yaşamına katmaktan çekinmezdi. Memlekette bir nişanlısı vardı. Kavuşmanın hayalini kurduğu, mektuplarını dört gözle beklediği sevgili, hayatına başka bir heyecan katıyordu. Ondaki mektup aldığı anda gözleri bir başka parlıyordu.

İşçiydi. Komünistti. İnsandı. Gönlü sınıfının insanlarında olan, gönül insanıydı. Emeği, parası, malı, sevgisi, sevinci, hüznü, sazi, sesi, bugünü, geleceği, her şeyi ortaktı. Ortadaydı. Paylaşımına açıktı. Yeter ki, hak edilsindi.

Hak etmeyenlere, sınıf düşmanlarına kini ve öfkesi ise sonsuzdu. Yaşamını; ezilen, sömürülen işçilerin insanca yaşamına ve bu amacının engeli sınıf düşmanlarına karşı mücadeleye adanmıştı.

NECATİ VARDAR

Çocukluk ve İlk Gençlik

1960 yılında İzmir'in Urla ilçesinde doğdu. 1950 yılında Yugoslavya'nın Novipazar şehrinden İzmir'in Urla ilçesine göç eden Boşnak bir ailenin altı çocuğunun dördüncüsüydü. Kardeşler arasında en ufak tefek olanı, kumral, açık renk gözlü, enerji dolu, sevimli bir çocuktur.

İlkokulu Çamdibi semtinde, Reşat Nuri Güntekin İlkokulu'nda okudu. İlkokuldan sonra BMC fabrikasına çırak olarak işe girdi. Fabrikanın çırakları meslek liselerinde okutmak için yaptığı eleme sınavını ikinci olarak kazandı ve Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi öğrencisi oldu.

Babası özel bir şirketin gece bekçiliğini yaparak, ailenin geçimini sağlamaya çalışıyordu. 65 yaşında hasta düşünceye dek çalıştı. Evin idaresi bir Osmanlı kadını olan annenin elindeydi.

Koşukavak mahallesinde yaptıkları üç katlı evde, evli olan abileri ile birlikte yaşıyorlardı. Geniş aile yapısı içinde, yemekler birlikte yeniyor, sohbetler ediliyordu. Yoksul, ama mutlu bir aile tablosu içinde yaşıyordu Necati. Daha çocuk yaşlarda yoksulluğun bilincine vardı. Babası oruç tutmasını istediğinde, “ *biz on iki ay oruç tutuyoruz, bir ay da zenginler tutsun,*” diyerek, yoksulluğa karşı tepkisini dile getiriyordu.

Devrimci Neco

Lise yıllarında devrimci düşüncelerle tanıştı. Zaten haksızlığa, zulme karşı isyan eden bir aile geleneği vardı. En büyük dayısı Hitler faşizmine karşı savaşmak için evi terk eden bir partizandı. İlerici liseli gençlik çalışmalarına katıldı. Liseli arkadaşları ile birlikte 1 Mayıs 1977'de taksim meydanındaydı.

Mahallenin gözbebeği bir delikanlıydı. İsyankâr, fakat arkadaşları ile uyumlu bir gençti. Arkadaşlarına karşı koruyucu bir tutum içindeydi. Kendisi gözünü budaktan sakınmaz iken, arkadaşlarını düşmanlardan korumaya özen gösteriyordu.

Necati hoşgörülü bir gençti. Kimseye görüşlerini dayatmaz, her görüşten insanlarla arkadaş olabilirdi. Kardeşi Serdar'ın kendi derneklerine değil de aynı binanın üst katında bulunan başka

bir gençlik derneğinin toplantılarına katılmasına karşı çıkmamış, onu yönlendirmeye kalkışmamıştı.

Mahalleden bir kıza âşık olmuştu. Genç yüreği bir yandan sevgilisine duyduğu aşkla, diğer yandan devrimin ateşi ile yanmaya başlamıştı. Bu sırada doğan yeğenine Deniz adını koydu. Deniz'lerin yolundan, onların yürüdüğü gibi yürüyeceğine olan inancının bir göstergesiydi bu.

Lise eğitimi sonrasında BMC fabrikasında işe başladı. Genç bir işçi olarak hem gençlik, hem de işçi hareketlerinde öncü olarak yer aldı. Birleşik Maden-İş sendikasının çalışmalarına aktif olarak katıldı.

Necati sadece sendikal mücadele içinde değil, aynı zamanda siyasal örgütlenmeler içinde de yer alıyordu. Seyit ve İbrahim Ethem'le sendika ve siyasal örgütlenme içinde yoldaşlığı vardı. Basmahane semtinde Karaosmanoğlu işhanında bulunan İplik-İş sendikası, Necati ile aynı siyasal görüşleri savunan devrimcilerin etkinliğinde olan bir sendikal örgütlenmeydi. Sık sık oraya gider, siyasi toplantılara ve eylemlere katılırdı.

Necati yalnız kendi işyerinde ve sendikası içinde değil, değişik işyerlerindeki işçilerle de sınıf dayanışması içindeydi. Bu süreçte Josef Kohen Üzüm İşletmesi'ndeki sendikal mücadelede aktif olarak yer almıştı.

1979 yılında, Nevroz kutlamalarında tertip komitesi üyesi olduğu için tutuklandı ve altı ay hapisshanede kaldı.

SEYİT KONUK

1958 yılında Tokat'ın bir köyünde doğdu. Çok yoksul bir ailenin dört çocuğundan biriydi.

18 yaşında devrimci düşüncelerle tanıştı. Yoksul köyünü, kentini terk ederek, ekmek parası ve sınıf mücadelesine katılmak üzere İzmir'e geldi. Tariş Üzüm İşletmelerinde işçi oldu. Sıradan bir işçi değildi. Sınıfının öncüsü, atılgan bir devrimciydi. İşyerindeki sendikal mücadelede öncü rol almakla birlikte, siyasal mücadelenin içinde militan bir işçi olarak yer aldı.

Tariş direnişinde en ön saflarda yer aldı. Olaylar sırasında yaralandı. Ve işten atıldı. Değişik işyerlerinde çalıştı. Yiğitliği, sadeliği, kararlı duruşu ile çevresinde saygı duyulan bir devrimciydi.

Grev Çadırına Saldırı

*Alnındaki yaradan
Boşaldı belki bütün kanın
Fakat nehirlerin akıyor; dağların rüzgârlıdır
Bak yine çarpıyor kalbin,
Ortasında kavganın...*

Nihat Behram

1980 yılı başlarında, İplik-İş sendikası Karadeniz Konfeksiyon Fabrikası'nda greve gitti. Necati ve Seyit gündüzleri işyerlerinde çalışıyorlar, geceleri grev çadırlarında grev gözcülüğü yapıyorlardı. İbrahim Ethem ise sendika yöneticisi olarak hep oradaydı.

19 Şubat 1980 akşamı grev çadırlarında oturup sohbet ettikleri sırada silahlı bir saldırıya uğradılar. Fabrikanın patronu, MHP il yönetimi ile anlaşmış, onlar da faşist tosuncuklarını, faşist bir müteahhidin arabalarına bindirmiş ve işçilerin üzerine sürmüşlerdi. Grev çadırları silahla taranmış, Nusret Korkmaz isimli arkadaşları başından, bir çırak da dizinden yaralanmıştı. Nusret, "kurşun kaşımı yaladı geçti," diyordu ve arkadaşlarına moral vermeye çalışıyordu. Halbuki kurşun beynine girmişti. Arkadaşlarının kollarında ölüyordu. Ameliyata alındı, ama kurtulamadı.

25 Nisan 1980:

Necati ve Seyit Hesap Sormaya Gider

İşçiler ve öncüleri öfke ile dolmuş, sınıf kını ile bilenmişti. Saldırının arkasında MHP il sekreteri Turan İbrim'in olduğunu, müteahhit Nuri Yapıcı'nın da onlara destek olduğunu öğrendiler.

Grev çadırına yapılan bu saldırının hesabını sormaya, sorumlularını da cezalandırmaya karar verdiler. Amaçları Nuri Yapıcı ve saldırıyı yapan faşist saldırganlara her şeyin farkında olduklarını gösterip, saldırılarına son vermelerini sağlamaktı.

Bu arada içinde bulundukları siyasal hareket partileşme kararı almış, bir kongre toplamıştı. Planladıkları eylemlerle yeni kurulan partilerinin kuruluşunu da duyurmak istiyorlardı. Eylem yerine bırakacakları bir cümlelik bildirinin altında partilerinin imzası olacaktı.

İlk eylemi Necati ve Seyit üstlendiler. Bildiriyi aldılar ve Nuri Yapıcı'nın Hatay semti Nokta durağında bulunan bürosuna gittiler. Seyit dışarıda gözcü olarak kaldı, Necati büroya girdi. Söyleyeceklerini söyledi ve bildiriyi verdi. Nuri yapıcı bir satırlık bildiriyi okumaya çalışırken bir el silah sesi duyuldu.

Nuri Yapıcı ölmüş, sekreteri ise bayılmıştı. Necati silah sesini duyup gelenlere silahını gösterip, “yaklaşmayın!,” dedi. Ve polis gelmeden oradan uzaklaştılar. Seyit ile ayrıldılar.

Necati ve Seyit ölümden korkmuyorlardı. Sınıf mücadelesini terk edip kaçmayı hiç düşünmediler. Ne teslim oldular, ne de şehri terkettiler.

29 Nisan 1980:

İkinci Eylem

Grev çadırına yapılan faşist saldırıdan MHP il sekreteri Turan İbrim’i sorumlu tutuyorlardı. Seyit ve İbrahim Ethem, kararlaştırılan ikinci eylem için, İbrim’in Gürçeşme semtinde bulunan eczanesine gittiler.

İbrahim Ethem gözcülük için dışarıda kaldı. Seyit elinde örgütünün hazırladığı aynı bildiriyle eczaneye girdi. İbrim deneyimli bir faşist militandı. Seyit’ten kuşkulandı. Hemen silahına davrandı. Aynı anda Seyit de silahını çekti. İki el silah ateşi sonrası, İbrim yaralanmış, Seyit’in silahı tutukluk yapmış, ikisi de birbirinin eline sarılmış durumdaydı.

Eczanenin önünde belediye otobüsü durmuş, yolcular içerdeki boğuşmayı seyrediyorlardı. İbrahim Ethem ne yapacağını şaşırdı. O da eczaneye girdi. İki el silah sesi daha duyuldu.

Mektubu bırakıp, oradan ayrıldılar. Yeşildere civarında bir park yerine vardılar. Silahlarını Seyit’in parkasına sarıp,otların arasına sakladılar.Uzaklaşmaya çalışırken, yanlarına yaklaşan bir polis devriyesi onlardan şüphelendi ve onları karakola götürdü.Seyit’in yakasında kan izleri onları ele verdi. Daha sonra İzmir Emniyet Müdürlüğü 1. Şubeye götürüldüler. İşkence başladı.

Polis her iki eylemde ortaya bırakılan mektupların aynı partinin imzasını taşımasına bakarak olayı kolayca çözdü. Ve Necati’nin peşine düştü.

Necati’nin ikinci eylemden haberi yoktu. Aranır durumda olmasına karşın tedbirsiz davranmış, evine gelmişti. Ertesi gün Söke ilçesinde yapılacak olan 1 Mayıs mitingine katılmak için dönmüştü evine. Kardeşi Serdar ile aynı odada uyuyordu. 30 Nisan sabaha karşı kalabalık bir polis ordusu Necati’lerin evine daldılar.

Necati ile Serdar’ın odasına girdiler ve babalarına, “Necati hangisi?” diye sordular. O da gösterdi. Serdar ondan küçüktü, ama daha iri yapılıydı. Necati ufak tefekti. Bu kadar büyük eylemi o yapamaz diye düşündüler herhalde. İnanamadılar. Yalan söylüyorsun diye yumrukladılar babayı. Sonra ikna oldular, Necati’yi alıp götürdüler.

* * *

“Üç insan, tek yürek olarak” 11 gün siyasi şubede kaldılar. İşkence ve zulüm altındaydılar. Her türlü işkenceye hazır ve dayanıklıydılar, ama faşizmin bu kadar insanlık dışı yöntemlere başvuracaklarını hiç düşünmemişlerdi. Necati’nin yakın akrabası bir polis memuru da işkenceciler arasındaydı. Necati sesinden tanıdı onu. En çok onun işkencesi koymuştu Necati’ye. “*Bana bir diş borcu var,*” diyordu sonraları kardeşlerine. Necati’nin dişi kırılmıştı işkencede.

İşkenceciler karşısında üçü de dimdik ayakta duruyordu. En çok Seyit’e yükleniyordu işkenceciler. Polislerden biri, Necati’ye , “senin yüzünden babana yumruk attım,” dedi. Necati çok öfkeleni, elleri bağı olmasına karşı kafası ile polisi yere düşürdü. Hiçbiri onurlarını çiğnetmedi.

Cezaevi ve Mahkeme Günleri

Üç yoldaş Buca Cezaevi’nde yine bir aradaydılar. Henüz 12 Eylül karanlığı çökmemişti, ancak Sıkıyönetim vardı. Sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanacaklardı.

Hazırlık soruşturması uzun sürdü. Üç arkadaşlarını daha davaya dahil ettiler. Savcı, Kasım 1980’de açıkladı iddianamesini.İdamları isteniyordu.

Önce ikinci koğuşta birlikte kaldılar.Bir süre sonra 12 Eylül döneminin “karıştır barıştır” uygulaması nedeniyle değişik koğuşlara dağıtıldılar. 12 Eylül faşizminin onur kırıcı, kişiliksizleştirme uygulamalarından biriydi bu. Koğuşlarda nöbetleşe uyuyor, her an tetikte yaşıyorlardı. Faşistlerle olan kavgalar bitmek bilmiyordu. Bir gün Necati’nin kazağı paramparça olmuş halde çıkmıştı çamaşırları arasından. Annesi kahrolmuştu.

İbrahim Ethem çok güzel saz çalıyor ve türkü söylüyordu. En çok da “*Onbeşlere Ağıt*” marşını söylerdi. Koğuşta kalan mahkûmların sevgisini kazanmıştı.

Ziyaret yasağı olmasa da aile bireyleri ile kısıtlı sürelerde ve çok seyrek görüşebiliyorlardı.

Görüşlerine bir subay nezaret ediyordu. Bir keresinde Necati’nin annesi “ *Kakosi sinko?*” demişti. Türkçe bilmediğinden ana dilinde, ana yüreği ile “Nasılsın oğlum?” demişti. Yanlarında duran subay, Türkçe konuşması için müdahale etmişti Türkçe bilmeyen anneye. Necati de gereken yanıt vermişti subaya.

İbrahim Ethem’in Gümrük İdaresinde güvenlik görevlisi olarak çalışan abisi Ökkeş Kemal Coşkun sık sık ziyaret eder, onu yalnız bırakmazdı. Hatta ayrı bir avukat dahi tutmuştu onun için.

Seyit'in ailesi ise uzakta ve yoksuldu. Bir kez gelebilmişlerdi ziyaretine. Yamalı bir torba içinde Antep usulü yaprak tarhana getirmişti annesi. Aynı davadan yargılanan Metin, görüş listesine Seyit'in adını da yazdırıyor, Seyit de onlarla birlikte görüşe çıkıyordu kimi zaman.

20 şubat 1981'de ilk duruşmaya çıkarıldılar. 12 Eylül faşizmi yargılama süreçlerini hızlandırdı. Duruşma hâkimi değiştirildi. İki ay içinde karar aşamasına gelindi.

Eylemlerini ve partilerini inkâr etmediler. Seyit tek başına üstlenmek istedi eylemleri. Arkadaşlarını kurtarmak istiyordu. Necati ve İbrahim kabul etmediler. "*Anca beraber kanca beraber,*" dediler.

12 Eylül'ün hukuk dışı, emir komuta zinciri ile işleyen mahkemelerinden biriydi İzmir Sıkıyönetim Mahkemesi. Yeni atanan hâkim ne eylemlerinin nedenleri ile ne de dönemin siyasal koşulları ile ilgiliydi. Onun derdi evrensel hukuk kurallarını uygulamak değil, belirlenmiş olan idam cezasına dayanak bulmaktı. Sanki polis sorgucusu gibi davranıyor, onların örgütsel yapısını çözmeye çalışıyordu.

Bir duruşmada, "liderinizi söyleyin cezanızı indireyim," bile demişti. Üçü de tereddüt etmeden, "*benim!*" demişti.

Karar Duruşması

Karar duruşması 1 Mayıs 1981 günü yapılacaktı. Burjuvazi intikam mesajı veriyordu. Bu üç öncü işçiyi, işçi sınıfının en anlamlı gününde idama mahkûm ederek, 12 eylül faşizminin işçi sınıfına karşı yürürlüğe konduğunu ilân etmek istiyordu.

Mesajı almışlardı. Faşizme bu intikam duygusunun hazzını yaşatmayacaklardı. Önce İbrahim Ethem'in sesi duyuldu bekleme salonunda, herkesi 1 Mayıs için saygı duruşuna çağırıyordu.

Duruşma başladığında ise, bu kez Seyit kalktı ayağa, "*Bugün 1 Mayıs, bayram değil, işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü, hepinizi saygı duruşuna davet ediyorum!*" diye bağırды gür ve tok sesiyle. Herkes şaşırılmıştı. Üzerine yürüdüler Seyit'in. Üçü birden "*Yaşasın 1 Mayıs!*" diye haykırdılar. Mahkeme salonu karışmış, duruşma ertelenmek zorunda kalmıştı.

Karar duruşması 7 Mayıs gününe ertelendi. Karar belliydi: İdam! Bir önceki duruşmadaki duruşları idamlarına gerekçe olmuştu. Kararda, "Sanıklar duruşma düzenini bozarak, 1 Mayıs işçi bayramını kutlamıştır. Bu durumu dikkate alan mahkememiz, TCK' nın 59.maddesinin kullanılmasına gerek bulunmadığına karar vermiştir," diyordu.

Bu üç genç işçi mahkemede “*Yaşasın 1 Mayıs!*” dedikleri için, cezaları müebbet hapse çevrilmedi. İşçi bayramını kutladıkları için, aman dilemedikleri için, inançlarından ödün vermedikleri için, asılarak öldürölmelerine karar verildi.

Karar 22 Eylül 1981’de Askeri Yargıtayca onandı. Dosya Danışma Meclisi’ne gönderildi. Orada da onanacağına kesin gözüyle bakıyorlardı. Ölmekten korkmuyorlardı; ancak İbrahim’in dediğı gibi “*kendilerini idam cezasını lâıık görmüyorlardı.*” Ya da Necati’nin yazdığı gibi, “*suçun niteliğı ne olursa olsun, ölüm cezasının insanlık dışı olduğına*” inanıyorlardı.

İdam cezası intikam duygularını karşılamaktan başka bir anlam taşımıyordu. Devletin intikam duygusu vardı. 15-16 Haziranların, 1 Mayısların, İzmir ayaklanmasının intikamını almak için gelmiş faşist bir diktatörlük vardı karşılarında.

Bu arada gerçekleşen iki öldürme eylemi sonrası partileri içinde tartışma başlamış, bu eylemler eleştirilmeye başlanmıştı. Onlar da cezaevinden katıldılar bu tartışmaya. Seyit’in imzası ile gönderdikleri bir mektupta özellikle müteahhit Nuri Yapıcı’nın öldürölmesini siyasi olarak doğru bulmadıklarını bildirmişlerdi partili arkadaşlarına.

Mahkeme sorgulamalarında bu görüşlerini hiç dile getirmediler. Hep dik durdular. Aman dilemediler. Ölüm gerçekte artık.

Necati’nin dediğı gibi, “*gerçekler acı da olsa güzeldi.*” Gerçeklerden kaçılmazdı. Annesinin de alışması “*yavaş yavaş, ekzersiz misali kabullenmesi gerekiyordu*” ölümünü. Oysa yaşama ne kadar bağlıydı. Necati her mektubunda isim babası olduğı yeğeni Deniz’i soruyordu. Sanki onda yaşayacağını düşünüyordu:

“*Deniz bir yaşını doldurmuş, yürümeye başlamış, bütün kızlar peşinden koşuyordur. Çok yakışıklı olmuş. Kıskanmaya başladım. Söyleyin ona benden yakışıklı olmasın. Yoksa külâhları değışiriz(!)*” diyordu abisine yazdığı mektupta.

Yaşadıkları şehirleri, semtleri arkadaşlarını özliyorlardı. Yaşamak istiyorlardı tek kelimeyle. Necati yaşama karşı duyduğu özlemi şöyle ifade ediyordu mektubunda:

“*Çamdibi’ni öyle özledim ki, bilemezsin. Gözümde tütüyor adeta. Belki Çamdibi de beni özlemiştir. Bütün gün gezdiğim sokakları, köşe başları, kıraathaneleri, insanları, kim bilir belki de unutmuşlardır beni.*”

Ölüm Hücreleri

Buca Cezaevi’nin ölüm hücrelerine kondular. Hücreleri yerin altındaydı. Güneş, gökyüzü ve yıldızlar yasaktı onlara. Tayınlarını farelerle paylaşıyorlardı. Yatak ve yorgan vermemişlerdi. Nemli ve soğuk beton zeminde yatmak zorundaydılar. Ölmeden mezara konmuşlardı.

Diğer mahkûmlarla göz göze gelmemeleri için normal görüş saati bittikten sonra çıkabiliyorlardı görüşe. Son görüşmelerinde ölüm anında dinsel telkin ve imam kabul etmeyeceklerini söylediler. Necati mezarına kırmızı gül dikmesini ve sık sık ziyaret etmesini istedi abisinden. Ve o görüşmeden sonra ölümüne dek geçecek üç aylık sürede hiç kimseyle görüştürülmediler.

Bu ne zalimliktir ki; öldürmeye karar verdikleri insanları aylarca yer altı zindanlarında ve görüşmecisiz bırakıyorlardı. Bu ne korkudur ki; zincire vurdukları insanların diğer mahkûmlarla göz temasına bile izin vermiyorlardı.

O sırada Buca Cezaevi'nde olan ve o ölüm koşullarında bulunmuş olan Necdet Ayma, *Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar* da şöyle anlatıyor onların son günlerini:

“Ethem bir mektup göndermişti bana, kendi el yazısıyla: ‘*Ayma, bizi asacak bu herifler, bize karpuz gönder, içimizi temizleyelim, biz asıldıktan sonra altını kirletti demesinler,*’ diyordu. Üç gün sadece karpuz yediler. Böylesine yiğitçe gittiler ölüme.”

“Ölüme hazırlandıkları koşullar çok kötüydü. Benim bahsettiğim zindanda tutuyorlardı onları. Güneş görmüyordu, yatak yorgan bile vermediler. Dışarıdan yiyecek vermiyorlardı onlara. Son dönemde karpuz isteyince, karpuzun üstüne “ıdam hücresi” diye yazdık, öyle gönderdik. İki sefer mi ne karpuz gönderdik, üç gün boyunca hiç yemek yemediler, sadece karpuz yediler içlerini sıyırmak için. Bu harika bir duygu, bunları unutmam mümkün değil.”

İntikam Gecesi

*Ah, ardı ardına kenetlenen ölüm
ah, hıncı sabırla bezeyen sır
yazmadaki sırması ağlayışın, tırnaklara oturan kan*

Nihat Behram

Üç genç işçinin ölüm kararını açıklamak için 1 Mayıs işçi bayramını seçen 12 Eylül intikamcıları o gün başarılı olamamışlardı. Ama 12 Eylül faşizminin intikam duygusu doymak bilmiyordu. Son darbe için 12 Mart gecesini seçmişlerdi.

* * *

12 Mart 1982 gününün sonunda, gecenin karanlığı ve soğuğu çökmüştü İzmir'in ve Buca Cezaevi'nin üstüne. Seyit, İbrahim ve Necati daha bir sessizleşen, daha bir kararan hücrelerinde uykuya yatmışlardı.

Tarihin 13 Mart'a döndüğü saatlerde, üç genç işçi tek tek uyandırıldı. O anları koğuş komşuları Mustafa Pekdoğru şöyle anlatıyor:

“Birbirimizi görmeden sohbet ediyorduk. Her akşam bana bir türkü söyletiyorlar ve öyle yatıyorduk. ‘Akşam olur tepelerin ardından’ diye başlayan bir türküydü.

Bir gece çok ani ve hiç beklemediğimiz bir hareketlenme oldu. İnfazlar gerçekleşmeye başlamıştı. Bir konuşmamızda, *‘eğer bizi götürürlerse; hücrelerin ön tarafında bulunan çocuk koğuşuna, oradan da kadınlar koğuşuna haber ver,’* demişlerdi.

İdam cezaları mecliste onaylanmış, o gece infazlara başlamışlardı. 13 mart 1982 gecesiydi. Sloganlarla uyandım. Benim bulunduğum hücrenin çaprazındaki bir pencere infazların yapıldığı bahçeye bakıyordu. O gece ışıklandırılmış olan bahçede idam sehpası gözüküyordu. Bahçedeki idam sehpasını ve bana seslenişlerini bugün gibi hatırlıyorum. Hangisi olduğunu bilmiyorum, içlerinden biri *‘bizi götürüyorlar,’* diyerek bana seslendi.

Hemen bağırarak, çocuk koğuşuna haber verdim. Sonra 5-6 asker ve gardiyan yanıma gelerek bana susmamı söylediler. O andan itibaren bütün cezaevinin sloganlarla inlediğini hatırlıyorum.

Bu gün de onları büyük sessizliği yırtan çığlıklarıyla, başkaldıran sloganlarıyla tekrar tekrar hatırlıyorum.”

* * *

Son istekleri soruldu. Yakınlarına mektup yazmak ve yazarken de birer bardak çay içmek istediler. Önce “bu saatte nereden bulacağız çayı,” dediler. Sanki başka saatleri kalmış mıydı biraz sonra asılacak üç yüreğin? Israr ettiler ve çayları geldi. Çay servisin yapan ikinci müdür son olarak Seyit’e uzattı çayını. Aynı anda çayı suratında buldu. Seyit öfkesini, sınıf kinini gösterme fırsatını kaçırmamıştı:

“Bizler çaykolik değiliz; amacımız son dakikaya kadar elimize geçen her fırsatta sizlere karşı tavrımızı göstermektir,” dedi.

Özenle yazdılar son mektuplarını ve avukatları İbrahim İncal’a teslim ettiler:

“Hapishane yönetimi mahkûmların yazdıklarını kontrol etmek için benden mektuplarını istedi. Mektuplarda ‘savaşız, sömürsüz bir dünya için savaştık, onun için ölüyoruz...’ tarzında cümleler vardı.”

Hapishane savcısı ve müdürü hemen son mektupların peşine düştü. Korkuyorlardı. Onların son mektuplarından, ailelerine ve yoldaşlarına iletecekleri mesajlarından korkuyorlardı. Korkuları telaşa dönüşmüştü. Mektuplara el koymak için infazları dahi beklemeye tahammülleri yoktu.

“İşte o da müthiş bir andı, asılmak üzere olan üç insan söz konusu. İnsanı iliklerine kadar donduran bir olay bu. Birileri de bu arada benden birkaç dakika sonra idam edilecek olan bu insanların yazdıkları mektupları istiyor. Bir kere şaşırdım, sonra korktum da, öyle ya tam önümde üç insan asılmak üzere, psikolojik olarak bitmişim zaten.”

“Ama zaman o zaman değil; üç insanın asılmasına sadece beş dakika var. Sonradan düşündüğümde bu görevin akıl edilebilmiş olması bile bana çok ilginç göründü. Sonra bu üç mektup sakıncalı görülerek yok edildi. Yani ailelere çocukları tarafından gönderilen son mesajları okutulmadı.”

* * *

Üçü yirmi gece başladı infazları. Son mektuplarından korkup el koyanlar, onların son sözlerinden de korktukları için boğarcasına ağızlarını kapatmaya çalışıyorlardı:

"Sehpayla bu üç insanın arasında sadece onbeş metre vardı. Üçünün de ölümleri nerdeyse birbirinin aynı oldu. Kapıdan çıktıklarından boyunlarına ipi geçirinceye değin, 'kahrolsun faşizm, idamlar bizi yıldırılmaz!' tarzında sloganlar atmaya çalıştılar, diyorum; çünkü emirle üzerlerine saldıran askerler ağızlarını kapatmaya, onları konuşturmamaya çalışıyorlardı. Bu arada neredeyse boğularak öleceklerdi.”

Duruşma hâkimi, İbrahim Ethem'e, “ niye yavaş içiyorsun çayını, zaman mı kazanmak istiyorsun?” diye söylendi. İbrahim çayını yarım bırakıp, “ *madem aceleniz var, hadi gidelim!*” dedi. Dimdik yürüdü darağacına doğru. İlmek boynuna geçirildi. Hüküm okundu. O devrime ve partisine olan inancını bağılıyor, askerler ağzını kapatmaya çalışıyordu. Altındaki sandalyeyi tekmelerken tekrar haykırdı:

“*Kahrolsun Faşizm!*”

* * *

Sonra Seyit çıktı darağacına:

“Bilindiği üzere hüküm kararı veren hakim tarafından son bir kere sanığın yüzüne karşı okunur. Hâkim Seyit Konuk'a kararı okumaya çalışıyor, şu şu nedenle derken, Seyit buna karşı çıkıyor, *"beni asmakla bir yere varamazsınız!"* diyordu. Hâkimin, son dakikalarını yaşamakta olan bu insana karşı verdiği tepkiyi hiç bir zaman unutamayacağım:

'Kapatın şunun ağzını, susturun şunu,' diye bağıırıyordu avazı çıktığı kadar.”

Seyit:

“İdamlar Bizi Engelleyemez!”, “Kahrolsun Faşizm!” dedi ve kendini boşluğa bıraktı.

Arkasından Necati yöneldi aynı darağacına. *“Kahrolsun Faşizm! Katiller Hesap Verecek!”* diye bağırıyordu. Ağzını kapamaya, susturmaya çalışıyorlardı. İp boynuna geçirildi.

Hükmü okuyan hâkimin titrediğini gören Necati:

“Titreme faşist köpek, ölecek olan sen değilsin!” diye bağırdı.

Cezaevi, mahkûmların, *“ İdamlar Bizi Yıldırılmaz!”, “Kahrolsun Faşizm!”* sloganları ile inliyordu. Necati:

“ Bizi susturabilirsiniz, ama bu sesleri nasıl susturacaksınız?” dedi:

Ve altındaki sandalyeye tekme vuru. Yaşadığı gibi, yiğitçe öldü.

O da iki yoldaşı gibi korkusuzca yaktı ölüme karşı özgürlük ateşini.

Üç yoldaş, üç genç işçi aynı avluda buluşmuş, aynı darağacında atmışlardı bedenlerini özgürlük ateşine. Sonsuza dek birlikte olacak, birlikte anılacaklardı.

* * *

Buca Cezaevi ayağa kalkmıştı.12 Eylül'den sonra cezaevi duvarları ilk defa sloganlarla inliyordu. Siyasi mahkûmlar bu üç genç işçiyi, yiğit devrimcileri sonsuzluğa uğurluyordu.

Son günlerinde onlara istedikleri karpuzları gönderen Necdet Ayma'ya bir not bırakmışlardı:

“Onların infazında bulunan bir jandarma, Ethem’ den bir mektup getirdi, ‘parkamı Remzi Karakaş’a, kitaplarımı koğuşa bırakıyorum,’ diye yazmıştı. Jandarma onların nasıl öldüklerini anlattı. İnfazda bulunan bir askerin saçları bembeyaz olmuştu. Teskereye gönderdiler infazdan sonra.”

O Gecenin Sabahı

İnfazlar ailelerine bildirilmemişti. Seyit'in yoksul annesi ve babası uzaktaydı ve çaresizdi. İbrahim'in abisi ve Necati'nin ailesi ise İzmir'deydi. Buna rağmen üçünü de Hacılar Kırı'nda bulunan kimsesizler mezarlığına gömdüler.

Cansız bedenlerini üç cenaze arabasına yerleştirdiler. Başçavuş, askerlere, “ iyi bakın, bunlar dokuz canlıdır, ölmemiş olabilirler,” diye dışa vuruyordu korkusunu. Üç de boş cenaze arabası koydular konvoyu. Korkuyorlardı. Cansız bedenlerinin kaçırılacağından korkuyorlardı.

Korkularından vermemişlerdi cenazeleri ailelerine. Canlarını almışlar, ama bu bile yeterli gelmemişti onlara. Esaretleri devam ediyordu üç devrimci işçinin. Mezarlığın ücra bir köşesine gömdüler onları.

İbrahim'in abisi Ökkeş Kemal o gece çalışmaktaydı. Sabah eve geldiğinde, haberi duyan karısını ağlarken buldu. Anlamıştı. “ *Ağlamayacaksın!*” dedi karısına, “ *O ağlamamızı istemezdi!*”

Necati'nin abisi de çalışıyordu o gece. Vardiya şefi annesinin hasta olduğunu söyledi ve eve gönderdi onu. Aile radyo haberlerinden öğrenmişti Necatilerin asıldığını. Annesi perişandı. Bellek kaybına uğramıştı. Hiç kimseyi tanımıyordu. Herkes ağlıyordu. Müthiş bir öfke seline kapıldı Necati'nin annesi. Cezaevi savcısı Yılmaz Çelik infazları haber vereceğine dair söz vermişti ona. Ama haber vermemişti.

Soluğu savcının yanında aldı. Savcıya kızıyor, hesap soruyordu. Savcı sakinleştirdi onu. Oğlunun eşyalarını istedi: Necati'nin giysilerini, oğluna daha önce verdiği teyp ve kasetleri aldı. Yaşadıklarını, duygularını kaydetsin diye vermişti teyp ve kasetleri. Ama hiç kayıt yoktu kasetlerde. Belki izin vermediler, belki de kayıtları sildiler. Bilemedi.

Saatini kardeşi Serdar'a bırakmıştı.”Oda arkadaşına” yadigârıydı saati.

Sonraki Geceler

Seyit ve İbrahim'in aileleri uzakta ve çaresizdiler. Üçünün mezarını da Necati'nin abisi yaptırdı. Cenaze arabalarından birinin şoförü, mahalleden tanıdıkları idi. Mezarların yerini ondan öğrendiler.

12 Eylül faşizmi üç genci asmış, fakat hâlâ intikam hırsını tatmin edememişti. Bu kez Necati'nin abisine saldırmaya başladılar.

Gözaltına aldılar onu. “Neden diğerlerinin mezarlarını da yaptırdın?”, “Mezar parasını nereden buldun?”, “Örgüt parası ile mi yaptırdın?”, “Örgütün lideri sen misin?” diye soruyorlar, işkence yapıyorlardı.

Necati’nin babasına, oğlunun mezarını ziyaret ettikten sonra, mezarlıktan çıkarken minibüs çarptı. Çocukları onu her yerde aradılar, ancak üçüncü defa gidişlerinde Tıp Fakültesi Hastanesi’nin morgunda buldular.12 Eylül faşizmi sonuçlarıyla da insanların yaşamını karartmaya devam ediyordu.

Necati’nin annesi o günden sonra hiç sokağa çıkmadı. Halbuki çok aktif bir kadındı. Mahallenin düğün, nişan gibi sosyal etkinliklerinde en önde rol alırdı. İçine kapandı. Bir kez Serdar’ın düğününde karıştı insan içine. Serdar’a sarıldı, dakikalarca ağladılar ikisi de. 2003 yılında beyin kanamasından öldü.

İbrahim’in abisi baskılara dayanamayıp emekli oldu ve İzmir’i terk etti. Seyit’in ailesi hiç gelememi İzmir’e. Belki de Seyit’in ölümüne inanmak istemediklerinden mezarını görmediler hiç.

* * *

Üç genç devrimci işçi,”üç insan, tek yürek” İzmir’in Hacılar Kırı’nda sonsuz uykularında beraber yatıyorlar. Mezarları da üçgen şeklinde yerleştirilmiş. Tıpkı canlarını alan darağacının yerdeki izdüşümü gibi!

ALİ AKTAŞ

Resimler-8: Ali Aktaş

ALİ AKTAŞ:

“Devrimyıldızı”

*yalnız
ve ayrık
yıldız*

*sanma ki
boşunadır
ateşe verdiğin hız*

*yandıkça sen
kıvıl kıvıl
aşkın korunda*

*ışınır
sönük yıldızlar
ateşinin harında*

Sait Almış

23 Ocak 1956’da İskenderun ilçesine bağlı Höyük köyünde doğdu. Yoksulluk içinde büyüdü. Lise sıralarında yoksul gençlerin, ezilenlerin yıldızı olarak parladı.

Sonra siyasetle tanıştı, kendine karşı düşünmeyi ve savaşmayı öğrendi. Kendinin bilincine varmak ona düşmanını öğretti. Yüreğinin yolunda yürürken devrimle karşılaştı. Sevdalandı ona; hayatını devrime adadı.

İkisinden tek bir yıldız çıktı ortaya: Devrimyıldızı!

Kutupyıldızı bütün insanlara yön gösterirken, devrimyıldızı ezilenlere yön gösterdi. İsted ki, ezilenler dünyası devrim yıldızının yolundan yürüsün...

Öğrenci lideri oldu; siyasi kavga içinde olgunlaştı. Olgunlaşmanın bedelini 1978 yılında karnından şişlenerek ödedi.

Yılmadı. Örgütlü kavganın militanı olarak devrimin yoluna daha fazla canını sundu.

Düşman silahlıydı; düşmanın silahları onu da silahlandırdı. Kanını akıttılar, o da kan akıttı.

Devrimyıldızı, eli kanlı faşistlerin karşısına korkmadan dikildi. Faşist saldırganlar arasında kalan bir arkadaşını kurtarmak isterken pusuya düşürdüler onu. On sekiz kurşun aldı bedenine. Devrimyıldızı'nın kanı durmuyordu, kan kaybından ölmesin diye arkadaşları onu hastanenin önüne bıraktılar yürekleri kan ağlayarak. Tarih 1980 yılının Haziran ayını gösteriyordu.

Aldığı kurşun yaralarından ölmedi, ama kendini öldürmek isteyenlerin eline düştü ve tutuklandı.

Hapishaneden İşkencehaneye...

Askeri cezaevine kondu. 12 Eylül onu cezaevinde yakaladı. Aralık 1980'de açıldı mahkemesi. İşkenceden de tutsaklıktan da yakınmadı. En çok işlemediği bir suçtan yargılanmak koyuyordu Ali'ye.

Bir grup arkadaşı ile pusuya düşürülmüş, kurşun yağmuruna tutulmuşlardı. Onlar da karşılık vermişlerdi. Ali ağır yaralanırken, pusuya yatan faşist saldırganlardan biri de ölmüştü.

Şubat 1981'de cezaevinden alınarak yeniden sorguya alındı. Üç ay boyunca işkencecilerin kobayı oldu. Yoldaşlarının adını vermedi. İbrahim Kaypakkaya'nın anısına sadık kaldı.

Onu cezaevi cezaevi dolaştırdılar. Gittiği her yerde direnişin simgesi oldu. Esirken teslim olmadı düşmanlarına.

13 Mayıs 1981'de verildi hüküm: İdam! Üç kişilik mahkeme heyetinden sadece bir yargıç uymuştu hukuk kurallarına ve vicdanın sesine. Yargıç, "Kesin bir biçimde sanık Ali Aktaş'ın silahından çıkan mermiyle maktulün ölmüş olduğundan söz etmenin güçleştiği dosya kapsamından anlaşılmış bulunmaktadır," diye şerh koydu karara. Ve idama karşı çıkararak, ölüm yerine, müebbet ağır hapis cezasına çarptırılmasını istedi.

Mahkemenin oy çokluğu ile aldığı karar, Askeri Yargıtay 5. Dairesi'nce de 28 Nisan 1982'de onanınca, Ali'nin idam cezası da kesinleşti.

Aralık 1982’de, cezası Danışma Meclisi’ne geldiğinde, Adana Kapalı Cezaevi’nden babasına bir mektupla seslendi Ali:

“Benim için üzülmene ve düşünmene gerek yok; ben yaptığımdan rahatsız değilim ve buraya düştüğümünden dolayı ise hiç mi hiç pişman değilim. Çünkü ne yaptımsa doğru bildiğim için yaptım. Ama suçsuz olduğum bir meseleden düştüm. Böyle olmasına rağmen, beni yargılayanlar halkın menfaatlerini savunduğumun ve o uğurda her zaman mücadele vereceğimi bildikleri için bana bildiğin ve herkesin bildiği cezayı bastılar. Pişman değilim ve hiçbir zaman pişman olmayacağım. Doğru olan ve doğru bildiğim, halkımın menfaatine olacak olan her şey için, her zaman, ölüme hazırım. Benim için önemli olan zor da olsa doğru olan şeyi yapmaktır.”

Sözünde durdu; ölümden korkmadı. *“Hayatın çekirdeği neyse, insanın içindeki ölüm de o,”* dedi.

Bir Devrimyıldızı Kaydı...

Tarih 22 Ocak 1983. Yarın devrimyıldızı Ali Aktaş’ın doğum günü. Doğduğu günü hatırlamazdı insan; ama yarın doğacağını hatırlıyordu Ali. Doğum, ölümün karşıtıydı. İnsan doğarken hayatın içindeki ölüm çekirdeğini de yaratıyordu. Hayat diğer uç olan ölümü geliştiriyordu. Hayatın bir yüzü ölüme dönüktü. Hayat-ölüm çelişkisinin ne zaman çözüleceğini bilmiyordu insan! Ali Aktaş da bilmiyordu.

Gece, 23 Ocak’ın sınırından geçti; devrimyıldızı doğdu. 27 yıl önceki gibi...

27 yıl önce annesinin-babasının kollarındaydı, şimdi düşmanın elinde esir.

Gece 02.30 oldu.Doğum gününü basar gibi geldi katiller. Gardiyan Mehmet Selçuk konuştu önce:

“Ali, askeri cezaevine sevkini çıktı. Eşyalarını topla ve hazırlan!”

Devrimyıldızı hemen anladı: Doğum gününü, ölüm gününe çevireceklerdi.

Soğukkanlı bir sesle,

“Arkadaşlarımla vedalaşmak istiyorum,” dedi Ali.

Biliyordu, katiller izin vermeyecekti. Vermediler.

Devrimyıldızı gök gibi gürledi:

“Kahrolsun Askeri Faşist Diktatörlük!

Yaşasın Devrim!”

Katillerin hepsi hücreye doldu, Ali’nin ağzını kapatmaya çalıştılar.

Ali’yi müdürün odasına götürdüler. İnfaz savcısı oradaydı. Ali, ailesine verileceğinden emin olmasa da, mektup yazmak istediğini söyledi. Bu sefer izin verdiler. Ölümden çaldığı zamanı anne ve babasına ayırdı Ali. Başladı yazmaya:

“Sevgili anacığım, sevgili babacığım

Bu satırları yazıp bitirdikten sonra hayata veda etmiş olacağım ve belki bu mektubu yazıp bitirdikten sonra sizlere ya ulaşır ya ulaşmaz bu hususta da pek bir güvencim de yoktur. Çünkü, yazıp da size yollayacağım bu veda mektubumun içeriği çok geniş veya kendilerince yasak olacaktır. Ulaşacaksa dahi yine kendilerince politika icabı olacaktır.

Sevgili babacığım ve anacığım, ben bir inanç uğrunda gidiyorum. Evet doğruluğuna inandığım bir inanç uğruna fakat bu inancım mevcut düzene karşı olmak, sömürü soygun düzenine karşı olmaktır. Ben bir davadan yakalanmış ve yargılanmış isem de bu işin yalnızca formalitesidir. Çünkü benim asılmam için koyulması gereken hukuki bir delil olması gerekir ki durum delil yetersizliğiyle de olmasına rağmen ve karar kanaat üzerine olmasına rağmen ben idama götürülüyorum. (...)

Evet ben ve benim gibiler inandıkları davaları uğrunda madden ölsek de manevi yaşarız, yaşayacağız, buna inancım tamdır. Ben ölüme gideceğimi delil yetersizliği olmasa dahi baştan beri biliyordum. (...)

Ben yakalanabilirim ama halkımın mücadelesi hiçbir zaman ölmez, öldürülemez. Halk bağrında nice tohumu, tohumları türetmiş ve türetecektir. Evet, ben ölüme giderken hayata erken veda etmekte olmama yansımam. Yoksa öleceğime değil. Her gün, her zaman ölümden korkmadım. Korkmayacağım da. (...)

Babacığım benim için çok uğraştın. Farkındayım. Belki kâr etti, belki etmedi. Ben baştan bilmeme rağmen yine de seni yanlış düşüncelere kapılmamanız için bir şey demedim. Yine de uğraşlarının borcunu ödeyemedimse de, en azından şerefimle düşmana teslim olmaksızın gitmem, hayata veda etmem dahi umarım sizin için yüzü kara olmaktan da iyidir.

Anacığım beni, bizi ne sancılar içinde var ettiğini, (...) biliyorum ve senin acının derinliğini şimdiden anlayamıyor değilim. Onun için şimdiden acını paylaşmak istersem de elimden gelen bir şey yok. Fakat sana bir tek şeyim varsa o da oğlunun senden aldığı, senin gibilerden aldığı ilhamı ve kuvvetin inancıyla halka ihanet etmeyen biri olarak gitmemdir.

Ben şu an yazdığım ve yazamadığım nice dost ve akranlarımlın tümünü yüreğimde taşıyarak, bilincimde taşıyarak gidiyorum. Evet Ganime analar, Hatun analar, Hüsne nineler, Zehra nineler, Hamit amcalar, Abbas babalar, Nursel bacılar, Yusuf kardaşlar ve daha bilmem kimler kimler. Ben sizden gelmiş, ben bağrınızdan türemiş biri olarak sizleri düşünmeksizin nasıl giderim hiç mümkün mü?

Evet sevgili analarım, babalarım. Ben gidiyorum. Giderken şerefimle gidiyorum. Ama onlar sömürücüler, sömürü soygun düzeninin sahipleri, komprador patron ağa devletin savunucuları şerefsizlikleriyle her gün ölecekler.(...)

Beni bağışlayın, sizleri, halkımı unutmayacak olan ben oğlunuz Ali Aktaş.”

Ali yazdığım mektubu infaz savcısına teslim etmek zorundaydı. Avukatına ölüm gecesinin haberi verilmemişti. Zaten mektup da verilmeyecekti; ancak yirmi beş yıl sonra sahiplerine ulaşacaktı.

* * *

Cezaevinin mavi elbisesinin üzerine beyaz bir önlük giydirdiler. Garnizon komutanı Albay Osman Çitim, Ali’nin ölüm gecesini kutlarcasına sordu:

“Son bir isteğin var mı?”

Ali’nin yanıtı kendi kimliğine uygundu:

“Benim bu düzenden isteyeceğim hiçbir şey yoktur,” dedi

Darağacının kurulmuş olduğu avluya çıkardılar. Gözlerinde ölüm korkusunu görmek için boşuna baktılar Ali’ye.

Beyaz önlüğünün altındaki elleri kelepçeliydi. İnandığım davanın verdiği rahatlıkla yürüdü ve sandalyeye çıktı. Ali’nin sesi bir şimşek gibi çaktı, avluyu doldurdu:

“Ben insanların mutluluğu için çalıştım, mutluluğu için de öliyorum!

Kahrolsun Askeri Faşist Diktatörlük!

Yaşasın Devrim!

Yaşasın sosyalizm! “

Gardiyan Mehmet Selçuk, ipi Ali'nin boynuna geçirdi Onların sandalyeyi çekmesini beklemeden atladı ölümün kucağına Ali. Doğum günüyle ölüm günü birleşti, devrimyıldızı kaydı gitti ezilenler dünyasının gökyüzünden.

* * *

Ali Aktaş'ı ipten indirdiler, mal kaçıran gibi Asri Mezarlığa, cezaevinin kirli mavi elbiseleriyle gömdüler.

Annesi Ganime, babası Abbas Aktaş, oğullarının öldürüldüğünü görüşmeye geldikleri zaman öğrendiler. Acılarını yüreklerine gömüp, Ali'nin cansız bedenini istediler. Burjuvazinin zorlukları aşıldıktan sonra mezarı açtılar.

Devrimyıldızı cezaevinin mavi elbiseleriyle gökyüzünde sönmüş bir yıldız olarak yatıyordu mezarda. Aldılar onu, köylerine göturdüler. Cezaevinin elbiselerini çıkardılar, Devrimyıldızı'nı katillerin kirlerinden temizlediler. Köyündeki yemyeşil bahçeleri özlediğini düşünerek, bir portakal bahçesinin toprağına kavuşturdular Devrimyıldızı'nı.

Ganime Ana kendi elleriyle oğlunu gömerken belki de onun öldürülmeden bir ay önce gönderdiği mektuptaki sözlerini hatırlayarak acıya sabretti, umudunu yitirmedi. Ne diyordu Ali?

“Yeni yıl ve yıllarımız tüm acı gerçeklerine rağmen, hiç kuşkun olmasın iyi, hem de pek çok iyi şeylere gebe dir. Yeter ki bizler umutlu olalım, sabre delim, sebatlı ve azimli olalım... Ve gelecek hakkında karamsar değ il... Tüm yaşanacağı nı bugünden gördüğümüz o acılara rağmen yine de iyimser bir gözle bakmalıyız. İşte o zaman tüm zorluklar bize vız gelir ve aşamayacağımız hiçbir engel kalmaz... Yeter ki umudumuz yitmesin... Umut bizim kaynağımız, ışığımız... Yeni yılın, yılların aydınlık günleri bizi bekliyor. Gelecek iyinin, güzelin, tazenin ve doğrunun ise, biz de bunlara sahip olmaya çalışalım, benliğimizle yaşatalım ki, gelecek bizim olsun... Bizim!... anlatabiliyor muyum sevgili ANAM.”

ÖMER YAZGAN - MEHMET KANBUR – ERDOĞAN YAZGAN

RAMAZAN YUKARIGÖZ

Resimler-9: Ömer Yazgan- Mehmet Kanbur- Erdoğan Yazgan- Ramazan Yukarıgöz

Ömer Yazgan
Mehmet Kanbur
Erdoğan Yazgan
Ramazan Yukarıgöz:

“Ömerler”

*yedi deli kandılar
inandıkları gibi yaşadılar
ateşe can kattılar*

Sait Almış

ÖMER YAZGAN

1957 yılında doğdu. Dört çocuklu bir memur ailesinin tek erkek çocuğuydu. Babası Ankara Polatlı PTT müdürüydü. İlk ve ortaokulu Polatlı’da bitirdi. Daha sonra Kuleli Askeri Lisesi öğrencisi oldu.

Kuleli yılları (1971-74): 12 Mart faşizminin 68’lerde yükselen devrimci gençlik ve 15-16 Haziranlarda başkaldıran işçi sınıfı hareketinin önünü kesmeye çalıştığı yıllardı. Normal liselerde, subaylar tarafından verilen Milli Güvenlik derslerinde, anti-komünizmin en kaba şekliyle gençlerin bilincine işlendiği yıllardı. Böyle bir dönemde Askeri liselerdeki anti-komünist eğitim daha yoğundu. Ömer’in lise yılları böyle bir karanlık dönemde geçti.

Harbiye yılları (1974-78): 12 mart faşizminin siyasal ve sosyal alanda tam olarak amacına ulaşması engellenmiş, faşizmin kurumlaşmasının önüne geçilmişti. Ülkenin her köşesini, toplumun her kesimini kucaklayan yeni bir devrimci dalga yükselişe geçmişti.

Ordu mensupları ve askeri öğrencilerin de bu toplumsal yükseliş dalgasından etkilenmesi doğaldı. Ömer bir Harbiyeli idi o dönemde. Sıradan bir subay olmak yetmezdi ona. İçinde yaşadığı toplumun sorunlarına duyarsız kalamazdı.

Daha harp okulu öğrencisi iken devrimci düşüncelerle tanıştı. Sadece okulda hak arama mücadeleleri içinde olmakla yetinmiyor, okul dışında da devrimci eylemliliklerde bulunuyordu.

Ankara'nın yoksul işçi semtleri olan Ege ve NATO mahallelerinde devrimci etkinliklere katılmaya başladı.

1977'de Harp Okullarının eğitim süresi bir yıl uzatılmış, yasa daha mecliste kabul edilmeden uygulanmaya konulmuş, mezun edilmemişlerdi. Sınıf olarak hak arama mücadelesi verdiler, hukuk mücadelesine giriştiler. Sonuç değişmedi, bir yıl daha öğrenci kaldılar. 78'de mezun oldular, ama mimlenmişlerdi. Tıpkı sivil kuşaktaşları gibi onlar da 78'li olarak anılacak ve sicillerinde kırmızı nokta taşıyacaklar ve bedel ödeyeceklerdi.

* * *

Ömer Yazgan Harbiye'den mezun olduktan sonra teğmen olarak İstanbul'a atandı. Harp okulundan arkadaşı teğmen Hamza Yalçın ve diğer teğmen arkadaşları ile piyade okulunda buluştular. Bu buluşma yeni bir devrimci çevrenin, yeni bir örgütlenmenin temellerini attı.

Teğmen Hamza Yalçın'ın ailesi Sanayi Mahallesi'nde oturuyordu. Kardeşi Cemalettin Yalçın'ın mahalledeki devrimci etkinliği, Hamza ve Ömer'in devrimci etkinliklerinin de Sanayi Mahallesi'nde yoğunlaşmasına yol açtı.

Sanayi Mahalle'sinde, Arjantin Pavyon adlı, yoksul semt gençlerini uyuşturucu ve fuhuş batağına çeken bir batakhaneye vardı. Bu batakhaneyi kurutmak, mahalleden uzaklaştırmak gerektiğine karar verdiler.

1 Temmuz 1979 tarihinde kalabalık bir grup olarak Arjantin Pavyon'a baskın düzenlediler. Pavyon fedaileri ile başlayan çatışmaya askeri birlikler de katıldı. Saatler süren çatışmanın sonunda bir er olay yerinde, Cemalettin Yalçın ise daha sonra hastahane de öldü.

Bu olaydan sonra, devrimci teğmenler her yerde aranır oldu. Ordudan firar ettiler. Teğmen Hamza Yalçın yakalandı. Daha sonra arkadaşları tarafından sahte kimlik düzenlenerek cezaevinden kaçırıldı.

Ömer, İstanbul'un Gültepe, Çeliktepe, Sanayi Mahallesi gibi yoksul semtlerinde, daha sonra da Adapazarı'nda mahalle örgütlenmelerine katıldı. *"Halkımızın mücadelesi haklıdır, meşrudur. Meşru olmayan, bu zorba düzeni sürdürmekten yana olan katillerdir,"* diyordu. Haklı bir mücadele içinde olduğuna, haklılığının bir gün anlaşılacağına inancı tamdı. *"Tarih, biz zulme karşı çıkanları her zaman haklı çıkardı, çıkaracak,"* diye yinelemişti inancını son mektubunda.

MEHMET KANBUR

Sivas'ın Divriği ilçesinde doğdu. Yedi çocuklu yoksul bir ailenin üçüncü çocuğuydu. Babası Devlet Demiryolları İşletmesi'nde işçiydi. İlkokuldan sonra parasız yatılı sınavını kazanarak Antep'e gitti.

Lise eğitiminin son yılında Zeynep'e âşık oldu ve kaçarak evlendiler. Böylece lise diploması alamadan bitti okul yılları.

Askerlik sonrası, İstanbul'a geldiler. Ablası ve abisinin yaşadığı Sarıyer'de, Çayırbaşı adlı gecekondu semtine yerleştiler. Oğulları Murat doğmuş, artık üç kişilik bir aile olmuşlardı.

Çayırbaşı, yoksul ve sosyal hareketliliği yüksek bir semtti. Okuma yazma kurslarına giden Zeynep de Mehmet ile birlikte siyasi etkinliklere katılmaya başladı. Mehmet o dönem gençliğine göre ilerlemiş yaşlarda devrimci düşüncelerle tanışmış ve siyasi eylemlere katılmaya

başlamıştı. “*Ve bu uğurda gücü oranında üzerine düşen görevleri şu veya bu ölçüde yerine getirmeye çalıştı.*”

Mehmet, bekçilik sınavlarına girdi ve Tarabya Polis Karakolu’nda çalışmaya başladı. Cesareti, gözünü budaktan sakınmayan özverili çalışması ile işinde dikkati çekti ve dönemin İstanbul valisi Nevzat Ayaz’ın evini koruyan güvenlik ekibinin içinde yer aldı.

Mehmet ve Zeynep dost canlısı, duru ve sade halk insanlarıydı. Evlerinin kapısı devrimci dostlarına her an açıktı.

Teğmen Ömer’in de etkisi ile onunla aynı siyasi örgütlenmenin içinde yer aldılar. Mehmet bu çalışmalar sırasında gözaltına alındı. 40 gün gözaltında kaldı. Artık büyük gözaltı günleri başlamıştı.

RAMAZAN YUKARIGÖZ

1962 yılında doğdu. Dört çocuklu ailenin en büyüğü idi. Devrimci mücadeleye lise yıllarında başladı. Atak kişiliği ile hem okulunda, hem de yaşadığı semt Gültepe’de devrimci hareketin ön saflarında yer almaya başladı.

Ailesine özellikle de annesine çok bağlıydı. “*Onlar için birçok şey yapmak istedi.*” Ancak, “*ülkenin koşulları ve sömürü mekanizması*”nın buna izin vermeyeceğini biliyordu. Egemen sınıfların “*tüm emekçi ve ezilenlere karşı uyguladığı baskı, zulüm ve sömürüyü yenmeden onlara karşı savaşımadan,*” ailesine “*yapmak istediği şeyleri yerine getirmenin imkânı yoktu.*”

Kurtuluşunun halkının kurtuluşunda olduğunu anlamıştı. Devrimci oldu. Yoksul semtlerin yoksul insanları için, onların özgürlüğü için savaştı.

1979 Mayıs’ında yakalandı. MHP Gültepe ilçe başkanını öldürmekle suçlanıyor ve idamla yargılanıyordu. Cezaevi günlerinde teğmen Hamza Yalçın’la tanıştı.

24 Nisan 1980’de mahkemeye giderken servis aracından kaçırılan yirmi iki kişiden biriydi. Dışarıda onu Hamza teğmenin arkadaşları bekliyordu. Kaderini onların kaderine bağladı. 12 Eylül sonrasında İzmit’e, Ömer’in yanına gitti.

ERDOĞAN YAZGAN

1962 yılında doğdu. İlkokul öğretmeni bir babanın altı çocuğunun en büyüğüydü. İstanbul’un yoksul emekçi semti Sanayi Mahallesi’nde oturuyorlardı. Daha sonra yoldaşı Metin ile birlikte Tarabya Üstü’nde bir evde kalmaya başladı. Eylem arkadaşı İsmail Gökalp onu şöyle tanıtıyor:

“Muzip bir kişiliğe sahip olan Erdoğan, takım elbisesi ve yumurta topuk ayakkabıları ile bu muzip kişiliğini tamamlardı adeta. Şaka mı yoksa ciddi mi olduğunu ayırt etmek için bazen kafa yormak zorunda kaldığım söylemleriyle Erdoğan, sanki karşısındaki insanları anlattığı şeylerle bir sınava sokar ve aldığı tepkiler göre eğlenirdi de biraz. O da aynı zamanda, korkusuz ve atılgan bir karaktere sahipti. Birlikte yer aldığımız aktiviteler esnasında, çok uyanık ve pratik zekasıyla bizleri içine girebileceğimiz büyük sıkıntılardan kurtarmıştı.”

Yoksulluğu ve yoksulluğu yaratanları genç yaşında anladı. Hayat onu devrimci yaptı. Lise yıllarında devrimci eylemlere katılmaya başladı. Onun için “*yaşam bir idealle birleşince güzeldi.*” İdeali, “*halkının mutluluğu, yurdunun bağımsızlığı,*” idi. “*Bu idealinin gerçekleşmesi için canını ortaya koyarak mücadele etti.*”

Toplumun susturulduğu, devrimci örgütlerin dağıtıldığı, insanların birbirine selam vermeye çekindiği, muhbirliğin kol gezdiği, 12 Eylül karanlığında da ön saflarda savaşmaya devam etti.

* * *

AKYAZI

12 Eylül faşizminin en koyu günleriydi. Faşizm süreklilik avında, sokak sokak, ev ev egemenlik kurma uğraşındaydı.

Meclis, partiler ve sendikalar kapatılmış, halk sindirilmiş, devrimci örgütler dağıtılmıştı. Yoğun bir umutsuzluk ve karamsarlık havası hâkim olmuştu. Yükselen devrimci dalganın üstüne kapkara bir şal örtülmek isteniyordu.

Binlerce devrimcinin tutuklanmasına, işkence görmesine, işkencede öldürülmesine ve bir zamanlar yığınları peşinden sürükleyen siyasi örgütlerin ve hareketlerin dağıtılıp yok olmasına dayanamayan bir avuç devrimci genç, İstanbul'un yoksul bir semtinde bir araya geldiler.

Genç teğmenlerden ve yoksul işçilerden oluşan küçük bir gruptular. 12 Eylül faşizmine karşı direnme kararı aldılar. Örgütlenmeleri ve direnmeleri için para gerekiyordu. Davaları adına soygun yapmaya karar verdiler. İsmail Gökalt o günleri şöyle anlatıyor:

“ İlk aşamada büyük örgütleri hedef alan saldırılar, küçük sayılabilecek bizim örgütümüze henüz ulaşmamıştı. 1980 yılı biterken, biz ciddi bir operasyona maruz kalmamıştık ve bu ortamda çalışmalarımızı devam ettirebiliyorduk. Bu arada, merkezi yapıları bozulmuş diğer örgütler hızla bir dağılma sürecine girmişler ve bu örgütlerin alt kadroları adeta örgütsüz ve bağlantısız kalmaya başlamışlardı.”

“Diğer birçok örgüte göre biz, daha aktif bir konuma ulaşmaya başlayınca, çalışmalarımızı daha da geliştirebilmek için maddi bir kaynak yaratma gereksinimi ile karşılaşmış ve büyük bir soygun yapmaya karar vermiştik.”

Adapazarı'nın Akyazı ilçesindeki kuyumcularda karar kıldılar. 17 Ocak 1981 günüydü. Yedi kişiydiler. El koydukları Playmuth marka bir araba ile gittiler kuyumcular çarşısına. İki gruba ayrıldılar. İlk grupta Ramazan, Erdoğan ve Mehmet vardı.

İlk grup, kuyumcunun direnişi ile karşılaştı. Silahına davranan diğer kuyumcular Mehmet Kanbur'u kalçasından yaralamış, çıkan arbedede kuyumcu da ölmüştü. Grup dağılmıştı.

Ömer, Metin ve İsmail'den oluşan ikinci grup ise diğer gruptan gelen silah sesleri arasında, kolay ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirdi eylemini. İsmail Gökalt bundan sonra yaşananları şöyle anlatır:

“Bulunduğumuz yerden yirmi metre kadar ön tarafta park etmiş halde duran arabamıza Ömer ve Metin ile birlikte yöneldiğimizde, diğer kuyumcudan gelen silah sesleri durmuştu ama arkadaşlarımız bizim bulunduğumuz tarafa gelememişlerdi.”

“Altınları arabaya koyma telaşına kapıldığımız esnada, çıktığımız kuyumcunun hemen önünde park etmiş bir arabanın arkasından açılan yoğun bir ateş ile karşılaşmıştık. Daha sonra bizim

girdiğimiz kuyumcunun sahibi olduğunu öğrendiğimiz kişi, biz dışarı çıktıktan sonra, gizlemiş olduğu silahını alarak dışarı çıkıp bizi arkamızdan taramıştı. Bu tarama esnasında Metin ve Ömer yaralanmış, bana ise kurşun isabet etmemişti.”

“Bizi tarayan kişiye hemen karşılık vererek saf dışı etmemize karşılık, arabamıza ulaştığımızda, Ali abiye öldürülmüş halde bulunca, bütün plânlarımızın bozulduğunu fark etmiştik. Artık hem arabasız, hem de şoförsüz kalmıştık.”

“Ali ağabey, büyük olasılıkla bizim tarandığımız esnada, ön tarafımızda kaldığı için, bizi hedef almış namludan çıkan bir kurşunla vurulmuştu.”

Polisler ve askerler olay yerine ulaştı. Onlar gelmeden önce Ömer ve Metin Adil Toraman vurulmuştu. Ömer yaralanmasına karşın ayakta kalabiliyor ve çatışmaya devam ediyordu. Metin ise beline isabet eden kurşunla ağır yaralanmıştı. Ömer ve İsmail, Metin’i sırtlayarak ve çatışarak, olay yerinden çıkmaya çalışıyorlardı:

“ Ayakta duramayan Metin yol kenarına yığılıyor. Elinde tuttuğu uzun namlulu silahını bırakmak istemiyor. Son sözleri “ *beni bırakmayın*” oluyor Metin’in, sonra bilinci tamamen kapanıyor. Onu orada bırakmaktan başka çaremiz kalmıyor.”

Metin ölmüştü. İlk gruptan Mehmet Kanbur kalçasından vurulmuş, çevresi sarılmış ve yakalanmıştı. Çatışarak Ömer’lerin ters yönüne doğru kaçan Erdoğan Yazgan da yaralı olarak yakalanmıştı. Ramazan ise Ömer ve İsmail ile buluşmayı başarmıştı.

İsmail Gökalp ile Ramazan Yukarıgöz, yaralı olan Teğmen Ömer Yazgan’ı da beraberlerinde sürükleyerek izlerini kaybettirdiler:

“Bu esnada bize doğru gelen bir arabayı durdurarak, şoförünü aşağı indirip alıyoruz arabasını zorla. Yaralı olmasına karşın, Ömer arabayı kullanabiliyor. Tam olarak kasabanın neresinde olduğumuzu bilmiyoruz ama, oradan uzaklaşabilmek için ana caddeye çıkmak zorunda olduğumuzu biliyoruz.”

“ Arabamızı her taraftan taramaya başladıklarında ana caddeye ulaştığımızı anlıyor ve direksiyonumuzu Adapazarı istikametine çeviriyoruz.”

Çok gitmeden arabaları bozuldu. Yeni bir araba bulmak umuduyla yol üstündeki bir köye girdiler. Köyde araba yoktu. Tarlaların arasından ve araziye tarayan polis projektörleri altında ilerleyerek başka bir köyün girişindeki inşaata sığındılar. Sabaha karşı çevreleri kuşatıldı:

“ Önce araba sesleri duyuyoruz, sonra da insan sesleri. Bu defa burada olduğumuzu öğrenmişler, bizi arıyorlar. Kısa sürede evin çevresini sarıyorlar. Biz alt kattan üst kata çıkıyoruz telaşla. Ömer’i salondaki patates çuvalarının arasına gizleyip, banyo olarak tasarlanmış odaya geçiyoruz, Ramazan’la birlikte.”

“Bulunduğumuz yeri önce bir el feneri aydınlatıyor, tam olarak seçemiyoruz ışığın arkasındakini. O anda, karşılıklı olarak patlıyor silahlar, birkaç saniyelik bir çatışma oluyor. Ramazan ve içeri girmeye çalışan kişi kanlar içinde yığılıyorlar yere.”

“ ‘Teslim Olun !’ çağrıları yapıyorlar sürekli olarak. Ben ne yapacağıma karar veremiyorum, olay o kadar hızlı geliyor ki, o anda ölüm ile yaşamak arasındaki çizgi kayboluyor adeta. Yaşama şansımın çok az olduğunu biliyorum.”

“Teslim olacağımı söylüyorum.”

“ Teslim olduğumdan iyice emin olduktan sonra, beni Ömer’in yanına yatırıyorlar. İnanılmaz bir dayak faslı başlıyor. Bu arada Ramazan’ı da sürükleyerek yanımıza getirip, dayak faslına ağır yaralı olmasına rağmen, onu da dahil ediyorlar. Her ne kadar bazı polisler ısrarla bizi öldürmek istiyorlarsa da, içlerinden bir tanesi bu teklife karşı çıkıyor ve dayağa da son verilmesini isteyerek beni bir kenara çekiyor.”

“Hayal aleminde gibiyim. Her tarafım kanlar içinde ama, hiç ağrı hissetmiyorum.”

Bilanço ağırdı. İki arkadaşları ve bir polis ile bir de kuyumcu ölmüştü. Beş devrimci genç ise kaçamamış, yakalanmışlardı.

İşkence ve Esaret Günleri

Tutuklanan beş devrimci genç Adapazarı’nda ilk sorgu ve işkenceden sonra, askeri hastaneye götürüldü. Vücutlarındaki kurşunlar çıkarılmadan sadece yaralarına pansuman yapıldı. Sorgu için Gayrettepe’ye, İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. şubeye götürüldüler.

Aynı günün akşamı Mehmet Kanbur’un Çayırbaşı’ndaki evi, polis ve asker tarafından sarıldı. Karısı Zeynep, evde bulunan üç kişinin kaçması için kapıyı açmakta oyalandı. Ortalığı silah sesleri sardı. Ortalık durulduğunda Zeynep, Mehmet’in kardeşi Şahin, kız kardeşi İnsaf ve kocası, ekip araçlarına bindirildi. Sekiz yaşlarındaki Murat karanlıkta bir o yana, bir bu yana koşturup ağılıyordu.

* * *

İşkence, yüzleştirme, sorgu günlerce sürdü. Mehmet’in sorgusuna karısı Zeynep’i getirdiler:

“Mehmet’le birkaç gün sonra yüzleştirildim. Gözbağımı çözdüler. Karşımda Mehmet duruyordu. Onun da gözlerini açmışlardı. Yalnızca birkaç saniye görebildik birbirimizi. Sonra gözlerimi bağladılar. Beni çırılçıplak soyduklarında Mehmet’in gözleri açık mıydı bilmiyorum. Sonra elektrik vermeye başladılar. Onun moralini bozmamak için bağırıyordum. Onun tepkisi ise ‘sadistler!’ biçimindeydi. Sonra bayılmışım.”

İşkence yuvasından Selimiye Kışlası’na götürülürken Zeynep’le Mehmet bu kez aynı kelepçede birleşti:

“Mehmet ve beni bir kelepçelemişlerdi. Arabaya bindirildik. Yanımızda polisler vardı. Sorguda polisler ona benimle birlikte olduklarını söylemişler. Mehmet’in bana ilk sorusu bu oldu:

‘Sana tecavüz ettiler mi?’

‘Hayır,’ dedim.

Kendisi bu durumu dikkate alarak ben çıktığımda, çevreye karşı zor durumda kalmayayım diye, hücrede karşılaştığı bir arkadaşısı aracılığıyla dışarıya, ‘Zeynep Hamile,’ diye haber göndermiş. Bunu duyduğumda duygulandım, elini sıktım.”

Mehmet, “utançtan ya da üzüntüden çekinip söyleyememiş olabilir,” diye düşünüp, kendince karısını korumaya çalışıyordu. Birbirlerine son dokunuşlarını sağlamıştı ortak kelepçeleri.

Mehmet, karısının işkenceciler karşısında onurlu duruşundan ötürü gururluydu.

* * *

Bir ay süren polis sorgusu ve işkencelerden sonra Selimiye Askeri Cezaevi’ne getirildiler. Orada kaldıkları gece de işkence devam etti. Eski bir teğmen olması nedeniyle, Ömer’e daha çok işkence yapıyorlardı.

Birkaç gün sonra Gölcük Donanma ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi’ne çıkarıldılar ve tutuklandılar. Gölcük Güllübahçe Askeri Cezaevi’ne konuldular.

Güllübahçe Askeri Cezaevi, Gölcük Donanma Komutanlığı sınırları içinde yer alan, mahkûmlara askerî eğitim vermeye çalışan bir askerî kamp gibiydi. Yüz metre karelik kare şeklinde bir alana yerleştirilmiş, aynı koridora açılan dört koğuş ve hücrelerden oluşan küçük bir cezaevi idi burası.

Mahkeme süresince, idam kararı açıklanıncaya dek koğuşlarda kaldılar. Değişik siyasi gruplardan mahkûmların kaldığı koğuşların kapıları aynı maltaya açılıyordu. Havalandırma ve spor saatlerinde diğer koğuşlardaki mâhkumlarla görüşüyorlar, voleybol oynuyorlardı.

Tıpkı eylem sırasındaki gruplaşmaları gibi, Ömer ve İsmail bir koğuşa; Erdoğan, Mehmet ve Ramazan ise diğer koğuşa yerleştirilmişti.

Aynı koğuşlarda kalan Taner Oltulu’nun anlattığına göre, hepsinin ölüme meydan okuyan, ölümle dalga geçen tavırları vardı. İsyancı ruhları hiçbir zaman baş eğmedi. Hiçbir zaman teslimiyeti kabul etmediler. Donanmanın içinde ve çok iyi korunan Güllübahçe Cezaevi’nde olduklarını ve buradan kaçmanın ne denli zor olduğunu bildikleri halde, kaçış planları yapmaktan hatta bu amaç için cezaevine silah sokmaktan da çekinmediler. Ama kaçış planlarını gerçekleştirme fırsatı bulamadılar.

Karar

Mahkemeleri 1981 Mart ayında başladı. Nisan ayı ortalarında verildi karar: İdam! İsmail Gökaltın’ın cezası yaşının küçüklüğü nedeniyle yirmi yıl ağır hapse çevrildi. Tek tesellileri Zeynep’in serbest kalması, Murat’ına kavuşmasıydı.

Sloganlarla karşıladılar haklarında verilen ölüm kararlarını:

“İdamlar bizi yıldıramaz!”

“Yaşasın mücadelemiz!”

“Kahrolsun faşizm!”

* * *

Yargılanmaları evrensel hukuk kurallarının tanınmadığı, suçüstü kurallarına göre yapıldı. En temel hukuk kuralı olan “suçun bireyselliği kuralına” dahi uyulmadı. Kuyumcu ve polisin kim tarafından, hangi silahtan çıkan kurşunlarla öldüğü araştırılmadı, sorulmadı.

Ramazan, “böyle bir kararın benim hakkımda verileceğinden emindim, ama diğer arkadaşlarinkini beklemiyordum,” diyordu. Ancak dördü için de idam kararı verildi. Ve kararlar müebbet hapse çevrilmedi.

Kararın altında imzası olan Hâkim Yüzbaşı Eyüp Menteş, bir başka siyasi örgüt davasında idam istemi ile yargılanan bir sanığın yakınlarından rüşvet alırken suçüstü yakalanmış bir rüşvetçi hâkimdi.

Avukatları bu olaydan yola çıkarak, benzer davaların yeniden görülmesi gerektiğini savundular; yeniden yargılama talep ettiler. Ancak başvuruları bürokrasi içinde yok edildi. Görüşülmedi bile.

Ölümü Beklerken

Karar açıklandıktan sonra aynı cezaevinin idam hücrelerine kondular. 25 Kasım 1981’de Askeri Yargıtay, 3 Mayıs 1982’de Danışma Meclisi idam kararlarını onayladı. Sadece bir üye karşı çıkmıştı öldürülmelerine. Son kararı, beş generalden oluşan Milli Güvenlik Konseyi adlı faşist cunta verecekti.

Zamanlarının tükendiğini görüyorlardı. Diğer koğuşları gezip tek tek vedalaştılar. Kadınlar koğuşunda bulunan mâhkumlar sohbet sırasında radyolarının bozuk olduğunu söylemiş, onlar da onarabileceklerini söyleyip radyoyu almışlardı. Bir süre sonra da radyoyu onarıp iade ettiler. Hâlâ yaşama ve yoldaşlarına bağlı idiler. Ölünceye dek de öyle kaldılar.

Burjuvaziye güvenmiyorlardı. Ailelerine birer mektup yazıp koğuşlardaki arkadaşlarına bıraktılar. Bu mektuplar arkadaşları tarafından açılmadan, ailelerine ulaştırıldı.

Ramazan şöyle veda ediyordu ailesine:

“Aileme,

Bu mektubu karar Yargıtay’da onaylandıktan sonra yazıyorum. Bizler hakkında çıkarılan bu karar tamamen politiktir. Yani önceden belirlenen, mahkemeye formalite olsun diye okutturulan bir karardır. Kısaca karar mahkemece değil, köhne düzenin kan emici cellatları tarafından verilmiştir.

Böyle bir kararın benim hakkımda verileceğinden emindim, ama diğer arkadaşlarinkini beklemiyordum. Bundan sonrası da politik gelişmelere bağlı, ancak ne olursa olsun ben onurlu bir şekilde karşılarım. Gerekirse, yani infaz sözkonusu olursa, darağacına çıkarken tüm dünya halklarını selamlamasını, bizden sonra gelecek arkadaşlarıma örnek olmasını bileceğim, bundan hiç kimsenin kuşkusunu olmasın.

Ben Türkiye halklarının sınıf mücadelesine katıldığım anda her devrimci gibi hayata sözlü, ölüme nişanlıydım, onun için sonuç etkilemedi.

Sizlere teselli vermek istemiyorum, çünkü gözyaşlarını düşmanlarına karşı gizlemesini bilen, onlara karşı siyasi ve ekonomik düzensizlikten dolayı her geçen gün kin ve nefretle dolan halkımızın bir parçasısınız. Bir oğul kaybetmiş olsanız bile binlerce oğul kazanacaksınız. Tüm devrimciler sizlerin oğulları, kızları ve kardeşleri olacaktır.

Kısa, fakat benim değer yargılarıma göre onurlu bir yaşamım oldu. İdeallerimden taviz vermedim, kimseye ihanet etmedim, silahımı teslim etmedim. Halkın içerisindeyken onlara ve sizlere yardımcı olmaya çalıştım. Halkımızın sınıf mücadelesinde en ön saflarda çarpışmaya çalıştım. Sizleri, sömürü ve bunun sonucu olan yoksulluktan kurtarmak istedim ve şimdi bunu bizden sonra gelecek nesillerin sürdüreceğinden, nihai hedefimize varılacağından eminim.

Sizlere başka şeyler de yazmak isterdim ama yazamıyorum. (....)

Tüm Gültepe halkına ve Türkiye halklarına selam.

Ben halkımın mutluluğu için savaştım.

Adım hüznle birlikte anılmasın.

Ramazan Yukarıgöz”

* * *

Mehmet Kanbur da iki mektup bırakmıştı arkadaşlarına. Oğlu Murat’a yazdığı mektup şöyle:

“Değerli Oğlum Murat,

Bugün biz neden ayırız? Neden ayrı ayrı yerlerdeyiz? Beraber gülüp oynamak, eğlenmek varken taa uzaklardayız? Uzaklık yetmiyormuş gibi tüm özgürlüğümüz gasp edilmiş, tutsak yaşam içerisinde idama mahkûm edilerek yaşamımıza son veriliyor?

Bugün nedenlerini çözen mümkün değil, hiçbir şeyin farkında bile değilsin. Büyüdüğünde tarih sayfalarını karıştırdığında asıl gerçekleri orada bulacaksın.

Eğer doğru, dürüst, namuslu yaşamak, halkını sevmek, halkının mutluluğu için onuruyla savaşmak suçsa benim suçum da budur. İleride bizim ne kadar haklı olduğumuzu daha iyi öğreneceksin. Sen de dürüstlük ilkesinden asla ayrılma. Namussuzca her gün yaşamak yerine, namusluca ölümü tercih et. Böyle hareket edeceğin kanısındayım.

Hiçbir zaman gözyaşları dökme. Ağlayanlara müsaade etme, ağlamak yakışmaz bize.

Selamımı yollar, gözlerinden öperim.

Bu namustur künyemize kazılmış

Bu da sabır, ağulardan süzülmüş

Sarıl bunlara, sarıl da büyü

Baban Mehmet Kanbur”

* * *

Bir mektup da karısına bırakmıştı Mehmet:

“Değerli Karıcığım,

Bundan önceki birkaç mektubumda samimi duygularımı dile getiren mektuplar yazdım. Onların elinize geçmediğini söylemişsiniz. Bu mektubumun elinize geçeceğinden emin olduğumdan, tüm samimi duygularımı dile getirmeye çalışacağım.

Beni hayat devrimci yaptı. Her zaman devrimci öğretiler doğrultusunda, kendi felsefe anlayışım olan bilimsel sosyalizmden ayrılmadan, arkadaş ve halkıma ihanet etmeden, halkımın mutluluğu için savaştım.

Bu savaş sürecinde, devrimci onurumdan asla taviz vermeden, yılmadan, usanmadan bu görevi en iyi şekilde yerine getirmeye çalıştım.Saniyorum bunu da yaptım.

Halkımızın bana verdiği görevi de,korkusuzca en iyi bir şekilde yerine getireceğim.Bundan hiç kuşkunuz olmasın.İdam sehпасına giderken,arkaya bakmadan,korkusuzca halkımın mutluluk sloganlarını haykırarak,köhne düzenin cellatlarına fırsat vermeden,sehpaya tekmeyi kendim vuracağıma söz veriyorum.

Bu korkusuzluğu devrimci öğreti,devrimci bilinç ve kavga koşullarına borçluyum.

Bizi ne işkenceler, ne zindanlar, ne de idam sehpaları asla yıldıramayacak. Bugün bizi idam edenlerden, tarih mutlaka ama mutlaka hesap soracaktır.

Sizler de duygusallığa kapılarak gözyaşları döküp, düşmanlarımızın kahkaha atmasına kesinlikle müsaade etmeyin. Biz ölümlerin en şerefisini, en onurlusunu seçtik. Halkımızın mutluluğu uğruna, ölümü severek kucakladık. Her zaman başımız düşmanlarımıza karşı dimdik olmalı.

Halkıma armağan olarak bıraktığım Murat'ın bakım ve eğitiminin en iyi şekilde yapılacağından hiç şüphem yoktur. O benim olduğu kadar halkımın da çocuğudur. Kendi toplumu yararına eğitildiği sürece, bıraktığımız yerden mutlaka devam edecektir.

(...)

Nihai hedefin mutlaka ama mutlaka bizim olacağı inancıyla mektubumu bitiriyorum.

Kucak dolusu selamlarımı yollar, kucaklar, gözlerinden öperim. Murat'ı kucaklar gözlerinden öperim. Abimin, yengemin ellerinden, Erol'un, Erkan'ın gözlerinden öperim. Tüm akrabalara ayrı ayrı selamlar.

Kocan Mehmet Kanbur”

* * *

Erdoğan Yazgan da anne babasına hitaben yazdı duygularını:

“ Sevgili Anneciğim ve Babacığim,

Daha önce de birçok mektup yazdım. Gerçek duygularımı aktaran mektupların elinize geçmediğini görüşte söylemişsiniz. Ben de size ara sıra klasik mektuplar yazıyordum.

Bu mektubun elinize geçeceğini tahmin ederek, karar sonrası duygu ve düşüncelerimi yazmaya çalışacağım.

Böyle bir kararın çıkacağını, mahkemeye ilk çıktığımız zaman tahmin etmiştik. Yargıtay'ın da bu kararı onaylayacağını tahmin ediyorduk.Avukatların anlatması ve bizim tahminlerimize göre, belki iki kişiye verilen cezayı hafifletici nedenler altında müebbetle çevirirler, diyorduk. Fakat böyle bir şeye bel bağlamamıştık, pek sürpriz olmadı.Sizin için avukatların gazından dolayı sürpriz olabilir.

Bence yaşam bir idealle birleşince güzelleşir. Benim idealim halkımın mutluluğu, yurdumun bağımsızlığıdır. Bu idealimin gerçekleşmesi için canımı ortaya koyarak mücadele ettim. Bencil duygulardan kendimi arındırmaya çalıştım, başarılı olduğuma inanıyorum. İki, üç senedir

sizlerden ayrı yaşadığımı, sizlere pek yardımım olmadığını düşünüp kızabilirsiniz. Ama ben sizi, yoksul fakat onurlu halkım kabul edip, benim canım halkım için feda olsun, dedim. Ömür boyunca siz ve sizin gibilere layık olmaya çalıştım. Bunun kavgasını verdim.

Bu kavgayı verirken bazı nedenlerden dolayı tek başıma kaldığım da oldu Fakat halkıma olan sevgimi, düşmanlarıma olan kinimi hiç kaybetmedim. Bu duygular beni ayakta tuttu. Bugün de bu duygular beni dimdik tutuyor.

Şu anda huzur içindeyim. Çünkü hiçbir arkadaşşıma ihanet etmedim, düşmanlarımdan aman dilemedim. Onurlu bir yaşamım olduğuna inanıyorum.

Benim bundan farklı bir yaşam sürmemi beklemeyeceğinizi umarım. Dar gelirli bir memur ailesi olarak hepimizin beni anlayacağına inanıyorum.

Sizlerin bu durumdan birbirinizi sorumlu tutarak birbirinizi yıpratmanıza ise üzülürüm. Bu durumun sorumlusu bu düzendir. Ben bu şartlarda nerede yaşarsam yaşayayım hayatın, beni yine aynı yere getireceğine inanıyorum. Yani Sanayi Mahallesi'nde oturmamızdan dolayı devrimci olmadım. Beni hayat devrimci yaptı.

Sizin bu karar karşısında dik durmanız, gözyaşlarınızı düşmana göstermemeniz, birbirinize destek olmanız en büyük dileğimdir.

Sizlerin şu anda zor durumda olduğunuzu tahmin ediyorum. Sizlerin tesellisi, bizlerin yaşantısı ve ideallerimiz olmalıdır.

Benden dolayı üzülüyorsanız, benim üzülmemi istemiyorsanız; kininizi, acınızı gözyaşı dökerek boşaltmaya, teselli olmaya çalışmayın. Kininizi, acınızı, gözyaşınızı kendi dünyamızı kurmanız için, önümüze çıkan engelleri aşmak için harcayın.

Babamın sağlığı nasıl? Kendinize iyi bakın, acılar karşısında dik durun! Mutlu sonlara varmak için, bazı acı olaylar yaşamak zorundayız. Diğer devrimcilerin yiğit olan ana babaları gibi mutlu olun, bu vatana evlatlar yetiştirdiniz.

Sizler rahat oldukça, sizler dik durdukça düşmanlarımız titreyecektir. Ben o zaman mutlu olurum. Şunu iyi bilin ki; bu mektupta gerçek duygularımı yazmaya çalıştım.

Üzülmeyin, çünkü ne yaptığımın bilincindeyim.

Yine söylüyorum; en büyük mutluluğum, sizlerin birbirinize destek olduğunu, kendinizi yıpratmadığınızı duymak ve görmek olacaktır.

Mutlu, güzel, acısız günler diler, ellerinizden öper, hepimizi kucaklarım. Dayım, yengem ve diğer soranlara selam.

En çok sevdiğim dörtlüğü sizlere de yazıyorum.

Açardın yalnızlığında

Mavi ve yeşil açardın

Keklik kanı kınalı berrak

Yenerdin acıları kahpelikleri

Sıktıkça cellat kemendi.

Oğlunuz Erdoğan Yazgan “

* * *

İdamların onaylanması gecikiyor, beklenen cellatlar gelmiyordu. Her günün akşamında vedalaşılıyor, her gece içlerinden biri nöbete kalıyordu diğerlerini uyandırmak için. Aylarca ölümü beklediler hücrelerinde. Bu gecikme Güllübahçe mâhkumları arasında umut yaratıyordu. Gelmeyecekler, asamayacaklar beklentisi hâkim olmaya başlamıştı.

Ölümü beklerken bir karar almışlar ve hayatın ölüm karşısındaki gücünü göstermek için organ bağışında bulunmuşlardı. Faşizmin söndüremediği ateşli yürekleri, bir başka insanın bedeninde atmaya devam edecekti.

Bir ara Ömer cezaevinden alınıp Bursa'ya götürüldü. Ordu içindeki devrimci subayların isimlerini verirse, infazın durdurabileceklerini söylediler. Kabul etmedi. Artık cellatların gelmesi yakındı.

28 Ocak Ömer'in doğum günüydü. Gardiyanlarla voleybol maçı yaptılar. Aynı saatlerde Generaller de idamlarını onaylamıştı. Ancak onların haberi olmadı. Yorgundular. Daha erken yattılar. Konseyin onayı geciktikçe, nöbet işini de tavsatır olmuşlardı.

Acele Ediyorlar

Gece yarısı kalabalık bir asker grubu, Güllübahçe Cezaevi'nin idam hücrelerinin önüne geldi. Mehmet'in mide ağrısı tutmuş uyuyamamıştı. Sadece o ayaktaydı.Cevdet başçavuşa:

“ *Bizi almaya mı geldiler?* ” diye sordu.

Başçavuş cevap vermedi. Mehmet anladı:

“*Gelsinler, biz hazırız,*” dedi.

İdam koğuşunun kapısı açılmaya başladığında, sloganları yükseldi.Ağızlarını kapayarak susturmaya çalışıyorlar, yerlerde sürükleyerek, tekmeleyerek sırayla dışarıya çıkarıyorlardı.

Koğuşlar bekliyordu. Koğuş nöbetçilerinin de sloganlara katılmasıyla tüm mahkûmlar ayağa kalktı. Cezaevi koridorları, “ Kahrolsun Faşizm”, “Faşist Katiller” sloganları ile inlemeye başladı. Sabaha dek sürdü ayaklanma, kimse uyumadı o gece.

Dört devrimci genç ayrı ayrı araçlarla İzmit Kapalı Cezaevi'ne getirildiler.Dokuz yaşındaki Murat'ın anlamını bilmediği, mezarlıktaki ağaçlara bakarak, “acaba hangisi darağacı, babamı hangisine astılar?” diye düşündüğü darağacı orada kurulmuştu.

Önce Ömer

söktü sökecekti

yirmi yedi yaşının

ilk şafağı

acele et dedi

karanlıklar ülkesinin

ölüm padişahı

Sait Almış

Son isteğini sordular Ömer'e. Ailesine mektup yazmak istediğini söyledi. Sanki yerine getireceklermiş, son sözlerini ailelerine ileteceklermiş gibi kabul ettiler.

Gece sabaha ulaşmak üzereydi.

Ömer ellerinde kelepçe, yazmakta zorlanırken, cellatları acele ediyordu. “ *On dakika bile çok görüldü,*” ailesi ve yoldaşları ile vedalaşmasına. “*Biraz acele etmek zorundaydı.*” 26 yıl tutuklu kalan son mektubunu bu koşullarda yazdı:

“Sevgili Anama, Babama ve Kardeşlerime,

Şu anda saat 04.00 ve ben infaz için son hazırlığım olarak bu mektubu yazıyorum.

Bundan böyle benim düşmanlarım sizlerin de düşmanıdır. Siz olmasanız da benim kanımı yerde bırakmayacak kardeşlerim var. Halkımızın yazgısı bu değil. Çok evladını kaybetti. Ama bir gün kazanmayı da öğrenecek. Diğer devrimciler sizlerin evladıdır.

Tarih, biz zulme karşı çıkanları her zaman haklı çıkardı, çıkaracak.

Malım mülküm yok ki miras bırakayım. Size ve yoldaşlarıma ancak mücadele anılarımı miras bırakabilirim. Ben şu anda oldukça moralliyim. Beni tek üzen şey, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi’nin bir üyesi olamadan ölüme gitmektir. Gelecek devrimcilerin birliği ile partimizin geleceğidir, buna inanıyorum.

Halkımızın mücadelesi haklıdır, meşrudur. Meşru olmayan, bu zorbaca düzeni sürdürmekten yana olan katillerdir.

Biraz acele etmek zorundayım. On dakika bile bana çok görüldü. Elimde kelepçe ile yazmak zor.

Yeğenlerim geleceğimizin umududur.

Ben düşüncelerimi daha önce çok yazdım. Burada tekrarlamama gerek yok. Bana inanın yeter. Gözyaşlarınızı düşmanlardan gizlemeyi öğrenmelisiniz. Kesin olarak soğukkanlılığınızı yitirmeyin.

Az sonra son görevimi yapmak üzere darağacına çıkacağım. Sloganlarımı haykıracağım, dizlerim titremeyecek.

Yirmi yedi yaşına bastığım bu gecenin sabahını kimse unutmayacak.

Ellerinizden öperim.

Tek Yol devrim.

Kahrolsun Faşizm.

Ömer Yazgan”

Darağacına başı dik çıktı.

Sökmeye başlayan yirmi yedi yaşının ilk şafağına bakarak haykırdı son sözlerini:

“Tek Yol devrim!

Kahrolsun Faşizm!”

Dizleri titremedi, kendini boşluğa bırakırken.

27 yaşının ilk gün ışıklarını göstermediler ona.

O şafağı unutmadı devrimci yoldaşları, unutturmayacaklar!

Sonra Erdoğan

Açardın

Yalnızlığında

Mavi ve yeşil

Açardın

Tavşan kanı kınalı

Berrak

Yenerdim acıları, kahpelikleri.

Sıktıkça cellat

Kemendi...

Ahmet Arif

Erdoğan Yazgan da, soyadaşı Ömer Yazgan gibi aynı koşullarda; elleri kelepçeli, cellatların acelesi içinde yazmıştı son mektubunu. “*Acele ediyorlar, kısa oldu,*” dediği mektup da 26 yıl tutuklu kalacaktı:

“Sevgili ve değerli aileme;

Bu size yazacağım son mektup. Sizlerle uzun bir zamandır cezaevinde görüşüyorduk. Hepinize olan sevgimi bilirsiniz. Bunu burada uzun uzun yazmayacağım, kanaatimce bu kadarı yeterli.

Kardeşlerim Güldoğan ve Hatice'yi bir anlık sinirlilikle kırdım, kusura bakmasınlar. Ahmet, Sabire, Fatoş ve Selma'ya da ayrıca çok selamlar. Hepiniz, her şeyimden mahrum hayatımda bana destek ve moral oldunuz. Sizlerin benim dünyamda ayrı bir yeri vardı. Sizlere onurlu bir yaşamı miras bırakabildiysem ne mutlu bana.

Şu an tek dileğim sizlerin sağlığının bozulmaması. Acı olacak ama dayanmanız gerek. Kimseyi suçlamayın, bu işin tek sorumlusu bugünkü yönetim ve devlettir. Yani suçlu olan bizi asanlardır.

Görüşlerimi ve neyi savunduğumu burada yazmayacağım. Çünkü sizler bunları biliyorsunuz.

Yaşamım kısa ve onurlu oldu. Hepinizi candan kucaklar, ayrı ayrı öperim. Soran bütün dost ve akrabalara selamlar. Acele ediyorlar, kısa oldu.

Sizi hep seven, oğlunuz ve abiniz.

*Erdoğan
imza”*

Yazgan.

Kısa ve onurlu yaşamının sonunda, yoldaşları ile aynı darağacında aynı sloganları haykırdı.

Düşmanlarından aman dilemedi.

Aynı inançla attı kendini özgürlük ateşinin alevleri arasına.

Ramazan Darağacında

Biz ki

*Yarınıyz halkın,
Umudu, yüzakıyız,
Hıncı, namusu...*

*Şafakları,
Taaa şafakları
Hey canım,
Kalbim
Dinamit kuyusu...*

Ahmet Arif

Ramazan da aynı inançla çıktı darağacına.Halkına karşı son görevini yerine getirmeden önce annesine ve ailesine kısa iki mektup bıraktı.26 yıllık gecikmeyle ulaşan mektuplarında şöyle veda etmişti, ailesine hitaben halkına:

*“Değerli aileme,
Annem, babam ve kardeşlerime.
Sizleri ne kadar sevdiğimi bilirsiniz.
Sizler için birçok şey yapmak istedim ve her zaman da isterdim.
Ancak bulunduğumuz ülkenin koşulları ve sömürü mekanizmasını yönlendirenlere, sizlere karşı ve genelde halkıma karşı, tüm emekçi ve ezilenlere karşı uyguladığı baskı, zulüm ve sömürüyü yenmeden onlara karşı savaşmadan bunların yani sizlere yapmak istediğim şeyleri yerine getirmenin imkânı yoktu.
Faşizme ve emperyalizme karşı halkın yanında yer almak gerekirdi. Ben de bunu yaparak halkın mücadelesine en ön saflarda katılmaya çalışarak, sizlere ve halkıma olan görevlerimi her zaman elimden geldiğince yerine getirmeye çalıştım.
Son görevimi de şimdi yerine getiriyorum. Benim için üzülmenizi gözyaşı dökmenizi istemem.
Devrimci olarak yaşadım, devrimci olarak ölüyorum.
Sizleri her zaman seven ve sayan oğlunuz, kardeşiniz.
Ramazan Yukarıgöz.”*

* * *

*“Değerli Anama,
Beni cezaevinde, dışarıda ve her zaman, her yerde yanımda olarak hiçbir zaman yalnız bırakmadın. Sana olan borcum asla ödenmez, burada şereflice yaşayıp şereflice ölerek sana olan borcumun bir kısmını ödemek istiyorum.
Seni her zaman canından çok seven oğlun,
Ramazan Yukarıgöz.
Sevgi ve saygılarımla.”*

Devrimci olarak yaşadı.
Devrimci olarak öldü.
Halkının mutluluğu için savaştı.
Nişanlısına kavuşur gibi gitti ölüme.
Adı hüznle anılmayacak.

Darağacı Sırası Mehmet'in

*Bir sevdadır böylesine yaşamak,
Tek başına*

*Ölüme bir soluk kala,
Tek başına*

Ahmet Arif

Mehmet darağacına çıkmadan önce, karısını görmek için boşuna umutlandığını biliyordu. Tahmin ettiği gibi haber vermemişlerdi ona. Veda mektubunu da saklayacaklardı 26 yıl boyunca.

“Değerli Karıcığım,

Biz tarihi görevimizi yerine getirirken en azından seni görmek isterdim. Öyle sanıyorum ki hiç haber verilmedi. Veya göstermelik olarak, bilinçli yola çıkamayacağınız şekilde haber gönderildi. Bu insanlardan farklı bir şey de beklenmez. Göremedin diye üzülmeye hiç gerek yoktur. Senden bunu beklerim.

Ben hayatım sürecinde, özellikle birlikte olduğumuz zamanlarda gerçek anlamda bir şeyler anlatmaya çalıştım. Ve bu uğurda gücüm oranında üzerime düşen görevleri şu veya bu ölçüde yerine getirmeye çalıştım. Son olarak da ülkemin özgürlüğü uğruna canımı severek feda ediyorum.

Son görevi yerine getirirken size ve halkıma lâyık olmaya çalışacağım. Son nefesimi verirken dahi köhne düzenin cellatlarına fırsat vermeden halka son mutluluk sloganını haykıracağım. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

Senin bundan sonraki özel yaşamın hakkında bir şey söylemek istemiyorum. Sana güveniyorum. Tek başına, yapayalnız kalsan dahi, doğruluktan, dürüstlükten ayrılmayacağına, namusluca yaşamını sürdüreceğine inanıyorum. Ayrıca sana ve halkıma armağan ettiğim Murat'a da yeterli ilgi göstereceğine, halkına yararlı olacak bir biçimde yetiştireceğine eminim.

Akyazı onurumuz. Yolumuz Akyazı'da düşenlerin yoludur. Devrimciler öldü. Yaşasın devrim. Kahrolsun faşizm. Tek yol devrim.

Mektubumu bitirirken gözlerinizden öperim. Tüm dostlara selamlar. Babama, anneme, yengeme, abime, İnsaf Selver bacıya, yeğenlere, dayılara selamlar.

Mehmet Kanbur.”

Karısına, oğluna ve halkına lâıyk bir şekilde çıktı darağacına.

Halkının özgürlüğü için haykırdı mutluluk yolunun sloganlarını, son nefesinde:

“Kahrolsun faşizm!

Yaşasın devrim!”

Kara Haber

Kara ferman çıkadursun yollara,

Yarin bahçesi tarumar,

Kan eder perçem.

Ahmet Arif

Dört haberci çıktı İzmit’ten. Aynı anda dört ayrı yerde, dört ayrı eve ulaştırdı haberi:

“Oğlunuz infaz edildi. Cenazenizi almak istermisiniz?”

Dört evden acılı yürekler, dört koldan yola çıktı.Cezaevinin kapısında buluştular. Tıpkı ziyaret günlerinde olduğu gibi. Yine bekliyorlardı. Yine umut vardı kimilerinde. Belki diyorlardı. Belki haber yanlıştır...

Birbirlerine sarılarak sürdü bekleyişleri. Soğuk ve ilgisizdi cezaevi yetkilileri. Tıpkı cezaevinin duvarları ve kapısı gibi. Öğle vakti bir komutan çıktı karşılarına. Çocuklarınız, dedi... Çocuklarınız devleti yıkmaya kalkışmışlardı... Onlar ölümü hak etmişlerdi...dedi. Kararlıyız, devlete karşı çıkan kim olursa asacağız, dedi.

Dayanamadı Aysel Yukarıgöz’ün yanık ana yüreği:

“Benim dört oğlum daha var. Onları da aynı Ramazan gibi yetiştireceğim,” diye bağırdı.

Komutanın gözleri dışarı fırladı, öfkeyle:

“Onları da asarız!” diye cevap verdi.

Baba Şükrü Yukarıgöz için için ağlıyor, gözyaşları yanaklarına süzülüyordu.
Aysel ana ona ve diğer ağlayanlara döndü:

“Ağlamayın, çocuklarınıza lâıık olun, gözyaşlarınızı göstermeyin bu katillere,” diye kızdı onlara.

Kanayan ana yüreğine taş basmış, bir direniş anıtı gibi duruyordu Aysel ana.

Akşamı buldu yakınlarının cansız bedenlerine kavuşmaları.

Akşama doğru açıldı cezaevi kapısının iki kanadı birden.

Yan yana sıralanmış araçlara kondular.

Aynı davaya baş koymuş, aynı yolda can vermiş dört yoldaş için ayrılık vakti gelmişti.

Önce Ömer çıktı yola.

Yolu uzundu. Eskortlar eşlik etti ona.

Gece yarısı vardı Polatlı’ya.

Ertesi sabah verildi toprağa.

Halasının oğlu Kazım yerleştirdi mezarına.

Öptü, kokladı.

Kardeşine sevgisi, sahiplenışı suç sayıldı.

Gözaltına alındı.

Osman Nuri babanın kalbi Ömer’inin acısına ancak birkaç ay dayanabildi.

* * *

Ramazan çok sevdiği, insanları için canını verdiği mahallesi Gültepe’ye vardığında, gün kararmış, ay ışıdı.

Yetmiş yaşındaki dedesi tabutuna sarılmak istedi. İzin vermediler. Dipçiklediler dedeyi.

Kardeşi Yılmaz açtı tabutu. Eski bir asker battaniyesine sarılmış yatıyordu. Pantolon ve kazak vardı üzerinde. Ayakları çıplaktı.

Soyup, yıkamalarına izin vermemişlerdi.

Aysel ana dayanamadı bağırdı;

“Katiller!”

Sürüklenerek tutuklandı.

On beş gün Metris cezaevinde tutuklu kaldı.

Oğlunun yasını, onun yoldaşları arasında yaşadı.

* * *

Erdoğan, evine uğramasına, yıkanmasına izin verilmeden Kocasinan Mezarlığı’na getirildi.

Babası Vehbi Yazgan cenaze namazı kıldtırtmak istedi. İzin verilmedi.

Acılı baba tabutu açtı.

Oğlu, kirli bir asker battaniyesinde don fânla yatıyordu.

Gözyaşlarını içine akıtarak ağladı sessizce.

Erdoğan’ın dediği gibi acıydı, fakat dayanmalıydı.

Onu utandırmadı.

* * *

Mehmet Kanbur da evine uğrayamadan Çayırbaşı Mezarlığı’na getirildi. Mezarlığın çevresi asker ve polislerce sarılmıştı.

Mahallelileri mezarlığa almadılar.

Korkuyorlardı.

Korkularını yüzlerine vurdu İnsaf Selver bacı:

“Faşistler!” diyerek haykırdı.

Zeynep de katıldı ona.

Onları korkuları ile yüzleştirmenin de cezası vardı.

Tutuklandılar.

Zeynep ertesi gün bırakıldı.

İnsaf Selver bir yıl sonra çıktı, abisinin cansız bedeninin çıktığı kapılardan.

Onun kadar onurlu, onun kadar inançlıydı.

* * *

Bir haberci de Güllübahçe cezaevine gelmişti.

Cevdet başçavuş perişan bir vaziyette kadınlar koğuşuna geldi:

“Mehmet bunu cebinde unutmuş, size vermemi söyledi,” dedi.

Titreyen ellerinde, ”Ömerler”in kadın koğuşundaki arkadaşlarının tamir için verdiği radyonun düğmesi vardı.

Ölüme giderken bile yoldaşlarını düşünmüştü Mehmet.

Böyle hayata bağlıydılar.

Böyle vefalıydılar.

Ölümün böylesi görülmemişti.
Böyle ölüyordu bizimkiler.

Böyle ateş yakılıyordu ölüme!

İLYAS HAS

Resimler-10: İlyas Has

İLYAS HAS:

“İlo”

*En güzel elbiselerle
Çıkılıyorsa
Celladın karşısına*

*En güzel türküler
Söyleniyorsa
Boyunda ikenilmek*

Ölüm mü bu?

Sait Almış

Zindan ve Ölüm

Buca Cezaevi'nin yeraltı hücreleri 12 Eylül faşizmi yıllarında ölümle yaşam arasındaki diyalektik bağın en canlı örneklerine tanıklık etmiştir.

Yeraltında iki kat halinde sıralanan, bir buçuk metre eninde, iki buçuk metre boyunda, iki kat halinde dizilmiş, havasız, güneşsiz beton kutular içinde, idam hükümlüleri son günlerini geçirmeye mahkûm edilmişlerdi.

Bu hücreler ölümseverler tarafından yaşama hakları elinden alınmış; ancak henüz öldüremedikleri insanların canlı olarak kondukları bir mezar olarak tasarlanmıştı. Ölüme tapınanlar için, öldürmeye karar verdikleri insanlar ölü sayılırdı.

* * *

Ancak ölüm ve yaşam arasındaki diyalektik bağ, onların varsaydığı gibi işlemiyordu. Yaşam ve ölüm iç içeydi. Ölüm doğumun ilk günü yaşamla başlıyor ve yaşama bağlılık ölünceye dek sürüyordu. Seni öldürmeye karar verdim demekle, ölüme değil, hayata itiyorlardı insanları.

Yaşam ile ölüm arasındaki çelişki, yaşamın sonuna yaklaştıkça daha belirginleşiyordu. Ölümle yüz yüze geldikçe, yaşama bağlılık daha da artıyordu. Ölüm yaklaştıkça, ölümün ayırdına varıldıkça, yaşam daha bir anlam kazanıyordu.

Önemli olan insanın bağrında taşıdığı ölümle, yaşam arasındaki mücadelede hangi yanda yer aldığıydı. Ölümseverler, ölüme tapınanlar, yaşamı en renkli anında soldurabilirken, yaşama beyni ve yüreği ile bağlı olanlar ise ölümü yaşam karnavalına dönüştürebiliyorlardı. Hem de çok küçük bir yaşam pırıltısı ile ölümü en koyu karanlığında ışığa boğarak yapıyorlardı bunu; çiçek yetiştiriyorlardı, şiir yazıyorlardı, resim yapıyorlardı, saz çalmayı öğreniyorlardı.

Ölümün ağır bastığı koşullarda yaşama bağlılığın daha da öne çıktığını, idamlıkların son günlerine tanıklık edenler bilirdi. Kendi de idam mahkûmu olan A. Kadir'in bildiği gibi:

”İdamlıklar kaldıkları hücreleri birer ev odası gibi düzenlemişlerdi. Yerler battaniyelerle, eski kilimlerle kaplanmış; yatakların üstüne renkleri oldukça karışık, bol desenli örtüler çekilmişti. Yatak çarşafaları dallı güllüydü. Tertemizdi her şey.”

Zindanları yaşam alanı haline getirmek kolay olmamıştı. Her şey ölüm tanrıları ile yaşam mücadelesinin ürünüydü. Önceleri yataklar doğrudan betonun üstüne konurdu. Bu hücrelerde yaşam mücadelesi veren idamlıklar, önce yatakların altına sunta koydurmayı, daha sonraları da suntaların altına konserve kutuları, yağ tenekeleri koyarak; yataklarını betondan ayırmayı başarmışlardı.

* * *

İlyas ve arkadaşları bu kazanımların üstüne geliştirmişlerdi yaşam alanlarını. İlyas yeni bir eve yerleşen, yeni ev kuran insanın heyecanı ile anlatıyordu hücrelerini:

”Biz yerimize tam manasıyla yerleştik. Hücrenin içine öyle bir dekor verdik ki, tam bir ev gibi oldu. Yere de battaniye ve evden getirttiğimiz kilimleri serdik. Yatakların altlarında sunta ve takoz var, yerden kesiliyor.”

Ölümü bekleyenler, ölüme hazırlananlar, zindanlarını sıcak bir yuvaya dönüştürmüşlerdi. İlyas hastahanede kaldığı sürede, gün saymış, sıcak yuvasını yani zindanını özlemişti. Hıdır'ın abisi Kazım Aslan'a yazdığı mektupta bu özlemini şöyle dile getiriyordu:

”Evet senin dediğin gibi tekrar sılıya döndüm. Şuna inan ki ağabey, dostlardan ayrı kaldığım 22 gün bana çok uzun geldi. Bu ayrılık sürecinde çok şeyden mahrum kaldığım gibi, dostların o sıcak muhabbetinden, o dostça ve kardeşçe ilgilerinden de mahrum kaldım. Ama şimdi bunların tümü sözkonusu değil. Tekrar onların arasındayım. Ve eskisi gibi her şeylerine ortağım. Bu öyle bir duygu ki, anlatmam mümkün değil.”

İlyas için zindan sıra, hayat gurbet olmuştu.

* * *

Ölüme Hazırlık

Yaşıyorsa

Ölüm

Yaşamın özünde

Ölebilmektir

Yaşam

Ateşin közünde

Sait Almış

İlyas hiç aklına getirmediği ölümle tanıştığına yaşama daha sıkı sarılmış, yaşamın anlamı hakkında daha çok düşünmüş, yaşamı daha sorgular olmuştu.

İlyas çocukluğundan bu yana yaşama bağlı, yaşamayı seven, sevgi dolu, şair ruhlu bir insandı. Ölümün kucağında yaşam mücadelesi verirken, soğanın bile yeşillenemediği havasız, güneşsiz zindanda çiçek yetiştirmeye kalkışmış, umutlarını yüklediği çiçek öldüğünde günlerce yas tutmuştu.

Kardeşleri ile mektuplaşmalarında, onlardan yaşamlarının ayrıntılarını yazmalarını istemiş, onların satırları arasından hayatın içine sızmaya çalışmıştı. İmran'a, " *mektupların hiç haber taşıyor, kısa ve rapor şeklinde mektup yazıyorsun, en azından derslerinden, okulundan söz et,* " derken; İlhan'a, " *yazdığın şiiri beğendim, bundan sonra da bekliyorum,* " diye yazarken, ne kadar hayatın içinde olduğunu gösteriyordu.

İdamlıkların çıkardığı ve elden ele dolaşan dergiye, " *Durduk Yerde* "ye, karikatürler çiziyor, şiirler yazıyordu. Hücre arkadaşı A.Kadir Konuk'un kibrit çöplerinden yaptığı saz ile melodiler çıkarmaya çalışıyordu.

İlyas yaşama bu kadar bağlı iken, bir yandan da ölüme hazırlanıyordu. İnsan ölüme hazırlanır mı? Hem de yaşama bu denli bağlı iken, hem de hak etmediği bir ölüme nasıl hazırlanır insan?

Yaşamın gerçek anlamını bilen, ölüme hazırlanmayı da bilirdi. Böyle bir duygu ve düşünce insana aitti. Ama insan olan insana! Ölecekti, bunu biliyordu İlyas. Diyordu ki:

*”Alçaklara yalnız benim kalacak
Teslim olmayacak kalbim”*

Sadece ”yaşadım” diyebilenlere ve sonsuza dek özgürlükçülerin beyinlerinde ve yüreklerinde yaşayacağına inanarak ölenlere aittir bu onur. İlyas da bu onura ulaşmak için hazırlanıyordu.

”İlyas’la birlikte kaldığımız hücrenin duvarında, İsmail’in ona armağan ettiği bir idam sehpası asılı duruyordu. İdam sehpası ve ipin ucunda bir insan maketi vardı. Ayağının altındaki sandalye hareketliydi. Hemen hemen her gün, İlyas’la bu sandalyeyi çekiyor, adamın ipte nasıl sallandığını görüyorduk. Sandalyeyi çekince, gövde birden yere doğru iniyordu. İşte o anda İlyas, ’kırt,’ diyordu.”

Kırt. Ölüm bu kadardı. Ne eksik ne fazla. Ölümle dalga geçiyordu İlyas. Ölümle daha fazla anlam yükleyenler, ölümden medet umanlar, öldürerek yaşayacaklarını sananlar yanılıyordu. Ölüm kimseye yaşam hakkı veremezdi. Ölümü değil, onuru ile ölebilmeyi sevmekti aslolan. Yaşamı aslında ölümü tüketen. Ama onurlu yaşam. Bu nedenledir hâlâ öldürenlerin değil, ölebilenlerin yaşaması!

Yoksul, Âşık ve Devrimci

5.5.1955 tarihinde İzmir’de doğdu. Altı çocuklu bir işçi ailesinin ikinci çocuğuydu. Dedeleri mübadele yıllarında Bulgaristan’dan göç edip, Tekirdağ/Malkara’ya bağlı Balabancık köyüne yerleşmişti. Anne ve babası orada doğup büyüdüler ve kaçarak evlendiler. İlk çocukları Fatma orada doğdu. Köylerinde barınamayan genç evliler bebeklerini alarak İzmir’e geldiler.

Recep baba Piyale fabrikasında işe girdi. Boğaziçi semtinde teyzesinin gecekondu evine yerleştiler. İlyas bu evde dünyaya geldi. Ev ev üstünde olmuyordu. İşinden arta kalan zamanlarında mısır satarak, Gültepe semtinde bir ev yaptılar kendilerine.

İlyas’ın çocukluğu bu işçi semtinde geçti. İlkokuldan sonra Karşıyaka/Gümüşsuyu semtine taşındılar. Okuyamadı. İlk aşkını burada yaşadı. 1975’te askere gitti. Çok sevdiği Karşıyaka ve sevgilisi Hatice’den ayrılmak zordu.

Bu ayrılık onu şair yaptı. Duygusal yapısı daha çok ortaya çıkıyordu. Tuttuğu hatıra defterini sevgi ve ayrılık üzerine yazdığı şiirlerle doldurdu. Bu şiirlerden türküler besteledi. 1976 yılı sonunda sevdiği kente, İzmir’e döndü ama yüreği boştu. Derdini dizelere döktü:

*Bilemedin derdimi falcı
Beni bekleyen biri yok
Belki de var
Doğru söyledin
Ama ne sırma saçlı
Ne keman kaşlı
Ne de badem gözlü*

*Beyaz saçlı
Bağrı taşlı
Gözü yaşlı*

*Anamdır söylediğin
Bilemedin derdimi falcı*

İlyas Has

* * *

Serserilik günleri başlamıştı. “Genç ömrünü karanlığa daldırdı/ Ayrılıkla ciğerlerini deldirdi.” Anası ve babası evlenmesini, düzenli bir yaşama kavuşmasını istiyordu. Mahallede çok seviliyor, evlilik için kız anaları kapılarını çalıyordu.

Bu günlerde tanıştı devrimcilerle. Onu çocukluğunda pazar yerlerinde başkalarının filelerini taşımak zorunda bırakan, okumasını engelleyen yoksullukla ilgili sorularının yanıtlarını bulmuştu. Yoksulluk kader değildi. Sınıfının mücadelesine katılmaya karar verdi. 1 Mayıs için afişlerle donattı Karşıyaka sokaklarını. Gözaltına alındı. İki ay tutuklu kaldı. Kayıtlara geçti.

1978’de TARİŞ üzüm işletmelerinde işe girdi. Babası sevinmişti. Ablası Fatma dışında bir çocuğu daha üretime katılmıştı. İlyas’ın da düzenli bir yaşamı olacağını umuyordu. Ama bu sevinci fazla sürmedi. Ocak 1980’de faşist işgale hazırlanan TARİŞ’ten atıldı İlyas.

TARİŞ direnişine katıldı. Devrimci arkadaşları ile daha da yakınlaştı. Erbil Tuşalp, İlyas’ın o günlerini şöyle anlatıyor:

“Oradan oraya koşuyor, kendilerini hedef seçen sağcılarla giriştikleri dövüş, giderek şiddetleniyordu. Bir gün arkadaşları, bir fabrika bekçisini etkisiz hale getirmeleri gerektiğini söylediler. Planı tam bilmiyordu. Ona yakınlık gösteren, onu aralarına alan arkadaşları, ona her şeyi anlatmıyordu.”

Sıcak 1980 yazının 6 Haziran günüydü:

“İlyas üç arkadaşıyla, Hamdi Filizcan, Nizamettin Sağlıcak ve Cihan Aslan ile birlikte bekçiye saldırdı. Ama bekçi dirençli çıkmıştı. İçlerinden biri, ‘Onu vur!’ diye bağırdı. İlyas’ın silahı yoktu. Adını ölünceye dek saklı tuttuğu arkadaşı çekti silahını ve bekçiye vurdu. Gözden kayboldu.”

Kaçak yaşamı başlamıştı. Dönemin koşullarında çok zor değildi saklanmak. Arada babaevine de geliyordu. Böyle bir gecede, 28 Aralık 1980’de evleri kuşatıldı ve İlyas babaevinden veda ettiği özgürlüğe.

O Kimseyi Öldürmedi

İlyas kimseyi öldürmemişti. Biliyordu. Bunu bilen sadece İlyas değildi. Ona ikinci bir anne olan, her şeyini bilen ablası Fatma da biliyordu. Yaşamını kardeşlerine adamıştı Fatma. Onların eğitimi ve yaşaması için gece gündüz çalışıyordu.

Mahkeme önlerinde, cezaevi kapılarında yapayalnız bir kadındı. Avukat Kasım Sönmez ile birlikte hukuk mücadelesi verdi yıllarca. Tek dayanağı, kardeşini tanınması ve ona inanmasıydı. İlyas kimseyi öldüremezdi ve öldürmemişti.

Onu ölüme mahkûm edenler de biliyordu İlyas’ın suçsuz olduğunu. Erbil Tuşalp’in dediği gibi tek bir kanıt yoktu bekçiye İlyas’ın öldürdüğüne dair:

“Yargılandığı mahkeme, bir yargıcın karşı oyuna karşın ölüm cezası verdi. Avukatlar yargılanmanın yenilenmesi için ellerinden geleni yaptılar. Yargıtay’a fotoğraflarla, mühendislerin ölçümleri ile ve birçok kanıtla başvurdular. Örneğin İlyas’ın bekçiye vurduğunu söyleyen polislerin, o sırada bulundukları yerden olayı görmelerine olanak yoktu. Örneğin, bekçiye İlyas’ın vurmadığına ilişkin tanıklık yapacak iki kişiye gözdağı verilmişti. Örneğin, karara karşı olan yargıç görevinden alınmış, başka yere atanmıştı. Örneğin, Yargıtay kararı bozmuş ancak mahkeme kararda ısrar etmişti. Örneğin, davayı ikinci kez gören mahkemede, ölüm cezasına ilk kararda katılan bir yargıç, bu kez muhalefet etmişti. Kısaca, İlyas’ın bekçiye öldüren kişi olduğu hukuksal açıdan kesin değildi.”

İlyas’ın ölümüne kesin karar verecek olan “milletin vekilleri” de biliyordu İlyas’ın suçsuz olduğunu. Danışma Meclisi ve seçimle gelen Meclis birçok kez geri çevirmişti İlyas’ın dosyasını. Ablası ve avukatı Kasım Sönmez çok umutluydular, İlyas’ı kurtardıklarına inanıyorlardı:

“Bütün bu uğraşlarımız, şunu göstermişti: İlyas’ı idamdan kurtarmıştık. Biz artık böyle bakıyorduk. Dosyanın meclisten her geri çekilmesi, İlyas’ın lehine bir durum yaratmıştı. Ancak Güneydoğu’da meydana gelen iki olayın ardından, bizim müdahale etmemize fırsat bırakmadan meclis cezayı onayladı.”

İlyas’ın sırdaşları olan hücre arkadaşları onun anılarını en ince ayrıntısına dek biliyorlardı. Belki de en inandırıcı tanık onlardı. Zaten tarih, onların tanıklıklarına itibar edecektir. Hücre arkadaşı Hıdır Aslan bir mektubunda şöyle yazmıştı İlyas için:

“İlyas ile aynı odadayız. İyi bir arkadaş. Şirinyer’de birkaç ay aynı hücrede kalmıştık. Gerçekten çok alçak gönüllü ve yargılandığı olayla gerçekten ilgisi olmayan biri.”

Hıdır ile İlyas belki kardeşliğin, arkadaşlığın hatta dostluğun ötesinde ilişkisi olan iki insandı. Tutsak olmadan önce birbirlerini tanımasalar da aynı siyasi oluşum içinde bulunmuşlar ve yolları aynı mücadele içinde, Tarih direnişinde çakışmıştı.

Önce Şirinyer Askeri Cezaevi’nde, sonra da Buca’da aynı hücreyi paylaşmışlardı. Birbirlerinin abilerini, ablalarını kendilerinin bellemişlerdi. Cezaevinde hep beraber anılır olmuşlardı. Duyguları bir, düşünceleri bir, şiirleri bile aynıydı. Hıdır-İlyas efsanesinde olduğu gibi, birliktelikleri baharı, uyanışı, hayatı anlatıyordu.

Bu denli kaynaşmış iki insanın birbirleri için söylediklerinde hiç bir yalan, hesap ve aldatmaca olamazdı. Hıdır, İlyas’ın yargılandığı öldürme olayı ile gerçekten ilgisi yok diyor ise, başkaca bir kanıt gerek bile yoktu.

Ölüme tapınanlar, yaşamak için can istiyordu; kanıt değil! Onların hukukla, insan yaşamı ile ilgileri yoktu. Onlar iktidar peşindeydi. İktidarlarını korumaları için İlyas’ların ölmesi gerekiyordu.

İlyas inadına yaşama sarılıyordu. Duruşmalara gidiş gelişlerinde tanıdığı, adli suçlu bir kadına âşık olmuş, mektuplaşmalarla süren aşkı, cezaevinde dillere düşmüştü.

Onu Öldürdüler

*başın dik
yüzünde bir gülümseme
attın son adımını darağacına
gözleri büyüdü karanlığın
son görevi celladına bırakmadın
İlyas kardeşimiz canımız bizim
Hıdır kardeşimiz canımız bizim*

*yaşam dolu, sevgi dolu, coşku dolu
canımız bizim*

Muzaffer Öztürk (hücre arkadaşı), Burdur Cezaevi, Ekim 1984.

Gün daha yeni 7 Ekim 1984'e dönmüştü. Gece yarısı geldi ölümün elçileri. Kadınlar koğuşundan alındı ilk sinyal: “ İnfaz var!” .

Hıdır ve İlyas ile birlikte asılmayı bekleyen Ali Akgün uyumamıştı:

“Başımı kaldırdım, bir manga askerin silüetini gördüm. İlk kez ölümü orada gördüm. İdam mangasıydı. Benim hücremin önünden geçtiler.”

Hücre arkadaşı Raşit, “İlyas, kalk!” dedi.

İlyas, ne var, neden kaldırıyorsun diye sormadı. “*Tamam, kalkıyorum,*” dedi.

“İlyas kalktı, ‘İnfaz mı?’ dedi. Sonra da pantolonuna uzandı. Askerler giyinmesine izin vermeden, sürükleyerek götürüyordu.”

“ Bizim önümüzden geçerken itiraz ettik:

‘Biz, arkadaşlarımızı düğüne gönderir gibi göndeririz,’ dedik.”

Giyinmesine, ölümün karşısına yakışır tarzda çıkmasına izin vermediler. Yalın ayak ve pijamaları ile sürükleyerek çıkardılar hücresinden. İlyas bağırdı:

“*Bırakın ulan! Gelmeyeceğim demiyorum. Ben kendim giderim, niye müdahale ediyorsunuz!*”

“*Bunların hesabı sorulacak!*”

“*Kahrolsun Faşizm, Yaşasın Mücadelemiz!*” diye haykırarak yürüdü ölüme.

Bütün cezaevi ayaklandı. Zaten İlyas dışında kimse uyumamıştı. İlyas’ın sesine ses, direncine direnç kattılar. İlyas onlarla birlikte yürüdü özgürlük ateşini harlatmaya.

* * *

Avukatı Kasım Sönmez için zor bir geceydi. Tüm zorlukları göze alarak İlyas'ın yıllarca hazırlandığı son gününde, yanında olabilme şansına sahip tek dostu olarak cezaevine gitti. İlyas onu teselli etti:

“Abi üzülme, sen elinden geleni yaptın,” dedi.

“Çay içiyordu. Sigara istedi, sigara verildi.”

“Ailesine mektup yazıyordu. ‘Ablan senin için çok uğraştı, ona da bir şeyler yaz’ dedim.

Son sözlerini geçirdi kağıtlara:

“Sevgili anacığım ve babacığım,

Şu an sizlere en son mesajımı iletiyorum. Ben sizlerin yüzünü kara çıkaracak hiçbir şey yapmadım. Bu günlerde size ağır gelen bu itham, gelecekte sizlere bir şeref payesi olarak görülecektir. Bundan emin olun. Belki de çok şey vardır sizlere iletebileceğim, ama şu an aklıma bir şey gelmiyor ki... Bu da doğal olsa gerek. Kendinizi üzmemenizi istiyorum.

Canım ablacığım,

Gördüğün yazıyı yaşamımın en son anında bir mesaj olarak iletebiliyorum. Sen örnek ve fedâkar davranışlar göstererek, kardeşlik bağlarının ne kadar kuvvetli ve de sıcak olduğunu vurguladın. Bunu görmemek mümkün değil.

Sizlere veda ediyorum, hepinizi çok sevdim. Anama babama candan selam iletir, her iki ellerinden öperim. Can kardeşlerim İmran, İrfan ve İlhan'ın, Ramazan'ın gözlerinden öperim.

Ayrıca seni hasret ve özlemle kucaklarım.

Oğlunuz İlyas Has”

* * *

“İlyas mektubunu bitirdi.

Önlük gibi beyaz bir bez getirdiler ve onu başından geçirdiler.

Duruşma yargıcı kararı okudu ve el yazısı ile yazdıkları bir yaftayı boynuna geçirdiler.

İlyas' la vedalaştık.

Birbirimize öyle sarıldık ki, adeta bütünleştik.

Orada ona benden yakın olan bir başkası yoktu.

‘İlyas geleyim mi?’ dedim.

‘Yok abi, ’ dedi İlyas”

Ve İlyas yüreğindeki yoldaşlarıyla birlikte yürüdü ateşin üzerine.

Yüreğinde sevdaları, aklında yoldaşları, karşısında özgürlüğün sonsuz ateşi yanıyordu.

Yürürken sloganlarını haykırdı:

“Mahir, Hüseyin, Ulaş, Kurtuluşa Kadar Savaş!”

Ne imam istedi, ne de cellat.

İp boynuna geçtiğinde, bir yandan sloganlarını haykırdı, bir yandan da ölümü düşündü.

Onurlu ölümü.

Ölüm, insan hayatında bir an, bir “kırt” sesiydi sadece.

Sonsuzluk denizine atlar gibi yukarıya doğru sıçradı önce...

Ve

Özgürlük savaşına adadığı yüreğini, özgürlük ateşinin alevleri arasına attı...

Yanan İlyas’ın bedeni değil, hayatın ve özgürlüğün ölümüne karşı yaktığı ateşti.

* * *

Her baharda Karşıyaka’nın Hıdırellez Ateşi yandığında yoldaşı, hücre arkadaşı Hıdır ile birlikte, ölümüne ve karanlığa meydan okuyor İlyas.

Özgür bir dünyanın kurulacağına, İzmir’in özgürlüğün ilk komünlerinden biri olacağına inanan ve bu uğurda öldürülen iki yoldaş - Hıdır ve İlyas- özgür dünya insanların şarkılarında yaşayacaklar. Günümüzün isyancılarının geleneklerinde yaşadıkları gibi!

HIDIR ASLAN

Resimler-11: Hıdır Aslan

HIDIR ASLAN:

“Son İlmek”

Denedin,

Yenildin.

Olsun,

Yine dene.

Yine yenil,

Daha iyi yenil.

Samuel Beckett

15-16 Haziran’da İstanbul’da denediler, yenildiler. Yenilgi ağırdı.12 Mart faşizminin darağaçlarında, zindanlarında, işkence yuvalarında ödediler özgürlük için ayaklanmanın bedelini.

Olsun, dosta düşmana göstermişlerdi varlıklarını ve güçlerini. Dostlar kadar düşmanlar da görmüştü, öncü sınıfı ve gücünü. Dostlar saf tutmuştu onlarla, düşmanlar o nedenle sığınmıştı en kanlı diktatörlüklerine.

Ocak-Şubat 1980’de İzmir’de yeniden denediler. Bu kez daha güçlü, daha örgütlü, daha bilinçliydi. Koparılıp atılmak istedikleri fabrikaları işgal ettiler. Güçleri üretimden geliyordu, üretime devam ettiler.

Gücünü elindeki iktidardan, belindeki silahlardan alan sınıf düşmanları, on bin jandarma ve binlerce polisi sürdü üzerlerine. Savcılar, mahkemeleri görev başı yaptı. Binlerce işçi işten atıldı. Yaşamı yeniden üreten, işinin erbabı işçilerin yerine faşist milisler yerleştirildi.

İzmir ayaklandı.Çiğli, Çimentepe, Çamdibi, Maraş Mahallesi ve Gültepe başta olmak üzere işçilerin yaşadığı gecekondu semtleri, diğer fabrikalardaki sınıfdışları, devrimci örgütleri ve üniversitedeki öğrenci dostları ayaktaıdı. Ayaklanma bir ay sürdü.

Yine yenildiler. Ama daha iyi yenildiler.

Olsun. Bu kez daha bilinçli, daha örgütlüydüler. Daha uzun süre ve daha yiğitçe direndiler. Tıpkı Paris komüncüleri gibi savaştılar ve onlar gibi yenildiler.

Yenilginin bedeli beş bin işçinin işsiz kalması oldu.

Yenilginin bedeli Alsancak ve Karşıyaka stadyumlarının tutuklanan devrimci işçilerle doldurulması oldu.

Yenilginin bedeli 135 öncü işçinin 25'er yıl hapis cezası alması oldu.

Yenilginin bedeli liseli genç devrimci CEMİL ORAL' ın öldürölmesiydi.

Bu kez bedel daha ağırđı.

Bedel 12 Eylül faşizmi oldu.

Yenilginin asıl bedeli 12 Eylül faşizminin dehlizlerinde, darağaçlarında ödendi.

Bu bedeli canı ile ödeyenlerden biri de, ayaklanmanın ön saflarında savaşan Hıdır Aslan'dı.

Dersim'in Hızır Çocuğu

Hıdır 1958 yılı baharında, Hızır ayında doğdu. Adını oradan aldı. Dersim'in Hozat ilçesi Torut köyünde, karlı bir günde tanıştı ana sütüyle.

Daha yirmi bir günlük iken annesi onu bir dedeye gösterdi. Dede "*Hıdır büyüyünce devletle uğraşacak, onu kapalı bir yerde asacaklar, küçük bir ihtimal var ama aşabilir mi bilemem,*" dedi.

Dedeye inanan, Hıdır'ın kötü kaderine yanan annesi, onu kendisi ölünceye dek emzirmeye devam etti. Sultan ana 1962 yılında öldüğünde, dört yaşındaki Hıdır onun memelerini emmekteydi.

Hıdır; koyun ve davar sürülerini götüğü Dersim dağlarında, Munzur nehri kıyılarında geçen çocukluk ve ilkokul yıllarından sonra, ortaokulu okumak için Hozat'a, lise eğitimi için ise ağabeyi Aydın'ın yanına, Ankara'ya gitti.

Kentlerin Haşarı Çocuğu

*Umut dağları sarmış
İnce bir aydınlık gibi
İner doruktan eteğe
İner varoşlarına kentlerin*

Hıdır Aslan

Hıdır'ın sorumluluğu ağabeyi Aydın'a yüklenmişti. Aydın'ın görevi dağların haşarı çocuğunu okutmaktı.

Hıdır ortaokulu bitirdiği yaz ortadan kayboldu. Yaz bitiminde liseye başlamak için Ankara'ya dönmeyince, Aydın onu aramaya çıktı. Zaten Aydın'ın bundan sonraki yılları Hıdır'ı aramak, ondan haber almak için şehir şehir gezmekle geçecekti.

Hıdır İstanbul'dadır. Su satışında çalışırken âşık olur. Kız arkadaşının evinde yaşamaktadır. Aydın ağabeyi onu almaya gitti:

“Günlerce aradıktan sonra evlerini buldum. Sevmişler birbirlerini. Ama bana göre erken bir aşktı bu. Kızın yaşlı bir babası vardı. Olgun davranıyordu.

Kız arkadaşı beni görünce ağlamaya başladı. Onları ayırmayı ben de istemiyordum. Ama Hıdır okumalıydı. Babama, aileme karşı ben sorumluydum ondan.

İyi mi ettim, kötü mü bilmiyorum. Sonunda tuttum elinden, çıkardım evden Hıdır'ı. Eli hep elimdeydi. Gözü ise geride. Bıraksam toz olup uçacaktı. Bırakmadım.”

Hıdır ilk aşkına ve İstanbul'a, Kadıköy'de bir elektrik direğine yazdığı sözlerle veda etti.

* * *

Ankara'ya geldiler. Kurtuluş Lisesi'ne kayıt yaptırdı. Devrimcilik yılları orada başladı. Yıl 1975. Ülke 12 Mart faşizminden çıkmaya çalışıyor, devrimciler okullardaki, fabrikalardaki, mahallelerdeki faşist işgali kırmaya çalışıyordu. Hıdır böyle bir sıcak mücadelenin içine atıldı.

Bir gün faşistler tarafından zorla Site Öğrenci Yurdu'na götürüldü. İşkence yaptılar. Üzerinde sigara söndürdüler. Mücadelesinden vazgeçirmeye çalıştılar. Vazgeçmedi. Çok geçmeden Lise-Der'in yöneticisi oldu.

Dernek yöneticisi iki arkadaşı faşistler tarafından öldürüldü. Sıra Hıdır'daydı. Ama o yılmıyordu. Okul kaydını faşistlerin en yoğun olduğu Etlik Lisesi'ne aldırды. Artık eve gelmez olmuştu. Gecesini gündüzünü anti-faşist mücadeleye adanmıştı.

Bu arada bir yaralama olayından ötürü polis tarafından aranır duruma düştü. Arayanlar sadece polisler değildi. Faşistler ve Aydın ağabeyi de onu arıyordu. Kaçak günlerinde böbrekleri rahatsızlanmıştı. Hastahaneye gidemiyordu. Aydın bir arkadaşının evine götürdü onu. Bir doktor arkadaşının yardımı ile bir ay süreyle orada tedavi edildi.

Sağlığına kavuşmuş, mücadelesine dönmüştü. Bir polis aramasında yakalandı ve yedi ay cezaevinde kaldı. Aydın kardeşini koruma içgüdüyle onu köyüne götürüp bıraktı. Soranlara, "köyde" diyordu. Halbuki Hıdır hemen dönmüştü köyünden.

Yeniden mücadelenin içindeydi. Çalışmalarını Ankara'nın yeni kurulan gecekondu semtlerine kaydırmıştı. Kente yeni göç edenlere yardım ediyor, onlara gecekondu inşaa ediyordu. 1978 yılı sonlarında İzmir'e gitmesi söylendi bağlı olduğu örgüt tarafından. Küçük bir çantaya yüklediği yaşam gereçleri ile İzmir'in yolunu tuttu.

Asi Kentin Asi Militanı

*Daha öfkeli ve hınçla çağırın
Şafağın ardına gizlenen güneşi
Çatlatıp kabuğunu karanlığın
Aydınlatсын,
Kaçkar'ı, Toros'u, Ilgaz'ı.*

Hıdır Aslan

Dersim'in asi dağlarında büyümüş asi militan, ülkenin en büyük kentlerini tanıyordu sırasıyla. Sıra üçüncü büyük kent İzmir'deydi. Asi kent İzmir'in asi semti Gültepe'ye yerleşti. Gültepelili devrimcilerin semt sorumlusuydu. Yaşamını adadığı devrimci mücadele için, Ege bölgesini karış karış gezdi.

Gün oldu. İzmir ayaklandı. Tarih Fabrikaları'ndaki direniş tüm İzmir'e yayılmıştı. Durmak olmazdı. Asi semt Gültepe ayaklanmanın en önündeydi. Asi devrimci Hıdır da Gültepe barikatlarının en önünde savaşıyordu.

Polisleri yetmedi, ordusuyla, tankları ile geldi burjuvazi, işçilerin üstüne. Devrimciler öncülük ediyordu direnişe. Tank çukurları kazdılar Gültepe'nin girişlerine. Yoğun bir saldırı ve direniş vardı. Daha ilk saldırıda üç polis memuru öldü.

Bir süre sonra direniş kırıldı. Yenildiler. Gültepe'nin tüm evleri talan edildi. Başta ilerici Belediye başkanı Aydın Erten olmak üzere binlerce Gülteli emekçi, diğer semtlerdeki sınıfaşları ile birlikte stadyumlara dolduruldu.

Hıdır, Gültepe direnişinde en önde savaşıyordu. Dayanamayacaklarını anlayınca, geri çekilmeye karar verdiler. Çatışarak geri çekildiler. Hıdır, Ali Akgün ve dört arkadaşı yakalandı.

Hapislerin Özgür Çocuğu

Hıdır ve arkadaşları yakalandıktan sonra poliste ve askeri cezaevinde yoğun işkenceye uğradılar. Hücre arkadaşı Veli Biçer'e anlatmıştı gördüğü işkenceleri Hıdır:

“Şubeye götürülmeden başlıyor dayak. Şubeye götürüldüklerinde orada bulunan bütün polisler merdivenlere diziliyor ve altıncı kata çıkıncaya kadar tekme ve yumruk yağmuru altında eziliyorlar. Şubedeki işkenceleri anlatmaya gerek bile görmüyorum.”

Köylerine, illerine, okullarına Yavuz adını verenler, işkenceci polislerine de Haydar adını vermişti. “Hıdır oradan çıktığında bir kemik yığını gibiydi.”

Tutuklandılar. Şirinyer Askeri Cezaevi'ne konuldular. Orada üç ay tecritte kaldılar. 12 Mart faşizminden bu yana, “ihtilattan men” (mektup, konuşma, görüşme yasağı) kararı alınan tek tutuklu onlardı. Üç ayın 45 gününü elleri, ayakları ranzaya zincirli olarak geçirdiler.

O dönemde cezaevinde tutuklulara İstiklal Marşı söylettiriliyor, yemek duası yaptırılıyordu. Cezaevi kışla kuralları ile yönetiliyor, tutuklular bu uygulamalarla kişiliğizleştirilmeye çalışılıyordu. Ama onlar bu yaptırımların hiçbirine uymadılar. Onurları için direnmeye başladılar.

“Tecritteki yaşamının geri kalan 45 günlük bölümünde ellerini, ayaklarını çözüyorlar ama, sürekli olarak gözaltında tutuyorlar onları. Tepelerinde hep bir asker bekliyor. Subaylar sürekli dövüyorlar onları.”

Ağır cezaevi koşulları mahkemeleri sonuçlanıncaya dek sürdü. Karar 29 Temmuz 1981 günü verildi. Ege Ordu Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkeme'nin hükmü şöyleydi:

“Hıdır Aslan'ın Devrimci Yol Karabağlar ve Gültepe sorumlusu olarak görev aldığını, Karabağlar'da örgüt elemanlarıyla yazılama, pankart, bildiri dağıtmak, korsan gösterilerde bulunma eylemlerini gerçekleştirdiğini, Gültepe olaylarına karışarak halkı güvenlik

kuvvetlerine karşı kışkırttığı anlaşılmıştır. Bu nedenle T'CK' nın 146/l maddesi uyarınca ölüm cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.”

Aynı Mahkeme Hıdır Aslan'ın isnat edilen öldürme olaylarına karışmadığına karar verdi. Aynı karar, arkadaşı Ali Akgün için de verildi. Hıdır ile Ali bundan böyle birbirlerine “cürümüm,” diye hitap edeceklerdi.”

Askeri Yargıtay mahkeme kararını, “sanığın öldürme olaylarına karışmadığını, bu nedenle ölüm cezası yerine müebbet hapis cezası verilmesinin adil olacağı gerekçesiyle” bozdu. Mahkeme kararında direndi. Ve hüküm kesinleşti.

Buca Zindanlarında

Öldürülme kararları kesinleşen Hıdır ve Ali, Buca zindanına atıldılar.

Bu zindan, Hıdır ile İlyas'ın bulunduğu zindandı.

Bu zindan, hava ve güneş olmasa da baharın yaşanabileceğini gösteren zindandı.

Bu zindanın duvarları, ölüm düşüncesinin giremeyeceği kadar yaşama sevinciyle örülüydü.

Bu zindan, arkadaşlıktan, dostluktan öte duygularla birbirine bağlanan insanların evi,sılasıydı.

Bu zindan, ölüme ve ölüm tacirlerine karşı inancın, isyanın, yaşam alanıydı.

Bu zindan, özgürlük maratonunun en zor kısmını koşacak olan koşucuların hazırlık odasıydı.

Bu zindanın hazırlık odasında Ali, Hıdır, İlyas ve diğer idamlıklar sırasını bekliyordu.

* * *

3 Ekim 1984 günü TBMM Adalet Komisyonu sırada bekleyen 35 dosya arasından Hıdır'ın dosyasını seçti görüşmek için.

Avukatı Fehmi Çam'a göre bu seçimin nedeni belliydi:

“Hıdır Aslan, Tunceli, Hozat, Taşıtlı Köyü doğumludur. Bu köy Dersim olaylarının başladığı köy olarak biliniyor. Bu nedenle seçim, kanımca tesadüf değildir.”

Aslında Fehmi Çam'ın bu yargısı bir kanaat değil, gerçeği anlatıyordu. Hıdır'ın öldürülmesini onaylayanlar bu gerçeği açıkça ifade etmişlerdi. Adalet Komisyonu üyesi, ANAP milletvekili Mustafa Uğur Emer şöyle itiraf ediyordu devletin intikam duygusunu:

“Biz Adalet Komisyonu üyesi olarak iki idam cezasını onayladık. O da tesadüftür. Çünkü Doğu Anadolu bölgesinde o günlerde büyük olaylar patlak vermiş ve teröristler Türk askerlerini öldürmüştü. Bunun üzerine bu iki idam cezası TBMM'nin ekseriyeti tarafından onaylandı.”

Hıdır hem mahkeme kararında, hem de Meclis görüşmelerinde kabul edildiği gibi hiçbir öldürme olayına katılmadığı halde, yeniden yargılanma hakkı verilmemiş ve öldürülmesine karar verilmiş bir Kürt devrimcidir.

Hıdır'ın suçu milyonlarca emekçi ve devrimci gibi sömürü düzenine karşı çıkmak olmuştur.

Son İlmeğe Aday Üç Devrimci

Hıdır'ın cezasının meclis tarafından onanmasından üç gün sonra da İlyas Has'ın idam kararı kabul edildi. Ali Akgün'ün dosyası ise annesinin öne sürdüğü sağlık gerekçeleri ile meclisin gündeminden geri çekildi.

Ali Akgün sağlık kontrolünden sonra yeniden Buca Cezaevi'ne döndü. Hıdır, Burdur'a gönderilmişti. İlyas ve diğer idamlıklar hücrelerdeydi.

Hıdır'ın asıldığına dair bir haber yayıldı Buca Cezaevi'ne. Koğuşlar ayaklandı. Hıdır için ağıtlar yakıldı.

Hıdır asıldıysa, sıra İlyas'taydı. O gün İlyas'ın son günü olabilirdi. İlyas'la konuşma görevi Ali Akgün' e düştü. Diğer arkadaşlarından uzak bir köşede volta atmaya başladılar. Söze Ali başladı:

“Hıdır'ı asmışlar. Belki sıra sende. Muhtemelen bu akşam gelebilirler. Dik yürümek lazım.”

İlyas, karşısında duran Ali'nin gözlerine baktı ve “*Hazırım abi,*” dedi. El sıkışıp, vedalaştılar.

İlyas yoldaşı, zindandaşı Hıdır' a kavuşacağını düşünerek uzattı boynunu ilmeğe.

O gün Ali Akgün de sabaha kadar slogan attı. Eğer annesinin girişimleri olmasaydı, idam mangasının kolları arasında İlyas değil, o olacaktı.

Aslında Hıdır'ın infazı onandığı halde avukatının adli tıp başvurusunun görüşülmesi nedeniyle idamı gerçekleşmemişti. Oysa ne İlyas'ın, ne de diğer idamlıkların bunu öğrenme şansları vardı.

Son İlmek

Ve bir avuç toprağa sığınurlar

Akı al olmuş çiçeklerimiz

Hıdır Aslan

Son ilmeğe aday, Ali ve Hıdır kalmıştı. Annesinin Ali'den habersiz yaptığı adli tıp başvuru sonucu dosyasının meclis gündemine gelmesi gecikmişti. Böylece ilk sıradaki Ali son sıraya kalmış, son sıradaki İlyas ise Hıdır'ın son doktor kontrolleri nedeniyle idamının gecikmesi sonucu ilmeğe ilk giden olmuştu.

Hıdır babasının ve avukatının infazı geciktirmek için başvurduğu doktor kontrolüne çok kızmış ve psikiyatrisler heyetine aklının yerinde olduğunu kanıtlamakta zorluk çekmemişti.

Artık Hıdır her an darağacına çıkmayı bekliyordu. Ama öldürölmesinden sadece sekiz gün önce Buca Cezaevi'ndeki yoldaşlarına gönderdiği mektupta ölümüne teslim olmuş bir ruh hali yoktu.

Burdur Cezaevi'ndeki hücre yaşantılarını anlatıyor ve “*bu kadarla yeterliyelim bu kez. Nasip olursa bir dahaki mektupta daha uzun sohbet ederiz,*” diye yazıyordu arkadaşlarına.

Bu arada Buca zindanlarından bir grup arkadaş Hıdır'ın bulunduğu Burdur Cezaevi zindanlarına getirildi. Ali de bu grup içindeydi.

Ali Akgün'ün karşısındaki hücrede bir adli mahkûm vardı; bütün gece tam üst katında sesler geldiğinden şikâyet ediyordu. “Darağacı kuruyorlar,” diyordu. Oysa üst kat ziyaret alanıydı. “Oraya darağacı kurulmaz,” diye düşündü hücre arkadaşı Ali Akgün.

Takvimler 25 Ekim 1984'ü göstermeye başlamıştı. Sabaha karşı birden uyandı. Derinlerden slogan sesi geliyordu. Saatine baktı, 06.20 idi. “Bu saatte infaz olmaz,” diye düşündü Ali.

Oluyordu. O dakikalarda Hıdır ölüm elçilerinin önündeydi ve ailesine veda ediyordu:

“Kazım Aslan

Aydın

Sultan

CAN ABİM;

Uzun uzun yazacak değilim. Bu ana hep hazırdım. Son yolculuğum yaşamım kadar güzel olmalı. Üzülmek mi? Bunu hiç istemiyorum canlarım. Büyük sözler etmeyi gereksiz buluyorum. Her şey yaşamımız kadar sade ve açık olmalı.

Yaşamak bir türküyse, bunu, bu türküyü en güzel biçimiyle söylemeye çalıştım. Zafer şarkısının söylendiği günler de gelecek. Kısa da olsa onurlu yaşamının yolunu seçtiğim için mutlu gidiyorum. İyi, güzel şeyler uğruna yaşıyorsa her şey, katlanılmayacak şey yoktur. Ölüm bile basitleşiyor. Anlamlıysa ölüm, yaşamak kadar güzeldir.

Şu mektubu yazarken bir yandan çay-sigara içiyorum. Ağır ağır, tadına vara vara. Neşesiz değilim. Bir yandan yaşamımın film şeridini toplamaya çalışıyorum kafamda. Kısacık zamanda bu anlık. Ama her şeyi baştan sona ayrıntılarıyla izlemek oldukça zor gibi.

Vasiyet yazmamı istemiştin. Acele etmemiştim, ama buna zamanımız oldu işte. İyiden güzelden yana olun. Budur isteğim. Hepinizden. Tüm dostlarıma, dost yüreklilere, sevgimin sıcaklığını iletin. Utançsız, onurlu gidişimi. Üzülmek, acımak hiç kimseden beklemediğim şeydir. Bana yapılacak en büyük kötülük bu olur. İnsan acılarla da yaşamasını bilir, bilmeli. Güç de olsa.

Benim üzerimde büyük emekleriniz var. Ödenemeyecek kadar büyük. Senin ve ötekilerin. Siz, emeğin tüm temsilcilerine, dünyadaki tüm emekçi, onurlu, güçlü insanlara layık olabilmenin yolunu seçtim. Yapabileceğim her şeyi yapmamış olsam da bu görevi yapacak yeni insanlar topraktan fırlıyor.

Ailedeki bana düşen tüm hakları sen ve Aydın'a bırakıyorum. En yararlı biçimde kullanacağınıza inanıyorum.

Çok şey söylemek istiyorum, ama zaman öylesine kısa ki. On dakikamız var. Üzülmeyin, acılara yenilmeyin, hayata karşı güçlü olun, yaşam budur. Seçilmesi gereken yaşam. Sultan'a sevgilerimi yolluyorum. Herbirinize isim isim ayrı ayrı yazamayacağım. Dostlara da. Bu hepsini karşılasın.

Yüreğimin tüm sevgisiyle, tüm onurlu güçlerimle seni, sizi, hepinizi kucaklar, doyasıya öperim. Güçlü olun. Başı dik olun. O güzel günlerde tekrar yanınızda olacağım.

Amcanız, kardeşiniz, dostunuz.

Kardeşin HİDİR

Saatimin avukatım tarafından Emel Yılmaz'a verilmesini istiyorum.

H.Aslan”

Bir mektup da yoldaşı, sevgilisi Emel’e yazmak istedi. “Zaman yok!” dediler. “Merak etmeyin, kısa ve öz olacak,” dedi. Ve son ilmekten önce söylenen son sözleri yazdı Emel’e:

“Sevgili Emel,

Sana da kısaca hitap etmek istedim. Zamanımız oldukça kısa. Ama bu kez postaya yetiştirmek zorunda olduğumuz bir mektup yazmak gereğinden değil.

Has, seçkin laflara sapmıyorum. Bildiğin şeyleri de tekrarlamıyorum. Benim için değerli olan dostluğunu da anlatmayacağım.

Son dakikalarım. Ama oldukça iyi ve güçlüyüm. Eğilip bükülmüyorum. Başınızı dik tutturacak bir gidiş bu.

Seni yürekte sevdiğimi bilirsin. Tüm dostlarımı da bir başka sevdiğimi. Bunu bir kez daha vurgulamak istedim.

Zamanımızın bittiği bildiriliyor.

Tüm dostları sevgiyle kucaklarım. Yürekteki tüm sevgimle kucaklar öperim. Güçlü ol!

Sağlıcakla kalın.

Hıdır Aslan”

* * *

Zamanı bitmişti Hıdır’ın.

Ayağa kalktı.

Mektuplarını ve saatini avukatı aracılığı ile ulaştırılmak üzere görevliye verdi.

Doktor, “öldürülebilir” dedi.

Savcı öldürölme kararını okudu.

İmam ve cellat istemediğini söyledi Hıdır.

Beyaz gömleğini giydi.

Ellerinin ve gözlerinin bağlanmasına karşı çıktı.

Ve ölümün üzerine yürüdü.

Ölüme karşı daha önce on dokuz Prometheus’un yaktığı ateş tüm şiddetiyle yanıyordu.

Özgürlük ateşinin ölümün karanlığını aydınlatması için,

Son bir beden gerekiyordu.

Bu uğurda seve seve attı ateşin kollarına kendini.

Özgürlük ateşi daha gür yükseldi özgürlüğe doğru.

Hıdır yandı.

Sırasını alan İlyas’la buluştu.

Birlikte yandılar,

Yüzyıllardır yakılan özgürlük ateşinin korunda.

Hıdır ve İlyas’ın buluşmasıyla,

Bahar bir kez daha gösterdi yüzünü alevlerin arasından.

Kavuşabilmek için gerçek ve kalıcı bahara.

Kaçkar, Ilgaz, Toroslar ve tüm dağlarda...

Tüm dünyada...

SON SÖZ ÖNCESİ: Kalbimin Atmasına İzin Verin

*Farzad Kamangar**

Aylardır hapishanedeyim. Hapishanenin benim irademi, sevgimi ve insanlığımı ezeceği ve beni ehlileştireceği sanıldı. Tarih kadar uzun, sonsuzluğa uzanan duvarlarla çevrili bir koğuşta tutuldum.

Beni, sevdiklerimden, ülkemin çocuklarından ayıracağı sanıldı. Fakat, her gün hücremin ufak penceresinden uzak yerlere doğru yolculuğa çıktım ve kendimi onlar arasında ve onlar gibi hissettim. Buna karşılık, onlar bende hapsedilmiş kendi kederlerinin yansımasını göreceklerdi; böylece hapishane birbirimizle olan bağlarımızı derinleştirdi.

Hapishane karanlığının güneşin ve ışığın anlamını zihnimden sileceği sanıldı, fakat karanlık ve sessizlikte alaca menekşelerin büyüdüğüne tanık oldum. Hapishanenin, zihnimin zamanı ve onun değerini unutmaya terk etmeye zorlayacağı sanıldı. Ancak hapishane dışındaki anları yeniden yaşadım ve yeni bir yol seçmek için yeni bir "ben" doğurdum.

Aynı zamanda, benden önceki tutuklular gibi, yeni bir şafağı görme umuduyla hapishanenin karanlığına dayanmak zorunda kalan işkence görmüş bir neslin son kişisi olacağımı umarak, yoluma çıkan bütün aşığılama, hakaret ve zulmü tüm kalbimle kucakladım.

Bir gün, onların "'Allahına' karşı savaş yürütmekten dolayı" 'kafir' olarak damgalandım. Böylece, adaletin ilmiği yaşamımı almak üzere dokundu. Ve bu günden beri istemeyerek idamımı bekliyorum. Ancak, bütün sevgili insanlarıma olan sevgimle, eğer yaşamımı kaybedeceksem, bütün organlarımla onları alınca yaşam bulacaklara gitmesine izin vermeye karar verdim. Ve kalbimin, ondaki bütün sevgi ve tutkuyla birlikte bir çocuğa bağışlanmasına izin verin.

Nereden olacağı hiç fark etmez; Kaaron banklarında, Sabalaan Dağı yamaçlarında, Doğu Sahara kenarlarında veya Zağros Dağları'ndan güneşin doğuşunu seyreden bir çocuk. Tek istediğim isyankâr, kıpır kıpır kalbimin, benden daha isyankarca kendi çocukluk arzularını aya ve yıldızlara ifşa edecek ve onlara sonradan bir yetişkin olarak ihanet etmeyeceğine dair onları tanık tutacak bir çocuğun göğsünde atmaya devam etmesidir.

Tek istediğim, kalbimin yatağa aç giden çocuklar üzerine sabrını kaybeden birinin göğsünde; "bu yaşamda en küçük arzum bile gerçekleşmeyecek" diye yazan ve kendisini asan Haamed'in –benim on altı yaşındaki öğrencim- hatırasını kalbimde canlı tutacak birisinde atmaya devam edebilmesidir.

Hangi dili konuşuyor olursa olsun, kalbimin bir başkasının göğsünde atmasına izin verin. Tek istediğim, onun, nasırlı ellerinin kalınlığı eşitsizliklere karşı öfke kıvılcımlarını canlı tutacak bir işçinin çocuğu olmasıdır. Kalbimin, çok uzak olmayacak bir gelecekte, çocuklarının onu her sabah güzel gülümsemeleriyle selamlayacağı ve birlikte bütün neşe ve oyunları paylaşacakları bir köy öğretmeni olacak bir çocuğun göğsünde atmasına izin verin.

O zaman, çocuklar yoksulluk ve açlık gibi kelimelerin anlamını bilmeyecektir; "hapishane", "işkence", "baskı" ve "eşitsizlik" terimleri, onların dünyasında bütün anlamlarından yoksun olabilecektir. Uçsuz bucaksız dünyanın ufak bir köşesinde kalbimin atmasına izin verin. Sadece ona özenli olun, çünkü o, tarihi acı ve eziyet ile dolu ülkesinin insanların anlatılmamış hikâyeleriyle dolu bir kişinin kalbidir.

Kalbimin bir çocuğun göğsünde atmasına izin verin ki, bir sabah yapabildiğim kadar yüksek sesle ve anadilimde –Kürtçe-, haykırabileyim: Bu uçsuz bucaksız dünyanın bütün köşelerine, bütün insanlığı sevmeye mesajını taşıyan bir rüzgar olmak istiyorum.

*Farzad Kamangar; 2006 da İran Kürdistanı'nda tutuklanan ve idama mâhkum edilen sendikacı ve insan hakları savunucusu, 33 yaşında bir kürt öğretmendir. Kamangar bu mektubu Karac'daki Racai'i Şahr Hapisesi'ndeki hücrelerinden, İran İstihbaharat Bakanı Kolaam-Hoseyn Ezhei'ye yazmıştır. Farzad Kamangar, İran hükümeti tarafından 9 Mayıs 2010'da idam edilmiştir.

SON SÖZ

*“Saçlarımızı tutuşturarak
gecenin evinde yangın çıkaracağız;
Çocuklarımızın başlarıyla kıracağız
Karanlık camlarını!...
Ve bizden sonra gelenler
demir parmaklıklardan değil,
asma bahçelerden seyredecek
bahar gecelerini, yaz akşamlarını...”*

Nâzım Hikmet

Ölüme ateş yakanlar, haksızlığa ve zulme karşı direnen Simavnalı Bedreddin’in boynuna geçirilen urganı miras olarak kabul edenlerdir. Hem yaşamayı, hem de gerektiğinde ölmeyi savunan Nâzım Hikmet’in yürek ve beyin soyundan gelenlerdir. Nâzım’ın sözlerini eyleme dönüştürenlerdir:

*“İnsanlar için ölebileceksin,
Hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,
Hem de en güzel, en gerçek şeyin
Yaşamak olduğunu bildiğin halde.”*

Bir dava, bir ideal, bir eşitlikçi dünya için ölmeye değmez diyenlere inat, eşitlikçi bir dünya için ölebilenlerdir onlar.

* * *

Ateş direniştir. Ateş isyandır. Ateş kandır. Onlar, yaşamlarının en taze çağında karşılarına sermayenin çıkardığı ölüme karşı ateş yaktılar. Onlar Marx’ın sık sık yinelediği Epikurus’un sözünü, pratikleriyle tekrarladılar:

“Ölüm, ölen için değil, geride kalan için mutsuzluktur.”

Her ölüm geride bırakılan insanlar için mutsuzluktur; zamanından önce ölüm daha fazla mutsuzluktur. Sevdiklerinin zamanından önce mutsuz olacağını bilerek öldüler ölüme ateş yakanlar.

“Ölüm doğanın yası” diyerek ölmek isterlerdi. Öyle diyemediler. Öldürmenin sermayenin yası olduğunu bedenlerinde göstererek öldüler. Ölümlü kovmaları gerekirken, Che Guavera gibi “hoş geldin” diyerek öldüler.

Niçin? Niçin? Niçin?

Özgürlük için!

Eşitlik için!

Sömürsüz bir dünya için!

Yaşamanın ölümden ağır değil, fazla olması için!

Boşuna ölmediklerini bilerek öldüler.

İstemedikleri ölüme anlam katarak öldüler.

Yüklerinde özgür dünyayı taşıyarak öldüler.

Ölüm karşısında yalvarmadan öldüler.

Ateş Yakarak Öldüler...

EK

ÖLÜMÜN
KIYISINDAN
HAYATA
YAZILMIŞ
MEKTUPLAR

FRANCOIS NOEL BABEUF (1760-1797)

BABEUF'ÜN KARISINA
VE ÇOCUKLARINA SON MEKTUBU

26 Mayıs 1797

Merhaba dostlarım! Sonsuz karanlıklara bürünmek üzereyim. Fazla duymaktan duygularımı yitirmiş gibiyim. Size karşı olan durumumu dostuma yolladığım iki mektupta daha iyi anlattım, göreceksiniz. Yazgınızı onun ellerine bırakıyorum. Ondan istediklerimi yapabilecek durumda olacak mı, ne yazık ki, bilmiyorum. Kendisine nasıl ulaşabileceğinizi bile bilmiyorum. Bana olan sevginiz sizi bütün bu belalara soktu. Türlü eziyetlere ve yoksulluklara katlandınız. Vefalı yüreklerinize bu uzun, bu ezici duruşmanın acı zehirini benimle beraber içtiniz sonuna kadar. Ama, ayrıldığınız yere yeniden nasıl gideceksiniz, bilmiyorum. Bilmiyorum orada eski dostları bulabilecek misiniz? Ne kadar dürüst olunabilirse o kadar dürüst olduğumu sanıyorum, ama beni nasıl anacaklar, bilmiyorum. Karşı-devrimin getireceği kralcı azgınlıklar ortasında bütün cumhuriyetçilerin, ailelerinin ve çocuklarının ne olacaklarını bilmiyorum. Ah, dostlarım, son dakikalarımda bunları düşünmek ne acı! İnsan, yurdu için ölmeğe, ailesinden, çocuklarından, sevgilisinden ayrılmaya katlanabilir ama, özgürlüğün elden gideceğini, bütün gerçek cumhuriyetçilerin en korkunç akibetlere uğrayacağını göre göre ölmek zor. Ah, canım çocuklarım! Haliniz ne olacak? Yüreğimin sızlamasına engel olamıyorum. Davaların en güzeli uğruna canımı feda ettiğime pişmanım sanmayın; bu dava uğrunda bütün emeklerim boşuna gitmiş de olsa, ödevimi yapmış sayıyorum kendimi...

Hiç ummuyorum ya, şimdi cumhuriyetin ve ona bağlı kalanların göklerinde patlamak üzere olan o korkunç fırtınadan sağ çıkarsanız, yeniden rahatlığa kavuşup kara bahtınızı değiştirmenize yardım edecek dostlar bulabilirsiniz, size öğüdüm şudur: Bir arada, birbirinize bağlı yaşayınız. Eşimden istediğim, çocuklarımı bağrına basması; çocuklarımdan istediğim de, analarını sayıp sözünden çıkmamaları, sevecenliğine layık olmalarıdır. Özgürlük uğrunda ölen birinin ailesine yaraşan, erdemlilik örneği olmak ve bütün iyi insanlara kendilerini saydırıp sevdirmektir. Karımın, çocuklarımla eğitimi için elinden gelen her şeyi yapmasını ve bu işte bütün dostlarını yardıma çağırmasını dilerim. Çok sevdiğim ve beni sevdiğini sandığım Emile'den bu dileğime uymasını bekler, hiç vakit kaybetmeden, kendini yetiştirmesini isterim.

Dostlarım, beni anımsayacağınızı sık sık anacağınızı umarım. Hepinizi çok sevdiğime inanırsınız elbet. Ben sizin mutluluğunuzu herkesin mutluluğu ile bir arada düşünmüştüm. Sizi mutluluğa kavuşturmanın tek yolu buydu bence. Ama bunu başaramadım. Kendimi feda ettim. Sizler için ölüyorum biraz da.

Camille'e beni anlatın sık sık, onu ne kadar candan sevdiğimi durmadan söyleyin ona.

Anlayacak çağa gelince, Gaius'e de söyleyin bunları.

Lebois, savunmalarımızı ayrı olarak basacağını bildirdi. Benim savunmamın elden geldiğince herkese duyurulması gerek. Karımdan, can yoldaşımdan ricam şu: Lebois ve Baodouin'e vereceği her yazının yanlışsız bir kopyasını alıkoysun, bu savunmanın kaybolmaması için elinden geleni yapsın. Savunmanın değerini bileceksin, temiz yürekli insanlar ve yurdunu sevenler bu savunmayı her zaman anacaklardır. Sana bıraktığım tek şey, yalnız ünüm olacak benim. Senin de çocukların da onunla avunacağınızdan eminim. Kocanızdan, babanızdan söz edilirken 'Sapına kadar dürüst bir insandı' dendiğini duymak hoşunuza gidecek.

Allahaismarladık, dünya ile aramda küçük bir bağ kaldı: Günişığı yarın onu da koparacak. Açıkça biliyorum bunu. Katlanmaktan başka çare yok. Kötüler benden güçlü. Savaşı bırakıyorum. Tertemiz bir vicdanla ölmenin de tadı var. Benim için tek acı, yürekler acısı olan, sizden ayrılmak, canım dostlarım, en çok sevdiklerim! Kopuyorum aranızdan. Yapacaklarını yaptılar. Allahaismarladık, tekrar tekrar allahaismarladık.

Bir kelime daha. Anneme ve kız kardeşlerime yazın, ulakla ya da başka bir yolla. Savunmam basılınca, bir yolunu bulup yollayın. Nasıl öldüğümü anlatın onlara. Böyle bir ölümün onursuz olmak şöyle dursun, şanlı bir ölüm olduğunu anlatmaya çalışın o iyi insanlara.

Canım ciğerim dostlarım, bir kez daha allahaismarladık, son bir kez. Erdemli bir uykunun koynuna dalıyorum!

JOSEPH DELOBEL (1920-1942)

16 Temmuz 1942

Aileme, yüce Partimize ve Genç Yoldaşlara,

Töton barbarlığına kurban giden tüm yoldaşlarım adına size bu son satırları yazarken hiç acı çekmiyor değilim.

Hepimiz Nisan sonu, Mayıs başında tutuklandık. İlk on beş gün sorgu üzerine sorgudan geçtik, her seferinde yüz yıl öncesinin yöntemleriyle eşek sudan gelene kadar dövüldük. Her sorguda her birimiz payına düşen ucu çivili sopa, kamçı, cop darbelerinden nasibini aldı, bodrumda zifir karanlığında geçirilen zaman da cabası; zalimlerden biri el fenerini üzerimize tutuyor, öbürleri, iki ya da üç kişi, bizi dövüyordu.

Gerçeği cellatların istediği gibi söylemezsen, yoldaşları ihbar etmezsen, darbeler dolu gibi yağıyordu tepene. Bana söylenen bir sözü size aynen aktaracağım: "Gerçeği söylemezseniz ayaklarınızı kızgın ateşe tutarız, o hale getiririz ki sizi, idam kazığına yarı ölü halde götürürsünüz." Bundan sonra bana birkaç kere üst üste "Senin hesabın tamam," dediler.

Soylu yoldaşımız Humbolt Ignace yoldaşlarını ele vermeye yanaşmadığı için yediği darbelerden belkemiği kırılmış olarak, hiç bakım görmeden, hücrede öldü. Bu yiğit adamın adını asla unutmayın.

Pencerelerden ya da havalandırma sırasında birbirimizi gözlerimizin altı çökmüş, suratımız ya da kolumuz, bacağımız hurdahaş olmuş görmek içler acısı bir manzaraydı.

Bu barbarlar canını kurtarma şansı olduğuna inandırıyorlar insanı. Direnin gücü olmayan zavallıları konuşturmak için biri şunu söyledi, bir başkası şöyle dedi diyorlar.

Bu feci sorgulamalardan sonra iki ay az çok rahat ettik, öylece yaşamaktan ve on beş günde bir evden paket beklemekten başka bir şey yapmadık. Günde iki maşrapa su ve iki yüz gram ekmeğin sözünü etmesem de olur.

Böylece başımıza geleceği önceden bilerek bekliyoruz ve 7 Temmuz Salı günü saat yirmide bize 8 Temmuz Çarşamba günü mahkemeye çıkacağımız bildiriliyor. Çok şaşırmıyoruz; olacağı buydu. Sabah saat sekizde yirmi altı yoldaş yuvarlak alanda toplandık, yirmi yedinci sonradan hastaneden geldi bize katıldı. Yirmiye yakın asker tarafından kuşatılmış olarak mahkeme önüne çıktık. Mahkemeden çok bir tiyatroydu, aşağılık komedi sahnesi. Duruşma dokuzda başladı ve tam bir trajedi oldu; yirmi yedi kişi orda hazırдық; önce kimlik sorgusu yapıldı, ardından tek tek sorgulara geçildi, hepsi Almanca. Tercüman soruları ve cevapları çeviriyordu. Saat bir otuzdan üçe kadar yanda bir salonda karavana için duruşmaya ara verildi,

son derece sıkı inzibat altında kimse kimseyle bir çift laf edemedi. Su dökmeye iki muhafız arasında ve ellerimiz kelepçeli gidiyorduk. Sorgulardan sonra savcı iddianamesini Almanca okudu. Hiçbir şey anlamadık, ama tercüman savcının yirmi yedi sanıktan yirmi beşi için idam istediğini bize açıkladığında onun ne dediğini anladık.

Size söylemeliyim ki o an çok ciddi, vakur bir andı; içimizden kimsenin kılı kıpırdamadı, olayı tebessümle karşılayarak nefretimizi cellatlarımızın suratına fırlattık. Alman onbaşı kılığında bir avukat ölüm mahkûmları adına savunma yaptı; ne dediğini hiç bilemedik. Ondan sonra karar için duruşmaya ara verildi; sonra yeniden açıldığında bize temyizi mümkün olmayan hükmü okudular. Mahkeme idam hükmü giyenlerin sayısını yirmi ikiye indirmişti. Tabii suçlamalar hep Almanca okundu, içeriğini anlamadık. Hiç gürültüsüz, hepimiz gülümseyerek dışarı çıktık. Saint-Nicaise'e dönüş sabah yola çıkmışız gibi oldu, kamyonunda zincire bağlı ve sıkı muhafaza altında.

Beni mutlu eden, tüm (...) yoldaşların gösterdiği çekinmezlik, cesarettir...

Sevgili yoldaşlarım, görevimizi yaptığımıza ve bundan hiçbir pişmanlık duymadığımıza emin olun. Bizler Parti'nin ve Fransa'nın yiğit savaşçılarıyız. Bizim akıbetimiz boşa gitmemeli, zira Fransa'nın yaşaması ve emekçi halkın iradesini dayatacağı daha iyi bir rejimde yüce Partimizin yerini alması gerekiyor.

Hitler'in taarruzunu gerçekleştiremediğini (...) görmenin tesellisiyle dünyadan ayrılıyoruz.

Zafer kesindir. Nazizm ve faşizmin yok olup gitmesine şurda bir şey kalmadı.

Yoldaşlar, benim iyi dostlarım, sizlere elveda diyorum, bilin ki biz ıstırap yolcuları hepimiz idam kazığına başımız dik, yumruklarımız sıkılı, olanca gücümüzle: Yaşasın Partimiz! Yaşasın Fransa! diye haykırarak gidiyoruz.

Sevgili annem, babam, yoldaşlarım gibi size de yazabildiğim için mutluyum, cesaret ve elveda.

J.D.

DÉSİRÉ GRANET (1904-1941)

22 Ekim 1941

Sevgili Yvonne’um,

Bu mektup sana ulaştığında korkunç haberi öğreneceksin. Birazdan, daha önce ölenlere katılmaya gidiyorum.

Benden hep istediğin gibi, cesurum ve ölümden korkmuyorum. Yavrumuzu benim gibi sev sen de; yürekli ve namuslu bir insan yetiştir; hatırama sadık kal. Senin kimsesiz kalmayacağına emin olarak gidiyorum; annem, babam ve arkadaşlarım duyduğun acıya katlanmanda sana yardımcı olacaklardır.

Zavallı sevgilim, seni hep sevdim ve birkaç dakikaya kadar varlığım sona erecek. Son düşüncelerim hep sizinle. Titremiyorum; bu mektup kötü yazıldı, çünkü kâğıdı duvara dayadım öyle yazıyorum. Sevgili Yvonne’cuğum, sen de cesur ol benim gibi. Cesaret ve geleceğe güven gerek!

Burda birazdan idam edilecek 27 kişiyiz; bütün herkes son derece cesur.

Haydi, Yvonne’cuğum, annenle babanı ve benimkileri kucakla son bir defa benim için.

Seni son bir defa kucaklıyorum. Ölünceye kadar senin Dédé’n. Bütün dostlara elveda.

Dédé

CHARLES MICKELS (1903-1940)

22 Ekim 1941

Canım sevgilim, Sevgili kızlarım,

Bu son mektubum. Birkaç dakikaya kadar hayatım sona erecek. Metin ol; çocukları düşün. Ve eğer sana layık biri çıkarsa yoluna çekinme sevgilim, hayatını yeniden kur; daha gençsin. Fazla üzülme, ben ölüme cesaretle gidiyorum.

İyi yürekli anneciğimi teselli et; kızlarımızı büyüt, delikanlı kadınlar olsunlar ve babalarının her zaman namuslu bir adam olmaya çaba gösterdiğini ve işçilerin daha iyi bir hayata kavuşmaları için elinden geleni yaptığını hatırlasınlar. O günler de gelecek.

Kardeşlerimi bir iyice kucakla benim için, iyi dost Jean-Jean'ı, Etienne'i. (Eşyalarımı sana gönderirlerse onlara biraz tütün ver.) Böyle kriz dönemlerinde ne bulursan kârdır... -Biraz da gülmeli insan-.

Mektuba 3.550 frank koyuyorum senin için.

Berthe'yi öp, aileden herkesi, dostları.

Görüyorsun, sevgilim, hayat ne garip; Almanya ile sözde işbirliği yaptık diye milletvekilliğinden atıldıktan sonra şimdi o ülkenin askerlerince kurşuna diziliyorum.

Artık bitiriyorum ve seni son kez hasretle kucaklıyorum, sevgili kızları ve anneciğimi de.

Cesaret. Güçlü ol. Hayatını yeniden kur ve sana çektiğim küçük dertlerden dolayı beni bağışla.

Charles

JEAN POULMARC'H (1910-1941)

22 Ekim 1941

(Karisına yazdığı son mektup.)

Benim sevgili Lolo'cuğum,

Sana vereceğim büyük acıdan r zr dilerim: Öleceğim. Almanların elinde rehine olarak birkaç dakika sonra, en çok birkaç saat sonra kurşuna dizileceğim. Benim gibi nahak yere can verecek masum arkadaşların uzun listesini göreceksin basında, ne yazık ki.

Cesaretin bende fazlası var! Arkadaşlarım da ölümün karşısında elik gibiler. Ben en çok sana, bu haberden duyacağın elem ve sonsuz acıdan dolayı, birkaç söz söylemek istiyorum.

Güçlü ol, sevgilim. Daha gençsin, üzüntüye ve kötümserliğe koyverme kendini. Seni son nefesine kadar sevenin silinmez anısını yüreğinde saklayarak yeniden kur hayatını. Sevgili oğlumuzu hayatım boyunca benim olan anlayışla yetiştir, adalete tutkun, güçsüzleri savunmadan yana, zgr bir insan olsun, en iyi intikam budur.

Çok sevdiğim annemi, babamı teselli et. Felaketi metanetle ggslesinler. Kucakla onları, sıcacık yüreğinle.

Zavallı Marguerite, zavallı Jeanne, benim yüzümden çektikleri acıdan r zgnm. Çok seviyordum onları, onlar da beni sevmekten geri kalmadılar.

Herkese selamımı ilet; yakın zafere sarsılmaz inancımı bildir. Ağlayıp sızlanmanın, durup beklemenin zamanı geçti, şimdi Fransa'nın ve onun şanlı halkının kurtuluşu için amansız mücadele günüdür.

lnceye kadar kavga verdim. Hayatımla vnyorum ve lmmn, tıpkı yoldaşlarımnkı gibi, boşuna olmayacağından şüphe etmiyorum.

Kusura bakma, dizlerimin üstünde yazıyorum; titrediğimi sanma.

Sevgilim, tekrar ediyorum, hayatını sürdürmek için bir can yoldaşı bulursan Jean'ın sana "Al onu" demekte hiç tereddüt etmiyor. Sil gözyaşlarını; dikil ayaklarının üzerine ve cesaretle sürdür hayatını.

Claude’umuz bilsin babasının nasıl öldüğünü ve babasının yolunda gitsin.

Karıcığım, seni son kez kucaklıyorum. Öpüşlerin en sıcak ı sana son andaki bağılılığıma tanıklık etsin.

Babamı, annemi, Marguerite’i, Jeanne’ı, sevgili küçüğümüzü, iyi yürekli saygıdeğer anneni bir daha kucakla; René, Suzanne, Jaqueline, Lise ve tüm sevdiğimiz dostlarla kucaklaş.

Elveda, zavallı küçüğüm, ama cesaret, cesaret. Kocan yeryüzünde sağlanacak mutluluğun geleceğine güvenle başı dimdik, yüreğı pek ölecek.

Jean

JULES VERCRUYSSSE (1893-1941)

22 Ekim 1941

(Ailesine yazdığı son mektup.)

Sevgili canlarım,

Ölmeme birkaç dakika kaldı. Elveda, sevgili canlarım. Hapiste kaldığım bir yıldır sizinle birlikte, sevgili Yvonne'um, sayısız mutluluk düşleri kurdum. Günlerin, ikimiz için de, sevgili Michel'imizin büyüdüğünü görmenin sevinciyle, mutluluk içinde geçtiğini görüyordum.

Almanlar az sonra beni rehine olarak kurşuna dizecekler. Umutsuzlanmayın; önünüzde güzel günler var daha. Sen, Yvonne'um benim, avut kendini; yaşa, özellikle. Michel var yanında, benim annem, babam var. Sen, canım Michel'im, koca adam ol, annenin sözünü dinle, doğru yoldan şaşma, hak gözetir, vefakâr bir insan ol. Daha sonra, kendine bir meslek tutunca, benim öcümü almaya bak. Hiç, ama hiç merhamete meyletme; nafîle acımaya yer yok. Almanlar işledikleri suçların cezasını görmeliler. Komünist Partisi'ne girdiğin vakit kelimenin dar anlamında yoldaşlık ruhu seni etkilemesin. Varılacak hedeften başka hiçbir düşünce seni yönlendirmemeli.

Sizi sınıksıkı yüreğime basıyorum.

İçim yana yana sizden ayrılıyorum.

Sevgili annem, babam, sizlere elveda. Sizlerin ölümünüzde yanbaşınızda olmayı isterdim hep. Şimdi ben önce gidiyorum. Elveda.

Kızkardeşlerim, yeğenlerim, elveda. Ve senden de sevgili kardeşim, küçük Michel'ime göz kulak olmanı, benim öcümü almasına yardım etmeni bekliyorum. Hepinizi kucaklarım.

Jules 'ünüz. Elveda.

GABRIEL PÉRI (1902-1941)

14 Aralık 1941

Cherche-Midi papazı birazdan rehine olarak kurşuna dizileceğimi bildirdi.

Bıraktığım eşyaları Cherche-Midi'den isteyip almanızı rica ediyorum. Evrakımdan birkaçı belki hatırama yararlı olabilir. Dostlarım bilsinler ki ömrümü adadığım ideale sadık kaldım; yurttaşlarım bilsinler ki Fransa'nın yaşaması için ölüyorum. Son defa yeniden vidanımınla hesaplaştım: son derece olumlu. Sizden çevrenizde herkese bunu bildirmenizi isterim. Hayatıma yeniden başlayacak olsaydım aynı yoldan giderdim.

(...)

Birazdan sevinçli yarınları hazırlayacağım.

Hiç şüphesiz Marcel Cachin ustam olduğu içindir ki ölümün karşısında kendimi güçlü hissediyorum.

Elveda ve yaşasın Fransa!

Gabriel

LUCIEN SAMPAIX (1899-1941)

15 Eylül 1941

Bana gelince, yeni durumumda, beni bekleyen akıbet ne olursa olsun, zaafa düşmeyeceğim, bundan emin ol. Ölümün eşiğine kadar savunduğum inancım bana destek olacak. Ve, umarım, başka şeyler de. Bizi ezdiklerini sanan bütün bu zavallılar hapis, sürgün ya da giyotinin bir fikri geriletebileceğini ve kaçınılmaz olayları önleyebileceğini düşünmekle hata ediyorlar. Hapse, sürgüne dayanılıyor ve inan bana ki ölüm bile o kadar korkunç görünmüyor, insan onu benim gibi algıladığında. Muhakkak ki, görevini sonuna kadar yerine getirmiş olarak gidenlerden daha çok, geride kalan ve gözyaşı dökenler için korkunç bir şey ölüm...

Lucien

FERNAND ZALKİNOV (1923-1942)

9 Mart 1942

(Anne ve babasına yazdığı son mektup.)

Sevgili babam,
Sevgili annem,

Bu son mektubum. Birkaç saat sonra ölmüş olacağım. Son derece metin ve sakinim.

Çok rica ediyorum, ağlamayın, beni düşünün. Benim gibi güçlü olmalısınız. Güzel bir ölümle öldüğümü ve ilerde benimle övüneceğinizi düşünün.

Sizleri çok, çok sevdim, sizin de bana ne denli düşkün olduğunuzu biliyorum.

Sizin sayenizde, bütün benim için yaptıklarınız sayesinde hep mutlu yaşadım.

Karşılığını size iyi ödemedim ama bunu başıma kakmayacağınızı biliyorum.

Sizi görmemiş olmam benim için daha iyi. Siz hep aklımdasınız. Ve siz, siz de beni düşünün, ben o nedenle bu kadar cesurum.

Bütün benim yüzümden çektikleriniz için beni bağışlamanızı diliyorum; biliyorum ki bağışlıyorsunuz, çünkü beni her zaman çok sevdiniz ve size çektiğim bütün acıları unutacaksınız.

Çok sakinim, tam bir gönül rahatlığıyla bekliyorum. Ölümümün boşuna gitmeyeceğinin bilincindeyim. Sakın ağlamayın. Benim gibi metin olun siz de. Düşünün ki ilerde benimle haklı olarak iftihar edeceksiniz. Metin olacağınıza bana söz verin, rahat öleceğim.

Başka çocuklarınız da olduğunu unutmayın ve umarım ilerde torunlarınız da olur ve siz beni onlarda yeniden görür hatırlarsınız.

Bugün şimdi çocukluk yıllarımı hayalimde canlandırıyorum ve sizlerin sevginizi hatırladıkça öyle mutlu oluyorum ki. Sizi her zaman sevdiğime ve sizi üzdüysem istemeden üzdüğüme inanın. Öyle olması gerekiyordu. Görevimi yerine getirmem gerekiyordu, bana neye mal olursa olsun. Bir kere daha beni bağışlamanızı sizden diliyorum.

Hatıramın kirlenmesine izin vermeyin. Temiz ve namuslu olmak için, size layık olmak için yapabileceğim her şeyi yaptığımı bilin.

Hayatta bir şey uğruna, her zaman büyük bir aşkla hizmet ettiğim dava uğruna yaşamış ve ölmüş olacağım, hayatımı feda ettiğime de hiç yanmıyorum, boşuna olmayacağını biliyorum çünkü.

Korku duymuyorum çünkü benim kendi seçiminim olan bir ölüm bu. Ağlamanızı istemiyorum, çok üzüleceğim ağlarsanız. Beni çok, çok düşünün, o beni daha güçlü yapar.

Eminim ki geleceğin dünyası sevinç ve sevgi dolu olacak.

İşte o zaman beni hatırlayacaksınız.

Elveda. Ebediyen elveda, sevgili babacığım, benim sevgili anneciğim. Sevgi dolu evlat yüreğimle sizi kucaklıyorum ve son defa sıcaklığınızın beni sarıp sarmaladığını duymak için sizi bağrıma basıyorum. Bu bana çok iyi geliyor. Sizi seviyorum ve kucaklıyorum. Elveda.

Fernand

MARCEL BERTONE (1921-1942)

17 Nisan 1942

(K1Z1na)

Benim küçük Hélèn'im, bu mektubu okuduğun zaman minik beynin hiç şüphe yok hayatı anlamaya başlayacak. Seni annenle birlikte mutlu edecek baban yanında olmadığı için üzüleceksin. Hélèn'im, babanın niçin henüz yirmi bir yaşındayken öldüğünü, niçin kendini feda ettiğini, niçin seni bırakıp gitmiş görüldüğünü bir gün öğreneceksin. Seni bir erkeğin duyabileceği en derin baba sevgisiyle sevdim. Senin geleceğine dair güzel düşler kurmuştum, artık bu mümkün değil ama senin yanında beni aratmayacak olan annene güveniyorum. Hélèn'ciğim, saat iki, dörtte hazır olmam gerekiyor. Acele etmeliyim. Dinle ve dediklerimi yap.

1° Hayatta her yaptığın işte anneni say ve babanın hatırasına saygı duy. Eğer bir gün annene saygı göstermekte kusur edersen, bil ki haberim olabilse mezarımdan çıkar senden hesap sorardım.

2° Beni ölüme götüren nedenleri iyi öğren.

3° Çevrendekileri iyi tanı ve insanlar hakkında sana ne söylediklerine göre değil, ne yaptıklarına bakarak hüküm ver.

4° Hayata irade, güç ve ihtirasla sarıl. Soylu ve yüce işler için kendini feda etmeye hazır ol. Yaptığın fedakârlığın yersiz, boşuna olduğuna seni inandırır gibi görünen şeylere kapılıp yolundan dönme.

5° Dürüst davranışla annene omuz ver; onu gereksiz yere üzme. Ona var gücünle yardımcı ol, zira hayatı hep dayanılmaz acılar içinde geçti.

6° Hayatta hiç zenginlik nedir bilmezsen eğer, gerçek mutluluk kaynağının zenginlik olmadığını düşünerek teselli bul.

7° Koca olarak kendine namuslu bir işçi seç. Cömert, sevgi dolu, çalışkan ve seni sevebilecek birini seç.

Kızım, hayalimde seni kucaklıyorum, sizleri görmemize izin vermediler... Belki böylesi daha iyi?

Elveda, Hélèn, baban: 'Yaşasın Fransa!' diye haykırarak öldü.

Baban kurşuna dizildi diye sakın utanç duyma.

Santé cezaevinde kaleme alındı

17 Nisan 1942, idam edildiğim tarih

Marcel Bertone

CHE GUEVARA (1928-1967)

Ana-babasına:

Sevgili Büyüklerim,

Bir kez daha bacaklarımın altında Rossinante'nin gövdesini hissederek, kalkanım kolumda, yollara düşüyorum.

On yıl kadar oluyor, size bir veda mektubu yazmıştım. Eğer doğru hatırlıyorsam, daha iyi bir hekim ve daha iyi bir asker olamamaktan yakınmıştım; hekim olmak artık ilgilendirmiyor beni, ama asker olarak, çok da kötü değilim.

İlk bakışta hiçbir şey değişmedi, ama şimdi daha bilinçliyim, Marksizm daha derin şimdi içimde ve her şey yerli yerine oturdu. Özgürlüğünü kazanmak isteyen halklar için tek başarı yolunun silahlı mücadele olduğuna inanıyorum ve inançlarımla tutarlıyım. Çok kişi benim bir maceracı olduğumu düşünebilir, evet, öyleyim, ama bir başka yapıda: Gerçek bildiklerini savunmak için hayatını hiçe sayan bir maceracı.

Belki de bu kez, sondur! Sonu aramıyorum, ama bu, ihtimaller hesabının mantığıdır. Şayet öyle olarsa, sizleri ayrılmadan önce bir kez daha kucaklıyorum.

Hepinizi çok sevdim, ama sevgimi belli etmeyi beceremedim. Hareketlerimde her zaman çok tutuk oldum ve sanırım, çoğu zaman beni anlayamadınız. Doğrudur, beni anlamak kolay değildi. Bugün, bana inanın yeter!

Şimdi, bir sanatçı sabrıyla işleyip geliştirdiğim iradem, zayıf bacaklarıma ve yorgun ciğerlerime destek verecek. Sonuna kadar gideceğim.

Bu XX. yüzyıl condottieresini unutmayın. Célia'yı, Roberto'yu, Juan Martin ve Patotin'i, Beatriz'i, hepinizi öpüyorum. Olağandışı ve dik kafalı oğlunuz:

Ernesto.

Çocuklarına:

Sevgili Hildita, Aleidita, Camilo, Célia ve Ernesto,

KAYNAKÇA

Üç Prometheus

Turhan Feyzioğlu, “Deniz”, Su Yayınları, 2000.

Nihat Behram, “Darağacında Üç Fidan”, Gendaş, 1998.

Hüseyin İnan, “Türkiye Devriminin Yolu”, Kültür Yayınları, 1976.

Necati Adalı

Berat Günçikan, “Unutmak Yok, Unutturmak da”, Cumhuriyet dergi, 14.09.07.

Sibel Hürtaş, “Hiç Pişman Değilim Ama Unutamadım”, Sabah Gazetesi, 15.01.07.

Serdar Soyergin

Ethem Dinçer, “Sarı Serdar” ve 42 gün”, BİA Haber Merkezi, 22 Ekim 2007.

Müjgân Halis, “Yüzbaşı Süleyman Öldürdü Onun Yerine Serdar’ı Astılar”, Sabah Gazetesi/Pazar, 21 Ekim 2007.

“Soyergin Ailesinin Hayatı Tamamen Değişti,” Sabah gazetesi/Pazar, 21.Ekim 2007.

Hayri Argav, “O Şafağın Atlıları”, Belge Yayınları, Haziran 1997.

Akın Bodur, “Dört İnfazın Bir Tanığı-2”, İskenderun Ses Gazetesi, Eylül 2008.

“Serdar Soyergin Ölümünün 28. Yılında Anılıyor”, Özgür Medya, Özel, 25 Ekim 2008.

Erdal Eren

Yıldırım Türker, “Erdal’ı Unutmadık”, Radikal Gazetesi, 11.12.09.

Savaş Ay, “A Benim Canım Kürkünü Giy”, Takvim Gazetesi, 15.12.07

Emin Çölaşan “Önce İnsanım Sonra Gazeteci”, Bilgi Yayınevi, Nisan 2008.

Mesut Hasan Benli, “ *Erdal Eren’in Ailesi Devletten Özür Bekliyor*”, Radikal Gazetesi, 12 Eylül 2007

Haber yazı, “*Erdal Eren Öldürmedi* ” Vatan Gazetesi, 12 Eylül 2007.

Berat Günçikan, “*Unutmak Yok, Unutturmak da*”, Cumhuriyet Dergi, 14 Eylül 2008.

Son mektup metni Devrimci 78’liler sitesinden alınmıştır.

Veysel Güney

Ethem Dinçer, *Veysel Güney Dosyası*, Mersin Yaşam Gazetesi

Nuh Köklü, *Adaleti Arayan Emekli Savcı*, Sabah gazetesi, 26.08.06

Hayri Argav, *O Şafağın Atlıları*, Belge Yayınları, 1997.

Ahmet Kaya, *Güney Kimsesizler Mezarlığında mı?*, Hürriyet Gazetesi, 27.06.06.

Aydın Kığılı, *Aydın Kığılı Veysel Güney’in Son Günlerini Anlatıyor*. Devrimci Hareket. 28.06.06.

Timur Soykan, *Veysel’in Mezarı Nerede?*, Radikal Gazetesi, 12.06.06.

Mete Göktürk, *Adaleti Gördünüz mü?*, Telos Yayıncılık, Haziran 2006.

Veysel Güney'in son mektubu 25 yıl sonra Mersin 78’liler Derneği’nin çabalarıyla bulundu. Mektup metni Devrimci 78’liler sitesinden alınmıştır.

Kadir Tandoğan ve Ahmet Saner

Ali Rıza Dizdar, “*Yani Tren kalkıyor mu? Bilet Kesildi mi?*”, Barikat Dergisi, sayı 5.

Hayri Argav, “*O şafağın Atlıları*”, Haziran 1997

Mustafa Özenç

Akın Bodur, “*Dört İnfazın Bir Tanığı*”, İskenderun Ses Gazetesi, Eylül 2008.

Muhittin Çoban, “ *Yaşamın Adını Koymuştun Sen Mustafa Özenç*”, 1993.

Volkan Yaraşır, “ *Gücün Reddi*”, Genç Mephisto Kitapevi, 2004.

Üç Genç İşçi Bir Darağacında

Bu bölüm Necati’nin kardeşleri Hasip ve Serdar ile Üç devrimci işçinin dava ve hapishane arkadaşları Metin Sadıç, Mustafa İzzet Çelik, Necdet Ayma, Taner Oltulu ve mahalle arkadaşlarının anlatımlarından yararlanarak yazılmıştır.

Sait Almış, Mehmet İnanç Turan, “ *Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar*”, Etki Yayınları, Eylül 2009.

Osman Balcıgil, “ *İdamın Günlüğü*”, Onur Yayınları, 1986.

Hayri Argav, “ *O Şafağın Atlıları*”, Belge yayınları, 1997.

Ali Aktaş

Hayri Argav, *O Şafağın Atlıları*, Belge Yayınları, 1997.

Akın Bodur, *Dört İnfazın Bir Tanığı*, İskenderun Ses Gazetesi, Eylül 2008.

Ömerler

Hayri Argav, “ *O şafağın Atlıları*”, Belge yayınları, 1997.

Berat Güncikan, “ *Ömer, Ramazan, Erdoğan Ve Mehmet’in Hikayesi*”, Cumhuriyet Dergi, 10 Eylül 2000.

Ruhi Sanyer, “ *Mehmet Kanbur ve Arkadaşlarının İdamından Yürek Burkan Ayrıntılar*”, Radikal Gazetesi, 28.07.09.

Ömer Gürcan, “ *78’li Subaylar: Asılan Teğmen Ömer Yazgan*”, Süvari Dergisi, 27.01.09

İsmail Gökalp, “ *Akyazı, Bir Devrimcinin Anıları*”, Kalkedon Yayıncılık, 2009.

Son mektup metinleri Devrimci 78’liler sitesinden alınmıştır.

İlyasHas

A.Kadir Konuk , “ *Hıdır ve İlyas Ateşinde Gözlerim*”, Belge yayınları, 1992.

Hayri Argav, “ *O Şafağın Atlıları*”, Belge Yayınları, Haziran 1997.

Erbil Tuşalp, “*Bin İnsan*”, Bilgi Yayınevi, 1989.
Demet Bilge, “*Türkiye’nin Son İdam Öyküsü*”, Radikal Gazetesi, 25.05.2003
Kollektif Çalışma, “*Unutulmasınlar Diye*” Bireşim Yayınları, 1993.
Kardeşi İmran Has’ın Sözlü Anlatımları.
İlyas Has’ın Hatıra Defteri.

Hıdır Aslan

A. Kadir konuk, “*Hıdır ve İlyas, Ateşinde Gözlerim*”, Belge Yayınları, 1992.
Hayri Argav, “*O Şafağın Atlıları*”, Belge yayınları, 1997.
Demet Bilge, “*Türkiye’nin Son İdam Öyküsü*”, Radikal gazetesi, 25.05.2003.
Erbil Tuşalp, “*Bin İnsan*”, Bilgi Yayınevi, 1989.
Kollektif Çalışma, “*Unutulmasınlar Diye*”, Bireşim Yayınları, 1993.